

GL

690

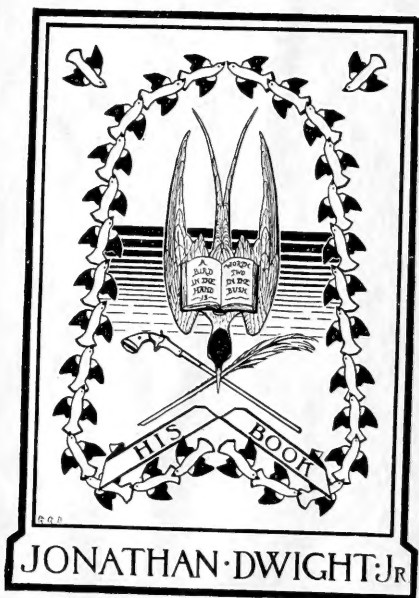
N8069

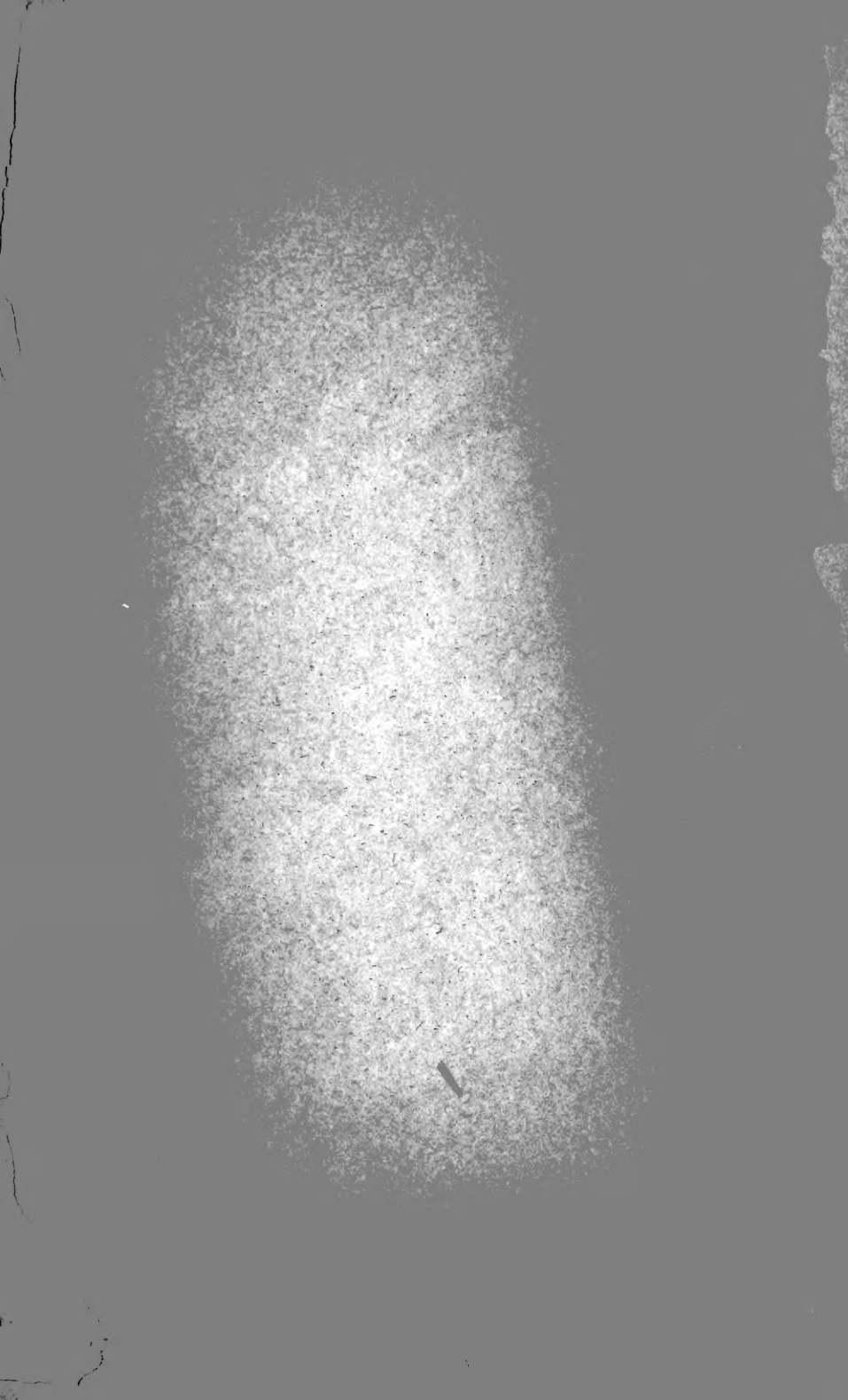
1864

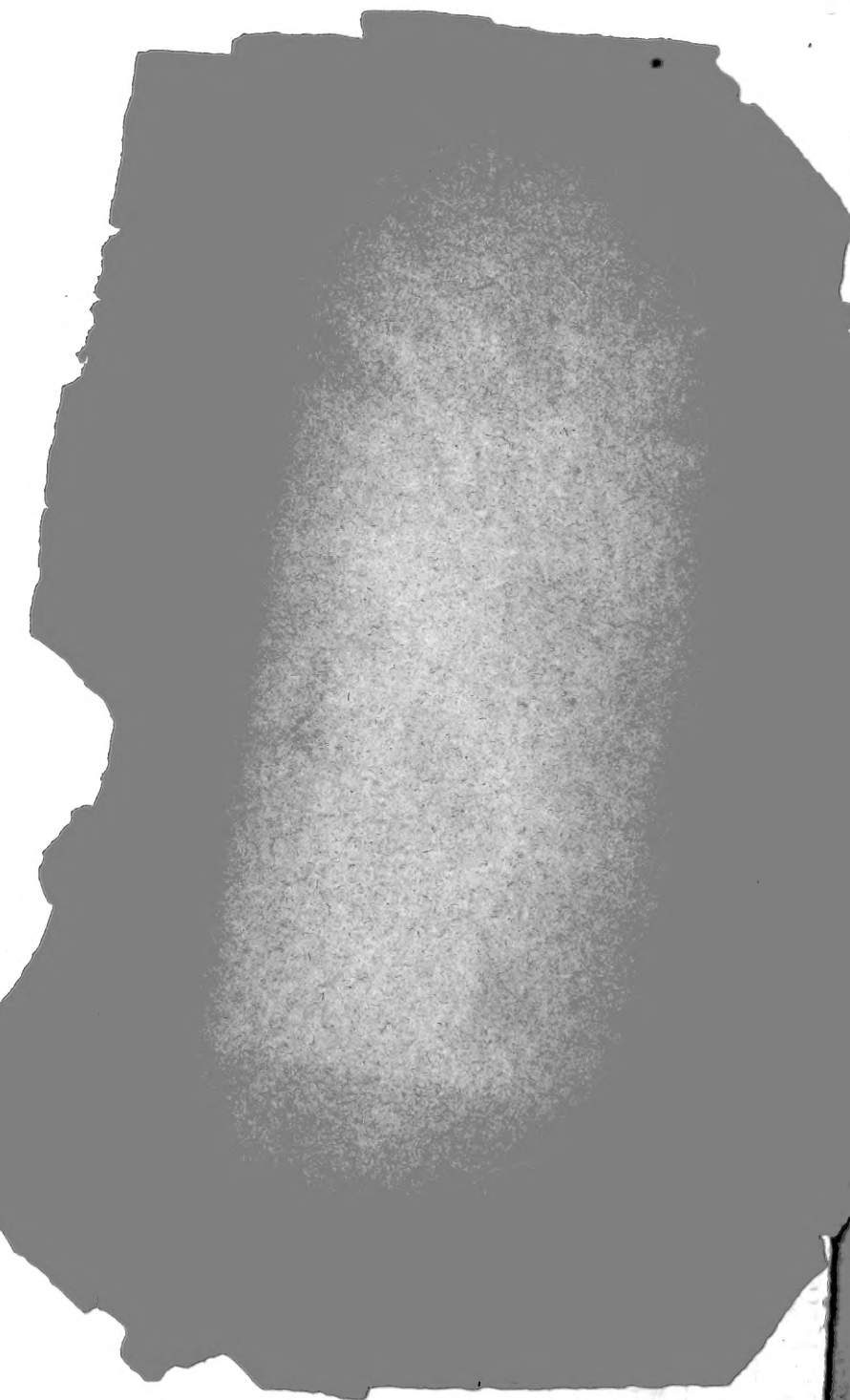
Birds

Books

W.D.
2.75

Oversigt

af

Christiania Omegns ornithologiske Fauna.

Overseas

1914

THE OVERSEAS ASSOCIATION

QL
690
N8C69
1864
Birds

D-2

Oversigt

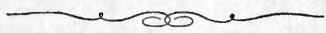
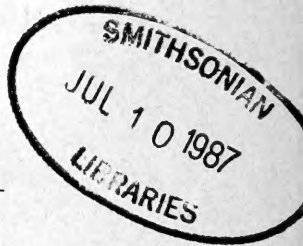
af

Christiania Omegns

ornithologiske Fauna,

af

Robert Collett,
Stud. juris.

Christiania.

JOHAN DAHL.

1864.

1871

III

Udvalgte Skrifter

Ornitologiske Erindringer

I.

Allerede længe har det været en almindelig erkjendt Sag, at Egnen omkring Christiania, eller den saakaldte Christianiadal (i udvidet Forstand) saavel i botanisk som zoologisk Henseende frembyder en Rigdom og Afvexling, der uden Tvivl er større end i nogen anden Egn i Scandinavien af en lignende Udstrækning, og i ethvert Fald bærer Fortrinnet fremfor alle andre, der ligge under den samme nordlige Bredde. Denne Christianiaegns store Rigdom paa Dyr- og Planterformer er lige paafaldende ved det store Antal af Species i Forhold til det hele Lands, som interessant derved, at en stor Deel Arter netop i denne Trakt have den nordligste eller sydligste Grændse for deres Udbredelse i Landet. Grunden til dette gunstige Forhold maa søges saavel i Egnens sydlige Beliggenhed, som uledes af de geologiske Forholde, der ere af en yderst forskjelligartet Natur, og som fremkalde den usædvanlig rige Vegetation, der af forskellige Grunde atter betinger

Faunaen. At Plante- og Dyreverdenen maa have naaet en høj Grad af Udvikling, indsees derfor ogsaa lettelig, naar man betragter den heldige Fordeling af de forskjellige Slags Terrain, hvoraf næsten alle, det rent alpinske og det aabne Hav undtaget, findes repræsenterede i den kun faa Qvadratmil store Christianiadal.

Med specielt Hensyn paa den ornithologiske Fauna viser dette Forhold sig ikke mindst gunstigt. Dels opholder sig og ruger i Egnen et langt større Antal Fuglearter, end der af dennes indskrænkede Størrelse kunde ventes, og dels gaa de fleste af de i Egnen ikke rugende Trækfugles Vaar- og Høsttræk enten netop over denne Trakt, eller i ethvert Fald ikke mere østligt eller vestligt, end at Christianiaegnen altid ligger indenfor den yderste Grændse af enkelte Individets Træk*). Endvidere ligger Egnen baade saalangt mod Nord, at den danner den sydligste Grændse for flere af vore højnordiske Landfugle, og tillige saa langt mod Syd, at et ikke ubetydeligt Antal Arter, der fornemmelig tilhøre Mellem- og Syd-Europa, have formaaet at trænge saalangt op. Endelig har den Forbindelse, hvori Egnen gennem Christianiafjorden staar med Havet, bidraget til Faunaens Forøgelse med flere pelagiske og højnordiske Søfugle; med andre Ord, Christianiaegnen danner i ornithologisk Henseende et Centrum, der ligger indenfor, eller ialfald berører Grændserne af noget nær alle de Arters Omraade, der tilhøre Landets Fauna.

Fornemmelig er det i de sidste 40—50 Aar, at Egnen efterhaanden med den tiltagende Befolkning og den deraf følgende større Opdyrkning og Anlæg af Haver

---

*) En mærkelig Undtagelse herfra gjør *Charadrius morinellus*.

og Lunde, har naaet den Udvikling i ornithologisk Henseende, som nu er Tilfældet. Den udmærkede Ornitholog Dr. Boie fra Kiel har derfor maaske ikke Uret i en Paa-stand i „Tagebuch auf einer Reise durch Norwegen in 1817,“ hvor han Pag. 28 yttre: „Die Gegend von Christiania ist auszerst arm an Vögeln, so dasz es mir durchaus an Gelegenheit zu interessanten Beobachtungen fehlte.“ Nu er dette anderledes.

II.

Til Belysning af de ornithologiske Forholde i Christiania Omegn er, saavidt bekjendt, kun een særskildt Afhandling udkommen, nemlig af Conservator Siebke i dette Tidsskrifts 8de Bind for 1855: „Om Trækfuglenes Ankomst til Christiania,“ hvor Dagen for den aarlige Ankomst af 63 af vore Trækfugle anføres ifølge Observationer, anstillede i Aarene 1830—53. Forresten omfatter Alt, hvad der omhandler Landets Fuglefauna enten det hele Land, eller og i nogle faa Tilfælde enkelte andre Dele udenfor Christianiaegnen. Nærværende Afhandling synes derfor ikke overflødig, da Faunaens Rigdom i den omhandlede Trakt fortjener en mere udbredt Anerkjendelse, saameget mere, som den Tilvæxt, den i de senere Aar har faaet, ikke er ubetydelig.

De Afhandling, hvori vore Fuglearters Forekomst i Landet med fuldkommen Paalidelighed findes omhandlede, ere forholdsvis faa. Da der i disse, som ere udkomne i Aarene 1817, 1838, 1845, 1848 og 1855 dels findes, dels kunne udledes fuldstændige Fortegnelser over Landets Fugle i disse forskjellige Tidsrum, vil det muligens ikke være uden Interesse at paavise de Arter, der udgjøre Faunaens Tilvæxt i disse Aar, da disse Arters første Optræden desuden somoftest kunne angives til et bestemt Aar.

Før 1817 findes Landets Fugle vel berørte paa flere Steder, saasom i Pontoppidan, „Norges naturlige Beskrivelse,“ Strøm, „Søndmørs Beskrivelse,“ fra flere Steder i „topographisk Journal for Norge“, men næsten overalt ere de enkelte Arter saa flygtigt og ubestemt omtalte, at det ofte er vanskeligt at danne sig nogen bestemt Forestilling om hvilke Arter, der ere mente. I „topographisk Journal“ ere Beskrivelserne af de forskjellige Egne gjerne forfattede af Stedets Præster, der paa de Steder, hvor saadanne Fortegnelser findes over Fuglene eller Dyrene idetheletaget, somoftest selv sees at have havt yderlig lidet Kjendskab til de Arter, som de omtale som der forefundne. Det er derfor vanskeligt at sætte saadan Lid til disses Opgivelser, at man af dem kan fremsætte paalidelige, endnu mindre fuldstændige Fortegnelser over de Fuglearter, der paa den Tid fandtes, eller ikke fandtes. Deres Værd i mange Stykker forresten maa derfor ikke miskjendes.

Sommeren 1817 foretog Dr. Boie fra Kiel en ornithologisk Reise gjennem Landet. I sin Beretning om denne, den ovenfor omtalte „Tagebuch auf einer Reise durch Norw. in 1817“ tilføjes i et Anhang en Fortegnelse over de i Norge forekommende Fugle, dels ifølge hans egne Observationer, dels efter hvad han fra de paalideligste Kilder havde samlet. I denne Fortegnelse, der kan siges at være den første, som vi have, opgives Antallet til 139 Species, hvoraf dog et Par bør gaa ud, som efter al Sandsynlighed beroende paa feilagtige Observationer, da de aldrig senere ere trufne; nemlig *Haliaëtus leucocephalus*, Gmel., der vistnok ikke var andet end *Hal. albicilla*, Sav., og *Clangula histrionica*, Cuv., hvoraf et Par opgives at være observerede ved Beistadfjord, men som aldrig senere

er truffet i Landet. Endvidere omtales *Surnia Hudsonii*, Dum., som en egen Art ved Siden af *Str. funerea*, og *Sylvia Phragmitis*, Bechst., (*S. schoenobaenus* Lin.), som paa et Par Steder observeret, og som ogsaa senere af flere andre Ornithologer er opført som forekommende i Nordland og Finmarken, uagtet neppe noget Exemplar vides skudt der, og endnu blot een Gang er med Sikkerhed truffen i Landet. Derimod traf han flere sjeldne, saasom *Lestris Cataractes*, Temm., hvoraf foruden det her omtalte, i Helgeland fældte Exemplar, kun eet senere er skudt i Landet; *Podiceps cornutus*, Lath., hvoraf han endog fandt Rede med Æg, og som han beskriver som en ny Art under Navn af *Podiceps arcticus*; fremdeles *Larus eburneus*, Lin., der endnu er sjelden, *Sylvia rufa*, Bechst., som Aaret iforvejen var bleven bekjendt som scandinavisk, efterat Prof. Nilsson paa en Reise gennem Norge havde opdaget den i Størdalen i Thronhjems Stift, og beskrevet den under Navn af *Sylvia abietina*, foruden mange andre, der forhen ikke vare bekjendte som forekommende i Norge.

I Nyt Magazin for Naturvidenskaberne, 1ste Bind, 1838 opregner Prof. Esmark følgende nye eller sjeldne Arter: *Strix lapponica*, et Par Exemplarer skudte ved Christiania 1836 og 1838, *Tetrao lagopoides*, et Exemplar fra Røraas, *Ibis falcinellus*, et Exemplar skudt ved Bodø 1835, *Platalea leucorodia*, et Exemplar skudt i Jarlsberg 1837, *Lestris pomarina* og *Thalassidroma pelagica*, som begge Høsten 1838 viste sig i Christianiafjorden, samt endelig den *Diomedea*-Art, hvoraf, som bekjendt, tvende Individuer, der sandsynligvis ved Skibe vare overførte til Europa, bleve fældede paa Fiskumvandet paa Eker i April 1838. Af disse gik det ene tilgrunde, det andet blev paa Prof. W. Boecks Foranstaltning indsendt til Christiania, hvor det nu

staar opstillet paa Universitetsmuseet. Dette Exemplar blev bestemt efter Lathams Værk til at være *D. chlororhyncus*, hvilket Navn det senere har beholdt og hvorunder det stedse er omtalt; men ifølge Prof. Esmarks senere Undersøgelser har det vist sig ikke at være *chlororhynchus*, men *D. culminata*, Gould.

I et senere Hefte af det samme 1ste Bind for 1838 udgav Prof. Rasch: „Fortegnelse og Bemærkninger over de i Norge forekommende Fugle.“ Heri omtales 224 Arter, der antoges at forekomme i Landet, men da der blandt disse fandtes flere, der endnu ikke med Sikkerhed vare observerede, og hvis Forekomst derfor var tvivlsom, nemlig *Merops apiaster*, *Sylvia shoenobaenus*, *Calidris arcnaria*, *Puffinus anglorum*, *Larus glaucus* samt *Fuligula histrionica*, hvilke alle, paa den første og sidste Art nær, senere have vist sig at forekomme i Landet, ansættes i en „almindelig Oversigt“ ved Fortegnelsens Slutning Antallet til 218, hvoraf 194 falde paa Christianiaegnen. Herved maa dog endnu mærkes, at der blandt disse 218 Arter findes en, der af en Feiltagelse er anført som truffen i Landet, nemlig *Charadrius cantianus*, hvoraf det omtalte, her ved Byen skudte Exemplar, ifølge Prof. Raschs nærmere Undersøgelse var en ung *Charadrius Hiaticula*, og er *C. cantianus* endnu ikke observeret hos os. Endvidere ere 2 som Synonymer at henføre under andre Arter, nemlig *Falco ossifragus*, syn. med *Haliaëtus albicilla*, samt *Corvus Corone*, syn. med *Corvus Cornix*. Af de 215 Arter, der saaledes med fuldkommen Sikkerhed kunde regnes til vor Fauna, kunde Christianiaegnen tilegne sig 191.

I 1845 udgav Prof. Rasch i 4de Bind af det samme Tidsskrift et „Supplement til Norges Ornithologie,“ hvori foruden Bemærkninger og nye Forekomster for flere af

de sjeldnere Fugle, tillige opregnes 10 Arter, hvormed Faunaen i de sidste 7 Aar var bleven forøget. Disse vare følgende: *Strix uralensis*, 2 Exemplarer skudte i Høland 1842 og 1844, *Loxia bifasciata*, et Exemplar skudt ved Christiania 1840, *Columba Turtur*, der allerede 1824 var fældet ved Drøbak, og nu senere skudt paa et Par andre Steder i Landet, *Ciconia nigra*, et Exemplar skudt ved Frederikstad 1839, *Recurvirostra Avocetta*, et Exemplar skudt ved Frederikstad 1840, *Gallinula porzana*, et Exemplar observeret ved Laurvig 1839, og senere truffen paa flere Steder, *Sterna arctica*, skudt i Mængde paa Fiskeværret Grip udenfor Statlandet 1839, *Anser cinereus*, hvoraf først 1840 et Exemplar blev skudt ved Øieren*), samt *Fuligula ferina*, et Exemplar skudt i Krydsherred 1829. Endvidere omtales et Exemplar af *Cygnus minor*, Pall., (*C. Bewickii* Yarr.), som skudt ved Mjøsen 1840, men dette blev dog efter Prof. Esmarks Mening for lidet undersøgt, til at Fuglen med fuldkommen Sikkerhed kan optages som tilhørende vor Fauna. Endelig findes af de Fugle, der i den første Fortegnelse vare anførte som tvivlsomme, omtalt *Calidris arenaria* som nu observeret, idet et Exemplar var skudt ved Christiania 1840, samt *Lestris Buffonii* opført som tvivlsom. Antallet af Landets Fugle var nu 225 Arter, hvoraf 199 tilhørte Christianiaegnen.

Fremdeles udkom i 1848 af Prof. Rasch i 5te Bind af samme Tidsskrift: „Fortsat Supplement til Norges Ornithologie.“ I dette findes ligesom i det forrige Bemærkning ved mange af de sjeldnere Arter, og omtales 3, der vare nye for vor Fauna, hvoraf den ene endog var ny for Scandinavien. Disse vare: *Anthus Richardi*, et Ex-

---

*) Dog allerede anført af Dr. Boie.

emplar skudt ved Frederikshald 1843, *Sterna nigra*, et Par Individuer observerede ved Øieren 1847, samt *Larus leucopterus*, et Exemplar skudt i Rødenæs 1843. Hertil kommer af de forhen tvivlsomme som nu forefundne *Sylvia schoenobaenus*, hvoraf et Exemplar blev skudt ved Christiania 1848, samt *Lestris Buffonii*, *Larus glaucus* og *Puffinus anglorum*, der alle bleve observerede paa Fiskegrundene udenfor Statlandet 1847. Dette udgjør ialt 232 Arter, hvoraf 201 tilhørte Christianiaegnen.

I 1855 udgav Conservator Siebke: „Haandbog i Zoologien,“ hvori under Afsnittet om Fuglene 236 Arter ved en Stjerne betegnes som forekommende i Norge. Heraf udgaar 3, nemlig *Charadrius cantianus*, *Corvus Corone*, og *Cygnus minor*, hvorimod er udeladt *Lestris Buffonii*. De 2 nye, der udgjøre Tilvæksten siden 1848, vare *Alauda alpestris*, der var funden i Finmarken, samt *Gallinula chloropus*, hvoraf et Exemplar var skudt ved Bodø 1828. Hvor stor Tilvæksten for Christianiaegnens Vedkommende har været, lader sig ikke udlede; i Landet derimod fandtes 234 Arter.

Nu, i 1864, udgjør Antallet af de Fugle, der med fuldstændig Sikkerhed ere trufne i Landet, ialt 244 Arter. Af de 10, som udgjøre de sidste 9 Aars Tilvæxt, ere blot 5 i dette Tidsrum første Gang observerede, nemlig *Lusciola Tithys*, et Exemplar skudt ved Christiania 1864, *Syrnhaptes paradoxus*, som under Sommeren 1863 viste sig og blev skudt paa flere Steder i Landet, *Limosa melanura*, truffen i de sidste Aar i Finmarken, *Anas Querquedula*, et Exemplar skudt ved Christiania 1862, samt endelig *Podiceps auritus*, hvoraf et Exemplar blev skudt ved Grimstad 1861. De øvrige 5, som alle ere udeladte i de foregaaende Forfatteres Skrifter, ere følgende: *Parus*

borealis, almindelig, men først i de senere Aar erkjendt som særskildt Art, *Columba Gclastes*, 2 Exemplarer skudte i Finmarken under Schraders Ophold der omkring 1850, *Thalassidroma Leachii*, 2 Exemplarer skudte i Christianiafjorden 1847 og 1851, *Anser minutus*, som aarlig forekommer i Finmarken, samt *Fuligula islandica*, hvoraf et Exemplar blev skudt i Finmarken 1851. Af disse findes *P. borealis*, *A. minutus*, og *F. islandica* omtalte som norske i de forskjellige Udgaver af Nilssons Scandinaviske Fauna, hvor muligens ogsaa de under *Thal. Leachii* omtalte norske Exemplarer ere de 2 ovennævnte. *Lim. melanura* omtales første Gang i en Afhandling, som Chr. Sommerfelt, Sognepræst til Næsseby*), udgav i Sv. Vet. Ak. Förh. 1862: „Fortegnelse over de i Østfinmarken iagttagne Fugle, tilligemed enkelte Bemærkninger angaaende en Deel af disse.“ Heri opregnes 140 Arter, som tilhørende denne Trakt, hvoraf dog for Adskilliges Vedkommende (omtrent 10) Artsberettigelsen er omtvistet.

Af disse Landets 244 Species**) tilhøre ikke mindre end 220 Christiania Omegn, eller omtrent 11 Tolvtedele af det hele Antal. Til en Sammenligning vedføjes følgende Udsigt over Faunaens Forøgelse siden 1817:

	<u>Norge.</u>	<u>Christiania.</u>
1817 (Boie)	135	?
1838 (Rasch, Esmark)	215	191
1845 (Rasch)	225	199
1848 (Rasch)	232	201
1855 (Siebke)	234	?
1864	244	220

*) Nu Sognepræst til Etne.

**) Hvorvidt *Alca impennis* herefter med nogen Grund kan regnes til vor Fauna, er tvivlsomt. I Sommerfelts Fortegnelse over

Foruden disse 244 Arter kan endvidere følgende ansees som muligens tilhørende vor Fauna, idet de, uden nogensinde at være skudte eller nøjere undersøgte, blot ere formodede at være observerede, eller og af andre udenlandske Ornithologer ere opgivne som forefundne i Landet. Disse ere: *Merops apiaster*, hvoraf Conservator Siebke troer at have observeret et Exemplar i den botaniske Have ved Tøjen her ved Christiania 1829; *Sylvia sibilatrix*, som et Par Gange antages at være bemærket i Bøgeskoven ved Laurvig; *Fringilla erythrina*, som Sommerfelt opgiver muligens er observeret ved Varangerfjorden 1861; *Puffinus major*, som Prof. Lilljeborg troer at have iagttaget ved de finmarkske Kyster under en Reise i 1849; *Sterna caspia*, som uden Tvivl forekommer ved Hvaløerne; *Sterna Dougalli*, som Prof. Nilsson i sin Scandinaviske Fauna opgiver som truffen i Norge, samt *Sterna cantiaca*, der if. Prof. Esmark skal være observeret ved Namsos. Endvidere troer Pastor Schübeler i Aaseral at have seet *Larus minutus* ved Hvaløerne samt *Fuligula perspicillata* ved Porsgrund. Som ovenfor omtalt opgives endelig *Fuligula histrionica* af Dr. Boie som forefunden i Landet 1817 og *Cygnus minor* som skudt ved Mjøsen 1840. At flere af disse inden kortere eller længere Tid ville vise sig med fuldkommen Sikkerhed at tilhøre Landets Fauna, er ligesaa sandsynligt, som at flere Arter, der endnu ikke ere trufne hos os, men i Sverige ere hyppige eller i den senere Tid indvandrede, paa Grund af deres successive

---

Finmarkens Fugle anføres den endnu, idet det sidste Individ, der muligens har existeret, blev fældet ved Vardø 1848. Den fraregnet, bliver altsaa Antallet 243. I Jernværksejer Aalls Samling paa Næs opbevares et Exemplar af denne Fugl, det eneste, som findes i Landet.

Fremtrængen, maa formodes inden føje Tid ogsaa at naa vort Land*).

III.

Hensigten med følgende Afhandling er at levere en systematisk Fortegnelse over alle de Arter Fugle, der hidindtil ere observerede i Christiania Omegn, derunder ogsaa indbefattede de blot tilfældige Besøgere af Eggen. De under hver Art tilføjede Notitser ere næsten alle Resultater af Observationer, anstillede her i denne Trakt. Til Christiania Omegn er regnet, foruden Christianiadalen i indskrænket Forstand, eller den aabne Slette omkring Bunden af Christianiafjorden, der begrænses af Frognersæteren, Sognsvandshøjderne, Grefsenaaen, Ryenbjergene og Egeberg, — tillige Bærum og Askerbygderne indtil Krogsskoven mod Vest, Maridalen, Nordmarken og Ullensakerbygden mod Nord, Trakten omkring Øieren og de

---

*) Forud for Sverige har Norge blot følgende 7 Arter: *Columba livia*, *Platalea leucorodia*, *Thalassidroma Leachii*, *Lestris Cataractes*, *Fuligula islandica*, *Phalacrocorax cristatus* og *Puffinus anglorum*. Derimod har Sverige et langt større Antal, der ikke ere trufne hos os, hvoraf dog de fleste, eller over 30, ere blot at betragte som tilfældige Besøgere af Landet. Efter „Svensk Excursions Fauna“ af Wahlström, Stockholm 1861, var dette i 1864 følgende: *Fringilla erythrina*, *Emberiza miliaria*, *rustica* og *pusilla*, *Motacilla boarula*, *Turdus varius*, *Saxicola rubicola*, *Sylvia nisoria*, *Philomela*, *sibilatrix*, *arundinacea* og *palustris*, *Muscicapa albicollis* og *parva*, *Anthus campestris*, *Lanius minor*, *Parus cyanus*, *Oriolus Galbula*, *Gracula rosea*, *Alauda cristata*, *Picus medius*, *Merops apiaster*, *Strix flammea* og *psilodactyla*, *Circus pallidus* og *cineraceus*, *Aquila naevia*, *Gallinula pusilla*, *Ardea purpurea*, *stellaris*, *alba* og *minuta*, *Grus Virgo*, *Charadrius cantianus*, *Otis Tarda*, *Tetrax* og *Houbara*, *Cygnus Olor*, *Anser ruficollis*, *Anas rutila* og *strepera*, *Fuligula perspicillata*, *Pelecanus Onocrotalus*, *Sterna caspia*, *cantiaca*, *Dougalli*, *minuta* og *leucoptera* samt *Larus minutus*.

flade Øer og Halvøer i samme indtil Hølands Præstegjæld i Øst, samt endelig mod Syd Skie Sogn, Næsodlandet og Fjordbredderne nedover i en Strækning af $2\frac{1}{2}$ Mil, eller omtrent mellem Drøbak og Moss. Den hele Strækning danner en omtrent 9 □ Mile stor, omkring Christianiafjordens Bund jævnt nedadskraanende Slette, der paa den ene Side begrændses af Fjorden, og paa de 3 øvrige af skovklædte Aase og Fjelde, som paa enkelte Steder stige op i den subalpinske Region.

IV.

Naar Christianiaegnens Fugle i en almindelig Oversigt skulle klassificeres efter deres Optræden, kan dette muligens bedst ske paa følgende Maade*):

Aarligt hække i større eller mindre Mængde 102 Species.

Hertil komme 11 Arter, der aarligt hække i de tilstødende Trakter, men i selve Christianiaegnen yderst sparsomt og ikke hvert Aar.

3 Arter forekomme her periodisk, og ere under disse Aar fundne hækkende.

Alene under den ene eller begge af Træktiderne vise sig her aarligt 43 Arter, hvoraf 1 er mindst een Gang fundet hækkende.

10 Arter indfinde sig her blot sent om Høsten, eller og om Vinteren indtil Vaaren.

De øvrige 51 maa betragtes som blot tilfældige Besøgere af Egnen, uagtet flere af dem ikke ganske sjældent have forekommet. 3 af disse Arter ere endog mindst een Gang observerede hækkende i Egnen.

*) Det er en naturlig Følge, at denne Fortegnelse blot udtrykker den nuværende Tilstand (i 1864), og vil i Aarenes Løb kunne forandres.

Fordelte paa de forskjellige Ordener*), viser dette sig saaledes:

1ste Underklasse, *Incessores*, Vigors.

1ste Orden, *Passeres*, Linné.

Af Landets 82 Species, henhørende til denne Orden, tilhøre 80 Omegnen af Christiania. Aarligt findes hækkende følgende 55 Arter: *Turdus viscivorus*, *musicus*, *iliacus*. *pilaris* og *Merula*; *Cinclus aquaticus*; *Regulus cristatus*; *Lusciola Rubecula* og *Phoenicurus*; *Sylvia hortensis*, *atricapilla*, *curruca*, *cinerea*, *hypolais*, *Trochilus* og *abietina*; *Accentor modularis*; *Saxicola Oenanthe* og *rubetra*; *Muscicapa grisola* og *atricapilla*; *Lanius Collurio*; *Troglodytes europæus*; *Parus major*, *ater*, *cristatus*, *palustris*, *borealis*, *caeruleus* og *caudatus*; *Certhia familiaris*; *Sitta europæa*; *Hirundo rustica*, *urbica* og *riparia*; *Motacilla alba*; *Anthus arboreus*; *Emberiza citrinella* og *hortulana*; *Fringilla spinus*, *carduelis*, *domestica*, *montana*, *coelebs*, *chloris* og *cannabina*; *Pyrrhula vulgaris*; *Loxia curvirostra*; *Sturnus vulgaris*; *Garrulus glandarius*; *Pica caudata*, *Corvus Corax* og *Cornix*, samt *Alauda arvensis* og *arborea*.

Følgende hække her i Egnen ikke, eller yderst sparsomt, men vel i de tilstødende Trakter: *Turdus torquatus*; *Anthus rupestris*; *Motacilla flava*; *Garrulus infaustus*, samt *Corvus Monedula*, ialt 5 Arter.

De ovennævnte 3, i Christianiaegnen i Almindelighed periodisk forekommende, men som paa disse Tider tillige ere fundne hækkende, ere *Caryocatactes guttatus*, *Loxia pityopsittacus*, samt *Corvus frugilegus*.

*) Ved Ordningen er fulgt det Lilljeborgske System, saaledes som det findes fremstillet i Ups. Kgl. Vetensk. Akad. Årsskr. for 1860, 1. H.

Følgende 3 Trækfugle opholde sig her i Egnen uden at hække, blot under Træktiderne Høst og Vaar: *Anthus pratensis*; *Emberiza schoeniclus*, samt *Fringilla montifringilla*.

Blot om Høsten eller om Vinteren indtil ud paa Vaaren sees her nogenlunde regelmæssig hvert Aar: *Lanius Excubitor*; *Emberiza nivalis*; *Fringilla flavirostris* og *linaria*; *Corythus Eucleator*, samt *Bombycilla garrula*.

Endelig ere de øvrige 8 Arter at betragte som blot tilfældige Besøgere: *Lusciola suecica* og *Tithys*; *Calamoherpe schoenobaenus*; *Emberiza lapponica*; *Alauda alpestris*; *Loxia leucoptera*; *Coccothraustes vulgaris*, samt *Upupa Epops*.

2den Orden, *Zygodactyli*, Vieill.

Denne Ordens 5 Arter tilhøre alle Christianiaegnen. Aarligt findes hækkende: *Picus Martius*, *viridis*, *major* og *minor*; *Jynx torquilla*, samt *Cuculus canorus*.

De øvrige 3, *Picus leuconotus*, *canus* og *tridactylus* hække her vel, men yderst sparsomt, og neppe hvert Aar. Hyppigst vise de sig om Høsten.

3die Orden, *Syndactyli*, Illiger.

Her i Landet repræsenteres denne Orden af blot 4 Slægter med ligesaa mange Arter, der alle ere trufne i Omegnen af Christiania. *Caprimulgus europaeus*, samt *Cypselus apus* hække her aarligt; blot tilfældige ere *Alcedo ispida* og *Coracias garrula*.

4de Orden, *Accipitres*, Linné.

Rovfuglenes Orden indbefatter 26 indenlandske Arter, der ligesom de foregaaende alle tilhøre Christiania Omegn. Af disse hække kun 14 aarlig, nemlig *Falco pere-*

grinus, *Subbuteo* og *tinnunculus*, *Pernis apivorus*, *Buteo vulgaris*, *Astur palumbarius* og *Nisus*, samt *Pandion Haliaëtus*; endvidere *Strix Bubo*, *otus*, *passerina*, *funerea*, *Aluco* og *Tengmalmi*.

3 Arter sees her aarligt, men blot under Træktiderne: *Falco Lithofalco*, *Buteo lagopus* og *Strix brachyotus*.

De øvrige 9 maa alle ansees som blot tilfældige, uagtet flere af dem ikke ganske sjældent ere observerede, nemlig *Falco Gyrfalco*, *Aquila Chrysaëtos* og *albicilla*, *Milvus regalis*, *Circus cyaneus* og *aeruginosus*, samt *Strix nyctea*, *lapponica* og *uralensis*.

5te Orden, *Pullastrac*, Sundev.

Af Duernes Orden ejer Landet 5, Christianiaegnen 3 Arter, hvoraf de 2, *Columba Palumbus* og *Oenas*, hække her aarligt; den 3die, *Columba Turtur*, maa betragtes som tilfældig, uagtet den ialfald een Gang vides at have hækket i Udkanten af Egnen.

2den Underklasse, *Cursores*, Illiger.

6te Orden, *Gallinae*, Linné.

Af denne Ordens 8 indenlandske Arter mangler Christianiaegnen den ene. Følgende 6 hække her aarligt: *Perdix cinerea* og *Coturnix*; *Tetrao Bonasia*, *Tetrix* og *Urogallus* samt *Lagopus subalpina*. Den 7de, *Syrnhaptes paradoxus*, er 'accidentel.

7de Orden, *Grallae*, Linné.

Vadernes Orden indbefatter 45 indenlandske Species, hvoraf 6 mangle i Christianiaegnen. Dog findes af disse 39 et forholdsvis lidet Antal aarligt hækkende i Egnen, nemlig blot følgende 10: *Charadrius Hiaticula* og mi-

nor; *Numenius arcuata*; *Scolopax Rusticola* og *Gallinago*; *Totanus Calidris*, *Ochropus*, *Glareola* og *hypoleucos*, samt *Gallinula Crex*.

Neppe aarligt og blot i Egnens Udkanter, men vel i de tilgrændsende Egne hække *Totanus Glottis* og *Scolopax major*.

Følgende 13 Arter vise sig her i større eller mindre Mængde under begge eller blot den ene af Træktiderne: *Grus cinerea*; *Numenius Phocopus*; *Machetes pugnax*; *Tringa alpina*, *platyrhincha*, *minuta*, *Temminckii*, *islandica* og *maritima*; *Scolopax Gallinula*, *Charadrius apricarius* og *helveticus*; *Vanellus cristatus*; *Phalaropus rufus* og *hyperboreus*; *Gallinula porzana**), samt den næsten accidentelle *Limosa rufa*. Hertil kan endnu føjes *Haematopus ostralegus*, der forud har hækket i Egnen, men nu viser sig i Bunden af Fjorden i Regelen blot Høst og Vaar, undertiden ogsaa om Sommeren.

De øvrige 9 Arter ere blot tilfældige Besøgere af Egnen, nemlig: *Streptilas collaris*; *Calidris arenaria*; *Tringa subarcuata*; *Recurvirostra Avocetta*; *Ibis falcinellus*; *Ciconia alba*, samt *Rallus aquaticus*; endvidere *Fulica atra* og *Ardea cinerea*, hvilke begge en enkelt Gang ogsaa ere trufne hækkende i Egnen.

3die Underklasse, *Natatores*, Illiger**).

8de Orden, *Lamellirostres*, Cuvier.

Af de andeartede Fugles Orden findes 24 af Landets 28

*) Er ogsaa truffen hækkende i Egnen idetmindste een Gang, men observeres for sjældent til at kunne optages blandt de aarligt hækkende.

***) I Svømmefuglenes Underklasse udgjøres det overvejende Antal af saadanne, der vise sig i Egnen blot under den ene eller begge af Træktiderne, uden nogensinde at hække; endvidere er

Arter i Christianiaegnen. Af disse hække aarligt kun 3, nemlig: *Anas Boschas* og *Crecca*, samt *Mergus Serrator*.

De Arter, der aarligt i større Antal trække over Egnen, ere følgende 7: *Anser cinereus* og *segetum*; *Anas Penelope*; *Fuligula marila*, *fusca*, *nigra* og *clangula*. De der vise sig sparsommere, og som oftest kun under den ene af Træktiderne, ere ligeledes 7, nemlig: *Cygnus musicus*; *Mergus Merganser*; *Anas Tadorna* og *acuta*; *Fuligula cristata* og *glacialis*, samt *Somateria mollissima*.

(Af de ovennævnte 17 Arter vise følgende 8, som ikke fuldstændige Trækfugle, sig ogsaa om Vinteren ved Iskanten: *Cygnus musicus*; *Mergus Merganser* og *Serrator*; *Anas Boschas* og *Crecca*, samt *Fuligula marila*, *clangula* og *glacialis*).

Blot tilfældige Besøgere af Egnen ere 7, nemlig: *Anser albifrons*, *torquatus* og *minutus*; *Anas clypeata* og *Qvercedula*; *Fuligula ferina* samt *Mergus albellus*.

9de Orden, *Steganopodes*, Illiger.

Af de Pelicanartede Fugle ejer Landet 3 Arter, hvoraf den ene mangler i Christiania Omegn. De 2 øvrige, *Sula Bassana* og *Phalacrocorax Curbo*, ere begge tilfældige Besøgere; den sidste sees dog ikke synderlig sjældent.

10de Orden, *Longipennes*, Dumèr.

Denne Orden indbefatter 20 indenlandske Arter, hvoraf

---

de blot tilfældige Arters Antal forholdsviis stort. Derimod hække her nu kun yderst faa Arter, mod hvad Tilfældet var for 20—30 Aar siden, saavel hvad Arternes, som Individernes Antal angaar. Saadanne vare *Larus argentatus*, *Somateria mollissima*, *Fuligula fusca*, og flere andre, som nu, paa Grund af de idelige Efterstræbelser, ere trængte længere og længere ud over Fjorden, og ikke mere ruge i Egnen.

de 14 tilhøre Christianiaegnen. Hækkende aarligt findes nu blot *Sterna Hirundo*, samt i Almindelighed ogsaa *Larus canus*.

Blot under Træktiderne vise sig *Larus marinus*, *fuscus*, *tridactylus* og *argentatus*, hvilken sidste ogsaa sees i Egnen næsten til enhver Aarstid, uden dog at hække.

De øvrige 8 ere alle tilfældige, nemlig: *Procellaria glacialis*; *Thalassidroma pelagica* og *Leachii*; *Larus ridibundus*; *Lestris parasitica*, *pomarina* og *Buffonii*, samt *Sterna nigra*. De fleste af disse have neppe vist sig, uden efter meget stærke Storme om Høsten.

11te Orden, *Pygopodes*, Illiger.

Af denne Ordens 14 Arter ere de 12 ogsaa trufne i Christianiaegnen. Aarligt hække blot *Colymbus arcticus* og *septentrionalis*; hvad *Podiceps rubricollis* angaar, maa den næsten ansees for tilfældig Besøger, uagtet den uden Tvivl har hækket i eller i Nærheden af Christianiatrakten, men forholdsvis kun faa Individuer ere observerede.

Tilfældige ere *Colymbus glacialis*, *Podiceps cristatus*, *cornutus* og *minor*. Af de øvrige 5 findes *Uria Grylle* i Fjorden om Sommeren, uden dog at hække; *Uria Troile*, *Alca torda*, *Mergulus Alle* samt den noget sjeldnere *Mormon arcticus* indfinde sig aarligt om Høsten, og forsvinde atter ved Islægningen.

Af de 24 Arter, der endnu ikke have vist sig i Christiania Omegn, er neppe det halve Antal byppige i den øvrige Del af Landet, eller i sin Forekomst nogenlunde ligeligt fordelte. Da Egnen ligger langt mod Syd, og kun ved den lange og smale Christianiafjord staar i Forbindelse med Havet, er det en naturlig Følge, at det fornemmelig er blandt Svømmefuglenes (8—11) Ordener, hvor

de manglende Arter findes, især da der blandt disse, (hvis Antal er 13), findes 4, der blot ere tilfældige, og flere af de øvrige i sin Forekomst ere næsten udelukkende indskrænkede til Landets nordligste Dele. Af de manglende 6 af Sumpfuglenes Orden ere 3 accidentelle, og 1 endnu blot truffen i Finmarken, hvor ogsaa endnu blot er bemærket den ene manglende blandt Duerne. Af Spurvefuglenes store Gruppe (1—3 Orden) mangle blot 2, hvoraf den ene er accidentel.

Disse 24 manglende ere følgende:

Parus sibericus, Gmel. *Anthus Richardi*, Vieill. *Columba livia*, Briss. *Columba Gelastes*, Temm. *Lagopus alpina*, Nilss. *Charadrius morinellus*, Lin. *Limosa melanura*, Leisl. *Totanus fuscus*, Bechst. *Platalea leucordia*, Lin. *Ciconia nigra*, Bechst. *Gallinula chloropus*, Lath. *Anser leucopsis*, Bechst. *Fuligula Stelleri*, Pall. *Fuligula islandica*, Gmel. *Somateria spectabilis*, Lin. *Lestris Cataractes*, Lin. *Sterna arctica*, Temm. *Puffinus anglorum*, Raj. *Larus glaucus*, Brünn. *Larus eburneus*, Gmel. *Larus leucopterus*, Fab. *Phalacrocorax cristatus*, Temm. *Podiceps auritus*, Lath. *Alca impennis*, Lin.

Til Slutning er det min Skyldighed at bemærke, at foruden Professorerne Raschs og Esmarks sjeldne Velvillie i at meddele mange af de vigtigste af de i Afhandlingen indeholdte Notitser, vilde denne have tabt det Meste af sit mulige Værd; ligeledes har Conservator Siebke, Pastor Schübeler og flere andre med stor Beredvillighed givet mig Oplysninger, der have været Afhandlingen til stor Nytte.

A. Incessores, Vigors.

1ste Ord. *Passeres*, Linné, Sundev.1ste Fam. *Turdidae*, Bonap.1. *Turdus viscivorus*, Lin.

Duetrost.

Vaar og Høst er denne her i Landet sparsomst forekommende Trostcart i Almindelighed ikke sjelden i Christianiaegnen, enkelte Aar endog talrig. Efter dens Ankomst om Vaaren i de første Dage af April træffes den i smaa Flokke paa 2—7, sjelden indtil 20 Stykker, især paa aabne med Enebuske bevoxede Strækninger i Udkanterne af saavel Løv- som Naaleskovene. Her søge de sin Føde fornemmelig paa Marken og i lave Buske, og ere gjerne saa sky, at de kun med Vanskelighed lade sig komme i Skudhold; under Opflyvningen lade de høre en stærkt smækkende Lyd, der i ringere Grad er tilstede hos alle de øvrige Trostearter. Med Undtagelse af nogle enkelte afbrudte Toner lade de paa denne Aarstid aldrig deres egentlige Sang høre, uagtet denne i Skjønhed og Fylde ikke staar meget tilbage for Maaltrostens.

I Begyndelsen af Maj forlade næsten alle Duetroste Omegnen, og uagtet de hække saavel syd som nord for denne, forblive dog kun meget faa Par for at ruge og tilbringe Sommeren her hos os. I de mere fjerntliggende Dele af Egnen, saasom Ullensaker og Asker, hækker den sparsomt, men i Mængde lige udenfor Grændsen af denne, f. Ex. i Smaalehnenes Amt. Redet har jeg seet lige ofte i Fordybninger i raadne Stammer paa gamle Løvtræer, som frit i unge Naaetræer, og aldrig i over en Mands Højde fra Marken. Det er fast sammenvævet hovedsagelig af flere Slags Mos og fine Pinde, og ligner af de øvrige Trostearters Rede mest Solsortens. Lidt ud i Maj, eller enkelte Aar endog i Slutningen af April, lægger den sine 5, undertiden blot 4 Æg, der ere 13—15^{'''} lange, og 10—10¹/₄^{'''} brede, og som paa den blaagrønne Bundfarve ere bestrøede med spredte rødbrune og lyse violette Pletter, der oftest ere temmelig store, især omkring den tykkere Ende. I 1856 saa jeg det første Æg i det tidligste Rede den 29de April, i 1860 den 5te Maj.

Om Høsten vise de sig atter mod Slutningen af September paa de samme Steder, som om Vaaren, og fanges temmelig almindeligt i Donerne, og sælges paa Torvet under Navn af Hjerpetrost. Deres Talrighed er dog ligesom om Vaaren højst forskjellig, men naar der findes Rognebær i Overflod, og de øvrige Trostearter ligeledes ere tilstede i Mængde, ere de altid temmelig hyppige, og bringes da enkelte Dage tiltorvs endog i Mængde, hvorimod der undertiden kunne gaa Aar hen, hvor der neppe fanges et Individ den hele Høst. De flytte bort lidt efter lidt i Løbet af October og November, og kun faa findes her i Egnen overvintrende. Anderledes for-

holder det sig, if. Prof. Rasch, i Smaalehnene, og paa flere andre Steder langs Christianiafjorden, hvor Enebuskene, hvis Bær de synes at agte endnu højere, end Rognebær, findes hyppigere, end her; thi naar Bærrene hos disse have slaaet godt til, overvintre omtrent ligesaa mange, som de, der flytte bort.

2. *Turdus musicus*, Lin.

Maaltrøst.

Omtrent samtidigt med Rugden (*Scol. Rusticola*), eller i Løbet af April, ankommer Maaltrøsten til Christianiadalen, enkelte Aar allerede den 1ste April, andre først i de sidste Dage af Maanedens. En kort Tid opholder den sig nu i Omegnens Løvskove, hvor den især i Hasselskovene træffes i store spredte Flokke hoppende om paa Marken mellem det visne Løv, og søgende efter Snegle og Regnorme, som paa denne Tid udgjøre deres fornemste Næring.

I de sidste Dage af April adskille de sig parvis, og trække ind i de nærliggende Granskove for at hække. Her lade de til enhver Tid af Døgnet, men fornemmelig om Eftermiddagen indtil efter Solens Nedgang, fra Toppen af en Gran deres skønne afvexlende Sang høre. Da Sangeres Antal er stort, idet desuden talrige Rødstrubesangere (*L. rubecula*) blande deres noget nær ligesaa melodiske, om end kortere Stropher med hines, lyder Sangen næsten fra hvert et Træ, og høres i Afstand som et uafbrudt Chor; og lige indtil omkring Midtsommer gjenlyde alle vore Granskove rundt i Aaslierne i de stille lyse Sommernætter af disse vore nordiske Nattergale.

Skjønnest og stærkest lyder dog Sangen paa den Tid, da Hunnerne ruge. Maaltrøsten bygger helst i Colonier,

men disse ere mindre, og mere spredte end Graatrostens. Saadanne smaa Colonier findes paa flere Steder i Byens Omegn, i tætte Granholt eller inde i Granskovene; saaledes hækker aarlig en Colonie paa omtrent 50 Par i Mær-radalen, en øde, skovbevoxet Dal en halv Mil sydvest for Byen, og en anden i Nærheden af Sarasbraaten ovenfor Østensjø o. s. v. Enkeltvis findes dog Reder hist og her overalt i Granskovene. Det bygges næsten altid i mindre, men tætte Graner, og kun sjældent i Løvtræer; det ligger inde ved Stammen og i en Mands Højde eller lidt derover fra Marken. Det er temmelig stort, og bestaar udvendigt af tørt Riis, grove Straa, Mos og Lichener; undertiden er det udvendig ganske hvidt af *Cladonia rangiferina*. Det indre af Redet er en tynd, haard Skaal, som er lys i det nybyggede, men mørk i det aarsgamle Rede, og ganske glat dreiet af Jord og Leer, sammenblandet med Trædele og Fuglens Spyt. Paa dette haarde Underlag findes i den første Halvdeel af Maj 5, undertiden 6 eller 4 Æg (Længden $12\frac{1}{2}$ — $13\frac{1}{2}$ '''', Bredden 9 — $9\frac{3}{4}$ ''''), hvis Bundfarve er mørkt blaagrøn, og som i den tykkere Ende ere bestrøede med sorte, ofte temmelig faa Pletter eller Punkter. Sjældent findes de fleste eller alle Pletter samlede om den tyndere Ende. Det tidligste Redes første Æg har jeg i de forskjellige Aar fundet saaledes: 1856 den 14de Maj; 1857 den 14de Maj; 1858 den 19de Maj; 1860 den 9de Maj; 1861 den 10de Maj; 1863 den 1ste Maj; 1864 den 1ste Maj.

Omkring Midten af August slaa Familierne sig sammen til store Flokke, der i Løbet af Høsten streife om i Løvskovene, og i stort Antal fanges i Doner i Byens Omegn fra Udgangen af September, indtil de første Dage af November, men fornemmelig i Midten af October. De fleste

forsvinde allerede henimod Slutningen af denne Maaned, men sees dog enkeltvis langt ud i November. I milde Vintre overvintre et og andet Individ.

3. *Turdus iliacus*, Lin.

Rødvinge, Bøgtrost.

Rødvingen ankommer til Christianiaegnen mere regelmæssigt end foregaaende omkring Midten af April. Den opholder sig om Vaaren paa de samme Steder, som denne, men i mindre Flokke, og forekommer idetheletaget i mindre Antal. Deres Sang bestaar af 3—4 høje Fløjtetoner, efterfulgt af et langt, meget svagere, og noget hvislende Kvidder, men lyder herved sjeldnere og mindre rent, end senere ved Fuglens Hækesteder.

Den hækker omtrent paa de samme Localiteter som Graatrusten, eller saavel paa Lavlandet, som i Birkeregionen paa Fjeldene. Begge Arter bygge gjerne sammen, Rødvingen altid meget spredt, og aldrig i Colonier; men i enhver Graatrustcolonie træffes altid nogle faa Par hækende Rødvinger. Forholdsvis faa Par blive tilbage her i Egnen om Sommeren, og kun i den noget fjernere Omegn og altid meget sparsomt har jeg seet dens Rede, saasom i Mærradalen, ved Østensjø, ved Nøglevand, ovenfor Maridalshammeren, i Ullensaker, og i Asker; det lægges stedse meget lavt, enten i tætte Gran- eller Enebuske, hvilket er det hyppigste, eller og undertiden ovenpaa raadne Stubber i tætte Holt, yderst sjeldent umiddelbart paa Marken*). Dets Underlag bestaar af tørre Pinde og

*) I Bergens Stift, hvor Rødvingen hækker overmaade talrigt, bygger den ligesaa gjerne paa Marken, i Klipperevner, eller under Buske, som i Buskene selv.

Jord, og Redet forresten af tørre Straa. Æggenes Antal er næsten altid 6; foruden ved Forskjellen i Størrelsen ere de i Almindelighed letkjendelige fra de øvrige Trostearters Æg, der ligne hinanden (*pilaris*, *merula* og *torquatus*), ved de oftest saa smaa og sammenløbende Pletter, at Ægget næsten synes ensfarvet graabrunt. Deres Længde er 10—10³/₄''' , Bredden 8¹/₄''' . De lægges meget uregelmæssigt, fra Begyndelsen af Maj, indtil ud i Juni. Det tidligste Æg har jeg saaledes fundet: 1856 den 9de Juni; 1859 den 19de Maj; 1860 den 27de Maj; 1862 den 8de Maj; 1864 den 2den Maj.

Naar man nærmer sig deres Rede, skribe de heftigt, smække med Næbbet, og vise sig saa urolige, at de heri neppe overgaaes af Graatrosterne.

I Slutningen af August eller i de første Dage af September vise de sig atter i Omegnen i større eller mindre Flokke, der gjerne slaa sig sammen med Maaltrostene; den samlede Skare stryger nu om i Løvskovene, og høres ofte at opføre, helst i fugtigt Vejr, fra nogle Trætøppe en overmaade højkrøstet, kvidrende Concert, hvori Graatrosterne ogsaa tage Del, saasomt de ere ankomne. De falde i Snarerne omtrent samtidigt med Maaltrosterne, og fanges i stor Mængde i Aar, hvor Rognebærrene have slaaet godt til. De flytte bort i Slutningen af October eller i de første Dage af November, men ikke sjeldent overvintre enkelte Individier hos os.

Paa Universitetsmuseet opbevares flere Albinosvarieteter af denne Fugl. Et Individ, der ikke er fuldt udvoxet, er hvidagtigt overalt. Et andet, der blev indleveret den 10de November 1862, er ligeledes næsten overalt hvidagtigt, men med svag rødlig Anstrygning; den hvide Streg over Øiet er synlig, som gjenfindes hos den al-

mindelige Fugl. Endelig findes et, der er rødagtigt overalt, især paa Siderne af Underlivet; ogsaa her kan den normale Rødvinges Tegninger paa Hovedet gjenkjendes.

4. *Turdus pilaris*, Lin.

Graatrost.

Omkring Midten af April Maaned indfinde sig de Graatrote, der have overvintret i Mellem- og Syd-Europa, atter i Christianiaegnen. I tætte Flokke, der kunne bestaa af omkring 1000 Individer, streife de om i Skovkanterne, hvor de træffes dels paa Marken, dels kviddrende i Chor i Trætoppene; deres Stemme er ikke synderlig velklingende, og bestaar af flere rene Fløjtetoner, men som ofte afbrydes af skjærende Lyde og deres skvattrende Lokketone. Udenfor Forplantningstiden ere de altid vanskelige at komme i Hold; om Vaaren i de tætte Flokke lykkes dette bedre, end om Høsten og Vinteren.

Ligesom Graatrusten overhovedet er den selskabeligste af alle Trostearter, hækker den ogsaa i Regelen i større eller mindre Colonier, meget sjældent enkeltvis. Før $1\frac{1}{2}$ —2 Mile fra Byen træffes ingen egentlig Colonie, og paa kortere Afstand hække kun faa Par. Imod Slutningen af Maj trække derfor næsten alle Graatrote bort, og sees her yderst sparsomt om Sommeren. I den fjernere Omegn, i Fet, Ullensaker, Bærum og Asker findes derimod flere Colonier; ovenfor Sognsvandet, det nærmeste Sted, hvor denne Fugl hækker, findes den blot i enkelte Par; den nærmeste Colonie, paa 20—30 Par, og saaledes en af de mindste, har jeg seet ved Strømmen, i en liden, med unge Graner og Asper bevoxet Dal, en Localitet, som Graatrusten paa Lavlandet fornemmelig ynder til Hækkested. Rederne ligge helst i Grantræerne, men for-

resten i alle Slags, saavel Løv- som Naaetræer, og oftest i en Højde af 3—5 Alen fra Marken. Aldrig har jeg seet flere end eet Rede i det samme Træ. Det er bygget fornemmelig af Straa og Leer, og indvendig belagt med tørre Græsstraa. Antallet af Æggene er oftest 5, sjelden 6 eller 4, og variere betydeligt i Farve, Form og Størrelse. I Almindelighed ere de grønagtige, med større eller mindre, undertiden ganske utydelige brune Pletter. Aldeles ensfarvede blaaagtige Æg ere heller ikke ganske sjeldne. I næsten ethvert Rede vil man finde 1 eller 2 Æg, der ere de øvrige ulige, enten ved sine færre og større Pletter, eller ved at de fleste af disse ere samlede om den tyndere Ende o. s. v. Med Hensyn til Form og Størrelse varierer Længden fra $11\frac{3}{4}$ — $14\frac{3}{4}$ ''' , og Bredden fra 9— $10\frac{1}{8}$ ''' ; den almindelige Størrelse er $13\frac{1}{4}$ ''' i L. og $9\frac{5}{8}$ ''' i Br. Æglægningstiden varierer betydeligt hos de forskjellige Par, og uagtet de neppe nogensinde ruger mer end een Gang om Aaret, findes ofte friske Æg i et Rede paa samme Tid, som et Rede i Træet ved Siden af indeholder Unger. Lige fra Midten af Maj indtil ud i Juli findes friske Æg; saaledes har jeg fundet det første Æg lagt i det tidligste Rede: 1857 den 20de Maj; 1859 den 19de Maj; 1861 den 10de Maj; 1862 den 8de Maj; 1863 den 20de Maj; 1864 den 10de Maj; og det første Æg lagt i det sildigste Rede: 1857 den 5te Juni; 1860 den 4de Juli; 1862 den 30te Juni; 1863 den 28de Juni.

Ungerne forlade ofte Rederne, før de endnu paa langt nær ere flyvedygtige; Forældrene ere yderst ængstelige, og overstænke den, der nærmer sig deres Rede eller Unger, med deres flydende Excrementer. I de omkringliggende Haver ere saavel de Gamle som Unge slemme Gjæster i Jordbærbedene, Moreltræerne og Ribsbuskene.

Fra Slutningen af Juli sees de mindre ved deres Hækkesteder, end strygende om i de nærliggende Granskove. Herfra foretage de i Forening med dem, der komme nordenfra, efterat have tilbragt Sommeren paa Fjeldene, om Høsten deres Streiftog i store Flokke omkring paa Slettelandet, og fanges i Doner i stort Antal i Byens Omegn. Allerede i de første Dage af September mærkes deres Ankomst ved enkelte Individer eller mindre Flokke, men først over Midten af October, naar Kulden har indfundet sig om Nætterne, sees de i nogen Mængde. Efter Midten af November forsvinde de lidt efter lidt, men i de Aar, hvori der findes mange Rognebær, især om Vinteren tillige er snerig, ankomme atter nogle Flokke i December, og vove sig nu ind til de hidtil urørte Træer i Slotsparken og i Haverne udenfor Byen. Fra Have til Have stryge de nu om, indtil de lidt efter lidt atter forsvinde i Januar og Februar.

Af tilfældigt varierende Individer besidder Universitetsmuseet en Albinosvarietet, som er hvidagtig med rødlig Anstrygning, der er stærkest paa Bryst og Skuldre. Denne blev fanget i December 1856 her ved Christiania.

Af ufuldstændlge Albinoer findes et Individ, hvor blot Hovedet og Halsen er hvid med enkelte sorte Fjære, hvilken Form if. Bechstein er den hyppigste af Afvigelserne hos denne Fugl. Et andet har store hvide Fjære paa Ryggen og Brystet mellem de normalt farvede.

Den 8de December 1863 traf jeg paa Torvet et Individ, der var sortagtigt overalt, hvor de naturlige Farver ere lyse eller hvide. Brystet var næsten sort, Underlivet omtrent som hos *T. torquatus*, fem. (sort med hvide Fjærkanter); de ellers hvide Undervingedækfjær vare ligeledes sorte. Findes paa Universitetsmuseet.

5. *Turdus torquatus*, Lin.

Ringtrost.

Da Ringtrosten i sin Forekomst er en alpinsk Fugl, der ikke hækker eller tilbringer Sommeren uden i mere eller mindre alpinske Egne, forekommer den i Christiania-egnen kun paa Gjennemtrækket Høst og Vaar, men aldrig om Sommeren*). I den sidste Halvdel af April viser den sig her, men yderst sparsomt og spredt, og træffes enkelt eller parviis, men aldrig flere sammen, i Haver og Løvholt udenfor Byen; de færdes paa Marken eller mellem de laveste Grene, bevæge Halen op og ned, samt ligne i alle sine Bevægelser Solsorten. Den opholder sig her kun ganske kort, og trækker i de første Dage af Maj op paa Fjeldene for at hække. Den subalpinske Egn ved Krogskoven paa Ringerike er det nærmeste Sted, hvor den er fundet hækkende, og hvor aarligt nogle faa Par ruge i Fjeldvæggen ned mod Stensfjorden. If. Prof. Rasch har den fordum ogsaa hækket i Krogkleven; paa Norefjeld i Krydsherred hækker den aarlig.

Om Høsten forekommer den her atter, men noget talrigere end om Vaaren; den viser sig sjelden før omkring Begyndelsen af October, og neppe efter Maanedens Udgang. De fanges aarlig i Trostesnarerne, men altid meget spredt, og oftere Hunner og Ungfugle, end de gamle Hanner. De synes yderst sjelden at overvintre hos os; et saadant Exemplar observeredes af Conservator Siebke

---

*) Dette gjælder om Østlandet, eller Akershus og Hamar Stifter; i det nordlige Norge, samt paa Vestkysten, hvor saavel Dyresom Plantelivet paa Grund af de nøgne, steile Fjelde har mere tilfælles med Fjeldegnenes, findes Ringtrosten hækkende lige ved Søren.

i Februar 1832, og i Begyndelsen af Januar 1863 saaes paa Torvet en Ungfugl, som syntes at være skudt i de samme Dage. I Almindelighed er Ringtrosten anset for at være den skyeste af alle vore Trostearter; dette har jeg ikke fundet, hverken her paa Lavlandet under Træk-tiderne, eller om Sommeren paa Fjeldene. Hernede give de ingen anden Lyd fra sig, end deres letkjendelige, korte Lokketone: takk, takk, takk.

6. *Turdus Merula*, Lin.

Solsort.

Som alle Fugle, der sent, eller kun tildels flytte bort, kommer Solsorten tidligt tilbage om Vaaren. Allerede i Slutningen af Marts, eller i de første Dage af April sees den enkelt eller parvis i Omegnens Løvskove og Haver. Mod Slutningen af April trække de videre ind i Granskovene, hvor de hække hist og her, men overalt spredt og temmelig sparsomt. Solsortens Sang, der høres lige ud i October, er dybere og mere klangfuld, end Maaltrostens, men tillige mere faatonig og ensformig, og ikke sjældent afbrudt af enkelte ikke velklingende Toner, som aldrig høres hos Maaltrosten. Hannen synger helst i Nærheden af sin rugende Hun, siddende noget skjult i de øvre Dele af en Gran, sjelden i Toppen. Ellers færdes den mellem de lavere Grene og paa Marken, flyver lavt henad denne, og søger heller at skjule sig, end flyve bort, naar nogen nærmer sig. Idetheletaget er Solsorten den mindst sky af alle Trostearter, og kan til enhver Aarstid kommes nær paa ofte ganske faa Skridts Afstand*).

---

*) Solsorten og Ringtrosten have i sit Væsen og Levemaade meget tilfælles, hvori de afvige fra de øvrige, lysere farvede Trostearter. De holde sig aldrig i nogen Flok, som disse, men

Allerede i Midten af April begynde enkelte Par at bygge. Redet findes især paa Steder, hvor der i Gran-skoven findes en Blanding af tætte, unge Granholt og gamle Løvtræer. Det lægges inde i de tætteste Dele af disse, saavel frit i mindre Grantræer (sjældent Furu), som ovenpaa lave raadne Stubber; undertiden ligger det ligesom et Duetrostrede i Udhulinger i raadne Stammer paa meget gamle Løvtræer, især Eg og Lind. Naar Redet ligger frit i Træerne, har det til Underlag tørt Granris og en Mængde Mos, hvorpaa følger en omtrent 3''' tyk Skaal af Jord og Leer, som indvendig er blødt belagt med fine Rødder og Græsstraa. Ligger det i en Fordybning i raadne Stubber og Stammer, er det lidet og ubetydeligt, og bestaar ofte blot af nogle faa Straa og lidt Mos. Æggene ere 5, sjelden 4 i Antal; Længden er $13\frac{3}{4}$ indtil 15''', Bredden 10— $10\frac{1}{8}$ '''. Fra Graatrostens Æg kunne de oftest skilles ved sin noget lysere Farve, og de gjerne yderst smaa Pletter og Punkter; Formen er mere sammentrykt fra begge Ender, end hos nogen af de øvrige Trosters Æg. De lægges i den første Halvdeel af Maj; saaledes har jeg fundet det første Æg i 1856 den 16de Maj; 1860 den 1ste Maj; 1861 den 11te Maj; 1862 den 19de Maj.

I Snarerne fanges Solsorten med de øvrige Troster i temmelig Mængde, i gode Aar fra Begyndelsen af September indtil Udgangen af October. Ligesom hos Ringtrosten

---

stedse i det højeste parvis; selv naar Ungerne have forladt Redet, slaa disse sig ikke sammen familievis med Forældrene, men skilles strax ad, og leve spredt, om end i Nærheden af hinanden. Deres Bevægelse og Manerer, og den udprægede Melancholi, der viser sig i deres Farve, Stemme, Opholdssted, og hele Væsen, have de ogsaa begge fuldkommen tilfælles.

ere de fleste af de fangne Individder Hunner og Ungfugle. I Løbet af November flytte de lidt efter lidt bort, men hvert Aar findes enkelte Individder overvintrende, især om Vinteren er mild og sneløs; disse have sit Tilhold i Haver og Løvskove tæt ved Husene, hvor de leve af alle Slags Bær, helst Enebær og Rognebær.

7. *Cinclus aquaticus*, Bechst.

Fossekal.

I Christianiaegnen er Fossekallen idetheletaget mindre hyppig, da der paa de fleste Steder findes faa Elve eller Bække, der ved Vandfald eller stridt Løb gjøres skikkede til Opholdssted for dem. Før i Tiden fandtes den her dog i større Antal, end nu, og hækkede da i de fleste Elve omkring Byen, hvor den nu kun sparsomt eller undtagelsesvis ruger. Vaaren 1862 saa jeg endnu Rede nedenfor Broen ved Frognerdammen, hvorfra den vistnok snart ligeledes vil blive fortrængt. Ved Ljabroelven, Bogstadelven, tildels ved Akerselven, samt ved Nordmarkens mange stridtløbende Elve og Bække er den endnu paa flere Steder hyppig og hækker aarlig.

Rederne ere oftest næsten ganske utilgjængelige, og anbringes mellem Bjælkerne, eller inde i Stenmure under gamle Broer, Saug- eller Møllebrug, ofte meget langt inde; eller ogsaa lægges det, hvad næsten er det hyppigste Tilfælde, i Kløfter eller under Klippestykker i lodrette Fjeldvægge, der hænge ud over en Fos, eller paa et Sted, hvor Elven gaar meget stridt. Her ligger det ofte saa skjult af Bregner, Mos og Græs, at det, da det udvendig selv bestaar af disse Ting, i Almindelighed er yderst vanskeligt at opdage. Undertiden ligger det kun faa Tommer over Vandskorpen, eller paa et Sted,

hvor Bølgegangen eller Fossen gjør Redet ikke blot fugtigt, men ofte ganske vaadt*). Redet, som er af en noget oval Form, er meget kunstigt bygget fornemmelig af Mos og Straa, og er indvendig belagt med visne Blade, lidt Straa, og undertiden Fjær. Noget ned mod Undersiden af Redet findes det rørformige Indgangshul, der er omtrent 2" højt og 3" bredt; det gaar først lidt opad, og fører derpaa ind i Redets egentlige Hulning. De snehvide smuktformede Æg variere i Antal fra 4—7, men ere oftest 6, og oftere 7, end 4 eller 5. Længden er $11\frac{3}{4}$ "", Bredden $8\frac{1}{4}$ "". De lægges i Almindelighed i Midten af Maj, saaledes har jeg fundet det første Æg i 1856 den 18de Maj; 1857 den 18de Maj; 1859 den 19de Maj. Derimod saa jeg i 1863 voxne Unger allerede 2den Juni, hvilket var usædvanligt tidligt. Ungerne holde sig i Nærheden af Redet i flere Uger, og sees ofte at sidde ved Siden af hinanden paa en Bjælke eller Sten, hvor de makes flittigt af Forældrene; ved den ringeste Uro forsvinde de øjeblikkelig inde i Stenmuren, og vise sig ikke paa lang Tid. Paa Redet lader Fuglen sig gjerne tage med Haanden.

Mod Vinteren trækker Fossekalen fra de nordlige Egne af Landet længer mod Syd, og sees hyppigere end om Sommeren paa aabne Steder i Omegnens Elve. Her hopper den om paa Iskanten eller mellem Stenene, og svømmer og dykker utrætteligt i det iskolde Vand; dette formaar dog ikke at trænge gennem dens korte, tætte, andelignende Fjærklædning, der er forsynet med ordentlige Dun, som hos Søfuglene. Ligesom disse, har den

---

*) Vaaren 1856 fandt jeg et Rede liggende langt indunder den undergravede Elvebred i et Hul i Jorden. Her vare Æg og Rede aldeles vaade.

ogsaa en meget stor Fedtkjertel. Dens høje og stærke Sang lader den høre midt i Fosseduren, og saavel om Vinteren i den strængeste Kulde, som om Sommeren. Den flyver lavt, og kun korte Strækninger ad Gangen, og følger gjerne Elvens eller Bækkens Krumninger. I Midten af October 1864 saa jeg paa Torvet et Exemplar, der var fanget i en Trostesnare.

2den Fam. *Regulidae*, Lilljeb.

8. *Regulus cristatus*, Willug.

Fuglekonge.

I alle Omegnens Skove, fornemmelig i Granskovene, er Fuglekongen overmaade hyppig. Om Høsten foretager den i Selskab med flere Meiser, især *P. cristatus*, *borcalis* og *ater*, vidtløftige Streiftog omkring i Skovene, og viser sig ogsaa i Slotsparken og Haverne lige ved Byen, men holder sig overalt helst til Grantræerne, hvor den undersøger Grenenes yderste Dele, svævende foran og under dem paa samme Maade som Trochiliderne over en Blomst. Den er en fittig Sanger, som høres næsten til enhver Aarstid, saavel paa klare Solskinsdage i Februar, naar Sneen endnu ligger dyb overalt i Skoven, som langt udover Sommeren og Høsten, naar Fuglesangen ellers er ophørt. Sangen er ikke saa svag, som man af Fuglens Størrelse skulde vente, og ligner meget Løvsangerens (*S. Trochilus*), men fortsættes i eet, og bestaar ikke som dennes blot af en enkelt Strophe. Lokketonen ligner overordentlig Kulmeisens. De ere saa lidet sky, at de kunne fanges med Limpinde, der ere fæstede til en Stok, som man fører lige op til dem.

Uagtet Fuglekongen uden Tvivl hækker overalt i Skovene, er det dog en stor Sjældenhed at finde dens Rede.

Dette har først sin Grund i Fuglenes overordentlige Forsigtighed, saaat de baade sjelden vise sig flyvende til og fra Redet, og de desuden forlade det øjeblikkelig, naar de paa nogen Maade mærke, at de ere bemærkede; dernæst er Redet yderst vanskeligt at opdage, da det er overmaade lidet, og næsten altid anbringes meget højt; det fæstes mellem de nedhængende Smaagrene paa større Grantræer, helst hvor disse staa blandede med gamle Løvtræer, paa aabne Steder eller i Udkanterne af Skovene*). Det er omtrent 3" i Diameter, af Form som et Rede af *Sylv. abietina*, og bygget udvendig af Granlav, (*Usnea barbata*) og Mos, hvis mørkegrønne Farve gjør det ikke let at skjelne fra dets Omgivelser. Indeni er det blødt udfodret med Fjær. Æggene ere indtil 11 i Antal, rødagtige med mørke Pletter; deres Længde er kun 6—6½"', og Bredden 4½"—5''; de ere saaledes temmelig afrundede i begge Ender. Naar Ungerne i den første Halvdel af Juni have forladt Redet, sidde de i flere Dage tæt sammen i en lang Række paa en Gren, og makes flittigt af Forældrene, hvorunder de hver Gang kviddre højt af Glæde.

3dje Fam. *Sylviidae*, Bonap.

16. *Lusciola rubecula*, (Lin.)

Rødstrubesanger.

Næst Lærken er Rødstrubesangeren den tidligste af Christianiaægnens egentlige Trækfugle. I Aarene 1830—1853 har dens Ankomst if. Conservator Siebke i de fleste Aar faldet mellem den 7de og 13de April; 3 Gange tid-

---

*) Paa Vestlandet og i det nordlige Norge, hvor Granen mangler, bygger Fuglekongen i Furutræer, men neppe nogensinde i Løvtræer.

ligere, (i 1841 den 28de Marts, 1843 den 1ste April og 1846 den 5te April), men flere Gange først mellem den 20de—30te April. I de senere Aar har jeg aldrig observeret den senere end den 4de April, men flere Gange i Slutningen af Marts; saaledes i 1860 den 31te Marts, 1861 den 26de Marts, 1863 den 23de Marts. I 1862 hørte Prof. Rasch den i Studenterlundene endog i Midten af Februar. Dog vides intet Exempel paa, at den noget Aar har overvintret, saaledes som det er Regelen paa flere Steder i Mellemeuropa, f. Ex. i England. Ved sin skjønne melodiske Sang opliver den strax ved sin Ankomst de endnu bladløse Lunde og Haver. Fra Slutningen af April findes de i stort Antal overalt i Granskovene, hvor de sammen med Maaltrøsterne synge vedholdende den hele Dag lige til henimod Midnat. Ligesom denne, sidder den helst i Toppen af en Gran, naar den synger; Sangen har ogsaa meget tilfælles med især de yngre Maaltrøsters.

I Udkanterne af Skovene bygger Rødstrubesangeren sit Rede under Trærødder, eller mellem Mosset i smaa græs- og lyngbevoxede Bakker. Det er altid forsynet med et kunstigt eller naturligt Tag, og har paa Siden en rund Aabning til Indgang. Det er temmelig stort, og bygget væsentlig af Mos, der indvendig er belagt med Straa. Antallet af Æggene er ligesaa ofte 7, som 6; de ere ejendommeligt korte og tykke (Længden fra $8\frac{1}{2}$ —9''', Bredden fra $6\frac{1}{2}$ —7'''), og have paa den hvidagtige Bundfarve matte, rødbrune Pletter, der ofte sidde saa tæt, at denne neppe er synlig. Undertiden ere alle Æg i et Rede forsynede med en rødbrun Krands om den tykkere Ende; enkelte Par synes bestandigt at lægge Æg, der ere farvede paa denne Maade, efter hvad jeg har havt Anledning til at iagttage hos et Par, der hvert Aar hækkede omtrent paa

det samme Sted. De lægges i Regelen i den sidste Halvdel af Maj, men ofte saavel tidligere, som sildigere. Saaledes har det første Æg været lagt: 1858 den 19de Maj; 1859 den 7de Juni; 1862 den 9de Maj.

Om Høsten træffes de atter i Haver og Løvskove, hvor de fortære flere Slags Bær, især Rognebær, og falde derfor temmelig hyppigt i Trostesnarerne. De færdes især mellem de lavere Grene i tætte Buske eller paa Marken, og lade forholdsvis ofte høre deres korte, skarpe Lokketone, hvilket gjør dem lettere at opdage paa denne Aarstid, end de andre Sangere. De forlade os omkring Midten af October; enkeltvis sees de endnu i Slutningen af Maaneden, eller undertiden, if. Siebke, endog ud i November.

10. *Lusciola Phoenicurus*, (Lin.)

Rødstjert.

Denne overmaade almindelige Sanger ankommer til Christianiadalen omkring den 1ste Maj, sjelden over en Uge før eller senere. Som hos flere Fugle er Tilfældet, ankommer Hannerne fra nogle Dage indtil en Uge tidligere end Hunnerne. Den har altid sit Tilhold i Nærheden af Menneskene, i Haver og Løvskove, men mindre og blot i Udkanterne af Granskovene; den er tillige en af de faa Fugle, der opholde sig og hække paa Tagene midt inde i Byen. Om Vaaren bestaar Sangen af en enkelt længere Strophe, hvis første 3—4 Toner begynde eens hver Gang, men hvor Slutningen modereres paa mange Maader; om Sommeren lader derimod Hannen, især i Nærheden af sin rugende Hun, høre en smuk sammenhængende, om end noget eensformig og melancholsk Sang; den er paa denne Tid en af de utrætteligste San-

gere, som vi have, da den synger næsten det hele Døgn, undertiden blot med Undtagelse af Timen fra 12—1 om Natten, men helst sent om Aftenen og tidligt om Morgen. Dens almindelige Lokketone hy-it, er vanskelig at skjelne fra Bogfinkhunnens.

Frit i Træerne, eller umiddelbart paa Marken bygger Rødstjerten ikke sit Rede, men forresten næsten overalt. Paa Husene bygges det ligesom et Linerlerede under Tagstenene, i Vedstabler eller i Huller i Mure og Vægge; hyppigst ligger det i Løvskove i Huller i Træerne. Det er bygget af Straa, Rødder og Haar, samt en Mængde store Fjær. Æggene lægges i den sidste Halvdel af Maj, og ere i Antal næsten altid 7, undertiden blot 6, sjelden 8. Deres Længde er $8\frac{1}{4}$ —9''' , Bredden 6— $6\frac{3}{4}$ ''' . Farven er lysere eller mørkere blaa, eensfarvet; kun engang (1864) fandt jeg i et Rede alle 8 Æg forsynede om den tykkere Ende med en Krands af smaa brune Pletter, saaledes som det undertiden findes hos *Saxicola Oenanthe*. Det tidligste Æg har jeg i de forskjellige Aar fundet lagt: 1856 den 25de Maj; 1857 den 20de Maj; 1858 den 24de Maj; 1859 den 18de Maj; 1860 den 26de Maj; 1861 den 23de Maj; 1862 den 16de Maj; 1863 den 25de Maj; 1864 den 23de Maj.

Om Høsten er Rødstjerten vanskelig at opdage; dels lader den næsten aldrig sin Stemme høre, idet Hannernes Sang allerede fra Slutningen af Juli er ophørt, og den almindelige Lokketone ved Parrenes Opløsning kun sjældent høres; dels bidrager dens Uselskabelighed i Forbindelse med dens stille skjulte Væsen til, at den ikke lettelig bemærkes. Omkring Midten af September drage de fleste bort; i 1839 observeredes den endnu af Cons. Siebke den 4de October.

11. *Lusciola Tithys*, (Lath.)

Den 22de April 1864 traf jeg blandt Sne og Is ovenfor Sognsvandet, en halv Mil nord for Byen, en Sanger, hvis Væsen forekom mig ubekjendt. Da det var stærkt Snefog, kikkede Geværet, og først efter en halv Times Forløb lykkedes det mig atter at faa opdaget Fuglen, som jeg nu skjød, og som viste sig at være en Hun af *Lusciola Tithys*. I de Øjeblikke, som jeg kunde iagttage Fuglen, medens den levede, bemærkede jeg, at dens Hale var i en bestandig zittrende Bevægelse, ligesom hos *L. Phoenicurus* og *succica*, men den nikkede tillige af og til stærkt med Kroppen, aldeles som Stendulpen (*Sax. Oenanthe*) og Fossekalen (*Cinclus*). Den Lyd, som den lod høre, var sandsynligvis dens Lokketone, men denne forekom mig langt mere lig enkelte Emberizers (især Sivspurvens) zip, zip, end Sylviernes huit, huit. Den vides ikke oftere skudt i Landet; Exemplaret opbevares paa Universitetsmuseet.

12. *Lusciola succica*, (Lin.)

Blaastrubesanger.

Blaastrubesangeren er i sin Optræden her i Landet fuldkommen alpinsk, og i den Grad bunden til Fjeldene, at dens Forekomst paa Sletlandet er en Sjeldenhed*). Saaledes vides her blot 6 Individuer observerede,

---

*) Det er en ganske mærkelig Kjendsgjerning, at flere Fugle, der i Mellem- og Syd-Europa ere hyppige hele Sommeren, og hække almindeligt paa Lavlandet, heroppe hos os ere, tvertimod hvad man skulde vente, fuldstændige Fjeldfugle, der aldrig, eller ialfald kun undtagelsesvis træffes om Sommeren udenfor den alpinske Region. Saadanne ere: *Strix brachyotus*, *Motacilla flava*, *Anthus pratensis*, *Lusciola succica*, *Charadrius aprica*.

uagtet den er endog meget hyppig saavel i Finmarken, som paa Fjeldene i den sydlige Deel af Landet, fornemmelig i den Region, hvor de højere Træarter ophøre og Saliceerne begynde. Af disse 6 Individuer, der alle ere Hanner, ere de 5 trufne paa Vaartrækket, og kun een om Høsten; af de første tilhøre 3 Omegnen af Christiania.

Vaaren 1834 blev det første Exemplar fanget af en Kat, i den tildels subalpinske Egn i Skie Sogn, et Par Mile fra Byen, og opbevaret af Forstmester Hørby. Det andet blev skudt af Gartner Moe 2den Maj 1859 i den botaniske Have ved Tøjen; det tredje skjød jeg selv ved Gaarden Lillefrøen lige udenfor Byen, den 20de Maj 1863. Denne sidste havde sit Tilhold i et Vidiektrat mellem Siv og Rør, og færdedes tyst og stille mellem de laveste Grene, eller hoppede om paa Marken i Nærheden af Vandet; undertiden lod den en svag, afbrudt Sang høre, der intet havde tilfælles med dens almindelige, skønne Sang, som om Sommeren høres paa Fjeldene. Lokketonen lignede Rødstjertens (*L. Phoenicurus*), og ligesom hos denne var dens Hale i en bestandig zittrende Bevægelse. De 2 sidstnævnte Exemplarer opbevares paa Universitetets zoologiske Museum*).

---

rius o. fl. a. Grunden hertil er uden Tvivl den, at de ifølge deres Natur ere bundne til aabne, vide, udyrkede Strækninger, der her i vort skovrige og hjergfulde Land især findes paa Fjeldene.

- *) De 3 øvrige Exemplarer, der ikke tilhøre denne Trakt, ere følgende: Vaaren 1853 blev det ene skudt paa en Eng ved Gaarden Sundland lige ovenfor Drammen af Stud. G. Hofgaard, som nogle Aar senere skjød endnu et paa Eker. Det eneste Høstexemplar blev skudt paa Vallermyrene ved Porsgrund den 6te September 1847 af Pastor Schübeler, der troede at observere endnu et Par Stykker sammesteds foruden det skudte.

13. *Sylvia hortensis*, Bechst.

Havesanger.

Denne i Christianiaegnen overmaade almindelige Sanger ankommer om Vaaren temmelig sent, somoftest først mellem den 20de og 25de Maj; tidligere end den 7de (1831), og sildigere end den 29de (1837), vides den intet Aar observeret. Den er en af vore bedste og flittigste Sangere, og synger næsten til enhver Tid af Dagen, lige fra dens Ankomst indtil ud i Juli; mod Slutningen af Sommeren, og selv paa klare Dage i September hører man ofte, foruden de Gamle paany, Unghannerne fremkomme med en svag og usammenhængende Sang. Den skjuler sig helst mellem det tætte Løv, naar den synger, og er ikke ganske let at faa skudt, da den er vanskelig at opdage og temmelig sky. Den har sit Tilhold i alle Haver og Løvsкове omkring Byen men træffes ikke inde i Granskovene. I de sidste Dage af September flytter den bort.

Man finder vanskeligt noget Rede af denne Fugl, som ikke ligger mer eller mindre i Nærheden af Vand, enten en Elv, Bæk, Indsø eller og ved Bredden af Fjorden. Det lægges lavt i mindre Buske, fra $1\frac{1}{2}$ —3' fra Marken, helst i Torne- og Stikkelsbærbuske, eller og mellem Nesler, højt Græs eller andre høje eenaarige Væxter. Det er temmelig tyndt og næsten gjennemsigtigt, og ofte meget daarligt befæstet til det, hvorpaa det hviler; det bestaar af grove Straa, der indvendig er belagt med lidt Hestetagl. Æggenes Antal er oftere 5, end 6; i de forskjellige Reder variere Æggene betydeligt i Farve og Størrelse, men forholdsvis lidet i det samme. Deres Farve er lysgraa med grønbrune Pletter, eller gulgraa

med mørke Pletter og Streger. Længden varierer fra $8\frac{1}{2}$ — 11 ”, Br. fra $6\frac{1}{2}$ — 7 ”. De lægges i Løbet af Juni, ofte først i Juli Maaned. Saaledes har jeg fundet det første Æg lagt i det tidligste Rede i 1859 den 16de Juni, hvilket er den normale Tid; i 1860 den 9de Juni, og i 1861 allerede den 31te Maj, eller blot 7 Dage efter Fuglens Ankomst; i de sildigste Reder har derimod det første Æg været lagt i 1860 den 1ste Juli og i 1863 den 8de Juli, uden at dette kan antages at have været Fuglens andet Kuld. Dette sidst omtalte Redes næsten voxne Unger satte jeg ind i et Bur, og lod dem made af Forældrene; disse bragte dem, foruden Insekter, en stor Mængde modne Ribs, hele Moreller, og selv en stor Del Bær af den giftige *Paris quadrifolia*.

14. *Sylvia atricapilla*, Lath.

Munk.

Denne Fugl er uden Tvivl langt hyppigere her i Landet, end den er anset for, eller før har været, og findes i Christianiaegnen paa enkelte Steder temmelig almindeligt, om end ikke i nogen Mængde. Den ankommer allerede omkring Midten af April, altsaa omtrent samtidigt med *S. abietina*, med hvem den her i Eggen til en vis Grad deler Opholdssted. Efter sin Ankomst om Vaaren har den, som de øvrige Sangere, sit Tilhold i Haver og Løvskove, men i Begyndelsen af Maj trækker den ind for at hække i Granskovene, hvor der i disse findes gamle Løvtræer og Krat, samt Vand, som den ligesom Havesangeren nødig vil mangle i Nærheden af sit Rede. Dette er muligens den eneste Localitet, hvor den omkring Christiania findes hækende; den subalpinske Region synes ellers her i Landet

at være de flestes Opholdssted om Sommeren. Som Steder i Christianiaegnen, hvor den intet Aar vil søges forgjæves, kan nævnes Mærradalen og Ryenbjergene. Her høres daglig om Sommeren deres smukke og fyldige Sang, der ligner Havesangerens, uden dog at være saa rask og udholdende; den synger helst siddende ligesom Graasangeren henimod Toppen af et Træ, eller og flagrende om mellem Løvet i de tætteste Trækroner. Den er temmelig sky, men lettere at opdage end Havesangeren.

Redet med Æg har jeg endnu ikke fundet her, men dette ligner i et og alt Havesangerens, baade hvad Belligenhed, Antal af Æg og Bygning angaar. Den 19de Juni 1862 skjød jeg i en Have lige ved Skoven i et Moreltræ 2 voxne Unger og saa i Nærheden den gamle Han; efter en løs Beregning maa dette Redes første Æg være lagt omtrent den 15de Maj, saaledes, at den med Hensyn til Æglægningstid er blandt de tidligste af alle vore Sylvier. Om Høsten indfinde de sig i temmelig stor Mængde i Haverne, hvor de fortære flere Slags Bær, især af Hyld og Rogn, og blive derfor af og til hængende i Trostesnerne. Den forlader os ikke før i October; endog i November er den enkelte Aar observeret af Conservator Siebke.

15. *Sylvia curruca*, (Lin.)

Græssmut.

Græssmutteren er, uden at være sjelden, en af de mindre hyppige Sangere i Christianiaegnen. Den ankommer i Gjennemsnit mellem den 18de og 20de Maj, men ofte i Begyndelsen af Maaneden, i 1842 endog den 1ste Maj (Siebke). Den forekommer især i Aaslierne, hvor den har sit fornemste Tilhold paa Steder, hvor der er hugget og opvoxet

ung Granskov, eller hvor denne er stærkt blandet med Enebuske, altsaa omtrent paa de samme Steder, hvor *Accentor modularis* findes hækkende. Sin ikke synderlig velklingende Sang, der bestaar af flere hurtig udstødte Toner efter hinanden, lader den gjerne høre fra Toppen af et lavt Træ eller en Busk; naar den herunder seer sig bemærket, smutter den strax ned mellem de lavere tætte Grene, hele Tiden syngende.

Græssmutteren lægger sit Rede næsten bestandig i tornede Buske, især i de vilde Stikkelsbærbuske. Det er meget lidet og tyndt, og bygget af tørre Straa, der indvendig er belagt med Hestetagl. Æggenes Antal er 5 eller undertiden 6, og lægges i Midten af Juni; Længden er fra $7\frac{1}{2}$ —8''' , Bredden fra $5\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{4}$ ''' . Deres Bundfarve er gulagtig hvid, hvorpaa findes gulbrune og violetgraa Pletter og Streger, som gjerne danne en Krands om den tykkere Ende. Hos ingen anden Fugl har jeg i højere Grad seet fremtrædende det Instinkt, at forstille sig ved Redet, og lede et Menneskes Opmærksomhed fra dette og hen paa sig. Under ynkelig Piben flyver den op paa de lave Grene og lader sig falde til Jorden, flagrer langs henad denne med hængende Vinger, og ligner under dette i høj Grad en vingskudt Fugl.

Saavel om Vaaren, som om Høsten sees de i Haver og Løvkraat, ofte flere Par i Nærheden af hinanden; de flytte bort i Løbet af September.

16. *Sylvia cinerea*, Lath.

Graasanger.

Til Christianiaegnen ankommer Graasangeren mellem den 10de og 16de Maj, undtagelsesvis tidligere, (i 1830 den 3dje Maj, 1833 den 7de Maj, 1862 den 6te Maj) og

sjældent senere. Den er en af vore almindeligste Sangere, og holder sig hele Sommeren i Haver og Lunde i Nærheden af Menneskenes Boliger. Sangen lader den gjerne høre fra Toppen af et Træ, eller sees som en Anthus at hæve sig syngende nogle Alen op i Luften og derpaa vende tilbage til sin forrige Plads. Dens Lokketone, som er letkjendelig fra alle andre Sangeres, bestaar i Begyndelsen af 2 Toner, ku-æk, som gjentages nogle Gange efter hinanden og ende med et enkelt kuh, kuh. Den søger meget sin Føde paa Marken, især om Foraaret, og er mindre sky end de foregaaende Arter.

Denne Fugl synes at have stor Fornøjelse af at bygge Reder, idet den gjerne hvert Aar paabegynder paa forskellige Steder flere saadanne, som den uden synlig Grund forlader, det ene efter det andet, før de endnu ere fuldendte*). Den skyer ogsaa let sit Rede, selv om dette allerede indeholder Æg. Det anbringes næsten altid inde i Haverne i tætte Stikkelsbærbuske eller Bringebærhække, sjældnere udenfor disse, og da helst i Tornebuske; et Rede har jeg fundet i en lav Granbusk, og et mellem højt Græs, næsten hvilende paa Marken. Det er bygget af tørre Straa, samt Planteuld, som ofte gjør Redet udvendig ganske hvidt; indvendig er det sort af et tykt Lag Hestetagl (sjældent hvidt). Æggene ere næsten oftere 6, end 5 i Antal, og lægges temmelig uregelmæssigt. Saaledes har jeg fundet det første Æg lagt: 1856 den 13de Juni; 1857 den 28de Maj; 1858 den 9de Juni; 1859 den 24de Maj; 1860 den 7de Juni; 1861 den 1ste Juli; 1863 den 23de Maj; 1864 den 8de Juni.

---

*) Det er muligt, at dette blot er Hannerne, som paa denne Maade fordrive Tiden, medens Hunnerne ruge,

Æggenes Størrelse er lidet varierende; Længden er $8-8\frac{3}{4}$ '''', Bredden $5\frac{3}{8}-6\frac{3}{8}$ ''''; af Farve ere de hvidgrønne med en Mængde smaa, brune Punkter. Ungerne opfødes ligesom Havesangerens med Bær, fornemmelig Ribs. I den første Halvdel af September drager den bort.

17. *Sylvia hypolais*. Lath.

Bastardnattergal.

For omtrent 40 Aar siden forekom denne Fugl i Christianiaegnen saa yderst sparsomt, at den maatte betragtes som en ganske tilfældig Gjæst, om den overhovedet nogensinde viste sig*). Omkring Aar 1840 begyndte den først at vise sig oftere, og er efterhaanden, fornemmelig i de sidste 10—5 Aar, i en mærkelig Grad tiltaget i Antal, saaat den nu aarlig indfinder sig og hækker i ikke ringe Mængde i de fleste større Haver og Løvskove omkring Byen, især i saadanne, som ere blandede med enkeltstaaende Naaletræer. Dens Ankomst om Vaaren falder mellem den 20de og 29de Maj, enkelte Aar endog først i Begyndelsen af Juni, og den er saaledes en af vore sildigste Træfugle. Dens ejendommelige og udmærkede Sang høres fra dens Ankomst indtil langt ud i Juli, paa klare Dage endog i Begyndelsen af August. Den er uden Sammenligning den bedste af vore indenlandske Sangere, ihvorvel de forskellige Individuers Sang ikke er lige udmærket. Sangen har ikke ubetydelig Lighed med Nattergalens, og ligesom dennes betegnet ved de Gjentagelser efter hinanden af enkelte (samme) Toner, som ikke, eller i langt ringere Grad findes hos de øvrige Sylvier, men

---

*) Den blev ikke observeret af Prof. Rasch.

gjenfindes hos Maaltrosten. Men dens Evne til at efterligne andre Fuglestemmer, som høres omkring den, er aldeles beundringsværdig. Foruden at den med skuffende Lighed gjengiver Ladesvalens, Kjødmeisens, Strandsnipens, samt undertiden Lærkens forskellige Lokketoner og Angstskrig, synger den endog fra Begyndelse til Ende Vende-balsens, Buskskvættens, Stærrens og flere Andres Sange, samt mindre Stykker af Rødstjertens, Graasangerens og vistnok endnu flere Sylviens Melodier. Da den er overmaade sky og forsigtig, lader den sig kun med Vanskelighed komme i Hold, og skjuler sig altid under Sangen i de tætteste Trækroner; ved Redet derimod nærmer den sig paa faa Alens Afstand, og hopper uroligt om under et letkjendeligt Skrig, pi-ti-u-y.

Det er ofte sagt, og med stor Ret, at Bastardnattergalen bygger det smukkeste Rede og tillige lægger de smukkeste Æg af alle nordiske Fugle. Redet lægges i alleslags smaa Træer, sjelden i Buske, og somoftest blot 2—3 Alen fra Marken; undertiden ligger det i store Løvtræer langt ud paa de tyndere Grene, og i en Højde, som jeg i et Tilfælde har seet overstige 20 Alen. I Løvskovene, blandet med Grantræer, ligger det gjerne i disse sidste. I Slotsparken hække aarligt 3—4 Par; jeg har seet Redet her i smaa Lønnetræer og Berberisbuske. Det er overmaade fast og kunstigt sammenvævet, og ligner i Form et Bogfinkrede, men er langt mindre. Udvendig er det ganske hvidt af den fine hindeagtige Bark paa Birken, blandet med Spindelvæv og Fuglens Spyt, saaat der ligesom dannes en næsten fast Skal. Den øvrige Del af Redet er bygget af Straa og Fjær, og indvendig belagt med finere Straa og Hestetagl. De 5 Æg, som paa den smukt rosenrøde Bundfarve ere bestrøede med sorte Plet-

ter, ere $8\frac{1}{2}'''$ i Længde, og $6-6\frac{1}{8}'''$ i Bredde, og lægges omkring Midten at Juni: saaledes har jeg fundet det første Æg lagt: 1861 den 10de Juni; 1862 den 20de Juni; 1863 den 19de Juni.

De fleste forlade os allerede i Slutningen af August, eller blot efter et Ophold af omtrent 3 Maaneder; i de første Dage af September sees de endnu undertiden enkeltvis.

18. *Sylvia Trochilus*, Lath.

Løvsanger.

If. Prof. Rasch var Løvsangeren omkring Aar 1830 overordentlig hyppig i Christianiaegnen, men pludselig forsvandt den næsten ganske; i de sidste 10—20 Aar er den atter bleven meget almindelig, men dog ikke som før. Den ankommer i den første Halvdel af Maj; Dagen har i Aarene 1830—64 oftest faldt mellem den 6te og 8de, men ofte tidligere, saaledes i 1841 allerede den 1ste Maj. Den findes overalt i Haver og Løvskov, hvor den hele Dagen ufortrødent gjentager sin korte og ensformige, men ganske smukke Strophe, medens den idelig er paa Jagt efter Insekter i de lavere Grene og tætte Buske. Sit Rede lægger den i en græs- eller mosbevoxet Bakke mod Solsiden. Det lægges paa Marken under en Busk eller ved en Tue, er temmelig stort og lukket oventil, samt paa Siden forsynet med en rund Aabning. Det er bygget af visne Blade, Mos og Straa, og udvendig belagt med Fjær. Æggene, næsten altid 7 i Antal, ere paa den glindsende hvide Bundfarve forsynede med lyse rødbrune Pletter, der i Almindelighed er ligeligt fordelte over det hele Æg. Deres Længde er $6\frac{7}{8}-7'''$, Bredden $5\frac{1}{2}-5\frac{3}{4}'''$. De lægges i Slutningen af Maj eller i Begyndelsen af

Juni; i 1856 saa jeg det første Æg den 22de Maj. Nyelig udføjne af Redet sidde Ungerne tæt sammen paa en lav Gren og blive mædede af Forældrene.

Omkring Midten af September flytter Løvsangeren bort, men sees undtagelsesvis i Slutningen af Maanedens. I 1862 skjød jeg et Individ endnu den 2den October.

19. *Sylvia abietina*, Nilss.

Gransanger.

Denne, den mindste af vore Trækfugle, er ikke destomindre en af de allertidligste, og tillige blandt dem, der drage sildigst bort. I den sidste Halvdel af April, især omkring den 20de, ankommer den til Christianiadalen; tidligere end den 10de April (1830 og 1862) er den intet Aar observeret, men 2 Gange først i Begyndelsen af Maj, (1839 og 1853, Siebke). I alle Granskove er den overmaade hyppig og synger den hele Sommer igjennem fra Toppen af en Gran sin trivielle Sang, der blot bestaar af 2 Toner, som gjentages flere Gange efter hinanden; ofte holder den sig svævende foran en Gren, ligesom Fuglekongen, med hvem den i sit Væsen har adskilligt tilfælles. Indtil mellem Aarene 1830—40 var den, if. Prof. Rasch, langt sjeldnere, end nu er Tilfældet, og viste sig her vistnok hver Vaar og Høst, men ikke om Sommeren, og hækkede blot i de mere afsidesliggende Skovtrakter, saasom paa Krogskoven, Thoten o. s. v. Senere er den bleven hyppigere Aar for Aar, og hækker nu almindeligt i alle Omegnens Granskove.

Gransangeren bygger Rede helst i eller i Udkanterne af Granskovene, i Bakker, der ere bevoxede med Krat og Løvskov, men altid saa skjult, at det er yderst vanskeligt at opdage. Det ligger enten umiddelbart paa

Marken, eller faa Tommer over denne i lave Granbuske, tørre Rishobe o. s. v. Det er fast sammenvævet af tildels meget grove Straa, og indeni rigeligt udfodret med store Fjære, som den undertiden kan sees at hente paa Steder, hvor en Rovfugl har fortæret en Due eller en anden Fugl. Af Form er det kuglerundt, ikke uligt et Musebol, og maaler i Gjennemsnit omtrent $4\frac{1}{2}''$. Paa Siden oventil findes en liden rund, omtrent $1''$ bred Aabning. Æggene ere næsten altid 8 i Antal, og let kjendelige fra Løvsangerens ved sine mørkebrune, paa den hyde glindsende Bundfarve skarpt begrændsede Pletter. Af Form ere de stærkt afrundede i begge Ender; Længden er $6\frac{1}{2}''$ — $7''$, Bredden $5\frac{1}{2}''$ — $5\frac{3}{4}''$. De lægges i Begyndelsen af Juni, eller vistnok ofte i de sidste Dage af Maj. Det første Æg har jeg fundet i 1856 den 12te Juni, i 1860 den 8de Juni. I Juli træffes det hele Kuld Unger siddende tæt sammen paa en Gren, hvor de i flere Dage fodres af Forældrene.

Fra Begyndelsen af September, indtil deres Afreise i Slutningen af October, træffes de almindeligt i Haver og i Slotsparken.

20. *Calamoherpe schoenobacmus*, (Lin.)

Sivsanger.

Uagtet endnu med Vished kun et eneste Exemplar af denne Fugl vides skudt i Landet, er den dog uden Tvivl hyppigere, end heraf synes at fremgaa. Prof. Rasch anseer den saaledes for endog ikke sjelden i Smaalehnene, hvor han, fornemmelig i Rakkestad, paa flere Steder troer at have hørt dens ejendommelige Sang, og hvor der, ligesom i Christiania Omegn, paa ikke faa Steder findes Søer og Kjern, der ere bevoxede med høje Rør og Siv. Da

den er yderst vanskelig at opdage blandt disse, selv naar den synger, er det rimeligt, at den oftere er overseet; og det kan med temmelig stor Vished forudsees, at den snart vil vise sig at forekomme paa flere Steder i Landet, muligens tilligemed flere Arter af samme Slægt. Hertil kommer, at den af Boie, v. Wrigth, Lilljeborg^s og flere andre dygtige Ornithologer, omtales som forekommende i Finmarken, og dens Sjaldenhed maa derfor saameget mere vække Mistanke, som den i Sverige er hyppig, selv i de nordligste Trakter.

Det omtalte Exemplar blev Sommeren 1848 skudt af Conservator Siebke i dennes Have ved Nybroen, i Udkan-
ten af Byen, og opbevares i Throndhjem.

21. *Accentor modularis*, Koch.

Jernspurv, Blaairisk.

Er Vaar og Høst temmelig almindelig ved Christiania. Den ankommer allerede i Løbet af April, ofte sammen med *L. rubecula* i Begyndelsen af Maaneden; endog i Slutningen af Marts er den af Conservator Siebke observeret i Aarene 1834 og 1836. Med Gjerdesmutton viser den ikke ubetydelig Lighed i Væsen og Stemme; ligesom denne, færdes den lavt mellem tæt Krat, og er ikke sky, men skjuler sig strax, naar nogen nærmer sig. Lokketonen er skarp, og høres sjeldent; Sangen, som i høj Grad ligner Gjerdesmuttonens, lader Hannen flittigt høre fra Toppen af en ung Gran i Nærheden af Redet.

Denne Fugl ruger fornemmelig i Landets mellemste Dele, og her saavel paa Lavlandet, som i Birkeregionen paa Fjeldene. Omkring Begyndelsen af Maj forlade de fleste derfor Christianiaegnen, og kun faa Par blive her tilbage og forplante sig. Redet har jeg intetsteds i Egnen

fundet udenfor Granskovene, men helst hvor denne er ung, og blandet med mange Enebuske. I Mærradalen, samt i Trakten omkring Sognsvandet hække aarligt flere Par. Redet ligger altid meget skjult i en tæt Gran- eller Enebusk, og neppe nogensinde over 2 Alen fra Marken. Dets Hovedbestanddel er Mos; Underlaget bestaar af grov Mos og tørre Granpinde, og Redet forresten af finere Mos, sammenvævet med nogle faa Straa; indeni er det blødt udfodret med haarfine Stængler af Dicranum og Hypnum-Arter. Æggenes Antal er 5 eller 6; en enkelt Gang har jeg seet 7; Længden $8\frac{1}{4}$ — $8\frac{3}{4}$ ''' , Bredden $6\frac{1}{4}$ — $6\frac{1}{2}$ ''' . De ere ensfarvede mørkt blaagrønne, af en smuk Ægform, og lægges i Gjennemsnit omkring Midten af Maj. Saaledes har jeg fundet det første Æg i 1860 den 20de Maj; 1861 den 23de Maj; 1863 den 2den Maj. Fuglen ruger med stor Iver, og lægger sig ofte paa Redet, før endnu det fulde Antal Æg er lagt; naar nogen nærmer sig, smutter den bort uden at give en Lyd fra sig, men kommer meget snart atter tilbage.

Om Høsten indfinde de sig i Haver og Krat, hvor de fortære flere Slags Bær, og fanges derfor af og til i Trostesnarerne. De opholde sig her indtil i Slutningen af October, samt sees af og til endnu i November; enkelte Individder ansees endog af Prof. Rasch for at overvintre hos os.

22. *Saxicola Oenanthe*, Lin.

Stendulp.

Denne næsten over det hele Land almindelige Fugl, paa Lavlandet, saavel som højt op paa Fjeldene, kommer til Christianiaegnen i den sidste Halvdel af April, som oftest omkring den 20de. I 1832 observeredes den af

Conservator Siebke allerede den 9de April, i 1839 først den 1ste Maj. Sangen er ikke synderlig melodisk, men høres fra det tidligste Morgengry indtil det er bleven mørkt om Aftenen. Ligesom Piplærkerne hæver den sig ofte syngende op i Luften fra et Tag eller Stengjærde, og vender atter tilbage til sin forrige Plads. Flugten er lav, og sker med mangfoldige Sidesving og Omveje. De forblive hos os indtil Midten af September; Høsten 1863 saa jeg et Par endnu den 24de September.

Den hækker almindeligt i Stengjærder eller Stennure, samt under store Stene paa Marken; Conservator Siebke har ogsaa seet det under Tagstene paa Husene. Vaaren 1858 saa jeg et Rede, som laa midt i en Græsbakke i et trangt, horizontalt Hul i Jorden. Redets Underlag bestaar af grovt Græs og Straa, hvorpaa følge finere Straa, hist og her blandede med Mos; indeni findes et Lag store hvide Fjære eller Haar, hvilke dog ofte ganske eller tildeels mangle. Undertiden kan det hele Rede næsten udelukkende være bygget af Hestehaar; et saadant opbevares paa det zootomiske Museum. Hele Redet er temmelig løst sammenføjet. Æggene ere lige ofte 6 og 7 i Antal, og lægges i den sidste Halvdel af Maj; saaledes har jeg fundet det tidligste Redes første Æg: 1856 den 1ste Juni; 1858 den 14de Maj; 1859 den 1ste Juni; 1860 den 14de Maj; 1861 den 17de Maj; 1862 den 22de Maj. 1863 saa jeg Unger i Redet den 24de Maj, saa at det første Æg her maa være lagt allerede i de første Dage af Maaneden. Længden er 9—10"', Bredden $6\frac{3}{4}$ —7"'; af Farve ere de lysblaa eller næsten hvide, undertiden med et eller et Par af Æggene (yderst sjældent det hele Kuld) bestrøede i den tykkere Ende med smaa, mørkt rødbrune Prikker.

23. *Saxicola rubetra*, Lin.

Buskskvæt.

Denne forekommer meget almindeligt paa kratbevoxede Marker og Enge. Den ankommer til Christianiaegnen i den første Uge af Maj, eller omtrent 14 Dage senere end foregaaende; i Aarene 1840 og 1848 er den af Conservator Siebke observeret allerede i de sidste Dage af April. Den er en bedre Sanger, end Stendulpen, og lader sin ofte ganske melodiske og afvexlende Sang høre endnu efterat det er bleven mørkt om Aftenerne, samt ved det tidligste Morgengry. Den sidder gjerne i Toppen af de større enaarige Væxter, saasom Tidsler og Rnmxarter, der rage op over Engen eller Sæden, og speider herfra efter Insekter, som den fanger saavel i Flugten, som paa Marken. Om Høsten sees de her neppe nogensinde efter Midten af September.

Redet ligger altid vel skjult indunder smaa Tuer eller Græstørv i tørre Bakker, eller og paa frodige Enge under højt Græs eller smaa Buske, især Vidiektrat. Det bestaar udvendigt væsentlig af Mos, og forresten af fine tørre Græsstraa, der ere temmelig løst vævede i hinanden. Næsten aldrig findes Fjær eller Haar. Æggenes Antal er langt oftere 7, end 6*), og lægges i Slutningen af Maj. Saaledes har jeg fundet det tidligste Redes første Æg lagt i 1856 den 24de Maj; 1857 den 29de Maj; 1858 den 27de Maj; 1859 den 31te Maj; 1860 den 26de Maj; 1861 den 20de Maj; 1862 den 22de Maj; 1863 den 22de Maj.

*) Et af de mange Exempler paa den Kjendsgjerning, at den samme Fugl ofte i de nordlige Lande lægger et større Antal Æg, end i Syd- og Mellem-Europa, hvor f. Ex. Buskskvættens Æg yderst sjældent overstige 6 i Antal, men undertiden gaa ned til blot 4.

Bundfarven er blaagrøn, og Æggene omtrent lige ofte forsynede, især i den tykkere Ende, med dunkle, udvaskede Pletter, som ensfarvede, uden saadanne. Længden er 8—9", Bredden 6—6½". Af Form ere de ikke sjelden pæreformige, eller stærkt tilspidsede i begge Ender.

24. *Lanius Excubitor*, Lin.

Varsler.

Varsleren forekommer sparsomt i Christianiaegnen, som overalt i Landet. Den synes aldrig at hække her, og viser sig blot sent om Høsten eller om Vinteren, især i tykt og snefuldt Vejr, da den sees, enkelt eller parvis, speide fra Toppen af et Træ efter Spurve og andre Smaafugle, som derfor frygte den ligesom en anden Rovfugl. Halen slaar den ideligt op og ned ligesom en Skjære; den er temmelig sky, og har en bueformig, spettelignende Flugt. Dens Stemme er ensformig, og har om Vaaren if. Stud. Hvoslef undertiden Lighed med Brokfuglens (*Char. apricarius*) monotone Piben. Den 25de October 1864 saa jeg paa Torvet et Expl., der var fanget i en Trostesnare.

I Slutningen af April trækker Varsleren bort, sandsynligvis for Størstedelen mod Nord, for at hække, og sees her aldrig om Sommeren; paa denne Aarstid er den af Conservator Siebke truffet saa nær Egnen, som paa Hadeland. Vaaren 1863 observerede Forstmester Asbjørnsen i længere Tid et Par (Han og Hun) i en Have lige udenfor Byen, hvor de antoges at ville hække, men begge forsvandt ved Midtsommer.

25. *Lanius Collurio*, Lin.

Rødrygget Tornskade.

Denne Fugl er i sin Forekomst paa en iøjnefaldende Maade afhængig af de geologiske Forholde, idet den kun

synes at findes paa Overgangsformationen med kalkholdig Jordbund, især paa grunde, tørre Fjeldknatter, der ere bevoxede med tornede Væxter, saasom *Berberis*, *Rosa*, *Prunus spinosa*, *Crataegus*, vilde Stikkelsbær, o. s. v. Den er derfor indskrænket til den sydlige Del af Landet, hvor den dog kun findes paa enkelte Steder, men her ofte i stor Mængde; saaledes er den i Christianiaegnen en af de hyppigste Trækfugle, og forekommer især i stort Antal paa alle Øerne i Bunden af Fjorden, i Bækkelaget, paa Egeberg, samt i Trakten langs Loelven. Den ankommer sjelden før den 20de Maj, men ofte først i de sidste Dage af Maanedens.

Allerede Dagen efter sin Aukomst er den ifærd med at bygge Rede. Det lægges helst i de ovenfor nævnte tornede Buske, især i store enkeltstaaende Stikkelsbærbuske, og altid meget skjult, da alle disse paa denne Tid have faaet Blade. Sjelden lægges det i andre Slags Buske eller i smaa Træer; jeg har fundet det i Furu- og Granbuske, og engang mellem højt Græs ovenpaa en Rod, blot et Quarter fra Marken. Rederne vise stor Forskjel i sin Bygning; Underlaget er stort og tykt, og bestaar af Pinde og Rødder, grove Straa og Mos; undertiden er en enkelt af disse Ting udelukkende tilstede. Det ydre af det egentlige Rede bestaar af fine tørre Græsstraa, fastvævede med Mos, det indre af fine Rødder og Straa, ofte belagt med Uld, Haar eller Hestetagl, men undertiden ganske uden dette. Materialierne til Redet samles lige i Nærheden; saaledes bestod Underlaget af et Rede, som laa paa et Sted, hvor alskens Urenlighed blev henkastet, næsten udelukkende af gamle Tøjstumper, Bomuldstotter og lignende. Æggene ere oftest 6, undertiden blot 5 i Antal; de variere i Farve og Størrelse overordentlig

i de forskjellige Reder, men mindre, end man skulde vente, i det samme Kuld. Bundfarven er gullvid eller ofte rødlig, og de graaviolette og mat rustfarvede Pletter ere i de færrreste Tilfælde strøede ud over det hele Æg, men danne i Almindelighed en Krands noget over Midten henimod den tykkere Ende. Undertiden findes de fleste Pletter samlede i den tyndere Ende, eller dannende en Krands omkring denne. Længden er $8\frac{1}{2}$ — $10''$, Bredden 7 — $7\frac{1}{2}''$. De lægges i den første Halvdel af Juni, sjældent i de sidste Dage af Maj. Saaledes har jeg fundet det første Æg i det tidligste Rede: 1860 den 28de Maj; 1861 den 4de Juni; 1862 den 4de Juni; 1863 den 6te Juni; 1864 den 30te Maj.

Hannens Sang er smuk og ligner noget Graasangerens, men høres sjældent; i de første Dage efter dens Ankomst synger den oftest, men næsten aldrig længere ud paa Sommeren og altid vanskelig i et Menneskes Nærværelse; den kan ogsaa efterligne andre Fugles Stemmer, som den hører omkring sig. Naar den er mæt, spidder den paa Tornene de Insekter, som den fanger; ligeledes tager den Mus, hvoraf undertiden Smaastykker kunne sees indtil videre opbevarede paa denne Maade. Den er kun lidet sky og lader sig let komme nær paa faa Skridts Afstand. I Slutningen af August flytte de fleste bort; enkelte sees endnu i de første Dage af September.

26. *Muscicapa atricapilla*, Lin.

Sort og hvid Fluesnapper.

Af alle Christianiaegnets Træfugle er denne sandsynligvis den hyppigste. Den ankommer om Vaaren som oftest i fuld Sommerdragt; Hannerne vise sig flere Dage før Hunnerne, eller i Almindelighed i den første Uge af

Maj; i de sidste Dage af April ere de i Aarene 1830—64 ankomne i 1842 den 28de, 1843 den 23de og 1862 den 29de April. Hannen opsøger strax sin forrige Redeplads, eller tager et nyt Hul i Besiddelse, undertiden først efter haarde Kampe med Meiser og andre, og afventer her, ofte siddende i Hullets Indgang, taalmodigt Hunnernes Ankomst.

Rederne ligge i alleslags Huller i Løvtræer. De ere somoftest meget flade og ubetydelige, og have til Underlag gamle Blade, fin Furubark, eller hvor det ligger i Nærheden af Søen, tør, fin Tang; det indre af Redet bestaar af tørre, løst sammenflettede Græsstraa. Æggene Antal er i Almindelighed 5, meget ofte 6, og undertiden 7; Længden er $7\frac{1}{2}$ —8''' , Bredden $5\frac{3}{4}$ —6''' . De ere ensfarvet blaa-hvide, og skille sig fra Æggene af *L. Phoenicurus*, hvilke de meget ligne, ved deres Forskjel i Størrelsen, samt ved den noget lysere, undertiden næsten hvide Bundfarve. De lægges i den sidste Halvdel af Maj; det tidligste Æg har i de forskjellige Aar været lagt: 1856 den 23de Maj; 1857 den 24de Maj; 1858 den 27de Maj; 1859 den 21de Maj; 1860 den 22de Maj; 1861 den 22de Maj; 1862 den 15de Maj; 1863 den 30te Maj; 1864 den 22de Maj.

Hunnen ruger sine Æg overmaade ivrigt, saaat den ofte, lig Meiserne, kan tages paa Redet, og heller lader Æggene borttages under den, end selv bringes til at forlade disse. Undertiden vedbliver den, ligesom jeg har seet hos *Falco tinnunculus* og *Picus canus*, at lægge Æg over det sædvanlige Antal, naar disse lidt efter lidt frtages den; saaledes har engang Agronom Tveter paa Østensjø seet 11 Æg blive lagte i det samme Rede.

Hannen lader flittigt sin lave og temmelig ensformige

Sang høre i Nærheden af Redet. Om Høsten fortære de foruden Insekter ogsaa Bær, og blive derfor af og til hængende i Trostesnarerne. I Begyndelsen af September trække de bort.

27. *Muscicapa grisola*, Lin.

Graa Fluesnapper.

Den graa Fluesnapper ankommer til Christianiadalen omtrent 14 Dage senere end foregaaende, eller omkring Midten af Maj, ialmindelighed den 16de eller 17de; af Siebke er den i 1830 og 1831 observeret allerede den 6te Maj. Den findes overalt almindeligt, men intetsteds talrigt, i alle Løvskovene og Haver, samt i Udkanterne af Naaleskovene, flere opholde sig midt inde i Byen, hvor de f. Ex. paa Bryggerne hække paa Søboderne. Fra et ophøiet Sted gjøre de uafslædt Udflugter efter Insekter, som flyve forbi, og vende gjerne atter tilbage til sin forrige Plads. Den synes at være af et yderst trist Temperament; Lokketonen er enkelt og langtrukken, og lyder næsten som Piplærkernes ist, ist; Sangen er svag og usammenhængende, og høres sjældent.

Hos ingen anden indenlandsk Fugl findes Redet paa saa forskjellige Steder, som hos denne. I de hyppigste Tilfælde ligger det i Kanten af Indhulinger eller store grunde Huller med vid Aabning i Træerne; næsten ligesaa ofte paa smaa Afsatser i Fjeldvægge; almindeligt i alle Slags Huller i Mure og paa Bygninger; temmelig almindeligt ovenpaa raadne Stubber; ofte i smaa Buske i Haverne ligesom et Graasangerrede; ikke sjældent i raadne Træstammer mellem løsnet Bark og Træet, hvilken Redeplads den blot deler med Trækryberen (*Certhia*); mindre hyppigt i en Kløft mellem Grene i Træer, under Tag-

stenene paa Husene, eller ligesom et Gjerdesmuturede mellem nedhængende Trærødder i udfaldne Jordbakker; sjældent umiddelbart paa Jorden ved en Trærod, som et Anthusrede*). Redet er bygget af Mos og Straa og er indvendig belagt med Fjær eller Haar; men i og i Nærheden af Byen eller Huse hentes Materialierne ofte i Gaardsrum og paa lignende Steder, og Redet er i saa Fald ofte bygget af mangehaande besynderlige Bestanddele**). Æggene ere næsten altid 5, og variere betydeligt i Farve, Form og Størrelse. Bundfarven er hvidlig, gul eller graaagtig; Pletterne, som gjerne ere strøede ligeligt og tæt ud over det hele Æg, ere temmelig store, ofte i hinandenløbende og af en graa, rødbrun og violet Farve. Længden varierer fra 9—9 $\frac{1}{2}$ ''' , Bredden fra 5 $\frac{1}{2}$ —6 $\frac{1}{2}$ ''' . Hos et enkelt Æg har jeg fundet Længden 11''' , Bredden 7 $\frac{1}{2}$ ''' . De lægges i Begyndelsen af Juni, sjelden i de sidste Dage af Maj, saaledes har jeg fundet det tidligste Æg i 1856 den 7de Juni; 1857 den 3dje Juni; 1858 den 5te Juni; 1859 den 31te Maj; 1860 den 11te Juni; 1861 den 5te Juni; 1862 den 8de Juni; 1863 og 1864 den 11te Juni.

Den nærer sig mere af Bær, end foregaaende, og faaes derfor ikke sjældent i Trostesnarerne om Høsten. I Midten af September drage de bort; i 1862 saa jeg et Individ endnu den 24de September.

---

*) Cand. jur. Landmark har endvidere i Søndfjord i Bergens Stift fundet det oppe i et gammelt Graatrostrede.

**). Vaaren 1862 blev mig bragt et Rede, som var fundet paa et saadant Sted; foruden af almindelige Ting var dette sammensat af Filler af mange Slags og Farver, Traad, Bomuldstopper, en lang Sølvtraad, Avisstumper o. s. v.

4de Fam. *Paridae*, Bonap.28. *Troglodytes europaeus*, Bonap.

Gjerdesmutter.

Gjerdesmutteren er idetheletaget temmelig hyppig i Christianiaegnen, men viser sig i meget forskjelligt Antal i de forskjellige Aar. Saaledes fandtes den i 1862 i stor Mængde overalt i det sydlige Norge, især om Høsten, efterat den de foregaaende Aar havde været ganske sjelden. Om Sommeren har den sit Tilhold i Udkanterne af Granskovene, men trækker ved Høstens Begyndelse ned mod Gaardene, hvor den hele Vinteren over opholder sig ved Bække og i Haver, indtil den i Marts og April atter søger Skovene. Sin smukke og afvekslende Sang, der i Forhold til Fuglens Størrelse er overordentlig stærk, lader den høre selv midt om Vinteren; dens Hovednæring er alleslags Puper, som den opsøger i de tætteste Buskads, mellem Trærødder eller i Risdynger; den kan kommes nær paa faa Skridts Afstand, men er altid vanskelig at opdage, da den strax skjuler sig, naar den ser sig bemærket.

Paa flere Steder omkring Byen findes Gjerdesmutteren hækkende, saasom i Mærradalen, ved Sogsvandet, i Grefsenaaen, men overalt meget sparsomt. Somoftest begynder allerede Redebygningen i Marts, og Æggene lægges i saa Fald omtrent samtidig med Skjærens, eller lidt før Midten af April. Vaaren 1864 fandt jeg et Rede, som rimeligvis af en eller anden Grund var forsinket, da det blot var halvfærdigt den 4de Maj.

Det anbringes opunder Græstørven mellem nedhængende Trærødder i udfaldne Jordbakker eller omblæste

Træer, og er temmelig stort, ganske kuglerundt, og forsynet oventil paa Siden med et Hul, der netop er saa stort, at Fuglen kan komme ind og ud. Udvendig er det bygget af fine, tørre Granpinde og en Mængde Mos, indvendig blødt udfodret med store Fjær. Æggene ere i Almindelighed 8 i Antal og ligne i Farve og Størrelse Gransangerens; Bundfarven er glindsende hvid, og de mørkt rødbrune Pletter findes i størst Mængde i den tykkere Ende, hvor de ofte danne en Krands. Længden er $7\frac{1}{8}$ ''' , Bredden $5\frac{3}{8}$ ''' . Fuglene sky Redet overordentlig let; somoftest er det nok selv i Frastand at staa et Øieblik stille og betragte dem under Bygningen. Denne Omstændighed bevirker i Forbindelse med Vanskeligheden i at opdage Redet mellem Trærødderne, at det yderst sjelden bliver fundet.

29. *Parus major*, Lin.

Kjødmeise.

Kjødmeisens velbekjendte Vaarsang, si-zi-da, si-zi-da, høres i Omegnen af Christiania paa klare Dage undertiden allerede i Slutningen af Januar, almindeligst dog fra Begyndelsen af Marts indtil ud i Maj. Foruden denne lader den, især om Vaaren, høre mange lignende korte, af blot 1—4 Toner bestaaende Stropher, hvilke dog aldrig forbindes til en sammenhængende Sang, men hvoraf blot en enkelt gjentages i længere Tid, hvorpaa tages fat paa en ny. Undertiden høres en saadan, der er vanskelig at skjelne fra Linerlens Lokketone.

Den ruger næsten altid i hule Træer med en smal, spalteformig Indgang, helst i gamle Birke eller middels store Aspetræer. Engang har jeg seet det under Tag-

stenene paa et Hus, og flere Gange i Huller i Mure*); Redet er meget blødt og bestaar væsentlig af Mos, blandet med hvid Planteuld og Haar. Æggenes sædvanlige Antal er 10, men stiger ofte indtil 13; Bundfarven er hvid, og de rødlige eller brune Pletter og Punkter ere gjerne flest og størst i den tykkere Ende, men ikke ganske sjældent findes Æg, hvor alle Pletter ere samlede om den modsatte Ende. Længden er $7\frac{1}{2}$ — $8\frac{1}{2}$ '''', Bredden $5\frac{3}{8}$ — $6\frac{3}{8}$ '''. De lægges i Regelen i den anden Uge af Maj; saaledes har jeg fundet det tidligste Æg i 1856 den 6te Maj; 1859 den 7de Maj; 1860 den 10de Maj; 1861 den 9de Maj; 1862 den 10de Maj; 1863 den 1ste Maj. Som betydeligere Afvigelser herfra maa nævnes, at jeg i 1864 saa voxne Unger allerede den 19de Maj, og 1862 Unger i et Rede endnu den 4de August; i det sidste Tilfælde er det dog sandsynligt, at dette var det andet Kuld, efterat det første var bleven forstyrret. Hunnen ruger sine Æg med saadan Iver, at den ikke blot næsten altid lader sig tage paa Redet, men ofte endog ikke ved noget Middel kan bringes til at forlade dette.

Kjødmeisen findes ikke dybt inde i Skovene, men træffes forresten overalt, om Sommeren helst blandt Løvtræerne i Skovkanterne. Om Høsten slaa de sig sammen i Flokke paa indtil 30 Individier, som streife om fra den ene Løvskov til den anden; i October og November søge de i Mængde ind til Haverne og Husene, selv midt inde i Byen, hvorfra de over Jul atter trække tilbage til Skovene. Et Par Gange ere Individier skudte eller fangede, hvis Næbspidser have krydset hinanden ligesom Korsnæbbenes (*Loxia*).

*) Paa denne Maade laa f. Ex. et Rede Vaaren 1863 i Studentersamfundets nye Gaard midt inde i Byen.

30. *Parus ater*, Lin.

Kulmeise.

Er hyppig i alle Omegnens Granskove. I Selskab med andre Meiser, især *cristatus* og *borealis*, samt *Regulus*, gjennemstreife de, fornemmelig om Høsten, Skovene, men vise sig sjældent udenfor disse, og kun enkeltvis i de nærmest tilstødende Løvskovene. I Væsen og Levemaade viser den stor Lighed med Fuglekongen; især ere begges Lokketoner hinanden meget lige.

I Udkanterne af Granskovene eller i de tilstødende Løvholt bygger Kulmeisen sit Rede i Huller i gamle Asper eller andre Løvtræer. I et saadant bekvemt Hul har jeg seet Rede flere Aar efter hinanden, men uden at kunne afgjøre, om det altid har været af det samme Par. Undertiden findes Redet i gamle Murvægge eller Stenmure*). Æggene synes altid at være 8 i Antal, og lægges i Begyndelsen af Maj, enkelte Aar allerede i de sidste Dage af April. 1860 og 1861 fandt jeg det tidligste Redes første Æg den 10de Maj; 1863 i 2 Reder den 27de og 30te April. Farven er hvid med brunagtige og røde Pankter og Pletter; fra Æggene af *Parus borealis* og *palmistris* kunne de i Almindelighed skilles ved deres noget mindre

---

*) Den 20de Juni 1863 fandt jeg ved Vasendrud ved Krøderen et Rede paa en noget usædvanlig Localitet. Medens jeg undersøgte et Sandfald lige ved Vejen, hvor en ualmindelig talrig Strandvalecolonie hækkede, fandtes i et af Hullerne et forladt Kulmeisrede, fyldt med raadne Æg. Kulmeisen har sandsynligvis bygget sit Rede og lagt Æg i dette, som den syntes, bekvemme Hul, før Svalerne endnu vare ankomne, men er derpaa bleven saa forskrækket over den store Mængde Naboer, at den har foretrukket at lade Æggene i Stikken.

Størrelse, samt de noget mørkere Pletter. Længden er $6\frac{3}{8}$ — $6\frac{5}{8}$ ''' , Bredden 5 — $5\frac{3}{8}$ ''' . Formen er saaledes noget tykkere end hos de ovennævnte Meiscarter, og staar i denne Henseende nærmere *P. caeruleus*.

31. *Parus cristatus*, Lin.

Topmeise.

Topmeisen er hyppig især i de mere afsidesliggende af Christianiaegns Granskove. Den streifer mindst om af alle vore Meiser, og viser sig neppe nogensinde udenfor Granskovene; selv i Løvtræer inde i disse sees de sjældent. I de Flokke af Meiser og Fuglekonger, der fornemmelig om Høsten stryge gennem Skovene, findes næsten altid en eller et Par Topmeiser (sjelden flere, dog har jeg seet 8); men i det Øieblik Granskoven slipper, og Toget bevæger sig ud i Løvskovene, blive alle Topmeiser uden Undtagelse tilbage. En enkelt Gang har Conservator Siebke observeret den i den botaniske Have paa Tøjen, hvor der dog findes flere smaa Granholt. Det ejendommelige Forhold, som Prof. Rasch har omtalt, at Topmeisen er dette blandede Selskabs Anfører, og at den ved sit Kommandoraab, en trillende Lokketone, holder Skaren samlet, vil man altid se stadfæstet paa mange Maader. Topmeisen holder altid Vagt, og naar et Menneske eller en Rovfugl nærmer sig, er det stedse denne, der først opdager dette, og ved sin Advarselslyd, der maa have en mærkelig Indflydelse paa de øvrige Meiser, gjør disse opmærksomme paa Faren; hvor Topmeisen bevæger sig fremad, følger altid den hele Skare efter.

I sin Redebygning afviger den i flere Stykker fra de øvrige Meiser. Den hækker altid inde i Granskovene i Huller i Træerne, men yderst sjelden i friske Løvtræer;

næsten altid hakker Fuglen selv sit Hul i en gammel tør-raadden Granstubbe. Allerede omkring Midten af Marts, medens endnu dyb Sne dækker Skovbunden overalt, paa-begyndes dette Arbeide. Redet ligger sjelden mange Fod fra Marken; det cirkelrunde Indgangshul er omtrent $1\frac{1}{2}$ " i Diameter, og Hulningen, som er omkring 9" dyb, gaar for det Tilfælde, at Stubben er beklædt med Bark, nedad umiddelbart indenfor denne, i modsat Fald neppe $\frac{1}{2}$ " indenfor Stammen. Redet er meget fast sammenvævet af alleslags bløde Bestanddele, saasom Planteuld, fin Mos, Haar og Fjær.

Æggene lægges sjældent efter den 1ste Maj, men i Almindelighed i de sidste Dage af April; saaledes har jeg fundet det første Æg i 1856 den 26de April, i 1860 den 29de April. Vaaren 1860 fandt dog Conservator Siebke et Rede med rugede Æg endnu den 20de Maj, men dette var usædvanligt. I Antal ere de færrest af alle Meiser, nemlig blot 5; engang har jeg fundet endog 4, engang 6. Farven er hvid med mørke, brunagtige og rødlige Pletter, og have mest Lighed med Kulmeisens Æg; deres Længde varierer fra $7\frac{3}{8}$ — $8\frac{1}{8}$ ""; Bredden fra $5\frac{3}{4}$ — 6 "".

32. *Parus palustris*; Lin.

Sumpmeise.

I alle Christianiaegns Løvskove, især hvor disse bestaa af Or, er Sumpmeisen almindelig, men sees næsten aldrig i Naaleskovene, uden hvor disse ere omgivne af eller blandede med Løvtræer. I Juni og Juli besøge de familievis Haverne, hvor de fortære flere Slags Bær; om Høsten blive de derfor ikke ganske sjældent hængende i Trostesnarerne. Blandt deres flere forskellige Lyde lade de undertiden høre en, der ligner Vendehalsens (*Jynx*).

Den ruger i alle Slags gamle Huller i Løvtræer, og hakker neppe nogensinde selv sit Hul, ligesom Topmeisen og den nordiske Meise. Redet, der bestaar hovedsagelig af Mos og Fjær, indeholder 7—9 Æg, som jeg ofte har seet lagte i Løbet af 5—6 Dage, eller omtrent hver anden Dag 2 Æg. I Regelen lægges de i Begyndelsen af Maj; saaledes har jeg fundet det første Æg i 1856 den 5te Maj; 1857 den 11te Maj; 1859 den 4de Maj; 1860 den 8de Maj; 1861 den 7de Maj. I 1862 traf jeg voxne Unger sammen med Forældrene den 25de Maj, i 1863 den 22de Maj; disse Reders første Æg maa selvfølgelig være lagte noget over Midten af April. I 1864 skjød jeg den 14de Maj en gammel Hun og en voxen Unge i et Skud, i det Øieblik Ungen blev madet af den Gamle; her maa det første Æg være lagt allerede før Midten af April. Æggene ere farvede som de fleste Meisers, med rødbrune Pletter paa den hvide Bundfarve. I Regelen findes de fleste af Pletterne samlede om den tykkere Ende, hvor disse enkelte Gange kunne danne en tæt Krands paa det forresten uplettede Æg. Af Form ere de noget langstrakte; Længden er $6\frac{7}{8}$ — $7\frac{3}{8}$ '''', Bredden 5 — $5\frac{7}{8}$ '''. Ligesom Kjødmeisen ruger den sine Æg saa ivrigt, at disse ofte ved Hjælp af en Æggeske af Staaltraad kan borttages under den, uden at den derfor forlader Redet.

33. *Parus borealis*, De Selys.

Nordisk Meise.

Den nordiske Meise er muligens ikke ganske saa talrig omkring Christiania, som Sumpmeisen, men forekommer dog, fornemmelig i Naaleskovene, i rigelig Mængde. Men ligesom Sumpmeisen ofte sees inde i Granskoven,

træffes den nordiske Meise ogsaa udenfor denne, og ihvorvel saaledes ingen af dem er synderlig strengt bunden enten til den ene eller den anden Localitet, maa dog Granskovene ansees som den nordiske Meises fornemste Opholdssted, ligesom Løvskovene Sumpmeisens. De Graameiser (*palustris* og *borealis*), der om Høsten streife om i Skovene i Selskab med andre Meiser og Fuglekonger, bestaa hovedsagelig af den nordiske Meise, og mere og mere udelukkende af denne, jo længer man kommer ind i Skovene; midt inde i store og øde Skovstrækninger, f. Ex. i Nordmarken, har jeg aldrig seet andet end denne Art.

Høsten og Vinteren ere de Tider, da den oftest træffes udenfor Granskovene. Sammen med Sumpmeiserne stryge de nu om i de tilgrændsende Løvskove, men sees sparsommere end disse saa nær Byen, som i Slotsparken og de omkringliggende Haver. Undertiden træffes Flokke, der udelukkende bestaa af den nordiske Meise, men i Almindelighed ere begge Arter saaledes blandede med hinanden, at jeg i det samme Skud har fældet et Individ af hver Art. Den nordiske Meises skinnende hvide Kinder ere let kjendelige i en Flok fra Sumpmeisens graaagtige; dens Lokketone er skarpere, og Slutningstonen „æh“ mere uddragen og ligesom delt i 2 Toner; forresten er begge Arters Stemme temmelig ens, ligesom jeg ingen synderlig Forskjel har kunnet opdage i deres Væsen og Levemaade.

Derimod frembyder den nordiske Meise i sin Forplantning nogle, saavidt jeg hidindtil har kunnet opdage, aldeles constante Kjendemærker, hvori den skarpt afviger fra Sumpmeisen, og som gjør dens Rede kjendeligt ved det første Øiekast. Begge Arter hække vel sammen i løvskovblandede Udkanter af Granskovene, men

ligesom Sumpmeisen ofte bygger i Haverne lige udenfor Byen, bygger den nordiske Meise, hvor dertil er Anledning, helst inde i Granskovene selv, hvorimod aldrig det omvendte Forhold finder Sted. Ligesom Spetterne, hakker Fuglen altid sit Hul selv, og vælger hertil en tørraadden Stamme eller Gren af Birk eller Or, eller og en Granstubbe. Hullet er cirkelrundt, og omtrent $1\frac{1}{4}$ " i Diameter; Hulningen er indtil 9" dyb, og gaar ligesom hos Topmeisen, naar denne selv har hakket sit Hul, ned lige indenfor Barken af Træet, eller om denne mangler, lige indenfor Stammen. Endvidere have alle de Reder, som jeg har havt Anledning til at undersøge, enten udelukkende bestaaet af tørre Basttrevler (hvilke jeg aldrig ved at have seet hos Sumpmeisen), eller foruden disse, af og til af Haar og undertiden enkelte Fjær. Æggenes Antal har oftest været 8; i eet Tilfælde har jeg seet disse lagte i Løbet af 7 Dage. I Udseende kunne de vanskelig skilles fra Sumpmeisens. I 1860 vare de første Æg i 3 Reder lagte den 11te, 13de og 18de Maj; i 1861 den 10de Maj; i 1864 den 11te Maj*).

Til en Sammenligning vedføjes her følgende af begge Arters mest iøjnefaldende Forskjelligheder:

P. palustris.

P. borealis.

Hætten, som er sort med stærk Reflex, strækker sig blot til Nakken.	Hætten, som er sort uden synderlig Reflex, strækker sig helt ned til Ryggen.
Kinderne ere hvide blot under Øinene, forresten lyst graaagtige.	Kinderne ere rent hvide overalt og helt rundt, blot gjennemskaaret af Hætten.

*) Jeg har ofte fundet Reder med Unger, men hvor de første Æg kun vanskeligt have ladet sig beregne nøjagtigt.

De sammenlagte Vingefjæ- re ere smalt kantede med mørkebrunt.	De sammenlagte Vingefjæ- re ere bredt kantede med lysgraat, næsten hvidagtigt.
Farven paa Ryggen brun- agtig.	Farven paa Ryggen graa.
Af Halefjærene er den yderste omtrent 1''' kortere end den mellemste.	Af Halefjærene er den yderste 3½—4''' kortere end den mellemste.
Rederne ligge altid i friske Løvtræer.	Rederne have altid ligget i tørraadne Stammer og Grene.
Rederne ligge i alle Slags gamle Huller.	Rederne have altid været hakkede af Fuglen selv.
Rederne bestaa af Mos, Fjær og Straa.	Rederne have udelukkende bestaaet af Basttrevler (af og til tillige lidt Haar eller Fjær).

34. *Parus caeruleus*, Lin.

Blaameise.

Idetheletaget er Blaameisen blandt de mindre hyppige Meisearter her ved Christiania, men har i de senere Aar vist sig overmaade talrigt, og sees til enkelte Tider kun lidet sjeldnere, end Sumpmeisen. Ligesom de fleste Meiser tilbringer den Sommeren i Løvskovene, og trækker om Høsten flokkevis ind mod Byen, hvor den indtil Vaaren træffes i Haverne, især i Hængebirke, Or- eller Piletræer.

Redet bygger den stedse i hule Træer, helst i Asp og Birk, eller i gamle sprukne Oretræer. Det bestaar hovedsagelig af Mos og tørre Straa, og indeholder oftest 8, men indtil 11 Æg, der paa den hvide Bundfarve have ganske smaa, rødbrune, ofte utydelige Pletter. Undertiden er et

eller et Par af Æggene ganske hvide. Længden $6\frac{1}{2}$ — $6\frac{3}{4}$ ''' , Bredden $5\frac{1}{4}$ — $5\frac{1}{2}$ ''' . De lægges fra Midten af Maj indtil ud i Juni; saaledes har det første Æg været lagt i 1860 den 8de Juni, i 1861 den 15de Maj. Om Sommeren sees de ofte i Haverne udenfor Byen, hvor de fortære Kjødet af Moreller og Kirsebær. Den lader sig uden Vanskelighed underholde og tæmme, og er, naar den kan flyve frit om i Værelset, ved sine nydelige Farver og overordentligt livlige Væsen meget skikket hertil. De lidt forlængede Fjær paa Issen reises ideligt som en liden Top.

85. *Parus caudatus*, Lin.

Langhalet Meise.

Endskjøndt mindst hyppig af Christianiaegnens Meisearter, er den langhalede Meise ikke sjelden, og sees især paa sine Streiftog om Høsten i temmelig stort Antal i Omegnen.

Den er den selskabeligste, mest omstreifende og uroligste af den hele Slægt. Saasnart Ungerne ere blevne voxne, begynde de strax familievis at streife om i Skovene, og fjerne sig ofte betydeligt fra de Steder, hvor de ere udklækkede. Under Streiftoget synes de helst at søge sumpige, med Oreskvov bevoxede Steder; allerede paa langt Hold gjøre de sig kjendelige ved deres hvide Farve og den dybe Lokketone, som ligner ingen af de øvrige Meisers, og som hvert Individ lader høre, idet det forlader et Træ. De gjennemsøge meget raskt et Terrain, og det falder ofte endog vanskeligt at holde Skridt med dem; under Toget indtager Flokken en liden Bredde, og alle holde sig nær efter hverandre.

Allerede før Midten af April er den ifærd med at

bygge sit Rede, der er et af de smukkeste og mest kunstfærdige, som findes hos os. Ved Fuglenes ejendommelige Lokketone og deres ilfærdige Væsen under denne Forretning opdages let Stedet, da de tillige herunder vise sig saa lidet sky, at de lade sig betragte i faa Skridts Afstand. Efter 3 Ugers Forløb er Redet færdigt, da det baade er meget stort, og Fuglene ofte ved Sne eller slet Vejr forhindres i flere Dage fra at bygge. Det anbringes i en Kløft mellem 2 tykke Grene eller ovenpaa en Bøining af Stammen, sjelden over 4 Alen fra Marken, og helst i et Birketræ, men ofte ogsaa i Or; sjelden findes det i andre Løvtræer, men undertiden tæt ind til Stammen i et mindre Grantræ. I eet Tilfælde har Prof. Rasch fundet den hækkende i et hult Piletræ, men dette har uden Tvivl tilhørt et Par, for hvem et Rede allerede før samme Aar var bleven forstyrret. Det er ovalt af Form, over 6" højt og 4" bredt og oventil paa Siden forsynet med et Indgangshul (undertiden 2), der knapt er 1" i Diameter. Det er bygget af fin Mos, Planteuld og Haar, som ofte hentes langt borte; udvendig er det beklædt med hvid eller graa Lav og den fine hindeagtige Bark paa Birken, sammenheftet med Haar og Edderkopspind, hvilket alt gjerne tages fra det samme Træ, hvor Redet ligger, og gjør dette meget ligt den Stamme eller Gren, hvorpaa det hviler. Indeni er det rigeligt udfodret med store Fjær, helst Aarfuglefjær. Af alle Meiser lægger denne det største Antal Æg, idet disse ikke sjelden ere 16, men i Almindelighed 10—12; de ere i Størrelse næst Fuglekongens de mindste, (Længden $6\frac{1}{4}$ "— $6\frac{3}{4}$ ", Bredden 5 — $5\frac{1}{8}$ "). I Regelen ere de paa den hvide Bundfarve forsynede med fine rødlige Punkter, der undertiden danne en tydelig Krands omkring den tykkere Ende,

men af og til ere enkelte ganske uplettede. De lægges omkring den 1ste Maj; saaledes har jeg fundet det første Æg lagt i 1856 den 28de April; 1858 den 2den Maj; 1859 den 1ste Maj; 1860 den 6te Maj. Begge Forældrene opholde sig ofte i Rederne om Natten, især før Æggene ere lagte*).

36. *Certhia familiaris*, Lin.

Trækryber.

Er hyppig ved Christiania, saavel i Løv-, som Naaleskovene, dog enkelte Aar langt sparsommere, end andre. Om Sommeren streifer den om parvis eller i smaa Flokke sammen med Meiser og Fuglekonger; om Høsten trækker den ligesom disse ud fra Skovene, og sees hele Vinteren over i Haverne og Slotsparken. De klattre opad Træstammerne i Spiral, begyndende fra Roden af, og lade altid deres langtrukne hvislende Lokketone iss, iss, høre, især naar de ere i Begreb med at forlade et Træ; de sees næsten aldrig ovenpaa Grenene eller paa Marken. De leve mere af Insekter og deres Æg, end Larver. Deres Sang høres sjeldent, som oftest blot paa klare Solskinsdage i Marts og April; den er smuk og ligner Fuglekongens, men er stærkere; enkelte Toner minde om Træpip-lærken og Løvsangeren.

Redet ligger overmaade skjult mellem løsnet gammel Bark og Træet i de tætteste Holt af gamle Løvtræer, blandede med Gran. Prof. Rasch har seet det ligge paa

---

*) Da jeg i Maj 1859 undersøgte et Rede, af hvis 13 friske Æg jeg for noget over en Uge siden havde borttaget et Par, fandt jeg, at Redet indeholdt foruden de gamle, nu stærkt rugede, desuden 4 aldeles friske og nylagte Æg. Om disse sidste vare bestemte til at tjene Ungerne til Føde, naar Vejret forhindrede de Gamle fra at søge denne ude, eller hvilken Bestemmelse de idetheletaget have havt, kan jeg ikke afgjøre.

et Hus mellem Bordklædningen og Væggen; næsten aldrig findes det i et almindeligt Hul, ligesom et Meiserede, men stedse med trangt Indgangshul og vanskeligt at opdage. Redets Underlag bestaar af tørre fine Granpinde, og Redet selv væsentlig af Bastrevler, der ere temmelig fast vævede i hinanden med den fine ydre Birkebark, blandet med fin Mos, Uld og Fjær. Æggene ere 6—7 (oftest 6), og ligne i Farve, Form og Størrelse mest Kulmeisens; dog findes foruden de almindelige rødbrune Pletter ogsaa nogle, der ere langt lysere og mattere, og som ikke findes hos denne. Deres Længde er $6\frac{1}{2}$ —7''' , Bredden $5\frac{1}{8}$ — $5\frac{1}{4}$ ''' . De lægges i den første Halvdel af Maj; saaledes blev i 1860 det tidligste Æg lagt den 9de Maj. Fuglen lader sig let tage paa Redet; med stor Ret bærer den sit Navn *familiaris*, da neppe nogen vild Fugl er mindre sky end denne.

37. *Sitta europaea*, Lin.

Spetmeise, Nødvække.

Spetmeisen er i Almindelighed hyppig i Christianiaegnen, men viser sig meget uregelmæssigt, og er enkelte Aar ulige sjældnere end andre. Den streifer mindre om, end de øvrige meiseartede Fugle, og holder sig gjerne i den samme Trakt hele Aaret rundt; den træffes næsten altid parvis sammen, især i gamle Løvskov, hvor der findes mange Aske- og Lindetræer, samt enkelte Naaletræer. Med Trækryberen viser den stor Lighed saavel i Levemaade, som i Sædvane; ligesom denne holder den sig gjerne i Selskab med Meiserne, og trækker om Høsten nærmere ind mod Byen. Den har den mest udviklede Klattreevne af alle indenlandske Fugle; den klattrer lige

let opover og nedover Stammerne, til Siden, eller under Grenene, og begiver sig ogsaa ofte ned paa Marken omkring Rødderne af Træet. Om Høsten, da den lever af Furu- og Graufrø samt Hasselnødder, fæster den ofte Konglerne og Nødderne i Revner i Barken paa en Træstamme, og aabner med Hovedet nedad lettelig disse. Undertiden tager den Rognebær, og bliver af og til hængende i Trostesnarerne. Dens sædvanlige Lyd er den flere Gange hurtigt efter hinanden udstødte Lokketone, der lyder omtrent: tjutt, tjutt, tjuttut; den har ogsaa ligesom Trækryberen en melodisk Sang, men som høres endnu sjældnere, end dennes. Under Hækketiden lader den ofte høre en høj, klar Fløjtetone, som høres i lang Afstand, og som let kan antages for at tilhøre Maaltrøsten.

De faa Reder, jeg har havt Anledning til at undersøge her, have ligget i de tætteste Holt i Huller i Lindetræer, een Gang i en Asp, og altid temmelig højt fra Marken; undertiden tager den i Besiddelse gamle Stærrereder. Indgangshullet gjøres altid mindre ved istoppet Ler, saaat Diameteren ikke overstiger $1\frac{1}{2}$ ". Rederne have udelukkende bestaaet af et tykt Lag af den fineste ydre Furbark, og indeholdt 8 Æg, der ere lagte tidligt, men temmelig uregelmæssigt i de forskjellige Aar. Saaledes har det første Æg været lagt i 1861 den 1ste Maj, i 1862 den 11te Maj og i 1863 den 15de April. Paa den hvide Bundfarve ere de bestrøede med rustbrøde Pletter, og ligne idetheletaget i Farve og Form overordentlig Æggene af *Parus major*, men Pletterne ere i Almindelighed større og mere strøede ud over det hele Æg, end hos denne. Derimod ere de meget større idet Længden er $8\frac{1}{2}$ "", Bredden $6\frac{1}{2}$ ". De ruge gjerne i det samme Hul flere Aar efter hinanden.

5te Fam. *Hirundinidae*, Bonap.38. *Hirundo rustica*. Lin.

Ankommer til Christiania i Regelen i den første Uge af Maj, sjældent før eller senere. I 1840 og 1842 er den af Conservator Siebke bemærket den 27de og 30te April; i 1864 blev et Individ observeret af Stud. Hvoslef allerede den 20de April. Disse første Svaler vise sig kun enkelt- eller parvis; i nogen Mængde komme de sjelden før ved Midten af Maj. Fra Slutningen af August indtil deres Afreise omkring Midten af September holde de sig sammen i store Flokke, der ofte sees at bedække Telegraftraaden i lange Strækninger; umiddelbart før Afreisen samle de sig gjerne paa høje Bygninger, hvorfra de paa en smuk Aften paa eengang alle hæve sig kviddrende i Spiral opad, og forsvinde i Højden. Pastor Schübeler har seet en saadan Afreise ske fra et Vand, hvor Svalerne i umaadelig Mængde sadde paa Rørene (*Phragmites communis*). Endnu i de sidste Dage af September sees endnu enkelte Individuer eller smaa Flokke; Høsten 1839 observeredes de af Siebke endog den 4de October.

Rederne findes i Lader og alleslags Udhuse, hvor Døre eller Vinduer altid staa aabne, og ofte paa et Sted, hvor det er temmelig mørkt. Det anbringes opunder Taget ovenpaa en Bjælke, eller sjeldnere, fæstet uden Støtte paa Siden af en saadan; det er meget fladt, halvskaalformigt, og bygget hovedsagelig af Ler, blandet med tørre Straa, og er indvendig belagt med store hvide Fjær. Det samme Rede benyttes gjerne flere Aar efter hinanden. Æggene ere 5, undertiden 6 i Antal, bestrøede med rødlig og brunagtige Pletter, der ofte ere

temmelig store og af og til danne en Krands om den tykkere (undertiden om den tyndere) Ende. Længden er 8—9''' , Bredden $5\frac{3}{4}$ — $6\frac{1}{2}$ ''' . De lægges i den første Halvdel af Juni; saaledes har jeg fundet det tidligste Æg i 1856 den 8de Juni, 1858 den 6te Juni, 1860 den 12te Juni, og 1862 den 16de Juni. En Del Ladesvaler, sandsynligvis de ældste, lægge Æg endnu engang samme Sommer, og man kan i Slutningen af Juli eller Begyndelsen af August i det samme Lade finde saavel flyvedygtige Unger, som friske Æg. Endog paa den Tid, da de forlade os i Midten af September, har Conservator Siebke seet Unger, der kun med Vanskelighed kunde flyve. For dette sidste Kuld bygges aldrig noget nyt Rede.

Paa Universitetsmuseet opbevares en Albinosvarietet, der er blaagraa med brunagtigt Hoved, og skudt her ved Christiania af Proprietair S. Hoff.

39. *Hirundo urbica*, Lin.

Tagsvale.

Omtrent en Uge senere end foregaaende ankommer Tagsvalen til Christianiaegnen, eller omkring Midten af Maj, og i Gjennemsnit oftere efter, end før den 15de. I 1839 ankom den, if. Siebke, allerede den 4de Maj, eller omtrent en Uge tidligere end Ladesvalen, et Forhold, der i Løbet af Aarene 1830—64 har gjentaget sig 4 Gange her i Egnen. Allerede Dagen efter deres Ankomst have de taget deres gamle Reder i Besiddelse. De trække bort samtidigt med Ladesvalerne, eller maaske oftere lidt før disse omkring Midten af September, efterat de, ligesom disse, have samlet sig i store Skarer paa Kirker og høje Bygninger. I Træerne sees denne Svale næsten aldrig, men ofte i Veje og paa fugtige Steder for at samle

Ler til Redet. Natten tilbringe de i Rederne, som gjøres saa rummelige, at saavel de Gamle som Ungerne kunne faa Plads deri.

Tagsvalen bygger mere colonievis, end foregaaende, skjønt ikke i den Grad, som Strandvalen. Rederne, som ofte findes midt inde i Byen, ligge altid udenpaa Husene, og fæstes til Væggen under en fremspringende Del af Taget, helst støttet paa den ene Side af en nedløbende Bjælke, eller hvilende ovenpaa en Gesims. Under Broer og lignende findes det ogsaa undertiden; derimod har jeg aldrig her i Egnen fundet den hækkende i steile Fjeldvægge, saaledes som det er meget almindeligt Tilfældet paa flere Steder i Fjeldegnene i den sydlige Del af Landet. Ofte lægges flere tæt ved Siden af hinanden, og helst paa en Kant af Huset, der vender mod Øst. Det er bygget af Ler, som mindre end Ladesvalens blandes med Straa. Indeni findes derimod altid disse, undertiden ogsaa Fjær, som dog ofte mangle. Det er lukket oventil, og blot forsynet med en lav, bred Aabning. De rent hvide Æg ere 5, sjelden 4 i Antal, $8-8\frac{3}{4}$ ''' lange og $5\frac{3}{4}-6\frac{1}{4}$ ''' brede, og lægges i den første Halvdel af Juni. Det første Æg har jeg saaledes fundet i 1856 den 12te Juni, 1860 den 9de Juni, og 1861 den 5te Juni. Blot de yngre Individuer bygge nye Reder; de gamle forbedre dem fra forrige Aar, og lægge i Almindelighed endnu et Kuld samme Sommer omkring Begyndelsen af August, hvoraf Ungerne træffes flyvefærdige i de første Dage af September. Høsten 1862 laa et Rede mellem en Tagrende og Muren paa det kongelige Slot, hvoraf Ungerne fløj ud først den 24de September, eller mellem 8 og 14 Dage efterat de øvrige Tagsvaler vare dragne bort.

40. *Hirundo riparia*, Lin.

Strandsvale.

Da Jordbunden i Christianiadalen kun paa faa Steder er sandholdig, men næsten overalt bestaar af Ler, er Strandsvalen her langt mindre hyppig, end de øvrige Svaler. Før i et Par Miles Afstand fra Byen findes neppe noget Par hækkende, og de vise sig derfor i den nærmeste Omegn kun under Træktiderne, især om Vaaren, da de, som oftest blandede med Tagsvalerne, kunne sees svævende over Damme og Kjærn i smaa Flokke, som inden Maa-nedens Udgang ere forsvundne. If. Prof. Esmark har fordum en liden Colonie hækket i Jordfyldet paa en nu nedreven Bro over Lysakerelven; ligeledes har Conservator Siebke fundet dem hækkende ovenfor Tøjen; men nu for Tiden hække blot nogle faa og ikke synderlig store Colonier paa nogle Steder langs Jernbanelinien, hvor Bakkerne bestaa af Sand. Rederne, som gjerne ere meget ubetydelige, bestaa af nogle tørre Græsstraa, og lægges i Bunden af de indtil $1\frac{1}{2}$ Alen dybe, horizontale Gange, som Fuglen graver helst paa Steder, hvor der er hentet Vejfyld, og hvoraf de gjerne benytte det samme hvert Aar. Indgangshullet gjøres mere bredt end højt, men sjelden saa vidt, at en Haand kan komme ind. Lidt ud i Maj findes deres Æg, der ere 5 eller 4 i Antal, og overordentlig tyndskallede; af Farve ere de hvide uden Spor af Glands, og de fine rødlige Punkter, som de undertiden synes at have, ere blot det fineste Sand. Deres Længde er $6\frac{1}{2}$ — $7\frac{3}{4}$ '''', Bredden 5 — $5\frac{1}{2}$ ''''. I enhver Colonie findes altid samtidigt Unger og friske Æg.

Strandsvalens Stemme bestaar blot af en dyb enkelt Tone, og Lokketonen og Angstskriget er kun lidet for-

skjellige. I Begyndelsen af September slaa de sig sammen med de øvrige Svaler, og forlade os samtidigt med disse i Midten af Maanedens.

6te Fam. *Motacillidae*, Bonap.

41. *Motacilla alba*, Lin.

Linerle.

Ankommer til Christiania i den første Halvdel af April, i de senere Aar næsten altid i den første Uge af Maanedens. I 1856 observeredes den af Conservator Siebke den 30te Marts. Hunnerne komme altid omtrent en Uge senere end Hannerne. I Slutningen af September trækker Hovedmassen bort, men aarlig sees enkelte endnu i de første Dage af October, (i 1864 saa jeg en den 17de Oct. og en den 26 og 28 Oct. samt den 3 Nov.). Et Par endnu større Efternølere bleve i 1863 daglig seede paa Fæstningen indtil den 15de November. Samme Aar blev et Individ af Stud. Hvoslef observeret inde i Byen den 10de Januar; da Vinteren i det hele var mild, synes det rimeligt, at den ogsaa har udholdt Resten af denne hos os*). Ved Afreisen samle de sig i større Flokke, der ofte sees at sætte sig i Træerne, hvilket de ellers sjældent gjøre.

Redet ligger helst paa Tagene, hvor Indgangen dan-

---

*) Endnu kan mærkes et Par Exempler paa, at denne Fugl har overvintret her i Landet. I 1846 observerede Pastor Schübeler i Omegnen af Porsgrund følgende: „Den 12te November saa jeg en Linerle paa en Tømmerflaade i Elven. Den 3dje December hørte jeg en og saa en den 5te her i Gaarden; ligeledes saa jeg den atter idag den 8de December.“ I Morgenbladet for den 8de Juni 1862 læses følgende fra Kinservik i Hardanger dat. 30te Maj: „Som en Sjeldenhed fortjener maaske at bemærkes, at en Linerle saaes her hele Vinteren over, noget, som ikke kjendes siden Vinteren 1828.“

nes af en itubruddt eller tilsideskudt Tagsten, samt i alle Slags Huller paa Husene, i Mure- og Stenvægge, eller mellem Bord og Vedstabler. Undertiden har jeg seet det paa Marken under en stor Sten. Den bygger gjerne paa det samme Tag hvert Aar, men aldrig i det gamle Rede eller under den samme Tagsten. Omkring Midten af Maj er Redet færdigt; Underlaget bestaar af tørt, grovt Græs, Rødder, gamle Blade o. s. v., det indre af finere Straa, Fjær, eller fældede Ko- og Hestehaar, ofte udelukkende af den ene af disse Bestanddele. Æggene, som ere omtrent lige ofte 5 og 6 i Antal, ere paa den hvidlige Bundfarve tæt hestrøede med smaa brunagtige eller askegraa Punkter, sjældent Pletter. Deres Længde varierer fra $8\frac{1}{2}$ — 10 ''; Bredden fra $6\frac{1}{2}$ — $6\frac{3}{4}$ '''. Den normale Størrelse er 9 '' i Længde, og $6\frac{3}{8}$ ''' i Bredde. Det tidligste Æg har jeg fundet i 1858 den 10de Maj; 1859 den 19de Maj; 1862 den 5te Maj; 1864 den 12te Maj. Enkelte Par lægge langt senere Æg end andre, og de højrøstede Unger høres ofte i Rederne endnu i de sidste Dage af Juli.

En Albinosvarietet, der var gulagtig overalt, blev i Aarene 1861 og 1862 daglig seet i Slotsparken hele Sommeren.

42. *Motacilla flava*, Lin.

Gulerle.

Gulerlen viser sig ved Christiania blot Vaar og Høst, men forekommer paa disse Tider i store Flokke, fornemmelig om Vaaren. Den ankommer i Regelen i den første Uge af Maj, men ofte først omkring Midten af Maanedens; i 1835 og 1843 observeredes den af Conservator Siebke allerede den 29de og 30te April. Sit Tilhold har den

paa denne Aarstid især paa nypløjede Agre, paa sumpige Enge, eller mellem de visne Rør og Siv ved Myrer og Kjærn, hvor de undertiden kunne træffes i Flokke paa flere Hundrede Individer. Naar de blive opskræmte, slaar ofte den hele Flok ned i et Træ; enkeltvis ere de temmelig sky, i Flok derimod mindre. De forblive i Eggen i Regelen indtil henimod Slutningen af Maj; i 1864 saa jeg dem endnu i store Flokke den 1ste Juni.

Gulerlen hækker almindeligt i Dvergbirkregionen paa Fjeldene, men gaar ligesom Sivspurven (*E. shoeniclus*) paa enkelte Steder langt ned i den subalpinske Region, hvor den der finder Localiteten passende. Saaledes findes den hækkende paa Ringeriksfjeldene (f. Ex. paa Krogsskoven) og paa Hadelandsaaserne, men neppe nogensteds nærmere Christianiaegnen end her. Om Høsten komme de i smaa spredte Flokke ned fra Fjeldene omkring Midten af August, (tidligere end den 10de er den neppe observeret), træffes især i Potetesagrene, og drage bort noget over Midten af September.

Overgangsformen eller Varieteten *melanocephala* forekommer her i Omegnen hyppigere, end Hovedformen.

43. *Anthus arboreus*, Bechst.

Træpiplærke.

Træpiplærken ankommer til Christianiaegnen i Gjennemsnit mellem den 3dje og 10de Maj, undtagelsesvis før eller senere. I 1836, 1840, 1844 og 1862 har den vist sig allerede den 30te April. Den opholder sig i alle Løvskovene og større Haver, samt i Udkanterne af Granskovene, men gaar ikke dybt ind i Skovene. Strax ved sin Ankomst giver den sig tilkjende ved sin udmærkede Sang, som den oftest lader høre, idet den hæver sig med et

noget svagt Kvidder i skraa Retning et Stykke op i Luf-
ten, og derpaa under klare, lærkelignende Toner sænker
sig med zittrende Vinger i en Trætop. Den synger og-
saa, men mindre hyppigt, siddende paa en Gren. Om
Høsten lyder Lokketonen anderledes end om Vaaren, og
Fuglen selv er i sin Høstdragt og hele forandrede Væsen
næsten ikke til at gjenkjende. Paa denne Tid slaa de
sig sammen til Flokke, der hovedsagelig bestaa af Unger,
og streife om i Skovkanterne eller paa de tilstødende
Marker, hvorimod de om Vaaren og Sommeren paa Grund
af deres Stridbarhed aldrig træffes uden enkelt eller par-
vis. Saadanne Flokke træffes allerede fra Begyndelsen
af August; i den første Halvdel af September forlade de os.

I solbeskinne Bakker under tørt nedhængende Græs,
ved Tuer og under Trærødder, eller under en Busk, men
altid umiddelbart paa Marken, finder man Træpiplærkens
Rede. Dets Nærhed mærkes let paa at Hannen den hele
Dag synger utrætteligt lige ved sin rugende Hun. Redet
er bygget udelukkende af tørre Straa, og indeholder 5,
sjelden 6 Æg, der i Regelen lægges mellem den 20de og
30te Maj. Saaledes har jeg fundet det første Æg i 1856
den 22de Maj; 1857 den 21de Maj; 1858 den 24de Maj;
1859 den 23de Maj; 1861 den 29de Maj. Æggene fra de
forskjellige Reder variere ofte betydeligt i Farve, idet de
foruden de normale smaa, punktlignende Pletter, der ere
strøede jevnt og tæt udover den neppe synlige Bundfarve,
der næsten altid er temmelig stærkt rødagtig, og derved
skiller sig let fra Engpiplærkens Æg, hvor denne altid er
graa, findes nogle, hvor Pletterne ere store og faa, hvor-
ved de faa Lighed med enkelte Sangeres Æg. Deres
Længde er $8\frac{1}{2}$ — $9\frac{1}{2}$ ''' , Bredden $6\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{8}$ ''' . Hunnen
lader sig let tage paa Redet.

44. *Anthus pratensis*, Bechst.

Engpiplærke.

Her i Landet er denne Fugl om Sommeren udelukkende indskrænket til vore Fjeldegne, hvor den i stort Antal hækker i Dvergbirke regionen, men gaar neppe nogensteds saa langt nedover Fjeldsiderne, som til denne Busks laveste Grændse. I Christianiaegnen forekommer den derfor blot under Træktiderne Høst og Vaar, men da i stor Mængde. Dens Ankomst om Vaaren falder i den sidste Halvdel af April, oftest mellem den 20de og 30te. I store spredte Flokke træffes de især paa de fugtige Enge, og lade ideligt høre deres hvislende Lokketone, idet de flyve op. Den smukke, ejendommelige Sang, hvormed de om Sommeren oplive de øde Strækninger ved deres Hækkesteder, høres aldrig hernede; derimod kunne de enkelte Gange i Maj fra et Træ lade høre et svagt, hvislende Kvidder. De forlade Egnen omtrent samtidigt med Gulerlerne i den sidste Uge af Maj.

Om Høsten vise de sig her atter i Midten af August, og træffes ligesom om Vaaren i store spredte Flokke paa frodige tuede Enge, indtil de i Midten af October forlade os efter et Ophold af omkring 2 Maaneder.

Localvarieteten *Anthus cervinus*, (Pall.) er neppe nogensinde truffen udenfor Finmarken.

45. *Anthus rupestris*, Nilss.

Skjærpiplærke.

Denne Piplærke, der forekommer temmelig almindeligt paa Skjærene rundt den hele Kyst, findes i Christianiafjorden hækkende saa langt inde, som ved Moss. I Bunden af Fjorden er den truffet enkelte Gange paa

nogle Holmer mellem Hovedøen og Langøen; den nærer sig i Ebben fornemmelig af Tanglopper, og er meget nyttig ved at rense Fiskegarnene for Gammarider. Lokketonen ligner fuldkommen Engpiplærkens. Den 5te April 1862 skjød jeg paa en Eng ved Majorstuen ovenfor Byen et enligt Individ, der søgte sin Føde paa de snebare Pletter paa Markerne i Selskab med Lærkerne, af hvem den ideligt blev forfulgt.

7de Fam. *Fringillidae*, Bonap.

46. *Emberiza citrinella*, Lin.

Gulspurv.

I de første Dage af Marts, eller enkelte Aar allerede i Februar begynder Gulspurven at lade sin bekjendte Vaarstrophe høre omkring Byen. I Begyndelsen er denne svag og usammenhængende, efterat være glemt i Løbet af Vinteren, og læres først efter nogen Øvelse. Den synger nu den hele Dag fra det tidligste Morgengry, og langt ud paa Sommeren.

Uagtet Gulspurven idetheletaget er overmaade almindelig i Christiania Omegn, har det dog hændt, at den enkelte Aar neppe har været at se. I Aarene 1861 og 1862 forekom den saaledes saa yderst sparsomt, at den syntes næsten ganske forsvunden, og dette var ikke blot Tilfældet her i Egnen, men ogsaa paa andre Steder i den sydlige Del af Landet*). Hvorvidt dette har havt sin Grund i en Epidemie eller en Udvandring, og hvor denne i saa Fald er gaaet hen, er ikke let at oplyse; de Individier, der efter disse Aar viste sig, syntes aabenbart at være nye.

*) F. Ex. i Omegnen af Næs Jernværk, if. Jernværksejer Aall.

Gulspurvens Rede findes helst i tørre Bakker, under Græs eller Buske, men altid umiddelbart paa Marken*). Det er udelukkende bygget af tørre Straa og er indvendig belagt med Hestehaar. Æggene ere næsten altid 5, sjældent 4 i Antal, og variere overordentlig med Hensyn til Farve, Form og Størrelse. Bundfarven er enten graaagtig, (lysere, undertiden næsten hvidagtig, eller mørkere), eller og mer eller mindre rødlig; og overalt er den bestrøet med rødbrune eller næsten sorte Aarer og Snirkler, hvilke gjøre Æggene, uagtet deres store Forskjel indbyrdes, lette at skille fra alle andre Æg. Længden varierer fra 9—10³/₄'''', Breden fra 6³/₄—8''''. I Regelen lægges de første Æg omkring Midten af Maj, saaledes i 1856 den 12te Maj; 1857 den 24de Maj; 1858 den 17de Maj; 1859 den 17de Maj; 1860 den 18de Maj; 1861 den 24de Maj; 1864 den 14de Maj. Men undertiden findes Æg saavel langt tidligere som sildigere; saaledes traf jeg i 1863 flyvefærdige Unger paa to Steder, den 25de og 26de Maj, hvor Æggene saaledes maa være lagte allerede i April; hyppigere findes friske Æg endnu i Begyndelsen af Juli. Ungerne afvige i Farve, Stemme og Væsen betydeligt fra de Gamle. Saasart de have forladt Rederne, slaa de

---

**) At en Fugls Sædvaner i de forskjellige Lande findes afvigende, uagtet de ikke synes strengt betingede af Naturforholdene, synes ofte paafaldende, og er i flere Tilfælde uforklarligt. I alle udenlandske Skrifter, hvor denne Fugl findes omtalt, nævnes som et af dens hyppigste Hækksteder: „i lave Buske.“ Uagtet jeg her i Landet har undersøgt vistnok nærmere 100 end 50 Reder af denne Fugl, har dog ikke et eneste ligget en Tomme over Marken; det samme bekræftes af Alle heroppe. Den 4de Juli 1862 fandt jeg paa Fyen tæt ved Odense 2 Gulspurvredere, hvoraf det ene laa 1¹/₄ Alen fra Marken i en Ribsbusk!

sammen i smaa Flokke og streife om paa Agre og Enge, hvorimod de Gamle endnu holde til i Skovene; deres Lokketone ligner betydeligt adskillige Finkers. I Uvejr, og efter de første Snefald om Vinteren, søge Gamle og Unge flokkevis ind til Haver og Gaarde.

Paa Universitetsmuseet opbevares et Individ, hvor Halen er forsynet med lyse Tverbaand. Dette blev skuddt i Marts 1857 af botanisk Gartner Moe.

47. *Emberiza hortulana*, Lin.

Hortulan.

Hortulanen er en af Christianiaegnens hyppigste Trækfugle, der i de fleste Aar om Sommeren er endog almindeligere, end Gulspurve. Den ankommer temmelig regelmæssigt i den første Uge af Maj, yderst sjelden senere, og er i Løbet af Aarene 1830—64 antegnet 5 Gange allerede i de sidste Dage af April (1830, 1834, 1841, 1851 og 1862). Hortulanens Sang skilles let fra Gulspurvens, saavel ved den dybe Slutningstone tjørrh fra den andens ty-y, som ved de øvrige Toner, der ere delte og lyde ti-i, ti-i, ti-i, medens Gulspurvens ere enkelte, ti, ti, ti. Undertiden sees Hannen at stige syngende op i Luften ligesom en Stendulp, men Sangen bestaar blot af den sædvanlige Strophe, foran og efter omgivet af lidt Kvidder. Den flytter bort allerede inden Midten af September.

Rederne ligge altid paa Marken. Jeg har fundet dem i Bakker under langt, tørt Græs; under smaa Buske, især Enebuske, eller under bredbladede Planter, saasom Bregner, *Aconitum septentrionale*, o. s. v.; i Jordfald mellem Trærødder, eller i Grøfter indunder smaa Tuer, eller mellem Stene. Æggene ere 5 eller 4 i Antal, og lægges

gjerne lidt senere end Gulspurvens. Saaledes har jeg fundet det første Æg i 1856 den 18de Maj; 1857 den 25de Maj; 1858 den 20de Maj; 1859 den 24de Maj; 1860 den 19de Maj; 1861 den 28de Maj; 1862 den 21de Maj; 1863 den 20de Maj, og 1864 den 14de Maj. Deres Længde er $8\frac{1}{2}$ —10"', Bredden er $6\frac{1}{8}$ —7"'. Med Hensyn til Farven adskille de sig uden Overgange i 2 Slags, der neppe skulde antages at tilhøre den samme Fugl. I Almindelighed ere de paa den lys, graablaa Bundfarve bestrøede med sorte Pletter, der af og til ere noget snirklede, men aldrig i den Grad som Gulspurvæggen. Den anden Slags have en stærkt rødagtig Bundfarve, og ere forsynede, især i den tykkere Ende, med sorte Pletter og Punkter, hvoraf mange neppe ere synlige paa den mørke Bund; disse Æg ligne ulige mere enkelte Træpiplærkeæg, end Hortulanens, og er muligens ofte forvexlede med disse, da begge Arter hække paa de samme Steder, og Rederne kun ere lidet forskjellige. De ere langt sjeldnere end de øvrige, og jeg har ialt seet dem 3 Gange; altid har det hele Kuld, (ikke enkelte Æg), været farvede paa denne Maade.

48. *Emberiza shoeniclus*, Lin.

Sivspurv.

Sivspurven forekommer i Christianiaegnen blot Vaar og Høst, men ikke om Sommeren. Den hækker almindeligt paa sumpige Steder i Birke- og Vidierregionen paa Fjeldene, men stiger ogsaa undertiden ned til den subalpinske Region, og er saaledes angivet at være fundet hækkende paa enkelte Steder i Nordmarken; ligeledes har Conservator Siebke truffet den om Sommeren i Nærheden af Skie Kirke. Den ankommer om Vaaren i den sidste Halvdel af April, og sjelden efter den 1ste Maj;

(i 1862 saaes et Par allerede den 11te April); de opholde sig her parvis eller i ubetydelige Flokke indtil de trække bort i Midten af Maj.

Om Høsten vise de sig atter i Omegnen i Slutningen af September, og træffes hvert Aar i store Flokke paa enkelte gunstige Localiteter, hvor de opholde sig blandt Rør og Siv eller i smaat Krat (helst Vidiekrat). Her høres de ofte i Selskab med nogle Gulspurve at opføre en højkrøstet Concert, hvorunder Sivspurvens Lyd have en paafaldende Lighed med Graaspurvens Kvidren om Vaaren. I Flokke ere de ikke sky, men ofte vanskelige at komme i Hold, naar de træffes enkeltvis. De opholde sig her ligesom om Vaaren, i omtrent 3 Uger, og forsvinde omkring Midten af October.

59. *Emberiza lapponica*, Nilss.

Lapspurv.

Af denne Fugl, som forekommer temmelig almindeligt paa enkelte Steder i Finmarken, ere blot 2 Individuer skudte i Omegnen af Christiania, endnu de eneste Exempler paa dens Forekomst søndenfor Dovre, hvor den i de senere Aar har begyndt at vise sig endog hækkende. Det første blev skudt paa Etterstad Exerccerplads den 27de April 1834; det andet skjød Prof. Rasch i Maj 1839 paa en Løkke ved Throndhjemsvejen i Nærheden af Tøjen, hvor den løb ligesom en Lærke paa Marken, og var yderst lidet sky; dette Exemplar opbevares paa Universitetsmuseet.

50. *Emberiza nivalis*, Lin.

Snespurv.

I Christianiadalen vise Snespurvene sig fra sent om Høsten i November indtil om Vaaren i April, men neppe

hvert Aar, og stedse i langt mindre Antal, end f. Ex. paa Vestlandet. De stryge ideligt om, og forblive kun kort Tid paa det samme Sted. De søge sin Føde paa de snebare Pletter paa Markerne, især paa Agre, hvor Halmstubberne staa igjen, og ere oftest temmelig sky; naar de blive opskræmte, flyver gjerne den hele Flok en Stund frem og tilbage, og slaar derpaa ned igjen i Nærheden. Deres klare stillidslignende Lokketone lade de høre under Flugten, sjeldent siddende; undertiden høres ogsaa et fint Kvidder, blandet med flere skjærende Toner, hvorimod aldrig deres egentlige, lærkeagtige Sang. I milde Vintre forlade de os aldrig, men altid i strenge; under disse sidste sees de her i Egnen i Regelen blot paa Trækket til og fra Mellem-Europa, hvorimod kun faa blive tilbage. De synes oftest at forekomme her om Vaaren i April, da de træffes indtil Maanedens Udgang, gjerne i Selskab med Lærkerne.

Den overordentlige Variieren i Farve, som finder Sted hos de forskjellige Individuer, har, som bekjendt, sin Grund i en Bræmfældning, som ikke foregaar aldeles samtidigt hos Alle.

51. *Fringilla linaria*, Lin.

Graasisik, Moirisk.

Saasnart den første Sne er falden om Høsten i vore Fjeldegne, hvor denne Fugl har hækket og tilbragt Sommeren, søge de ned paa Lavlandet, og vise sig i Christianiaegnen i de første Dage af October i Flokke, der enkelte Aar, f. Ex. Vinteren 1861—62, kunne være ganske overordentlig talrige. I Begyndelsen holde de sig mere spredt i Birke- og Oreskovene, hvor de fortære disses Frø, men saasnart Sneen er falden hernede, slaa de sig

sammen til tætte Flokke, der ofte bestaa af Tusinder af Individier, og opholde sig i Bakker og paa udyrkede Steder, hvor de tørre Stængler af *Artemisia campestris* og *vulgaris* rage op over Sneen, og hvis Frø den hele Vinter for en stor Del udgjøre deres fornemste Næring; de holde ogsaa meget af Rognebærkjærner. Hernede ere de altid yderst lidet sky, og man kan i eet Skud nedlægge et stort Antal af dem*). Deres Sang er ubetydelig og bestaar blot af et svagt Kvadder; Lokketonen er let kjendelig, og høres altid under Flugten. I Løbet af Vinteren, især naar denne er meget streng, trækker altid en Del længer mod Syd; omkring Begyndelsen af April komme disse i tætte Flokke tilbage, forene sig med de Igjenblevne, og drage samtlige op paa Fjeldene i Slutningen af Maanedens.

I 1863 hændte det usædvanlige Tilfælde, at denne Fugl vedblev at opholde sig her i Egnen langt ud paa Sommeren. Dette havde uden Tvivl sin Grund i den store Mængde Sne, som i den forløbne Vinter var falden overalt paa vore Fjelde, og som paa enkelte Steder blev liggende i August, hvor den pleiede at være borte i Juni. Flere Individier i ren Sommerdragt bleve i Juni og Juli skudte i Byens Omegn, og i smaa Flokke vedblev de at vise sig her idetmindste til Udgangen af den sidstnævnte Maaned. At de ogsaa skulde have hækket her, synes lidet troligt, da de Exemplarer, som paa denne Tid bleve bragte op til Universitetsmuseet, if. Prof. Esmark, alle uden Undtagelse viste sig at være ufrugtbare.

Hvad Varieteterne *alnorum* og *betularum* angaar, saa forekomme begge her, den første mindre talrigt, end den

---

*) Saaledes har Conservator Siebke i 3 Skud fældet 160 Stykker, hvoraf 60 St. i eet Skud.

sidste, men dog ingenlunde sjældent. Den Forskjel, der er gjort mellem dem, at *alnorum* i særskilte Flokke skulde have sit fornemste Tilhold i Oretræerne, hvorimod *betularum* fortrinsvis skulde holde sig til Birketræerne, holder idetmindste for Christianiaegnens Vedkommende ikke Stik. Efter hvad jeg herom har havt Anledning til at erfare, troer jeg med Bestemthed at kunne paastaa, at begge Varieteter holde sig sammen i de samme Flokke og paa de samme Steder, og jeg har gjentagne Gange i det samme Skud fældet Exemplarer af begge Varieteter; derimod har jeg aldrig truffet Flokke, der udelukkende have bestaaet af *alnorum*. At de undertiden blot bestaa af *betularum*, har sin naturlige Grund i disses større Talrighed.

Individer, der holdes i Bur, tabe ved den første Fjærfælding fuldkommen den røde Farve paa Isse og Bryst, og denne erstattes af en gulagtig.

52. *Fringilla spinus*, Lin.

Sisik.

I alle Christianiaegnens Granskove er denne Fugl meget talrig. Paa sine Streiftog Vaar og Høst omkring i de tilgrændsende Løvslove, blive de i stort Antal fangede af Byens og Omegnens Fuglefængere; om Sommeren besøge de familievis Haverne og Slotsparken, hvor de især have sit Tilhold i Birketræerne. Deres muntre Kviddren lade de høre til enhver Aarstid, saavel under Flugten, som siddende i Træerne.

Endnu medens Sneen ligger dyb i Skoven, og Martsolen blot i de mod Syd vendende Bakker har fremkaldt snebare Pletter, begynder denne Fugl at bygge sit Rede. Hertil vælges især Steder, hvor enkelte større Graner

staa blandede med mange Enebuske paa Skraaninger inde i Skoven, mindre ofte i Udkanten af denne; det er ikke let at opdage, og lægges omtrent lige hyppigt i en lav Gran- eller Enebusk, eller i et Grantræ mellem de lavere Grene, i omkring en Mands Højde fra Marken. Redet er fint og lidet, og bygget udvendig af tynde, tørre Grankviste og Straa; indvendig er det blødt udfodret med den hvide Salixuld og enkelte Fjær. Æggene ere 4 eller 5 i Antal; paa den lyst blaagraa Bundfarve ere de især i den tykkere Ende forsynede med utydelige, smaa brunagtige Pletter og Streger. Deres Længde er 8—9¼"', Bredden 6¼—6½"'. De lægges i de første Dage af April; Vaaren 1863, da denne Fugl forekom her i Omegnen mere end almindelig talrigt, fandtes saaledes af Stud. Hvoslef det første Rede den 18de April; heri vare Æggene knuste og tagne i Besiddelse af Myrer; den 25de April s. A. fandt Cand. Landmark et andet, hvori laa 3 Æg og en netop udklækket Unge; den 9de Maj fandt jeg 2 allerede tomme Reder, og saa en voxen Unge i Nærheden*). I Midten af Maj sees aarligt flyvedygtige Unger. At de ogsaa undertiden hække sildigere, sees deraf, at Cons. Siebke den 10de Maj 1852 fandt et Rede endnu indeholdende Æg, og de skulle, som ægte Streiffugle, endog være fundne hækkende midt om Sommeren.

53. *Fringilla Carduelis*, Lin.

Stillids.

Om Sommeren findes Stillidsen ikke almindeligt i Christiania Omegn, men synes dog i de senere Aar at være tiltaget noget i Antal; før 1821 var den, if. Prof.

*) Den 1ste Maj havde jeg fundet et tomt Rede, men dette syntes at være fra Aaret iforvejen.

Rasch, endog meget sjelden. Den hækker paa enkelte Steder i Omegnens Løvskove, men yderst sparsomt; enkelte Aar, naar den har forekommet hyppigt, er den observeret under Hækketiden i Haverne lige udenfor Byen. Redet har jeg dog aldrig fundet.

I October og November forlade de Skovene, og søge i mindre Flokke ind mod de bebyggede Steder, hvor de blive ivrigt efterstræbte af Fuglefængere; efter stærke Snefald om Vinteren indfinde de sig i Haverne, enkelte Aar endog meget talrigt. Deres Sang, som er stærkere og smukkere end Sisikens, hvormed den har nogen Lighed, lade de høre ofte midt under et Snefog, fra Toppen af et Træ. De opholde sig helst paa Steder, hvor høje *Compositae*, saasom *Luppa* og Tidsler rage op over Sneen, og hvis Frø paa denne Aarstid udgjøre deres fornemste og kjæreste Næring. I April og Maj søge de atter Skovene.

54. *Fringilla cannabina*, Lin.

Tornirisk.

Denne i Christianiaegnen almindelige Fugl har fornemmelig sit Tilhold paa tørre, med Hasselbuske bevoxede Steder. I milde og sneløse Vintre overvintre et og andet Individ*), men den er i Regelen en Trækfugl, og vel en af vore tidligste. Den ankommer i den sidste Halvdel af April, eller undertiden endog i Slutningen af Marts; Hannen giver sig snart tilkjende ved sin smukke fuldtonige Sang, der af alle indenlandske Finkers er den, der staar Kanarifuglens nærmest. Om Høsten streifer den om i større Flokke, end om Vaaren, og forsvinde lidt efter lidt

---

*) Saaledes saa jeg 2 St. den 28de Februar 1864.

i Løbet af October, de fleste allerede i Maanedens første Halvdel.

Tornirisen hækker i Udkanterne af Naaleskovene, eller i smaa isolerede Gran- eller Furuholt, der ere blandede med Løvtræer og Enebuske; i Løvskovene findes Redet mindre hyppigt, men da helst i Hasselbuske. Ofte ligge flere Reder i Nærheden af hinanden, men Fuglenes Skyhed og Forsigtighed under Hækketiden bevirker dog, at de sjældent blive fundne. Af Form ere de forholdsvis lave og brede, og ligne i Udseende betydeligt Rederne af Svensken (*chloris*). Udvendig ere de sjældent beklædte med Lav eller Birkebark, som hos Bogfinken, men er helt igjennem bygget af Mos og Straa, samt en Mængde Planteuld, der fast forbinder det Hele. De 5—6 Æg, der lægges omkring Midten af Maj, ere af en blaa-hvid Bundfarve, og bestrøede, næsten alene i den tykkere Ende, med smaa brunagtige og violette Punkter. Deres Længde er $8\frac{1}{2}$ '''', Bredden $6\frac{1}{2}$ — $6\frac{5}{8}$ ''''. Det første Æg har Cons. Siebke fundet i 1852 den 14de Maj, i 1860 den 15de Juni.

55. *Fringilla flavirostris*, Lin.

Gulnæbbet Irisk.

I Christianiaegnen forekommer denne Fugl, der hækker paa flere Steder paa vore Fjelde, samt langs Landets Vestkyst, blot om Vinteren, men aldrig om Sommeren. Om Høsten indfinder den sig, ofte sammen med *Fringilla linaria*, i October Maaned, men aldrig i synderlig store Flokke; den forekommer dog i meget forskjellig Mængde, og er i enkelte Vintre meget hyppig, hvorimod den i andre næsten ganske udebliver. Derimod viser den sig i Regelen hvert Aar temmelig talrigt i April, da den ofte

træffes paa de snebare Pletter paa Markerne i Flokke paa flere Hundrede Individer. Da de ikke ere synderlig skye, og altid flyve og slaa ned meget tæt sammen, kan let et stort Antal nedlægges i eet Skud. Af og til høres Hannernes ubetydelige, skjærende Sang fra Toppen af et Træ; Lokketonen, som de altid lade høre under Flugten, har stor Lighed med den hos *linaria*. Næbbet er gult blot om Vinteren indtil ud paa Vaaren, og taber altid denne Farve efter Fuglens Død. Indfangne Individer vise sig aldeles utæmmelige. De forsvinde henimod Slutningen af April.

56. *Fringilla Coelebs*, Lin.

Bogfinke.

Allerede i den sidste Halvdel af Marts høres Bogfinkhannens muntre Strophe i Lunde og Haver omkring Christiania. Efter Hunnernes Ankomst, der foregaar fra et Par Dage indtil en Uge senere end Hannernes, forene begge Kjøn sig til overordentlig store, spredte Flokke, der i omtrent 14 Dage opholde sig i smaat Krat, hvorfra de, ofte blandede med Bjergfinkerne, opføre en af den mest forskjelligartede Kviddren bestaaende Concert. Sin Føde søge de sammen med Lærkerne paa de snebare Pletter paa Agrene. Omkring Midten af April opløses disse Flokke, og Fuglene adskille sig parvis til Rugningen.

Rederne findes i Løvskove, saavel som i Naaleskove, højt i Træer eller lavt i Buske, tæt ind til Stammen, eller langt ud paa Grenene*). Det er udmærket smukt; af Form ofte ligesaa højt, som bredt, og fast bygget af Straa og Fjær; udvendig ere de befæstede ved Hjælp af Spin-

---

*) Vaaren 1845 fandt Pastor Schübeler i Nærheden af Porsgrund et Rede liggende paa en liden Afsats i en Fjeldvæg, altsaa ligesom den graa Fluesnapper undertiden bygger det.

delvæv og smaa Stykker af den fine ydre Birkebark, blandet med Lav, hvis hvide, graa eller gule Farve give Rederne et forskjelligt Udseende. Indvendig er det belagt med fine Straa og Haar, samt enkelte Fjær*). Æggene ere i Almindelighed 5 i Antal, sjelden 4; een Gang har jeg seet blot 3. De lægges lige fra Begyndelsen af Maj, indtil langt ud i Juni; enkelte Par lægge af og til, men vistnok meget sjeldent, Æg 2 Gange den samme Sommer. Det første Æg har jeg i de forskjellige Aar seet lagt: i 1856 den 8de Maj; 1857 den 17de Maj; 1858 den 8de Maj; 1859 den 3dje Maj; 1860 den 10de Maj; 1861 den 10de Maj; 1862 den 1ste Maj; 1863 den 4de Maj. Med Hensyn til Farven dele de sig i 2 indbyrdes temmelig forskjellige Varieteter, hvoraf aldrig findes Overgange, eller blandede i det samme Rede. Enten er Bundfarven mørkt graaagtig og ujevn, og de mørkebrune Pletter og Aarer temmelig store og gjerne strøede ligeligt ud over det hele Æg; eller ogsaa er Bundfarven jævnt lyst, blaagrøn (ved Tørring endnu lysere, næsten blaa-hvid), og Ægget næsten alene i den tykkere Ende forsynet med smaa, sorte Punkter og Prikker**). Længden er 8—10''' , Br. $6\frac{1}{2}$ — $6\frac{7}{8}$ '''.

*) Den 18de Maj 1863 iagttog jeg Fuglene under Redebygningen. Redet laa i en Allée, blot 2 Alen fra Marken, i en liden Fordybning midt paa en glat Stanme, hvor Redet selv var det mest fremragende. Det var altid Hunnen, som byggede, og denne viste sig saa utroligt lidet sky, at jeg lidt efter lidt kunde nærme mig, indtil jeg stod paa $1\frac{1}{2}$ Alens Afstand, og kunde have naaet Fuglen med min Haand, medens den byggede. Naar den havde bragt et Straa eller en Fjær, som skulde lægges inde i Redet, støttede den Brystet og Undergumpen mod dettes indvendige Kanter, trippede derpaa hurtigt med begge Ben, og fik det paa denne Maade bragt i den rette Orden.

**) Paa et Sted i et udenlandsk Tidsskrift, jeg tror i „Naumannia“, har jeg seet den Paastand fremsat, at „Æggene i de Reder, der ligge i lave Buske, altid ere af dem med den blaagrønne

Ungerne opfødes meget med Insekter. Undertiden høres, i Almindelighed fra flere Individder, der have sit Tilhold i Nærheden af hinanden, en fra deres almindelige Strophe constant Afvigelse, hvor Slutningstonerne ende anderledes.

I September og October forene Bogfinkerne sig, ligesom om Vaaren, til store Flokke, og stryge om, oftest i Selskab med Bjergfinker, og samle Korn paa de skaarne Agre; enkelte blive ogsaa hængende i Trostesnarerne. De forlade os i Løbet af den sidste Halvdel af October, sjelden sees de endnu i de første Dage af November. Men hver Vinter findes enkelte Individder overvintrende, der søge sin Føde sammen med Graa- og Gulspurvenerne ved Lader og i Veje. Yderst sjelden forekomme disse uden enkeltvis; den 15de Februar 1864 og de følgende Dage saa jeg i en Have 3 Stykker, som havde sit stadige Tilhold under et Hyldetræ. Af disse vare de to Hunner, og een Han; af de øvrige Individder, som jeg i de forskjellige Aar har seet overvintrede, have ligeledes mindst ligesaa mange været Hunner, som Hanner.

57. *Fringilla montifringilla*, Lin.

Bjergfinke.

Denne Fugl hækker almindeligt i alle Landets Bjergskove, især i Fyrrerregionens øverste Grændse, men sees aldrig i Christianiaegnen uden under Træktiderne. Om

---

Bundfarve.“ Jeg vil ikke unnlade at omtale, at de eneste 2 Reder, som jeg har fundet i lave Buske (1860 i en Enebusk ved Ljabro, 1862 i en Stikkelsbærbusk ved Thaasen), begge netop have indeholdt Æg med den blaagrønne Bundfarve, og ere tilmed noget nær de eneste, som jeg har fundet med denne. Dette besynderlige Phænomen lader sig, hvis det er constant, vel neppe forklare paa anden Maade, end ved en ubetinget Tro til de Brehmske Subspecies.

Vaaren ankomme de omkring Begyndelsen af April, undertiden allerede i de sidste Dage af Marts, men altid omkring en Uge senere end Bogfinkerne. I alle Omegnens Løvskovene høres nu deres ensformige skjærende Strophe fra Trætoppene, indtil de i de første Dage af Maj drage op paa Fjeldene.

I Begyndelsen af September indfinde de sig atter i Egnen (jeg har skudt et Exemplar i ren Sommerdragt den 28de August), og træffes i store Flokke sammen med Bogfinker og Troste især i Udkanterne af Skovene, hvor de fortære en Mængde Rognebær, og falde derfor hver Høst i temmelig stort Antal i Trostesnarerne. I Slutningen af October drage de fleste mod Syd, men i Regelen blive hvert Aar flere tilbage, som overvintre her i Egnen. I Almindelighed ere disse ikke mange, men altid flere, end nogensinde Bogfinkerne; de forene sig gjerne til større eller mindre Flokke, der streife om i Løvskovene og Haver, hvor de leve af Rognebær, saalænge disse slaa til. Endvidere fortære de Granfrø, naar disse findes, men slaa begge disse feil, (saaledes som det var Tilfældet Vinteren 1863—64), sees neppe en eneste Bjergfinke om Vinteren. I Slutningen af November 1862, da den overvintrede i større Antal end sædvanligt, traf jeg en Flok, der bestod af et Par Hundrede Individuer; alle Exemplarer, jeg paa denne Aarstid har skudt, have uden Undtagelse været Hanner.

58. *Fringilla chloris*, Lin.

Svenske.

Som Trækfugl ankommer Svensken til Christianiaegnen allerede mod Slutningen af Marts Maaned, men aarlig forblive dog en Del tilbage om Vinteren, der træffes en-

keltvis eller i ubetydelige Flokke paa Markerne og i Haver. Om Vaaren forekomme de flokkevis i Løvskovene, dog visse Aar ulige sjeldnere end andre; saaledes viste de sig i 1864 i stort Antal overalt, hvorimod de de foregaaende Aar havde forekommet meget sparsomt. Om Sommeren holde de sig familievis især i bakket Terrain i Udkanterne af Skovene, hvor der er opvoxet Unggran, eller i store Rydninger inde i Skovene. Om Høsten besøge de Haverne, hvor deres fornemste Næring bestaa i Almetræernes Frø. Sangen er smuk og afvejlende; deres langtrukne klingende Lokketone har megen Lighed med den tilsvarende hos *Fr. linaria*, (hvilken atter er den samme, som hos Bjergfinken lyder saa skjærende og uharmonisk).

Rederne findes paa flere Steder i Skovkanterne, men i Almindelighed temmelig sparsomt. Ligesom Tornirisen (*cannabina*) hække ofte flere Par i Nærheden af hinanden; oppe paa de myrlændte Flader paa Egeberg bygger den saaledes næsten colonievis i de lave Furutræer. I disse eller lignende lave Buske, helst af Naaletræer, lægges de næsten altid; i sin Bygning staa de Torniriskrederne meget nær, og bestaa som disse af Straa, Mos og Salixuld, og ere indvendig belagte med Haar. Æggene ere i Antal 5 eller 6, og lægges i Begyndelsen af Maj; saaledes var i 1860 det første Æg lagt den 5te Maj. Bundfarven er lysgraa, næsten hvidagtig, og de blaagraa og brunlige Pletter og Streger ere altid forholdsvis faa og spredte. Længden er 9—9½"', Bredden 6—7''.

59. *Fringilla domestica*, Lin.

Graaspurv.

Foruden under Tagstenene og i alleslags Huller opunder Tage og i Vægge, har jeg her i Egnen seet Rederne ligge

i Huller i Træerne, hvor de f. Ex. paa Fæstningen ruge i Selskab med Pilfinken (*montana*)*. De Unge ruge 2 Gange om Aaret, i April og i Slutningen af Maj; de Gamle lægge Æg endnu engang, i Juli. Forresten ruge de højst uregelmæssigt, og man kan omtrent til enhver Tid af Sommeren finde friske Æg. Æggene ere 5, sjelden 6 eller 4 i Antal, og variere overordentlig. Bundfarven er hvidagtig, og Pletterne, større eller mindre, grønagtige eller graa, ere altid strøede jevnt udover det hele Æg. Længden varierer fra $9\frac{3}{8}$ — $11''$, Bredden fra $6\frac{3}{8}$ — $7\frac{1}{2}''$. Undertiden findes af Æggene en besynderlig constant Varietet, som jeg foruden hos denne Fugl blot har bemærket hos Skjæren. Hos disse ere alle Pletter sammenløbne til en eneste brunlig Klat i den tykkere Ende, hvorimod Ægget forresten er glindsende hvidt og uplettet. I eet Tilfælde har jeg (Vaaren 1857) seet alle 5 Æg i et Rede variere paa denne Maade, men ellers har det blot været 1 eller 2 Æg; paa et Tag, hvor Graaspurvene hækkede hvert Aar omtrent paa det samme Sted, hændte det, at et Rede 2 Aar efter hinanden indeholdt 1 (eller muligens 2) saadanne Æg, og disse vare vistnok lagte af det samme Par.

Af Albinosvarieteter, som af denne Fugl forekomme ikke sjældent, opbevares paa Universitetsmuseet et Expl., der Høsten 1834 blev skudt paa Skydskiftet Aarnæs ved Øieren; paa det samme Sted blev atter et Expl. skudt Aaret efter i August. 1862 saa jeg i en Flok et Individ, hvor flere af de yderste Halefjære vare hvide; Conservator Siebke har oftere paa Bryggerne, hvor Graaspurvene holde til og hække i overordentlig Mængde, seet hvide og hvidspragtede Individider.

*) Paa andre Maader, saaledes som jeg f. Ex. i Danmark har seet det frit i Træerne, har jeg aldrig fundet det heroppe.

60. *Fringilla montana*, Lin.

Pilfinke.

I de sidste 10 Aar er Pilfinken fra en i Christianiaegnen idetheletaget sjelden Fugl (if. Prof. Rasch var den endog i flere Aar ganske forsvunden) bleven en temmelig almindelig, som enkelte Aar, fornemmelig om Høsten og Vinteren, forekommer i store Flokke. Om Sommeren har den sit fornemste Tilhold i smaat Krat, især tætte Tornebuske, men om Høsten i October Maaned trække de ind mod Byen, og slaa sig ofte sammen med Graaspurvvene, men danne ogsaa særskilte Flokke, der undertiden, saasom i Slutningen af 1861, kunne bestaa af Tusinder af Individuer. Om Vinteren fortære de ligesom *Fringilla linaria*, Frøene af *Artemisia vulgaris*. De ere langt livligere end Graaspurvvene, flyve tættere sammen, men sees næsten aldrig paa Tagene.

Paa flere Steder i Omegnen i gamle Løvskov, helst i Nærheden af Gaarde, hækker Pilfinken enkeltvis, eller faa Par i Nærheden af hinanden; et større Antal hækker sammen i de hule Træer paa Fæstningen. Redet bestaar af Halm og Straa, og disse sees ofte at stikke ud gjennem Indgangshullet; dette er ofte saa trangt, at Fuglen maa trænge sig igjennem. Æggenes Antal er 5 eller 6; af Udseende ligne de ofte Graaspurvæg, men ere betydeligt mindre, idet Længden blot er 9"', Bredden 6—6½"'. Bundfarven er hvidgraa, og de mørke, næsten sorte Pletter ere endnu tættere strøede ud over det hele Æg, end hos denne, saaat de undertiden næsten ganske skjule Bundfarven. De lægges vistnok flere Gange om Aaret. Paa Prof. Esmarks Løkke, Fjeldstuen, byggede et Aar et Par Rede i en udhængt Stærrekasse.

61. *Coccothraustes vulgaris*, Klein.

Kirsebærfugl.

I Christianiaegnen forekommer denne Fugl blot tilfældigt, og vides ikke observeret uden nogle Gange i den botaniske Have paa Tøjen af Conservator Siebke. Efterat det første indenlandske Exemplar blev fældet i Slutningen af forrige Aarhundrede i Nærheden af Frederikshald, blev den først 1833 atter bemærket, idet Siebke ved Nytaars-tider skjød et Individ i Tøjnehaven. Den 2den Juni 1834 traf han atter et Individ sammesteds; den 6te April 1846 2 Stykker, samt endelig en den 28de Marts 1853. I den sydligste Del af Landet har den forekommet talrigere, da den mellem Aarene 1846—48 var endog temmelig almindelig i Parken paa Næs Jernværk, hvor den havde sit fornemste Tilhold i Hæggetræerne, og hvor flere Exemplarer bleve skudte; men senere er den ogsaa herfra forsvundet, og synes i de sidste Aar ikke at have været nogen stadig Beboer af Landet.

62. *Pyrrhula vulgaris*, Temm.

Dompap.

Saasart der sent om Høsten har indfundet sig stærk Kulde, eller den første Sne er falden om Vinteren i Skovene, begynde Dompaperne i smaa Flokke at vise sig i Omegnens Haver, hvor de holde sig hele Vinteren over, enkelte Aar talrigere, end andre. Disse Flokke synes hovedsagelig at bestaa af Hanner, hvorimod Hunnerne holde sig mere tilbage i Skovene. Da Rognebærkjerner ere deres kjæreste Føde, fanges de hver Høst i Trostesnarerne i stort Antal, endskjønt de ere meget forsigtige, og altid søge at undgaa Haarene i Donerne. Om Vinte-

ren fortære de Frøene af Asketræet, samt gjøre undertiden Skade ved at fortære Knopperne paa Æbletræer og Syrinbuske. De synes aldrig at tage Insekter, og opføde deres Unger udelukkende med Frø. Saavel Hunnerne som Hannerne synge; dog er Hunnernes Sang meget svag og ubetydelig.

Fra Midten af April trække de tilbage til Skovene, og uagtet de kun meget sjelden observeres i Eggen om Sommeren, hække de ikkedestomindre paa flere Steder, selv ganske i Nærheden af Byen. Men da den under Hækketiden iagttager en mærkværdig Forsigtighed, og næsten aldrig lader nogen Lyd høre, er den yderst vanskelig at opdage selv i Nærheden af Redet. Det eneste Rede, som jeg kjender her fra Eggen, og som, da det fandtes uden Æg, ikke med fuldstændig Sikkerhed kan paastaacs at have tilhørt denne, blev Vaaren 1860 fundet paa Ladegaardssøen af Cand. Landmark. Dette laa i en Syrinbusk inde i en Have tæt ved Skoven, og var temmelig stort, udvendig bygget af fine Pinde, Straa, samt *Usnea barbata*, og indvendig belagt med store, hvide Fjær. Foruden paa nogle Steder i Skovkanterne f. Ex. ved Ullern, har jeg under Hækketiden bemærket Fuglene i de smaa Granholt i Slotsparken, og anser det for meget sandsynligt, at de her have hækket; ligeledes har Siebke om Sommeren truffet dem paa de aldeles lignende Localiteter i Tøjnehaven. De 5 Æg staa i Farve Finkernes nær, men ere letkjendelige fra disses ved de faa store, sorte og violette Pletter i den tykkere Ende; Bundfarven er blaa-hvid. Deres Længde er $9-9\frac{1}{8}$ ''' , Bredden $6\frac{5}{8}-6\frac{3}{4}$ ''' og Farven saaledes noget langstrakt. De lægges i den sidste Halvdel af Maj; naar Ungerne i Slutningen af Juni have forladt Rederne, slaa de sig sammen med Foræl-

drene, især Hunnerne, og streife om i smaa, spredte Familier i Skovene; Hannerne holde sig derimod nu mere enkeltvis.

Paa Universitetsmuseet opbevares 4 sorte Individuer af denne Fugl. Det ene blev fanget af botanisk Gartner Moe den 14de Marts 1858, og er en Hun med enkelte graa Fjær i Brystet og paa Ryggen. De øvrige 3, der alle synes at være Hanner, have faaet sin forandrede Farve i Bur. Af disse har den ene enkelte rødlige Fjær i Brystet, og paa Siderne af Hovedet; de 2 øvrige ere sorte overalt med blaalig Glands, og indleverede i Slutningen af 1860, det ene i November, det andet den 3die December.

63. *Corythus Eucleator*, Cuv.

Konglebid.

Denne Fugl viser sig ved Christiania i Almindelighed hver Høst, men i meget forskjelligt Antal. Ligesom Sidsvandsen er deres Optræden for en stor Del afhængig af Kulden og Snemængden i deres Hjemstavn, ligesom de ogsaa pleie at være talrige, naar Rognebærene have slaaet godt til. Deres Ankomst om Høsten falder meget forskjelligt, dog sjældent tidligere, end i Slutningen af October, da de i de senere Aar temmelig regelmæssigt have vist sig; ofte komme de først i November og December, enkelte Aar ikke før, end i Januar.

I Begyndelsen have de sit Tilhold i Skovene, men besøge paa deres Streiftog Rognetræerne i de tilgrændsende Løvskove; naar de have fundet et saadant, forlade de nødigt dette, før det er ganske tomt. Idetheletaget synes de langt at foretrække Rognebær for Granfrø, hvilket de næsten

aldrig sees at tage. Naar de træffe paa et Sted, hvor der er ophængt Doner, besætte de alle disse, der falde i deres Vej, og blive strax hængende, undertiden 2 i een Snare*), Idetheletaget ere de bekjendte for deres utrolige Dumhed; at de kunne slaaes ihjel med en Stok, eller hentes ned fra det Træ, hvor de sidde, ved Hjælp af en Snare, som trædes over Fuglens Hals, bekræfter Prof. Rasch af egen Erfaring. Deres ejendommelige Sang er klar og melodisk, men høres sjelden hernede uden svag og afbrudt. De meget gamle Hanner med den røde Fjærklædning ere langt sjeldnere, end de øvrige Individider; Høsten 1862, da denne Fugl forekom i overordentlig stor Mængde her i Egnen, fandtes paa Torvet blandt de fangne Individider blot een saadan for hvert 1½ Dusin af de øvrige. Over Jul træffes de ofte i Rognetræerne i Haver og i Slotsparken, men forblive sjældent længe paa det samme Sted. Længere end til henimod Udgangen af Marts Maaned vides de intet Aar observerede.

---

*) Omtrent paa følgende Maade bære de sig altid ad. Den 3die November 1864 traf jeg et lidet oreskovblandet Granholt, hvor der var opsat nogle faa Doner. I disse hængte 4, netop døde Individider tæt ved hinanden, og jeg bemærkede nu, at der af den hele Flok, som sandsynligvis for faa Minutter siden var slaaet ned her, var endnu 2 Stykker tilbage, der hoppede om i et Par Alens Afstand fra mig, under en svag dompaplignende Lyd, *vy, vyvy, vy*. Da jeg ønskede at erholde disse levende, gik jeg et Par Skridt tilbage, og inden 1 Minut hængte allerede den ene. Medens jeg løste denne, gjorde No. 2 mange frugtesløse Forsøg paa at blive hængende i en Snare, hvori der allerede hængte en død Kammerat. Jeg jagede den derfor bort og begyndte at løse den Døde ud, men inden jeg hermed var færdig, hængte den allerede i Nabosnaren. Dagen efter kunde jeg bære dem paa Haanden hvorsomhelst; senere bleve de mere sky, et Bevis paa, at Fuglene ved deres Hækksteder i Lapmarken ikke ere synderlig vante til at se Mennesker, men vel frygte dem ved nærmere Bekjendtskab.

65. *Loxia pityopsittacus*, Bechst.

Furukorsnøb.

I Christianiadalen, hvor Naaleskovene næsten udelukkende udgjøres af Gran, er denne Fugl idetheletaget sjælden, men forekommer periodisk, og har enkelte Aar optraadt endog talrigere end efterfølgende Art. Siden Høsten 1837, da dette Forhold fandt Sted, have de dog ikke vist sig her i Eggen uden enkeltvis, og langt sjældnere i den senere Tid, end før. De træffes helst paa Steder, hvor Naaleskoven er blandet, især paa Furumoer, hvortil grændse granbevoxede Lier*). Her have de sit fornemste Tilhold i enkeltstaaende høje Furutræer, og ere ligesom Grankorsnæbbene yderst lidet sky. I sin Næring ere de saa langt fra udelukkende henviste til Furufrø, at de endog aldrig synes at tage dette, uden naar Granfrøet mangler; ligeledes fortære de Rognebær.

64. *Loxia curvirostra*, Lin.

Grankorsnøb.

Grankorsnæbbene afgive et fra de øvrige Streiffugle afvigende Exempel paa det mærkelige Forhold, at en Fugleart ved Valget af saavel Opholdssted, som Forplantningstid, lader sig bestemme af aldeles tilfældige Omstændigheder, idet den nemlig forfølger fra Sted til andet sin Hovednæring, eftersom denne i forskjellig Grad har udviklet sig, samt hækker og opholder sig paa disse Steder, saalænge denne vedbliver at være overflødig, hvorpaa den

---

*) I 1843 traf Prof. Rasch denne Fugl paa de for al Trævegetation blottede Fiskevær Grip, hvor de daglig indfandt sig flokkevis, uden at det var muligt at opdage, hvoraf de levede.

ganske forsvinder, naar denne ophører at være tilstede. Grankorsnæbbenes Livsbetingelse er Granfrøet; i Christianiaegnen, hvor dette i de fleste Aar slaa til, om end i forskjellig Grad, er Grankorsnæbbene i Almindelighed hyppige, men enkelte Aar kunne indtræffe, da der ikke findes et eneste Individ. Høsten 1862 var et ualmindeligt godt Aar for Granfrøet, og Korsnæbbene viste sig under dette Aar i en usædvanlig Mængde overalt; den paafølgende Høst fandtes neppe et Frø, og Korsnæbbeene vare ligeledes aldeles forsvundne.

Endskjønt Grankorsnæbbene ofte hække meget almindeligt i Omegnen, bliver Redet dog sjældent fundet, mindre paa Grund af dettes Beliggenhed midt inde i Skovene, end ved den fra alle andre Fuglearter afvigende Hækketid. Denne synes oftest at indtræffe i Februar; paa denne Tid har Forstmester Hørbye fundet et Rede med friske Æg i Nærheden af Gaarden Skøien i østre Aker. Af disse Æg opbevares eet paa Universitetsmuseet; dette ligner betydeligt Svenskens (*Fr. chloris*) men har 'en noget mere grønagtig Bundfarve, og Pletterne strøede mere jævnt ud over det hele Æg. Dets Længde er 10''' , Bredden $7\frac{3}{4}$ ''' . Forresten ruger den langt ud over Sommeren; den 14de Marts 1863 traf jeg flere i Parring; den 14de Maj s. A. saa jeg voxne Unger, der bleve made af Forældrene, og skjød i Midten af Juli atter Hunner, hvori fandtes Æggeblommer blot af en Ærts Størrelse. Den 14de Maj 1864 fandt jeg i Mærradalen i et temmelig enestaaende Grantræ et Korsnæbrede, som syntes at være benyttet Aaret iforvejen. Det var tydeligt et Vinterrede, over 1' i Diameter, rundt som et Ekornrede, og med en smal Aabning paa den ene Side; det var tæt og varmt bygget, udvendig af nogle faa Granpinde, og forresten

næsten udelukkende af *Usnea barbata*. Indeni fandtes Fjær og Excrementer af Ungerne.

Hele Sommeren streife Grankorsnæbbene flokkevis om i Skovene, men trække sig mod Høsten og Vinteren nærmere ind mod Byen. I Slotsparken har jeg seet dem fortære Lærkefrø, og endog foretrække dette for Granfrø, som fandtes i Nærheden. De tage ogsaa Rognebær, og falde derfor ikke sjældent i Trostesnarerne. I Almindelighed ere de yderst lidet sky, og man kan undertiden nedskyde flere Stykker fra en Trætop, den ene efter den anden, uden at de øvrige flyve bort. Lokketonen er hos Hannen dyb og lyder gøp, gøp, hvorimod Hunnens finere lyder gip, gip. Sangen er smuk, men ofte afbrudt af Lokketonen samt enkelte skjærende Toner, og høres paa klare Dage fra Toppen af et Træ næsten til enhver Aarstid.

66. *Loxia leucoptera*, Gmel.

Hvidvinget Korsnæb.

Hvad der hidindtil er bekendt angaaende denne Korsnæbs Forekomst i Landet, indskrænker sig til følgende 3 Observationer af Conservator Siebke, alle gjorte i den botaniske Have paa Tøjen her ved Christiania. Den 31te August 1840*) skjød han en ung Han, det eneste indenlandske Exemplar, som opbevares paa Universitetsmuseet. Den 28de October 1852 saa han sammesteds 3 Individuer, samt endelig Høsten 1858 ligeledes 3 Stykker, alle i de smaa Granholt, som paa forskjellige Steder findes inde i Haven.

---

*) Det samme Aar, som denne Fugl viste sig i temmelig stort Antal paa flere Steder i Sverige (Nilssons Fauna).

8de Fam. *Corvidae*, Bonap.67. *Sturnus vulgaris*, Lin.

Stær.

Stærren ankommer i smaa Flokke til Christianiadalen i den sidste Halvdel af Marts, undtagelsesvis først i Begyndelsen af April, og lader snart høre sin fløjtende, af mange hvislende og surrende Toner afhrudte Sang. Saa snart Ungerne omkring Midten af Juni ere fløjne ud af Rederne, slaa saavel Gamle som Unge sig sammen til store Flokke, der gjøre megen Nytte paa Agre og Enge ved at udrydde mange skadelige Insekter. De plages meget af Snyltedy, især en *Nirmus*, der fornemmelig findes i deres Reder, og som undertiden, if. Prof. Esmark, paa enkelte Steder i Landet gjøre denne overalt fredede Fugl besværlig for de Huse, hvor de i stort Antal hække paa Tagene. De forlade os i Slutningen af October, men af og til findes de overvintrede i Eggen, enten enkeltvis, eller nogle faa Individuer sammen; saaledes er den af Conservator Siebke bemærket den 17de December 1838, den 17de Januar 1839, samt i Julen 1853 5 Stykker, der havde sit Tilhold i Rognetræerne sammen med Graatrosterne. Om Høsten falde de ikke sjældent i Trostesnarerne.

Om Sommeren opholde Stærrene sig ikke gjerne, uden hvor der findes mange og gamle Løvtræer, især Asper, i hvis Huller de hække, næsten altid flere Par i Nærheden af hinanden, eller i smaa Colonier. Da saadanne Træer her i Eggen findes forholdsvis paa faa Steder i større Antal sammen, og da de aldrig er bemærkede at bygge under Tagstenene paa Husene, saaledes som det er Regelen paa Vestlandet, ere Colonierne aldrig saa store, som der. I Nærheden af Gaarden Abildsø

hækker aarlig en Colonie paa 20—30 Par, den største, jeg har seet her i Egnen. De vælge gjerne til sit Rede et gammelt Spettehul, som undertiden kan være over 2' dybt; desuagtet sees ofte Halmen, som er Redernes Hovedbestanddel, at stikke udenfor Indgangshullet. De blaa-grønne, tykskallede, ofte paa langs furede Æg ere i Antal 5—7, og lægges i Almindelighed i den første Uge af Maj, undertiden i Slutningen af April eller endog først i Begyndelsen af Juni. Det tidligste Æg har jeg i de forskjellige Aar fundet saaledes: i 1856 den 6te Maj; 1857 den 8de Maj; 1858 den 1ste Maj; 1859 den 7de Maj; 1860 den 11te Maj; 1861 den 5te Maj; 1863 den 20de April. Deres Længde varierer fra 11—14''' , Bredden fra 9—9³/₄''' . Bliver Redet forstyrret, lægge Fuglene ofte ikke Æg paany, men benytte Hullet som Tilflugtssted i Uvejr og til Nattely.

Paa Universitetsmuseet opbevares en hvid Varietet af denne Fugl, som blev skudt 1852 (paa Jæderen).

68. *Garrulus glandarius*, (Lin.)

Nøddeskrige.

Uden egentlig at optræde periodisk, forekommer Nøddeskrigen i Christianiaegnen visse Aar i stort Antal overalt, hvorimod den i andre næsten ganske synes forsvunden. Sit fornemste Tilhold har den i en Blanding af Graner og gamle Løvtræer, og i enkelte saadanne Holt kunne de træffes til enhver Aarstid, selv om de forresten i Omegnen ikke ere til at opdage. At de ogsaa hække her, er utvivlsomt, men jeg har aldrig været istand til at opdage Redet; den 17de Juli 1862 skjød jeg i eet Skud 2 Unger, hvor Hale- og Vingefjær endnu ikke vare fuldt udvoxede; af dette Kuld synes de første Æg at være lagte

i Begyndelsen af Juni. Om Høsten, fornemmelig i October, streife de flokkevis om i Skovene.

Ved sit urolige Væsen og den yppige Fjærklædning har denne Fugl megen Lighed med Meiserne; ligesom flere af disse kunne Issens Fjære reises som en liden Top. I sin Levemaade er den en ægte *Lanius*; om Sommeren fortære de en Mængde Fugleunger, og plyndre om Høsten Trostesnarerne, saavel for Rognebærrerne, som for de Fugle, der ere blevne fangne, men blive herunder ofte selv hængende i det andet Haar i Snaren. Foruden det almindelige hæse Skrig have de, især under Parringstiden, en Slags Sang, bestaaende af mange ubeskrivelige Toner, men som de dog sjeldent lade høre; de kunne ogsaa efterligne andre Fuglestemmer, som de høre omkring sig. De ere meget nysgjerrige, men oftest overmaade skye, og flyve bort paa langt Hold med en svævende, lydløs Flugt.

69. *Garrulus infaustus*, (Lin.)

Lavskrige, Rødskjære.

Den sydligste Grændse for denne nordiske Fugls Udbredelse i Landet, er Nordmarkens Skove, Lier og Modum, eller omtrent den 50° 41' n. B. Dette er Grændsen for den Egn, hvor de have deres stadige Tilhold, men efterat Ungerne ere bleve voxne, streife de i Løbet af Sommeren sammen med de Gamle vidt omkring, og er da, omend sjeldent, seede i endnu sydligere Trakter. I Christiania Omegn findes de stadigt, men ikke i nogen Mængde, især i de nordligste Dele af Nordmarkens Skovstrækninger, hvorfra de undertiden foretage Streiftog til Maridalen og Grefsenaasen. Bureauchef E. Wedel-Jarlsberg har obs. et Ex. om Høsten ved Fornebo. De færdes især blandt de lavere skjægbevoxede Grene af Grantræerne, hvor de opsøge Larver

og Puper, og sees næsten aldrig udenfor Granskovene. Redet ved jeg aldrig fundet, men Unger ere ofte skudte.

Naar man paa en klar Sommerdag vandrer inde i Nordmarkens vidtløftige Skovstrækninger, hvor Stilheden kun afbrydes af en forbidragende Meiseflok, bliver man ofte pludselig opmærksom paa en af disse ejendommelige Fugle, som, uden at vise den ringeste Skyhed, nysgjerrigt nærme sig Jægeren, og paa een Gang opdager han, som ved et Trylleslag, Lavskriger i næsten hvert Træ, hvor de have siddet ganske tyste, men nu give sig tilkjende ved sin ejendommelige Lokketone, og med sagte svævende Flugt nærme sig for at stille sin Nysgjerrighed. Uden at de øvrige blive bange eller flyve bort, kan let den ene af dem skydes efter den anden. Foruden dens almindelige Lokketone, der lyder omtrent tjæh, er den ligesom foregaaende i Besiddelse af mangehaande underlige Lyde, hvoraf flere ere rene og melodiske, men hvilke den ligesaa sjældent lader høre, som denne.

70. *Caryocatactes guttatus*, Nilss.

Nøddekraake.

Siden Høsten 1844, da det store Tog af Nøddekraaker, der syntes at udgaa fra Finland og ganske opfyldte Nord- og Mellemeuropa, indtraf her i Egnen i September, have de vel enkelte Aar foretaget mindre Udvandringer, men hvor dog aldrig deres Antal har naaet den Størrelse, som dengang. Dette Instinkt, til ubestemte Tider at optræde i større end almindelig Mængde overalt, eller med andre Ord periodisk at udvandre og oversvømme Steder, hvor de før ikke fandtes, gjenfindes hos næsten alle denne Families Slægter og Arter, men uden Tvivl i højest Grad hos *Caryocatactes*.

Dog viser denne Fugl sig, om end i ubetydelig Mængde, hvert Aar i Christianiaegnen, uden at nogen Udvandring finder Sted*). Om Sommeren har Prof. Rasch observeret den paa Frognersæteren og ved Økern, men oftere i Asker og Bærum, hvor det er sandsynligt, at enkelte Par hække. Om Vaaren vise de sig i smaa, spredte Flokke i April eller Maj, men neppe aarligt, hvorimod de hver Høst indfinde sig, dog temmelig sparsomt, i Løvskovene ovenfor Byen, og fanges sammen med Trosterne i Doner, hvor de fortære saavel Bærrene, som de fangne Fugle. I de seneste Aar har jeg antegnet dem første Gang: i 1862 den 26de September, 1863 den 28de October, 1864 den 19de October. I sit Væsen vise de adskillig Lighed med *Garrulus infaustus*, og ere som disse nysgjerrige og lidet skye. Ligesom Spetmeisen (*Sitta*) fæste de Nødderne i en Sprække i Barken paa et Træ, og spalte disse derpaa med et eneste Slag. Størrelsen, især af Næbbet, er ofte paafaldende afvigende hos de forskjellige Individider.

71. *Pica caudata*, Briss.

Skjære.

Allerede i Midten af Januar kan Skjæren undertiden sees at bygge paa sit Rede, og fra de første Dage i Marts arbejder den i Regelen dagligt. Enten bygges et ganske nyt Rede, eller et nyt ovenpaa det gamle, hvoraf Kvas ofte hentes til det nye, men neppe nogensinde lægges Æggene umiddelbart i det samme Rede, som Aaret iforvejen. Undertiden afbrydes Kviste af Løvtræer til Redet. Foruden i Træer af alle Slags, hvoraf især vælges isolerede, eller i Løvskove staaende Grantræer, bygger

*) Paa enkelte Steder af Landet, f. Ex., if. Pastor Schübeler, i Trakten omkring Skiensfjorden, findes denne Fugl meget almindeligt til enhver Aarstid, og hækker aarligt.

den undertiden i Risdynger, samt paa Husene under den fremspringende nedre Del af Taget, naar her findes noget, hvorpaa det kan hvile. Rederne ere altid lukkede oventil og forsynet med 1—2 trange Indgange; den egentlige Hulning bestaar af Jord og Ler, der er indvendig tæt belagt med fine Rødder; udvendig er det omgivet af tørre Pinde, hvoraf ogsaa det Tag, der er ejendommeligt for denne Slægt, udelukkende bestaar. Omkring den 12te April begynder Skjæren at lægge sine Æg; det første har jeg i de forskjellige Aar fundet lagt: i 1856 den 12te April; 1857 den 16de April; 1858 den 24de April; 1859 den 15de April; 1860 den 12te April; 1861 den 10de April; 1862 den 18de April; 1863 den 5te April. Æggenes Antal er næsten altid 7, undertiden 6 eller 8; eengang har jeg fundet blot 5. Deres Længde er $13\frac{1}{2}'''$ — $17\frac{3}{4}'''$, Bredden $10\frac{1}{4}'''$ — $11'''$. De variere ikke i den Grad i det samme Rede, som Kraakens, om end Æggene fra de forskjellige Reder ofte ere hinanden meget ulige. Bundfarven er grønagtig, og Pletterne oftest meget smaa og tæt strøede ud over det hele Æg. Undertiden er Bundfarven hvidagtig, og Pletterne næsten blot Prikker, sjældent ere Pletterne større og færre, hvorved Æggene nærme sig noget Kajeæg.

I 3 Reder har jeg fundet en besynderlig Varietet af Æggene, som jeg, foruden hos denne Fugl, blot har seet hos Graaspurven. Disse Æg have alle Pletter sammenløbne til en eneste stor brunlig i den tykkere Ende, hvorimod Ægget forresten er aldeles uplettet. I det ene af disse Reder vare de 4 Æg farvede paa denne Maade, i det andet 2, i det 3die 1; med Undtagelse af det sidste, som var blot halvt saa stort som de øvrige, og desuden havde Farverne omvendt, idet det var brunt i den tyndere, og

hvidt i den tykkere Ende, have de øvrige været ganske af Form og Størrelse, som de normalt farvede Æg. Overgange til denne Varietet har jeg aldrig truffet.

Naar Æggene borttages fra et Skjærerede, bygge Fuglene et nyt Rede paa et andet Sted, men dette er mindre, og ikke saa omhyggeligt indrettet. Borttages ogsaa Æggene herfra, lægges yderst sjelden flere Kuld dette Aar; i eet Tilfælde har Agronom Tveter paa Østensjø faaet et Par Skjærer til at lægge Æg 3 Gange den samme Vaar, hvergang 6—7; sidste Gang bleve Æggene paafaldende lyse. Naar Ungerne i den sidste Halvdel af Maj have forladt Rederne, holde de sig sammen i Familier, og gjøre ofte stor Skade i Moreltræerne, saasnart Bærrene ere blevne modne; ligeledes plyndre de mange Fuglereder, især Trostenes, saavel for Æg, som for Unger.

Foruden sin almindelige skvattrende Stemme lader Skjæren undertiden, men sjeldent, høre en fin, virkelig melodisk Kviddren. Dette sker saavel midt om Sommeren, som om Vinteren, men helst naar et helt Selskab paa en solklar Vaardag sidde sammen i en Trætop, og støie i Munden paa hverandre.

72. *Corvus Corax*, Lin.

Ravn, Korp.

At denne Fugl i de senere Aar i en mærkelig Grad er aftaget i Antal, er næsten overalt i Landet let at paa-vise, og fornemmelig paa Østlandet findes den nu kun sparsomt, hvor den før forekom meget almindeligt. I Christianiaegnen fandtes de saaledes fordem i stort Antal, og hækkede paa Steder, hvor man nu mindst skulde vente det. Paa det Sted, hvor det kongelige Slot nu ligger,

var før en vild Bjerghøjde med dybe Kløfter, som paa Grund af den store Mængde Ravne, som der havde sit Tilhold, kaldtes Korpefjeldet; en Højde nedenfor Ulevold, Korpehougen, skylder vistnok ligeledes Ravnens Forekomst der sit Navn. Paa Tyveholmen og paa enkelte andre faste Samlingspladse paa Øerne kunde de dengang, if. Prof. Esmark, sees undertiden i Hundredevis. Nu maa Ravnene her i Egnen endog kaldes en temmelig sjelden Fugl, da den blot af og til, enkelt eller parvis, sees flyvende over Dalen. De hække dog hist og her i Omegnen, saaledes f. Ex. i det saakaldte Korpehul mellem Østensjø og Lutvand, i de steile Fjeldvægge mellem Næsodden og Drøbak, o. s. v. Sjældent findes Redet i Træer, men i de fleste Tilfælde paa Afsatser i Fjeldvæggene, oftest hvor disse ere ganske utilgjængelige. Paa et saadant Sted hække de gjerne hvert Aar, selv om Redet oftere bliver forstyrret. Det er stort og fladt, bygget udvendig af Smaagrene, grovt Ris og Pinde, indvendig belagt med Jord. Æggene ere 3, sjelden 4 i Antal, og lægges allerede i Slutningen af Marts eller i de første Dage af April; Farven er aldeles som hos Kraaken, med brune Pletter paa den grønagtige Bundfarve. Længden er 22"', Bredden 16"'. I et Rede, hvor det første Æg var lagt den 30te Marts (1862), blev det 3die lagt først den 2den April, altsaa med en Dags Mellemrum mellem de 2 sidste Æg.

Langs hele Landets Vestkyst, især i Nordland og Finmarken, er Ravnene endnu overmaade talrige, og gjør overordentlig stor Skade ved at ødelægge den udbængte Fisk, og fortære Æg og Unger i Fugleværene; den synes udelukkende at leve af animalsk Næring, og er muligens Landets skadeligste Fugl. Den er meget sky, har et

skarpt Syn, og er en udmærket Flyver, som ofte i Par-ringstiden sees at tumle sig om i Luften ligesom Duerne. Under Flugten lade de gjerne deres klare, vidtlydende Skrig høre. En hvid Ravn blev et Aar observeret i Nærheden af Etterstad her ved Byen af Prof. Esmark.

73. *Corvus Cornix*, Lin.

Kraake.

Denne over alle vore Agerdyrkningsdistrikter udbredte Fugl er i det Indre af Landet en Trækfugl, der forsvinder om Høsten, og kommer tilbage tidligt om Vaaren. I Christianiaegnen findes den vel hyppigere om Sommeren, end om Vinteren, men sees dog hvert Aar i større eller mindre Mængde at have sit Tilhold ved Iskanten, eller omkring Fiskehuller i Isen. I de første Dage af April drage disse atter i store Skarer over Christianiadalen mod Nord.

Rederne bygges langt sjeldnere i Løvtræer, end i Grantræer, helst i saadanne, der staa isolerede, i Udkanterne af Skovene, i smaa Holt, ved Strandkanterne, eller inde i Løvskovene; det er temmelig fast bygget af fine Kviste og Jord, og er indeni blødt udfodret med en Mængde fældede Ko- og Hesthaar, samt Uld. Æggenes Antal er oftest 5, hyppigt 4, sjelden 3 eller 6, og lægges omkring den 20de April, eller omtrent 1 Uge senere, end Skjærens. Det første Æg har jeg i de forskjellige Aar fundet lagt: 1856 den 22de April; 1857 den 23de April; 1858 den 24de April; 1859 den 24de April; 1860 den 20de April; 1861 den 15de April; 1862 den 19de April; 1863 den 16de April; 1864 den 23de April. Længden varierer fra 18'''—22''', Bredden fra 13'''—15'''. Æggene variere ofte i en paaafaldende Grad i Farve og

Størrelse, saavel fra de forskjellige Reder, som i det samme Kuld, og ofte er det endog vanskeligt at finde 2 Æg i det samme Rede, der ere hinanden fuldkomment lige. Bundfarven er blaagrøn, og de brune og graa Pletter ere tæt strøede ud over det hele Æg. Ikke sjeldent findes et enkelt, der er overalt blaagrønt, enten ganske uden, eller med utydelige Pletter og Streger. Ofte findes paa et af Æggehe Pletterne saa tætte og mørke, at det næsten synes ensfarvet brunagtigt, og et andet i det samme Rede næsten mangler Pletter paa den lyse Bundfarve, medens de øvrige Æg ere normale, eller dannende en Overgang mellem begge; undertiden ere de fleste af Pletterne samlede om den tyndere Ende, o. s. v. De kunne lægges lige til Kl. 12 om Dagen, hvilket er senere, end hos de mindre Fugle, hvor Æglægningen i Almindelighed foregaar mellem Kl. 6 og 8 om Morgenen. Redet benyttes neppe nogensinde 2 Aar efter hinanden, men undertiden lægger Fuglen Æg for anden Gang om Vaaren i det samme Rede, naar dette første Gang er bleven forstyrret.

Under Hækketiden slaa de ikke rugende Mager sig sammen til smaa Flokke, der søge sin Føde paa de nærliggende Marker og Enge, men enhver holder stadigt Øie med sit Rede, og er øieblikkelig tilstede, naar dette er i Fare*). Naar Rederne for et Par blive forstyrrede, hænder det undertiden, at Fuglene tabe sin naturlige Skyhed, og angribe ethvert Menneske, der kommer i deres Nærhed. Et saadant Individ var i lang Tid til stor Skræk i en

---

*) Vaaren 1862 aaa jeg et Par Kraaker, som, efter en Stund at have kredset over Redet under stærk Skrigen, pludselig forsvandt, og kort efter kom tilbage efterfulgt af hele den store Flok, som nu i Fællesskab under uafdelig Skrigen understøttede Redets Eiere.

Have udenfor Byen Sommeren 1864, indtil den maatte skydes. Naar Ungerne ere udføjne af Rederne, slaa de sig sammen med de Gamle til store Flokke, der tilbringe Dagen i Skovene, og Natten paa enkelte bestemte Sovepladse, som i Almindelighed bestaar i et noget isoleret Holt af gamle Løvtræer, og hvor de hver Aften indfinde sig kort før det bliver mørkt i Hundredevis. Vaaren 1857 saa jeg en netop udføjne Unge, hvis højre Ben var aldeles vanskabt og Tærne sammenvoxne. Kraakerne leve næsten ligesaa meget af vegetabilsk Næring, f. Ex. Korn, som af animalsk, og udrydde mange skadelige Insekter.

Corvus Cornix var. *Corone* er meget sjelden her i Landet. Conservator Siebke har nogle faa Gange her i Egnen observeret den enkeltvis blandt de øvrige Kraaker*), engang i November 1838; Vaaren 1853 fandt han paa Malmøen et Rede, hvor den ene af Fuglene var en sort, den anden en graa Kraake, hvilket afgiver det utvetydigste Bevis for, at *Corvus Corone* blot er tilfældigt varierende Individuer af den almindelige *Corvus Cornix*. Foruden i Christianiaegnen er den sorte Kraake skudt i Løjten, og paa Hedemarken.

74. *Corvus frugilegus*, Lin.

Blaakraake.

Blaakraaken optræder periodisk her i Landet, især i Fjelddistricterne, men er i Regelen temmelig sjelden. I Aarene 1842 og 1843 fandtes den i store Flokke overalt i det søndenfjeldske Norge, og hækkede if. Prof. Rasch overalt lige op til Namdalen. Hvert Aar hække vel nogle

---

*) De ere lette at skjelne fra *Corvus frugilegus*.

Par i Landet, men siden den omtalte store Udvandring har dette neppe indtruffet i Christianiaegnen, hvor de ikke vise sig aarligt, men synes dog i de senere Aar at have tiltaget noget i Antal. De ankomme om Vaaren i Februar, Marts eller April, og træffes paa vide Agre i ofte temmelig store og tætte Flokke, og næsten altid blandede med et Par Kraaker, fra hvem de ere letkjendelige ved deres mindre Størrelse, sorte Farve, og tættere Vingeslag. Om Høsten indfinde de sig atter paa Trækket i October og November. Men ikke sjelden have de opholdt sig i store Flokke her i Egnen hele Vinteren, hvilket if. Nils-sons Fauna, selv for enkelte Individuers Vedkommende, synes at være en Sjældenhed endog i det sydligste Skaane. Dette har indtruffet Vinteren 1839—40, 1847—48, 1862—63, 1863—64, og muligens endnu oftere, paa hvilke Tider de sees at søge sin Føde paa Markerne ovenfor Byen, om disse ere snebare, eller og sammen med de øvrige Kraaker ved Iskanterne. Næsehaarene synes ikke, som mange Naturforskere paastaa, at slides af, men at fældes ved den første Fjærfældning.

75. *Corvus Monedula*, Lin.

Kaje.

I Christianias nærmere Omegn sees Kajerne ikke uden under Træktiderne, og hække først i en Par Miles Afstand fra Byen. Om Vaaren indfinde de sig i smaa Flokke omtrent samtidigt med Stærren, eller i den sidste Halvdel af Marts Maaned, undertiden først i Begyndelsen af April. Efter deres Ankomst slaa de sig sammen til større Skarer, og opholde sig paa Markerne indtil henimod Slutningen af April, da de drage bort for at hække. De nærmeste Hækkepladse ere Blakjer, Sørum og Nordrehov Kirker,

hvor de ruge colonievis; dog synes det troligt, at ogsaa enkelte Par hække i hule Træer i kortere Afstand. Rederne ere byggede udvendig af fint Ris, indvendig blødt udfodrede med Uld og Haar. Æggene ere 4 eller 5, undertiden 3 eller 6 i Antal, og lægges omkring den 1ste Maj; dog varierer Tiden betydeligt, og jeg har saaledes fundet det første Æg i 1856 den 18de April; 1857 den 7de Maj, og 1859 den 19de Maj. Deres Bundfarve er blaagraa, og de brunagtige og violette Pletter ere i Forhold til de øvriges Æg af samme Slægt store og faa. Deres Længde er $15\frac{1}{2}$ '''— $19\frac{1}{2}$ ''', Bredden 11 — $11\frac{3}{4}$ '''.

Under Tilbagetoget om Høsten i October og November trække de over Christianiadalen i smaa spredte Flokke, ofte blandede med enkelte Kraaker, men opholde sig her næsten aldrig. I 1863 saa jeg den sidste Flok endnu den 28de November.

9de Fam. *Bombycillidae*, Lilljeb.

76. *Bombycilla garrula*, Briss.

Sidensvands.

I August og September begynde Sidensvandserne at trække fra deres Hækksteder mod Syd, og indtræffe i Christianiaegnen i Løbet af den sidste Halvdel af October, oftest i de sidste Dage af Maaneden, men neppe nogen- sinde førend Sne engang er falden, selv om Marken atter er bleven bar; undertiden sees de først i November eller December. De vise sig vistnok i Egnen hver Høst, men ofte meget sparsomt, og forsvinde da allerede ved Vintrens Begyndelse; enkelte Aar kunne de derimod vise sig i overordentlig store Skarer, men hertil udfordres, at Vinteren er streng i de nordligste Dele af Landet, og

snerig hernede, samt at der findes Rognebær i Overflod. Siden Vinteren 1858—59, da begge disse Betingelser vare tilstede, og Sidensvandserne i uhyre Flokke opholdt sig her i Eggen saavel som overalt i det sydlige Norge*), (f. Ex. paa Lillehammer), har der intet Aar været synderlig mange af dem i Christianiaegnen, da Vintrene have været sneløse og milde, uagtet der Høsten 1861 fandtes Rognebær i Overflod. Efter Udgangen af Januar Maaned sees de mindre ofte, og synes at blive mere og mere sky. De flyve altid i meget tætte Flokke, og man kan i eet Skud fælde et stort Antal af dem; hernede er Rognebær deres fornemste Næring. Kjernerne give de ofte fra sig ufordøjede.

At Sidensvandserne undertiden hække under langt sydligere Trakter, end man forhen har antaget, er i de senere Aar bevist. Sommeren 1860 skjød Barth Sidensvandsunger, der netop havde forladt Rederne, i Vaage- og Lomsalmenningerne i Gudbrandsdalen. Aaret efter traf han dem ikke paa de ovenfor anførte Steder til den samme Tid, hvorfor man kunde slutte, at de hække snart hist, snart her, eftersom deres Næring om Sommeren, Insekterne i de store og øde Skove, har slaaet godt til. Fra Gudbrandsdalens Skovstrækninger er forholdsvis ikke langt til Østerdalen og Hadelandsaaserne, hvor de ogsaa skulle være trufne om Sommeren. At de ogsaa skulle hække saa langt ned Syd, som i Nordmarkens store Skove, eller under 60° n. B., lyder vistnok lidet troligt, men vil dog muligens inden kortere eller længere Tid blive con-

---

*) I Lector Hartmans Afhandling: „Strödda bidrag till Scandinaviens fågelfauna“ omtales Pag. 10, at denne Fugl netop den omhandlede Vinter 1858—1859 fandtes i ualmindelig stort Antal saavel i Gefletrakten, som i Helsingeland.

stateret. Noget sikkert Bevis for deres Forekomst her under Sommeren kjender jeg ikke, uagtet de ofte skulle være observerede der; derimod blev den 26de April 1860 en Flok paa 20 Stykker seet i de tilgrænsende Trakter ved Sogsvandet af Cand. Landmark, som antog det for aldeles afgjort, at de kom fra, og holdt til i det nærliggende Nordmarken. Endnu i Begyndelsen af April har Prof. Rasch seet Sidensvandserne endog i store Flokke her i Egnen.

10de Fam. *Alaudidae*, Sundev.

77. *Alauda arvensis*, Lin.

Lærke.

I Regelen blive de første Lærker hørte i Christianiadalen i Slutningen af Februar eller i den første Halvdel af Marts, men i milde Vintre indtræffe de, efter stærk sydlig Vind, undertiden langt tidligere; saaledes traf jeg den 31te Januar 1861 et Par Individder blandt en Flok Gulspurv, og saa dem senere i de første Dage af Februar paa flere Steder. I Morgenbladet for den 14de Januar 1863 findes omtalt, at Lærkerne allerede i Begyndelsen af Maaneden vare hørte ovenfor Byen. Dog kjendes intet Exempel paa, at de have overvintret hos os. De første Lærker høres blot enkeltvis, og først omkring Midten af Marts sees de i Flokke; disse søge nu sin Føde paa de snebare Pletter paa Markerne, medens Luften overalt gjenlyder af deres Sang. Ofte synge de ogsaa fra et ophøiet Punkt paa Marken, saasom en Sten eller et Gjerde; Sangen er meget forskjellig hos de forskjellige Individder, og høres undertiden atter i October lige ved deres Afreise, efterat den i Løbet af Sommeren ganske er ophørt. Om

Høsten samle de sig ligesom om Vaaren i spredte Flokke, der opsamle Korn paa de skaarne Agre. De sidste Lærker sees sjelden efter Midten af October; i 1838, som af alle de sidste 34 Aar er det eneste, hvor de først ere ankomne i April (den 8de), observeredes nogle af Conservator Siebke endnu den 20de November.

Lærkerne lægge i Forhold til den tidlige Ankomst meget sildigt Æg. Undtagelsesvis findes disse i den første Halvdel af Maj, men næsten altid i Slutningen af Maanedelen eller i Begyndelsen af Juni, naar Græsset paa de Enge, hvor Rederne ligge, have naaet den passende Højde. Redet selv ligger gjerne, hvor Græsset er kort, ved en liden Tue, Rende eller Fordybning, ofte ganske aabent. Ligeledes ynde Lærkerne til Redeplads store udyrkede Flader, f. Ex. St. Hans Hougen, Etterstadsletten o. s. v., hvor aarlig findes flere Reder. Redet er kunstløst bygget af tørre Straa, undertiden udfodret med lidt Fjær; Æggene, hvis Længde er $10\frac{1}{4}$ — $11\frac{1}{2}$ ''' og Bredde $7\frac{7}{8}$ ''', ere 4, sjældent 5 i Antal, og af Farve graabrune med en Mængde mørke, tætsiddende, ofte næsten sammenløbende smaa Pletter; undertiden danne disse en Krands om den tykkere Ende, medens Ægget til Gjengjæld gjerne har den ene af Endernes Spidse lysere, end Ægget forresten. I 1856 fandt jeg det første Æg den 25de Maj, i 1860 den 6te Juni. At de senere om Sommeren endnu engang lægge Æg, synes ikke at være sjældent, men dog ikke Regelen. I 1860 fandt jeg friske Æg i et Rede den 15de Juli, og samme Aar stærkt rugede Æg den 2den August.

Paa Universitetsmuseet opbevares et Individ, der er ganske sort overalt, og indleveret omtrent 1830. Det har sandsynligvis faaet sin sorte Farve i Fangenskab.

78. *Alauda arborea*, Lin.

Trælærke.

Trælærken tilhører fornemmelig Landets sydligste og sydøstlige Dele, hvor den paa flere Steder f. Ex. i Are-mark, Edsberg, og ved Frederikshald, findes temmelig hyppigt. I Christianiadalen forekommer den sparsomt, men træffes dog aarligt og hækker paa enkelte gunstige Localiteter, f. Ex. paa de aabne, af Granskov begrændsede Strækninger ovenfor Riis, Gaustad og Haugerud, ved Fornebo, og paa Næsodden. Den ankommer i Løbet af April Maaned, undertiden i Flokke paa 8—10 St., og giver sig snart tilkjende ved sin overordentlig skjønne Sang, som den lader høre saavel siddende i en Grantop, som under Flugten; der sker i lange Buer og Cirkler. Redet har jeg aldrig fundet. Om Høsten har Prof. Rasch observeret den langt ud i September.

79. *Alauda alpestris*, Lin.

Bjerglærke.

Denne Fugl er her i Landet udelukkende indskrænket til Finmarken, og blot een Gang tilfældigt truffen i den sydlige Del af Landet, da dens Træk idetmindste om Vaaren har en mere østlig Retning, og gaar over Sverige. I Februar 1856 blev et ungt Individ skudt blandt en Flok Snespurve (*Emberiza nivalis*) tæt ved Gaarden Sindsen lige udenfor Christiania, og opbevares paa Universitetsmuseet.

11te Fam. *Upupidae*, Bonap.

80. *Upupa Epops*, Lin.

Hærfugl.

Hærfuglen er sjelden, men synes at forekomme periodisk i Landet. I 1811 viste den sig, if. Prof. Rasch, temmelig hyppig paa flere Steder, f. Ex. paa Thoten og i Elverum og blev i Christianiaegnen skudt paa Romerike og i Høland, men blev snart ligesaa sjelden som før. I de senere Aar har den atter vist sig noget hyppigere, og er skudt selv i Nordland og Finmarken. 1861—1862 forekom den saaledes, if. Meddelelse af Jernværksejer Aall til Prof. Rasch, ikke sjældent ved Næs Jernværk. Vaaren 1862 blev den ogsaa her ved Byen observeret af botanisk Gartner Moe i den botaniske Have den 10de Maj, og af Student Moe i Bækkelaget i October 1864.

2den Orden, *Syndactyli*, Vieill.

1ste Fam. *Picidae*, Bonap.

81. *Picus Martius*, Lin.

Sortspet.

Omkring Christiania er Sortspetten ingen sjelden Fugl, men findes hele Aaret rundt i de fleste af vore større Naaleskove. Ligesom de øvrige Spetter streifer den om Høsten vidt omkring, og sees ofte i Løvskove ved Gaardene lige udenfor Byen. Den træffes næsten altid parvis, om Høsten endog undertiden familievis, men aldrig flere tæt ved hinanden; de ere vanskelige at komme inden Skudvidde, fornemmelig ere Hannerne meget sky. De ere

yderst seiglivede, og kunne flyve langt med et alvorligt Skud i Livet. Om Høsten besøge de ofte Myretuerne, og fanges aarlig i Trostesnarerne.

Sortspetten ruger paa flere Steder i Egnen, f. Ex. paa Næsodden, omkring Fornebo, paa Frognersæteren, i Nordmarken, samt enkelte Aar endog i den neppe $\frac{1}{2}$ Mil udenfor Byen liggende Mærradal. Den hækker helst i gamle, afkvistede Furu- og Grantræer, men ogsaa i store gamle indvendig raadne Aspetræer, hvilke dog her i Egnen ikke findes paa mange Steder. Indgangshullet, som neppe nogensinde anbringes under 20', men undertiden indtil 60' fra Marken, er stedse mere højt end bredt, hvorimod de øvrige Spetters Huller ere cirkelrunde. Hulningen udvider sig betydeligt indover, og gaar omtrent 2' nedad; her findes paa et Underlag af tørraadne Fliser, der ere blevne tilbage efter Udhakningen, de hvide glindsende Æg, der friskt udblæste ere ganske blaa-hvide og klare. I Antal ere de færrest af alle Spetters Æg, nemlig 5, meget sjælden blot 4; deres Længde varierer fra $13\frac{1}{2}$ — $17\frac{1}{2}$ ''' , Bredden fra 11—12''' . (Den normale Størrelse er $15\frac{3}{4}$ ''' L., $11\frac{2}{3}$ ''' B.). Undertiden ere de saaledes mindre end Grønspettens, men skiller sig fra disse i Almindelighed let ved Formen, som i Regelen er stærkt afrundet i den tykkere og tilspidset i den tyndere Ende; denne har den af de øvrige Spetter blot tilfælles med Graaspetten (*P. canus*). De lægges i den første Halvdel af Maj; saaledes har det første Æg været lagt i 1856 den 6te Maj, i 1859 den 17de Maj. De sky let sit Rede, selv om dette alle-rede indeholder Æg, men benytte det, naar de ikke blive forstyrrede, ulig de øvrige Spetter flere Aar efter hinanden. Desuden tjener det som Tilflugtssted i Uvejr, og som Nattely.

82. *Picus viridis*, Lin.

Grønspet.

Grønspetten findes i de fleste af Christianiaegnens Løvskov, helst saadanne, som ligge noget afsides, saasom i Udengene, og bestaa af gamle Asper. Høst og Vinter sees den ofte i Haverne, og lever ligesom foregaaende af Myrer og Røgnebær, hvorfor den ofte om Høsten falder i Trostesnarerne. Den er ikke synderlig sky; den hopper ofte om paa Marken for at søge efter Larver, og klatter paa Tømmervægge, hvor den undertiden, if. Pastor Schübeler, sees ivrigt ifærd med at fange Fluer.

Til sit Rede vælger den næsten udelukkende Aspertræer, og kun een Gang har jeg seet det ligge i en gammel, raadden Birk. Hullet anbringes oftest under en Gren, og i en Højde over Marken, som jeg har seet variere fra 4 indtil 30'; den almindelige Højde er omkring 10'. Det cirkelrunde Indgangshul er omtrent 3" i Diameter, og fører skraat opad til den omtrent 18" dybe Hulning. Her lægges paa et Underlag af tørre Fliser i Begyndelsen af Maj de 7—9 hvide glindsende Æg, hvoraf jeg har fundet det første lagt i 1856 den 11te Maj; i 1857 den 16de Maj; 1858 den 3die Maj; 1859 den 15de Maj; 1860 den 13de Maj. Længden $13\frac{1}{2}$ — $15\frac{1}{4}$ "", Bredden 10 — $10\frac{3}{4}$ "". Deres normale Form er noget tilspidset i begge Ender.

83. *Picus canus*, Gmel.

Graaspæt.

Denne her i Landet ikke synderlig udbredte Spette viser sig i Christianiaegnen temmelig almindelig Høst og Vinter, da den ankommer omtrent i September og for-

bliver indtil ud i Marts. Om Høsten findes aarligt paa Byens Torv Individuer, der ere fangede blandt Trostene i Doner. Om Sommeren findes den her neppe; Modum er det nærmeste Sted, hvor den aarligt vides hækkende. Den har især sit Tilhold paa store Moer, hvor der findes en Blanding af Furu- og Aspeskov.

84. *Picus leuconotus*, Lin.

Hvidrygget Flagspet.

Den hvidryggede Flagspet, der intetsteds i Landet savnes, men næsten overalt forekommer sparsomt, viser sig ligesom foregaaende omkring Christiania blot om Høsten og Vinteren, især i November og December Maa-neder, men aldrig i stort Antal. Den hækker neppe her i Egnen; i Smaalehnene har Prof. Rasch oftere skudt den om Sommeren, hvor den især havde sit Tilhold i tætte, isolerede Granholt, hvor der hist og her findes enkelte Løvtræer, især Birk. Paa lignende Localiteter er den ikke sjelden paa Romerike, Edsberg og Hedemarken, og var, if. Prof. Rasch, for omtrent 30 Aar siden her endog hyppig, men har i de senere Aar i en paafaldende Grad aftaget i Antal, noget som tildels er Tilfældet med alle vore Spetter.

85. *Picus major*, Lin.

Stor Flagspet.

Denne Christianiaegnens hyppigste Spette forekommer her hele Aaret rundt, og omtrent lige hyppigt i Løvskove af alle Slags, som i Naaleskovene, helst hvor der i disses Udkanter findes en Blanding af Gran og Furu. Paa sine Streiftog om Høsten forekommer den hyppigt i Omegnens Haver og i Slotsparcken. Foruden

alleslags Insekter fortærer den ogsaa Granfrø; for at naa disse, fæstes Konglen i en Sprække i Barken paa en Stamme, eller ogsaa hakker Fuglen selv et lidet Hul i Træet, hvorpaa Frøerne udtages og afskalles*). Ligeledes fortærer den om Høsten Bær, og falder derfor ofte i Trostesnarerne. De ere aldeles ikke sky, og lade sig undertiden komme nær paa faa Sridts Afstand, men burde paa Grund af deres store Nytte overalt skaanes.

Redet findes 8—10' fra Marken i middels store Aspetræer, yderst sjelden i andre Slags Træer. Indgangshullet er omtrent $2\frac{1}{2}$ " i Diameter, og Hulningen gjøres lidt over 1' dyb. De hyide glindsende Æg ere 6, undertiden 7 i Antal, og lægges i Løbet af Maj; saaledes har jeg seet det første Æg lagt i 1856 den 3die Maj; 1858 den 16de Maj, og 1860 den 20de Maj. Deres Længde er 12— $12\frac{1}{2}$ "", Bredden $9\frac{1}{8}$ — $9\frac{1}{4}$ ". Af Form ere de ejendommeligt afrundede i begge Ender og sammentrykte, og dele blandt de øvrige Spetter denne kun med følgende Art.

86. *Picus minor*, Lin.

Liden Flagspet.

Den lille Flagspet forekommer næsten over det hele Land, og fra Lavlandet lige op i Birkeregionen, men intetsteds egentlig talrigt. I Christianiaegnen findes den fornemmelig fra Høsten indtil Vaaren, og træffes i Skovkanterne, samt i alle Haver og Løvskove, især saadanne,

---

*) Dette sees dog sjelden, hvorfor mange have troet, at disse Frø, som de have fundet i deres Mave, kun ere medfulgte tilfældigt, naar Fuglen har søgt efter Larver af *Hylesinus* eller andre Insekter. Dette synes dog lidet troligt, og Prof. Rasch har seet den selv hakke Hul i Barken for senere deri at fæste Konglen.

der bestaa af Birk og Or. Den hopper ofte om paa Marken og er overmaade lidet sky. Paa de nogenlunde friske Gjerdestøre river den ofte Barken løs for at søge efter Larver af *Bostrichus* og andre Barkinsekter.

At dømme efter de mange Huller efter denne Fugls Reder, som paa forskjellige Steder findes, ofte lige udenfor Byen, synes den fordum at have hækket her langt talrigere, end nu er Tilfældet. Hullet hakkes altid i en tør-raadden Træstamme eller Stubbe, helst af Birk, og ligner ofte et Rede af *Parus borealis*. Indgangshullet er lidet over 1" i Diametér; paa Bunden af Hulningen, der er omtrent 18" dyb, findes paa et Underlag af de løshakkede Fliser, der ere ligesaa fine som Saugspaan, 6 hvide Æg, hvis Længde er 8—8 $\frac{1}{4}$ ", Bredden 6 $\frac{1}{4}$ —6 $\frac{5}{8}$ ". De lægges i den sidste Halvdel af Maj; saaledes blev det første Æg fundet i 1856 den 18de Maj, 1859 den 27de Maj.

87. *Picus tridactylus*, Lin.

Tretaaet Flagspet.

Hvorvel den tretaaede Spette vistnok er Landets sjeldneste Art, er den dog utvivlsomt hyppigere, end den forhen blev og endnu tildels er anseet for. Den er temmelig jevnt udbredt i alle vore Skovegne, især de mere højtliggende, men gaar ogsaa ned til Søen, hvor den f. Ex. oftere er skudt ved Fornebo her ved Christiania af Bureauchef E. Wedel-Jarlsberg. Den forekommer her

Eggen idetheletaget sparsomt, men træffes især om Høsten, da den undertiden findes paa Torvet blandt de i Donerne fangne Troste. Den opholder sig her dog Vinteren over indtil langt ud paa Vaaren; saaledes saa jeg i 1864 et nyskudt Individ endnu den 23de April. Noget

Rede kjender jeg ikke her fra Egnen, men at den i ethvert Fald hækker i ikke betydelig Afstand, sees deraf, at Prof. Rasch i Juli Maaned har skudt netop flyvedygtige Unger mellem Grefsenaasen og Nittedalen. Som et Sted, hvor denne Fugl her i Landet sjelden vil søges forgjæves, angiver Prof. Rasch de Trakter, der nylig ere blevne hærjede ved Skovbrand.

88. *Jynx torquilla*, Lin.

Vendehals.

Vendehalsen er i Almindelighed en af de hyppigste Trækfugle i Christianiaegnen, og synes periodisk at optræde i større Mængde end sædvanligt. Dagen for dens Ankomst har i Aarene 1830—64 faldt meget forskjelligt, fra den 18de April til den 12te Maj; i Regelen ankommer den i Ugen før eller efter den 1ste Maj. Den giver sig strax tilkjende fra alle Lunde og Haver ved sit taarnfalkelignende Skrig. Den sidder ogsaa ofte paa Tage og Gjerdestøre. Foruden Larver og Insekter fortærer den en Mængde af de Myrer, der krybe op over Træstammerne; den klatter dog ikke synderligt. Den forlader os allerede i Slutningen af August.

Til Redeplads vælger Vendehalsen altid et gammelt Hul, det være engang i Tiden hakket af en Spette, eller en naturlig Revne i Træet, men hakker aldrig Hullet selv, om den end undertiden sees at forbedre det ved at bortskaffe Fliser. Ofte er Indgangshullet ret over Æggene, saaat disse og Fuglen ere udsatte for Vind og Vejr, men intet generer denne i høj Grad phlegmatiske Fugl; ret betegnende er det, at selv om dens Rede gjentagne Gange plyndres, lægger den dog uførtrodt Æg paanyt, og synes aldrig at ville lægge sig til at ruge, før Redet er

bleven fuldt. Undertiden sees Vendehalsen at bemægtige sig Huller, hvori andre Fugle allerede have lagt deres Æg, hvorpaa disse efter al Sandsynlighed i Fuglens Svælg bæres ned paa Marken, og Redet rives ud, forat den siden ifølge sin Natur kan lægge sine Æg uden Underlag i det saaledes erobrede Hul*). Æggenes almindelige Antal er 9—10, undertiden indtil 12, men kan, naar de borttages lidt efter lidt, stige indtil 20 og derover. Farven er, som hos Spetterne, glindsende hvid og klar; Længden er $8\frac{3}{4}$ — $10''$, Bredden $6\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{2}''$ (den normale Længde $9''$, Bredde $6\frac{3}{4}''$). De lægges i Slutningen af Maj; det tidligste Æg har jeg saaledes fundet lagt i 1856 den 27de Maj; 1857 den 28de Maj; 1860 den 27de Maj; 1861 den 27de Maj; 1862 den 25de Maj; 1863 den 22de Maj. •

---

*) Herpaa har jeg seet 2 Exempler. Den 14de Maj 1861 undersøgte jeg et Rede af *Parus major*, som jeg vidste indeholdt Æg, men fandt Redet udrevet, og spredt rundt omkring; Kjødmeiserne var borte, hvorimod en Vendehals følte sig ganske som hjemme. Ved nøjere at undersøge Marken under Redet, (dette befandt sig omtrent i 3 Alens Højde fra denne), fandt jeg 3 af Kjødmeisens Æg liggende aldeles hele ved Roden af Træet. Da der 2 Dage efter fandtes i Redet det første Vendehalsæg, er det ingen Tvivl om, at det var dennes Værk. Ligeledes er det sandsynligt, at den, ligesom Gjøggen, har baaret Æggene i Svælget og lagt dem paa Marken, hvilket neppe kan have voldt den synderlig Vanskelighed, da dette er stort, og let kan rumme det lille Kjødmeisæg. Det andet Exempel saa jeg den 18de Maj s. A., idet jeg i en liden Løvskov paa langt Hold hørte en *Parus palustris* skrigende ynkeligt, og fandt ved min Ankomst, hvad jeg allerede formodede, at en Vendehals var nede i dens Hul, og i Begreb med at plyndre Redet, hvori laa 6 Æg. Næste Gang jeg undersøgte det samme Hul, var det fuldt af Vendehalsæg. Den 14de Maj 1864 saa jeg en Vendehals i Kamp med en *Muscicapa atricapilla*, vistnok ogsaa om et Hul, men undersøgte ikke senere dette.

2den Fam. *Cuculidae*, Sundev.89. *Cuculus canorus*, Lin.

Gjøg.

Den første Gjøg høres i Christianiaegnen i Regelen i den 2den eller 3die Uge af Maj. If. Siebke ankom den i 1841 allerede den 1ste Maj; sildigere end den 21de Maj har dens Ankomst faldt 3 Gange i Løbet af Aarene 1830—64. Hvis Gjøgen først flere Dage efter sin Ankomst begynder at gale, hvilket vistnok ofte er Tilfældet, er det rimeligt, at den ofte er kommen tidligere, end den er observeret. Saasnart Æglægningen er tilendebragt, opholde de Gamle sig kun kort, men drage mod Syd allerede i Slutningen af Juli eller i de første Dage af August. De unge Gjøge forblive derimod altid til henimod Slutningen af denne Maaned, og ofte endnu i Begyndelsen af September, i hvis sidste Halvdel de endog undertiden ere observerede af Prof. Rasch.

Gjøgen lever, som bekjendt, i Polyandri, idet 2—3 Hanner slaaes om og forfølge een Hun. I denne Tid ere disse i en Slags Extase, ikke ulig Tiurens og Aarhanens under Spillet, og deres Galen er ogsaa Udtrykket af den samme Sindsstemning, som hines Spil; ofte kan Jægeren komme lige under det Træ, hvori En sidder og galer, hvorimod de til andre Tider ere meget sky. Blot Hannerne gale, og dette gjøre de saavel siddende, som og undertiden under Flugten; det lyder smukt i Frastand, men ganske nær høres mange hæse og grove Bilyd, især naar den hen paa Sommeren er overanstrængt. Undertiden bestaar Gallet af 3 Toner, istedenfor 2. Den er yderst graadig; de haarede Larver af *Euprepia Caja* og *Bombyx Rubi* o. fl. a. udgjøre fornemmelig de Unges fornemste Næring, naar

disse ere naaede saavidt, at de kunne nære sig selv; det er derfor især deres Maver, hvis indre Vægge ere haar-klædte, og hvor Haarene ere ordnede regelmæssigt efter Mavemusklernes Bevægelser. Ofte sees de i Haverne at hente Regnorme og Kaalmarke. Deres Lighed under Flugten med Spurvehøgen (*A. Nisus*) bevirker undertiden, at Smaafluglene forfølge dem; det er rimeligt, at de blot tage feil, men muligt, at det tillige har sin Grund i en ubevidst Fornemmelse hos dem af den Besværlighed, der er forbunden med de Pligter, som de overdrage dem.

De Fuglearter, hos hvem Gjøgen i Christianiaegnen hyppigst synes at lægge sine Æg, ere *Anthus arboreus*, *Motacilla alba*, og *Saxicola rubetra*. Prof. Rasch omtaler et mærkeligt Exempel paa, at et Æg blev lagt hos den for en Del frøædende, men dog under Hækketiden fornemmelig insektædende *Emberiza hortulana*. De lægges fra de første Dage af Juni, indtil ud i Juli; i 1857 saa jeg et friskt Æg i et Træpiplærkerede den 5te Juni.

Blandt de mange endnu ikke opklarede Phænomener, som karakterisere denne Fugls Forplantningshistorie, bliver det i Almindelighed antaget for et Factum, at Gjøgeæggene, der i en overordentlig Grad variere indbyrdes, med Hensyn til Farven i mere eller mindre Grad altid nærme sig de Æg, mellem hvilke de ere lagte. Dette har jeg altid fundet forholde sig saa; inde i en Stenmur*) laa saaledes i et Rede af *Saxicola oenanthe* blandt de blaaehvide Æg et Gjøgeæg, der var hvidagtigt med næsten usynlige Pletter, og bortseet fra Forskjellen i Størrelsen i en mærkelig Grad lignede disse. (Dets Længde er 10''' , Bredden 8'''). Hos *Saxicola rubetra* har jeg seet Gjøge-

---

*) Ved Gaarden Bjerke i Faabergs Præstegjeld.

æggene blaagrønne, ofte uden Pletter; hos *Anthus arbo-
reus* tæt bestrøede med brune Pletter paa den mørke
Bundfarve; hos *Motacilla alba* med smaa blaagraa Pletter
jevnt strøede ud over den hvidagtige Bundfarve.

Et vigtigt Led til Forklaringen heraf vilde en sikker
Oplysning være, om hvorvidt den samme Gjøgehun, der
antages at lægge 5—6 Æg, altid lægger saadanne, som
ere hinauden indbyrdes lige i Farven, eller om disse va-
riere ogsaa fra den samme Hun. Hvis det første er Til-
fældet, synes Prof. Sundevalls Forklaringsmaade at have
stor Grund for sig, at den Gjøgehun, som er opfødt i
Redet af en vis Fugleart, ikke blot faar den Egenskab at
lægge Æg, som af Farve ligne denne Arts, men ogsaa en
Drift til selv at lægge Æg i den samme Arts Rede. Er
det sidste Tilfældet, hvilket dog er det mindst sandsynlige,
kunde det forklares paa en anden, mindre indviklet Maade.
I det Øieblik man er kommen til den Erkjendelse, at
Hunnen lægger sit Æg paa Marken, og bærer det i Næb-
bet til det Rede, hvori det skal optages (thi paa anden
Maade kan det ikke bringes ind i mange Linerlededer,
eller i det ovenfor omtalte Stendulprede), kunde man an-
tage, at Hunnen, som neppe kan frakjendes Evnen til at
skjelne mellem Farver, udsøger blandt flere forud fundne
Reder det, hvori dens Æg er mindst afstikkende fra de
øvrige. At forsøge paa at forklare det, som flere have
villet, som afhængigt af en vilkaarlig Villiesyttring hos
Hunnen, hvorved Æggets Farve dannedes i Æggestokken
efter de Fugles Æg, som den havde bestemt til at optage
det, synes neppe mer end tænkeligt.

3die Orden, *Syndactyli*, Illig.1ste Fam. *Alcedinidae*, Gray.90. *Alcedo ispida*, Lin.

Isfugl.

Mellem Aarene 1820 og 1840 blev denne Fugl, som nu paa mange Aar ikke har vist sig i Christiania Omegn, flere Gange observeret selv ganske nær Byen. Saaledes bemærkedes den i August 1824 af Sorenskriver Weidemann ved Frognerbækken, hvor ogsaa Prof. Rasch senere har observeret den. Conservator Siebke har truffet den ved Skarpsno, og mindst 2 Gange er den seet ved Kjørbo i Sandvigen. Men eftersom Eggen er bleven bebygget, har den trukket sig mere og mere bort for at finde den Ensomhed, der er en nødvendig Betingelse for dens Existens. At den nogensinde skulde have hækket her i Eggen, synes dog lidet troligt; i Jernværksejer Aalls Park paa Næs, hvor den bliver fredet, vender den gjerne hvert Foraar tilbage, holder sig hele Sommeren, og antages at hække.

2den Fam. *Coracidae*, Sund.91. *Coracias garrula*, Lin.

Blaaraake.

Af denne vistnok overalt i Landet accidentelle Fugl, blev der i Christianiaeggen skudt en Han den 23de Maj 1862 ved Ulsrud i Nærheden af Abildsøe, og indleveret til Universitetsmuseet. Tidligere er et Individ, som sandsynligvis er det første indenlandske, skudt i Høland af O. Hansen. Foruden her i Eggen er den skudt paa Ringerike 1827, paa Ejds vold, i Grevskaberne, samt nogle

Gange i Christiansand Stift; paa Universitetsmuseet opbevares et Exemplar, der blev skudt ved Næs Jernværk den 12te Juni 1849.

3die Fam. *Cypselidae*, Illig.

92. *Cypselus apus*, Illig.

Taarnsvale.

Taarnsvalen ankommer til Christianiaegnen noget efter Midten af Maj, og neppe nogensinde senere end den 24de. I Maanedens første Halvdel er den i 1830 observeret den 4de, i 1862 den 12te Maj. Undertiden kan ved deres Ankomst om Vaaren Horizonten ganske bedækkes af deres Mængde. Ligeledes samle de sig om Høsten umiddelbart før Afreisen i store Flokke, der en klar Aftenstund forsvinde ved Solnedgang, efterat de en Tidlang ganske tyste have fløjet frem og tilbage over en Eng eller lignende. Dette foregaar omtrent den 18de—22de August, og de, som vise sig senere, ere gjerne faa og spredte; og uden Tvivl saadanne, der ere komne nordenfra. I 1864 fandtes de usædvanligt længe i Egnen, da jeg endnu den 30te August saa en Flok lige før Afreisen; 1863 blev et enkelt Individ observeret endog den 8de September. Deres Næring bestaar i højtflyvende Dipterer og Hymenopterer.

Taarnsvalerne hække i alle Slags Huller med trang Aabning under Tagene, paa Kirker og høje Bygninger, eller maaske hyppigere under den nederste Række af Tagstenene, helst hvor Tagene ikke ere forsynede med Rende, som de have vanskeligt for at passere. Uagtet deres Selskabelighed ere de meget stridbare, og sees ofte

at tage i Besiddelse Graaspurvreder af alle Aldre, selv om disse indeholde Unger, hvilke uden Barmhjertighed blive udkastede, efterat de Gamle ere fordrevne af de stærkere Voldsmænd*). Naar Taarnsvalerne selv bygge sit Rede, bestaar dette ofte blot af en ophøjet halvskaalformig Kant af Ler, blandet med Fuglens Spyt, saaat Æggene forhindres fra at trille ned; undertiden er det større og bestaar af smaa Pinde og Straa. Æggenes Antal er oftest 2, men undertiden 3; de ere hvide uden al Glands, og stærkt valseformige; dog er altid den spidse Ende kjendelig fra den anden. Deres Længde er fra $10\frac{1}{2}$ — 13 ''' , Bredden kun 7 — $7\frac{1}{2}$ ''' . De lægges i Løbet af Juni; saaledes har jeg fundet det tidligste Æg i 1856 den 12te Juni, 1857 den 5te Juni; dog lægges de ofte langt senere, uden at den derfor kan antages at have lagt 2 Gange; saaledes laa i 1864 endnu skrigende Unger i Redet den 21de August, paa den Tid, da de ellers flytte bort. Paa Redet gjør Fuglen intet Forsøg paa at flyve bort, men lader sig let tage i Haanden, hvor den klamrer sig fast med sine skarpe og stærke Kløer. Men saa stor er Moderkjærligheden, at ogsaa den, i Lighed med mange andre Fugle, som flagre ligesom vingskudte henad Marken for at bortlede Opmærksomheden fra Æg eller Unger, undertiden lader sig falde til Marken, uagtet den her er ganske hjælpeløs og ude af Stand til at komme op.

---

*) Taarnsvalerne siges undertiden at skulle bygge i hule Træer. Jeg kjender intet sikkert Bevis herpaa, men Prof. Rasch har seet dem i Mængde svæve over de store øde Skovstrækninger i Solør, hvor det var tænkeligt, at de rugede i Hakspethuller i de store uddøde Graner. Dog beviser den store Afstand fra beboede Steder intet, uaar man betragter denne Fugls overordentlige Flyvedygtighed.

4de Fam. *Caprimulgidae*, Sundev.93. *Caprimulgus europaeus*, Lin.

Natteravn.

Natteravnen forekommer i Christianiaegnen talrigt i Skovkanterne og paa aabne Steder i Aasmarkerne, hvor der findes megen Lyng og faa Træer. Herfra foretage de i Skumringen Udflugter til Lunde og Haver, hvor de gjerne paa bestemte Steder flyve mellem Træerne, fange de over Blomsterne svævende Natphalæner, eller sidde paa en tør Gren, hvorunder de lade deres ejendommelige knurrende Stemme høre, der, eftersom den dæmpes eller forstærkes, lyder fjernt eller nær. Den sees ofte i Vejene at samle Torbister, hvoraf Prof. Esmark har fundet 5—7 Stykker paa een Gang i Tarmkanalen. Den er bekjendt for at være overmaade velmagende. Den ankommer til Christianiadalen omkring Midten af Maj, oftere i Maanedens sidste end første Halvdel, og flytter bort i Slutningen af August eller i den første Uge af September; i Slutningen af denne Maaned er den i Aarene 1830—64 observeret i 1845 (den 23de), og 1862 (den 19de).

Natteravnenes Ben ere stærkt luftfyldte og deres Substants halv gjennemsigtig; dette lette Bensystem gjør alle deres Bevægelser hurtige og lette; det ugleagtige Væsen, den natlige Levemaade, Fjærenes Blødhed og ejendommelige Farve, deres Stemme og hele Fremtræden gjør dem til nogle af vore mest ejendommelige Fugle.

Denne Ejendommelighed aabenbarer sig fremdeles i deres Forplantning. De bygge intet Rede, men lægger sine Æg uden Underlag paa den blotte Mark. I Almindelighed ligge disse under en Busk i den aabne Skovbund, oftest i et ubetydeligt Hul i Lyngen, som de rimeligvis

selv grave, men og undertiden umiddelbart paa den haarde Fjeldgrund. Af Farve ere de hvide, overalt marmorerede med graa og brune Pletter, og den stærkt udprægede Valseform, hvor ofte den spidsere Ende kun med Vanskelighed kan kjendes fra den tykkere, har den tilfælles med de øvrige indenlandske Slægter af denne Orden, *Alcedo*, *Coracias* og *Cypselus*. Antallet, som er blot 2, deler den kun med den sidste. De lægges i Regelen i den første Halvdel af Juni; 1862 blev det første Æg fundet allerede den 25de Maj, eller blot lidt over en Uge efter at Fuglen første Gang var observeret. Deres Længde er $12\frac{1}{2}$ — $14''$, Bredden 10 — $10\frac{1}{2}''$. I Parringstiden smække de ofte stærkt med Vingerne, og deres Stemme har da tillige mange ildelydende Toner.

4de Orden, *Accipitrés*, Lin.

1ste Fam. *Falconidae*, Sund.

94. *Falco Gyrfalco*, Lin.

Jagtfalk.

I Christiania Omegn hører Jagtfalken til de sjeldnere Gjæster, og kun paa deres vide Streiftog om Høsten vise sig undertiden enkelte Individider saa langt ned, især Ungfugle. Af de faa Exemplarer, som ere observerede, opbevares paa Universitetsmuseet et, der blev skudt Høsten 1832, i det Øieblik den slog ned efter en Alke; et andet, en ung Hun, blev skudt paa Lindøen den 18de November 1857.

95. *Falco peregrinus*, Lath.

Pilegrimsfalk.

Pilegrimsfalken forekommer i Christianiaegnen, som paa flere Steder i Landet, talrigere end Jagtfalken, og der gaar sjelden noget Aar hen, hvor den ikke bliver iagttaget. Oftest viser den sig under Træktiderne, fornemmelig om Vaaren, da den ankommer samtidigt med sin fornemste Næring, Ænderne, omkring Midten af April; Dagen for deres Ankomst har, if. Conservator Siebke, varieret mellem den 5te og 21de April. Den hækker, men yderst sparsomt, i Egnen; Conservator Siebke traf Sommeren 1862 et Par bosat i Grefsenaaen, hvorfra de daglig foretog Røvertog ind til Byens og Omegnens Due-slage. Den 18de Maj 1864 blev bragt Prof. Esmark 3 friske Rovfugleæg, som Dagen iforvejen vare fundne i Bærum, og som af Mr. Godman bleve bestemte til at være *Falco peregrinus*. Deres Længde er 26"', Bredden 20"'. De ere farvede som Æggene af *Pernis apivorus*, med mørkt rødbrune Pletter paa den neppe synlige Bundfarve.

96. *Falco Subbutco*, Lin.

Lærkefalk.

Lærkefalken forekommer i Christianiaegnen jevnlig om Sommeren, om end ikke i nogen Mængde. Den ankommer i Løbet af April (i 1846 if. Cons. Siebke allerede den 1ste April) og hækker, skjønt sparsomt, i de omkringliggende Granskove, helst hvor der til disses Udkanter støder dyrket Mark. Den bygger neppe nogensinde selv noget Rede, men benytter altid et gammelt Kraakerede. Æggene ere 4, ejendommeligt korte og tykke, af en hvidagtig Bundfarve, og især i den tykkere Ende forsynede

med rødbrune og violette Pletter, der gjøre Ægget lysere eller mørkere, eftersom den ene Slags Pletter ere mest fremtrædende; paa denne Maade variere de undertiden betydeligt i det samme Rede. Længden $18\frac{1}{4}$ — $19\frac{1}{4}$ '''', Bredden $15\frac{1}{4}$ — $16\frac{1}{2}$ '''. De lægges omkring Midten af Maj. Som Steder i Omegnen, hvor den er fundet og vistnok aarligt findes hækkende, kan nævnes: paa Øerne, i Sandvigen, og ved Sognsvandet.

Lærker og Svaler udgjøre deres fornemste Næring. Da den er en fortrinlig Flyver, maaske den hurtigste af alle Falkearter, griber den disse stedse i Flugten; undertiden sees den at streife den med Svaler besatte Telegraphtraad, men aldrig griber den sit Bytte paa Marken. Henimod Udgangen af October ere de forsvundne.

91. *Falco lithofalco*, Gmel.

Dvergfalk, Stenfalk.

I Løbet af April Maaned, eller enkelte Aar allerede i Marts, ankommer Dvergfalken til Omegnen af Christiania, og træffes temmelig hyppigt paa aabne, med enkelte Træer og smaa Løvholt bevoxede Marker. Foruden de mindre Fugle jager den ofte endog Graatrosterne, hvoraf den undertiden sees at drive hele Flokke foran sig. Hvorvidt den hækker saa langt mod Syd, som i Christianiaegnen, kan ikke med Vished afgjøres, men flere Omstændigheder tale for, at det i ethvert Fald for enkelte Pars Vedkommende undertiden indtræffer. Saaledes har jeg et Par Gange om Sommeren seet dem i Skovene omkring Sognsvandet, og Conservator Siebke har et Aar i Nærheden af Skøien observeret en Dvergfalk med Kvas i Næbbet. Dens Skrig har noget tilfælles med Taarnfalkens.

Om Høsten vise de sig atter paa Markerne i August

og September, og jage nu fornemmelig Lærker, som gri-
bes saavel i Flugten, som paa Marken. De fleste Dverg-
falke trække bort i October; sjældent sees de i Novem-
ber, men i 1853 blev et Individ observeret i Tøjnehaven
af Siebke endnu den 15de December. De overvintre dog
aldrig hos os.

98. *Falco tinnunculus*, Lin.

Taarnfalk.

Taarnfalken er Christianiaegnens hyppigste Rovfugl.
Den ankommer tidligt, undertiden allerede i Marts, og
sjelden efter den første Halvdel af April. De træffes
overalt paa Markerne og i Skove, i størst Antal i graaligt
Vejr, hvilket ogsaa er Tilfældet med flere andre Dag-
rovfugle. Den jager især Morgen og Aften, og efterstræ-
ber fornemmelig Mus af alle Slags, samt Snegle, Frøer
og Græshopper, hvorfor den overalt burde fredes. Vel
tager den af og til enkelte Lærke- og Raphønsunger,
men den Jagt, som den undertiden sees at anstille paa
Bogfinke og andre Smaafugle, har mere Charakteren af
en Flyveøvelse, end en virkelig Jagt. Disse frygte den
heller ikke synderligt, og langt fra i den Grad, som
Spurvehøgen (*A. Nisus*). Dens Evne til ved hurtige Vin-
geslag at kunne staa stille i Luften, har paa enkelte Ste-
der skaffet den Navn af „Vejrstilleren“. Den er en feig
Rovfugl, og bliver undertiden selv et Bytte for Duehøgen;
ved Redet er den modigere, og fordriver endog Kraaker
og Ravne fra dette. I September eller i den første Uge
af October drager den bort.

Den Localitet, som Taarnfalken hyppigst synes at
vælge til Redeplads, er paa smaa Afsatser i bratte
Fjeldvægge. I dette Tilfælde ligge Æggene i Almindelig-

hed blot i et Hul i Mosset eller Græstørven. Men her i Egnen, hvor saadanne Fjeldvægge ere forholdsvis ikke talrige, (jeg har seet Reder ligge paa denne Maade ved Ljabro og Østensjø), findes de fleste Reder i Træer i Udkanterne af Skovene. Sjelden bygges noget nyt Rede, men Hunnen udbedrer blot et gammelt Kraakerede med Mos. Ofte er dog dette fladt og daarligt, saaat Æggene ligge paa den ene Side henimod Kanten*). Omkring Midten af Maj lægges de 3—4 Æg, hvis Bundfarve er hvidagtig, men ofte især i den tykkere Ende aldeles skjult af de mørkt rødbrune, ikke sjeldent aldeles sammenløbende Pletter, der i den anden Ende i Regelen er ganske smaa tætstaaende Prikker. Længden 17—19″, Bredden 14½—15″. Det første Æg har jeg fundet lagt i 1860 den 17de Maj, i 1861 den 18de Maj. Hvor Redet i de bratte Fjeldvægge ikke bliver forstyrret, lægges Æg Aar efter Aar, om end ikke paa den samme Plet. Borttager man efterhaanden Æggene, og blot 1 eller 2 lades tilbage, vedbliver den undertiden at lægge Æg over det sædvanlige Antal; i eet Tilfælde har jeg saaledes seet 10 Æg lagte efter hinanden i det samme Rede**).

99. *Pandion Haliaëtus*, (Lin.)

Fiskeørn.

Fiskeørnen, hvis almindelige Navn er Fiskejohn, findes saavel ved de fleste mere afsidesliggende af Christiania-egnens større Indsøer, som undertiden paa enkelte Steder

---

*) Ved Porsgrund har Pastor Schübeler Vaaren 1848 gjentagne Gange truffet Han og Hun i en hul Eg, hvor han antog de havde Rede.

***) Vaaren 1855 i en Fjeldvæg ved Gaarden Skinstarud i Faabergs Præstegjeld, ½ Mil ovenfor Lillehammer.

ved Fjorden, saasom ved Lysaker og i Slæbene. Som Trækfugl ankommer den i Begyndelsen af Maj og trækker bort i October, eftersom Isen paa Søerne forsvinder eller lægger sig. Den nærer sig fornemmelig af Gjedder, Brasen og Mort, som den ofte griber langt under Vandfladen; især henter den disse, naar de staa inde paa Grunderne; undertiden staar den ligesom foregaaende Art stille i Luften før den støder ned. At den undertiden slaar sine Kløer i større Fiske, end den kan vinde Bugt med, er bekjendt nok; Prof. Rasch omtaler saaledes et Exempel paa, at en stor Gjedde blev fisket, i hvis Ryg endnu var fæstet et helt Fiskejohnskelet. Den hækker paa flere Steder, fornemmelig ved Nordmarkens mange Vande og i Trakten omkring Øieren, og foretager hele Sommeren hyppige Fisketoure ned til denne Indsø. If. Prof. Esmark har den fordum ogsaa hækket i Slæbene.

100. *Aquila Chrysaëtos*, (Nilss.)

Landørn.

Denne over det hele Land sjeldne Fugl*) viser sig næsten aldrig saa langt ned i de bebyggede Egne, som i Christianiadalen. I det højeste ere 2 Exemplarer skudte om Vinteren paa Aate; i Aremark i Smaalehnene ere de trufne noget hyppigere. Paa Gyrihougen paa Ringerike, 3—4 Mile fra Byen, hækkede i en Række af Aar et Par, indtil begge bleve bortskudte.

101. *Haliaëtus albicilla*, (Lin.)

Havørn.

Fordum var Havørnen ulige hyppigere i Bunden af

---

*) Se Prof. Raschs Afhandling i Videnskabselsk. Forh. f. 1861; Bidrag til Norges Rovdyr- og Rovfugle-Statistik.

Christianiafjorden, end nu er Tilfældet, men træffes altid oftere end Landørnen, og findes idetheletaget her i Landet i langt større Antal, end denne. De viste sig forhen jevnlige paa alle Øerne, selv paa de lige udenfor Byen liggende Brandskjær. Nu forekomme de sparsomt og synes ikke at hække indenfor Drøbak; somoftest blot om Vinteren træffes de paa de øde, stejle skovbevoxede Bredder af Næsodlandet og Asker, undertiden siddende ved Iskanten, og skydes af og til paa Aadsler. Oppe i Landet forekommer den vel, men sjældent; det største og smukkeste Exemplar, som opbevares paa Universitetsmuseet, er skudt paa Romerike.

102. *Milvus regalis*, Briss.

Glente.

I den sydøstlige Del af Landet paa den anden Side af Glommen, især i Omegnen af Frederikshald, findes Glenten temmelig hyppigt og hækker aarligt, men forekommer langt sparsommere nordenfor denne Trakt. I Christianiaegnen sees den ikke hvert Aar, og er blot truffen om Vaaren indtil ud i Maj. If. Cons. Siebkes Observationer ankommer den i April, undertiden allerede i Marts, (1834 den 31te Marts). Den opholder sig fornemmelig ved Skove, som grændse til store Marker.

103. *Buteo vulgaris*, (Bechst.)

Musvaag.

Denne i alle de lavere liggende Egne af vort Land hyppige Rovfugl ankommer til Christianiaegnen enkeltvis eller i smaa Flokke i April Maaned, enkelte Aar i de sidste Dage af Marts. Den 19de April 1864 traf jeg en Flok paa omtrent 20 St., hvilket er det største Antal jeg

har iagttaget om Vaaren. I Aar, hvor Markmusene, (*Hyp. agrestis*) ere tilstede i Mængde, findes Musvaagerne altid i stort Antal, og formere sig paa Grund af den overflødig Næring overmaade stærkt. Foruden deres Hovednæring, Musene, tager den flere Reptilier, saasom Staalorme og Firben, samt endog Hugorme (*Vip. Berus*); undertiden blive de af disse bidte i Benene, hvoraf de dog ikke døe, men hvilket vel bevirker, at de holde sig stille en Dags Tid. I Skovene efterstræber den Aarfugleunger, men er idetheletaget en af de nyttigste Rovfugle. Flugten er langsom og svævende.

Musvaagerne hække temmelig almindeligt i Omegnens større Granskove, og lægge sine 3—4, i Farve overordentlig varierende Æg, i høje Graner. Bundfarven er grønvid, og fornemmelig i den tykkere Ende bestrøet med større eller mindre Pletter, der variere fra næsten utydeligt graaagtige til mørkt rødbrune. (Længden $23\frac{1}{2}$ — $26''$, Bredden 18 — $22''$). I September eller i Begyndelsen af October foregaar Tilbagetoget, og Fuglene sees paa denne Aarstid oftere og i større Flokke, end om Vaaren; den 7de September 1839 observerede Cons. Siebke saaledes en Flok paa 36 Individier.

104. *Buteo lagopus*, (Brünn.)

Fjeldvaag.

Hvert Aar, men som det synes, blot om Vaaren, træffes Fjeldvaagerne i Christianiadalen paa deres Træk op til Fjeldsletterne. If. Cons. Siebke forekom den forud i større Antal end nu, og viste sig temmelig ofte i smaa Flokke, hvorimod den nu ikke sees uden enkeltvis og meget sparsomt. Den ankommer sjelden efter Midten af April, men ofte allerede i Marts, og opholder sig paa

aabne Marker i Nærheden af Skovene, indtil Sneen i de første Dage af Maj begynder at forsvinde fra de lavere Dele af Fjeldene. Om Høsten vides den aldrig observeret.

105. *Astur palumbarius*, (Lin.)

Duehøg, Hønsehøg.

Denne Christianiaegnens skadeligste Rovfugl er tillige en af de almindeligste. Sommeren tilbringer den i Skovene, hvor den fortærer en Mængde Fuglevildt og Harer, Vaar og Høst indfinder den sig talrigt paa de skovbegrændsede Marker, hvor den efterstræber Raphønsene og hvorfra den foretager Streiftog ind mod Byen efter Duer og Høns. Undertiden tager den ogsaa en Lærke eller et Ekorn; men hvor det gjælder den ringeste Modstand, er den yderst feig, og drives lettelig paa Flugt af et Par Kraaker. Hvor den engang har faaet Vane at jage, holder den sig bestandig; saaledes havde f. Ex. en Duehøg Høsten 1859 sit stadige Tilhold paa Spiret af vor Frelzers Kirke midt i Byen, hvorfra den foretog Jagttoure og plyndrede Byens Hønsehuse og Dueslage. I de første Dage af Maj lægges i høje Grantræer de 3—4 matplettede, eller ofte næsten ensfarvet blaagrønne Æg, hvis Længde er 25—26''' , og Bredde $19\frac{3}{4}$ — $20\frac{1}{4}$ ''' .

106. *Astur Nisus*, (Lin.)

Spurvehøg.

Denne i Christianiaegnen ligeledes meget almindelige Rovfugl har om Sommeren sit fornemste Tilhold og hækker paa Steder, hvor der findes Fjeldvægge i Nærheden af Skove og dyrkede Marker. Uagtet i Størrelse næsten den mindste, er den uden Sammenligning den dristigste af alle Rovfugle. Foruden de mindre Fugle, hvortil den

henregner Troste og Duer, angribe især Hunnerne Fugle, der ere flere Gange større end dem selv, saasom Aarfugle; Prof. Rasch har endog seet den slaa ned paa en Kalkunshane. Med en utrolig Dristighed forfølge de Spurvene under Tagstenene, eller som det ofte hænder, hvor disse søge ind i Husene ad aabentstaaende Døre, samt dræbe Kanarifugle, naar Burene staa i Vinduerne. Om Vaaren blive de ofte hængende paa Limpinde, hvor de slaa ned efter Lokkefuglen.

Her i Omegnen synes Redet oftere at ligge i Træer i Nærheden af Fjeldvægge, end paa Afsatser i disse selv. Helst vælges et mindre Grantræ i Skovkanten, og Redet lægges omtrent i Midten af Træet, undertiden i blot lidt over en Mands Højde fra Marken. Æggene ere i Almindelighed 5, een Gang har jeg seet 6, og ere saaledes i Antal flere, end det er Regelen hos de øvrige Dagrovfugle*). Bundfarven er næsten hvid, eller lyst grønagtig, og de store, ofte ganske faa brunagtige Pletter ere sjelden ligeligt fordelte over det hele Æg, men enten samlede i den tykere Ende, eller dannende en Krands, der kan findes saavel om den ene af Æggets Ender, som omtrent paa Midten af Ægget. (Længden $18-18\frac{3}{4}'''$, Bredden $14\frac{3}{4}-15\frac{1}{8}'''$). De lægges sjelden før i den sidste Halvdel af Maj; saaledes saa jeg i 1859 det første Æg den 27de Maj. Undertiden vedbliver ogsaa denne at lægge Æg over det sædvanlige Antal, naar de lidt efter lidt borttages; saaledes har jeg engang seet 8 Æg lagte i det samme Rede. Om Høsten i October drage de fleste Spurvehøge mod Syd, og vende tilbage i Marts eller i

---

*) I Aar, hvor der findes Overflod af Lemæn (*Lem. norv.*) paa Fjeldene, lægger *Buteo lagopus* paa Grund af den overflødige Næring altid 5 eller 6 Æg.

Begyndelsen af April; men hvert Aar blive flere eller færre tilbage, som tilbringe Vinteren hos os.

107. *Pernis apivorus*, (Lin.)

Hvepsehøg.

I de senere Aar er Hvepsehøgen i en mærkelig Grad tiltaget i Antal, saavel i Christianiaegnen, som paa flere andre Steder i Landet; fornemmelig forekommer den visse Aar almindeligt. Hele Sommeren træffes den i de fleste af Omegnens større Granskove, og søger om Høsten ind paa de mere aabne Steder. Den er en yderst feig Rovfugl, der neppe nogensinde tager varmbloedige Dyr. Hovednæringen bestaar i forskellige Hymenopterlarver, især af Hvepse og Jordhumler, hvis Reder den plyndrer; den tager tillige de fuldkomne Insekter, samt muligens ogsaa Honningen. Ligeledes fortærer den Spyfluelarver, hvoraf Prof. Rasch har fundet en Hvepsehøg, som sad paa et Cadaver inde i Skoven, i den Grad overfyldt, at den ikke kunde flyve bort, men blot hoppe. Flugten ligner Vaagernes (*Buteo*).

Rederne bygges i høje Graner, og Æggene, som ere 3 eller 4 i Antal, lægges omkring Midten af Maj; saaledes blev i 1856 det første Æg lagt den 16de Maj. Deres Længde er $23\frac{1}{2}$ — $24\frac{1}{2}$ ''' , Bredden $18\frac{3}{4}$ — 19 ''' ; paa den næsten aldrig synlige Bundfarve ere de tæt bestrøede med mørkt rødbrune, sammenløbende Pletter, hvorved Hvepsehøgens Æg blive blandt de mørkest farvede af alle Rovfugleæg.

108. *Circus cyaneus*, Keyserl.

Blaa Kjærhøg.

Den blaa Kjærhøg er endnu ikke med Vished bemær-

ket aarligt paa noget Sted i Landet. I Omegnen af Christiania har den enkelte Gange vist sig under Træktiderne, fornemmelig om Vaaren, da Cons. Siebke har observeret den fra Slutningen af April indtil ud i Maj. Om Sommeren er den bleven skudt af Forstmester Barth paa Lørenskoven, et Par Mile fra Byen, hvilket synes at bevise, at den undertiden ogsaa findes hækkende i Landet; dette turde maaske findes at være Tilfældet ved Nordmarkens store Søer og Myrer, hvor der findes mange Ænder, hvis Unger fornemmelig udgjøre deres Næring. De fleste af de undersøgte Individuer have været Hunner og Ungfugle. I sit Væsen have de meget tilfælles med *Strix brachyotus*; Flugten er maageligende.

109. *Circus aeruginosus*, (Lin.)

Rustbrun Kjærhøg.

Et Exemplar af denne Fugl blev i 1825 skudt ved Ellingsrud her ved Christiania, men blev slet præpareret, og gik tilgrunde. Dette er, if. Prof. Rasch, sandsynligvis det eneste sikre Exempel paa denne Arts Forekomst i Landet, og Prof. Nilssons Udsagn i „Scandinavisk Fauna“*), at den skulde være almindelig og hække i det sydlige Norge, synes at bero paa en Misforstaaelse.

2den Fam.: *Strigidae*, Sundev.

110. *Strix nyctea*, Lin.

Sneugle.

Fra de store, øde Fjeldsletter, fornemmelig i Landets nordligste Dele, indfinde Sneuglerne sig undertiden om

---

*) Fogl. 3 Uppl. I. p. 84.

Høsten og Vinteren nede paa Lavlandet, i Almindelighed enkeltvis og sparsomt, men i de Aar, hvori deres Hovednæring, Lemænerne, have foretaget Udvandringer til Sletterne, ofte temmelig talrigt og samtidigt paa flere Steder i de sydlige Dele af Landet. I Christianiaegnen have de saaledes enkelte Aar vist sig hele Vinteren indtil langt ud i den paafølgende Vaar, og ofte er flere Individuer bemærkede ganske i Nærheden af hinanden; saaledes viste de sig, if. Prof. Rasch, hyppigt Vinteren 1831—32. Senere ere til forskjellige Tider, men ikke hvert Aar, enkelte Individuer observerede; men paa Grund af deres overordentlige Skyhed blive de dog sjældent skudte. Paa Universitetsmuseet opbevares et Exemplar, der i April 1837 blev fældet i Smaalehnene. Vinteren 1862—63, da Lemænerne netop det forløbne Aar havde foretaget en Udvandring, viste sig ligeledes Sneugler i Eggen, og endnu den 30te April 1863 saa jeg et Individ ved Sognsvandet. Alle om Høsten og Vinteren paa Lavlandet undersøgte Exemplarer synes at have været Ungfugle.

111. *Strix funerea*, Lath.

Høgugle.

Høguglen synes periodisk at optræde i større eller mindre Mængde. I Christianiaegnen er den i Almindelighed temmelig hyppig og sees fornemmelig Vaar og Høst, men enkelte Aar synes den ganske forsvunden. Om Sommeren træffes den især i Nordmarkens store Skove, hvor den ofte sees siddende i en Trætop midt i Solskinnet uden at blændes; den jager midt om Dagen og griber sit Bytte i Flugten ligesom en Falk, med hvem den i sit Væsen har megen Lighed. Den hækker paa flere Steder, fornemmelig i disse Trakters subalpinske Regioner.

I September og October søger den ud fra Skovene, og træffes ligesom om Vaaren i Byens umiddelbare Omegn; undertiden beskyldes den for at gjøre Skade paa Kyllinger og Raphønsunger.

112. *Strix passerina*, Lin.

Spurveugle.

Spurveuglen viser sig, ligesom foregaaende, aarligt i meget forskjelligt Antal, men er i Regelen uden Tvivl næst *Strix Aluco* den almindeligste Art i Christianiaegnen. Om Sommeren opholder den sig i Skovene, saavel Løv- som Naaleskove; men hele Vinteren træffes den lige inde ved Gaardene omkring Byen. Naar man om Høst- og Vinteraftenerne gaar gennem Slotsparken, høres jevnlige deres korte, skarpe Lokketone, som ligner Trosternes iss; i Almindelighed svares samtidigt fra en anden, som findes i Nærheden. Den er en modig Rovfugl, og griber sit Bytte, som fornemmelig bestaar af Spurve og Meiser, i Flugten. Ofte slaar den om Vaaren ned paa Lokkefugle, naar disse staa ude paa Marken, og blive herved undertiden selv fanget paa Limpinden. Om Høsten anfalder den ogsaa Fugle, der hænge i Trostesnarerne. Den jager fornemmelig Morgen og Aften, og sidder den øvrige Del af Dagen stille paa en Gren, hvor den paa Grund af sin Lidenhed er meget vanskelig at opdage. En Del synes at trække bort om Vinteren.

Dens Rede findes i hule Aspetræer inde i Gransko-ven eller i tætte Holt. Æggene ere 4 i Antal, af Farve hvide og matglindsende, (indeni med et grønligt Skjær) ligesom de øvrige Uglers Æg. Længden 12—13"', Bred- den 10''.

113. *Strix Bubo*, Lin.

Bjergugle, Hubro.

Denne Ugle findes i rigelig Mængde i alle Landets bjergfulde Skovegne. Den forekommer i Christianiaegnen hele Aaret rundt, dog temmelig sparsomt, og hækker blot i de mere afsidesliggende Trakter. Vaar og Høst træffes de nede i Bygden, hvor næsten aarlig Exemplarer blive fældede i Byens umiddelbare Omegn. I de sidste Aar blev saaledes et Individ skudt den 26de, et andet den 27de September 1863; Vaaren 1864 blev et skudt den 30te April. Et Aar blev Bjerguglen truffet hele Aaret rundt i Nærheden af Østensjø, i blot $\frac{1}{2}$ Mils Afstand fra Byen, og formodedes at have hækket her. Den anretter overordentlig Skade paa det jagt nyttige Vildt i vore Skove, og lever af Harer, Ræve og større Fuglevildt; dens Udryddelse bliver opmuntret ved Præmier, og aarlig blive, if. Prof. Rasch's „Rovdyr- og Rovfugle-Statistik“ saadanne udbetalte for gennemsnitlig omtrent 450 i Landet dræbte Bjergugler. For dette Amts Vedkommende udgjør det aarlige Antal blot mellem 7 og 8; eet Aar (1849) beløb Antallet sig til 83.

114. *Strix otus*, Lin.

Hornugle.

Denne i Norge blot til Landets sydligste Dele indskrænkede Ugle, synes i Christianiaegnen at forekomme meget almindeligt. Den har fornemmelig sit Tilhold i Skove, som grændse til dyrkede Marker og træffes ofte i smaa Granholt i Nærheden af Gaardene. Den besværes ikke synderligt af Dagslyset, og kan, ligesom en Falk, staa stille i Luften, medens den speider efter sit Bytte,

der bestaar af alleslags Mus. Den forlader os i Regelen om Vinteren.

Hornuglen hækker her i Egnen især paa de skovbevoxede Øer i Bunden af Fjorden, samt paa Ladegaardsøen, hvor Prof. Rasch til forskjellige Tider har truffet dens Unger. Til Rede benyttes altid et gammelt forladt Kraakerede, som blødt udfodres med Fjær og Dun. Æggene ere 5 eller 6 i Antal, og lægges allerede før Midten af April; saaledes blev i et Rede, som Vaaren 1859 blev fundet af Cand. Landmark ved Gaarden Berg i Aker, det første Æg lagt den 8de April. Længden 17—18'''', Bredden 13—14 $\frac{1}{2}$ '''.

115. *Strix brachyotus*, Lath.

Kortøret. Ugle.

Da den kortørede Ugle her i Landet er en næsten udelukkende alpinsk Fugl, der om Sommeren opholder sig og hækker paa vore Fjelde, viser den sig paa denne Aarstid i Regelen aldrig i Christianiaegnen, men blot under Træktiderne Høst og Vaar. Kun i Lemænaar følge de sin Hovednæring ned til Lavlandet, og ere da enkelte Gange trufne i Omegnen ogsaa om Sommeren. I Smaalehnene har Prof. Rasch under saadanne Aar endog fundet dem hækkende. Om Høsten komme de ned fra Fjeldene i August, eller omtrent samtidigt med den dobbelte Bekkasin (*Scol. major*), med hvem den saavel paa Fjeldene som hernede ofte deler Opholdssted. Den er temmelig sky, men trykker ligesaa haardt som denne for Hunden, og begge blive ofte stødt op sammen. Den træffes især ved Myrer og Kjær inde i Aasmarkerne, hvor den sidder ved en Tue paa Marken eller i aabne Bakker i Udengene mellem det høje Græs; i Træerne sees de

aldrig. Uden at blændes af Dagslyset, jager den hele Dagen, dog helst i skyet Vejr. I September og October flytter den bort og vender tidligt tilbage om Vaaren; den er, tildels tilligemed foregaaende Art, her i Egnen den eneste fuldstændige Trækfugl blandt Uglerne.

116. *Strix lapponica*, Sparrm.

Lapugle.

I Løbet af forholdsvis faa Aar har denne anselige Ugle, der giver lidet efter for Hubroen i Størrelse, udbredt sig fra Sveriges nordligste Provindser til Norge, trængt længere og længere mod Syd, og er nu observeret i de fleste af Landets Egne, selv de allersydligste. Allerede 1811 troer Prof. Rasch at have bemærket et Exemplar af denne Art blandt nogle Ugler, der paa en Gaard i Smaalehnene vare opslaaede paa en Væg; men først imellem Aarene 1830 og 1840 blev den første Gang antegnet som norsk. If. Prof. Esmark, der med overordentlig Iver og Omhyggelighed har samlet Bidrag til Kundskaben om vort Lands Fauna, blev det første indenlandske Exemplar skudt her ved Christiania i Uranienborgskoven den 23de September 1836. I Februar Aaret efter blev atter en gammel Han fældet i Omegnen. I Midten af Decenniet 1840—50 blev et Par Individier skudte ligeledes her i Egnen, samt et i Nærheden af Frederikshald. I Decenniet 1850—60 er den, foruden paa flere andre Steder, skudt 3—4 Gange i Skovene omkring Næs Jernværk, samt et Exemplar i Bærum den 6te December 1860; dette sidste opbevares paa Universitetsmuseet tilligemed 2 i Slutningen af 1862 skudte Individier, det ene, en Hun, skudt i Nærheden af Moss den 30te October, det andet, en Han, skudt i Skie Sogn

den 15de November. At Lemænernes Udvandringer have bidraget ogsaa til denne Ugles Udbredelse mod Syd, synes utvivlsomt.

117. *Strix uralensis*, Thunb.

Slagugle.

Uagtet denne Ugle endnu blot er observeret i forholdsvis faa Exemplarer i Landet, er den neppe overmaade sjelden, men sandsynligvis udbredt i de fleste af Nordens større Naaleskove. I Udseende og Levemaade har den meget tilfælles med følgende Art, og er vistnok ofte forvexlet med denne. De første indenlandske Exemplarer bleve alle truffe i Christianiaegnen. I 1841 blev til Prof. Esmark indsendt et i Høland skudt Individ, hvor atter et andet blev skudt Vinteren 1843. Høsten 1846 blev et tredje skudt i Urskoug. Senere har den sparsomt udbredt sig, og er nu truffen paa mange Steder, saasom i Smaalehnene, i Elverum, ved Arendal og Mandal.

118. *Strix Aluco*, Lin.

Katugle.

Katuglen findes Aaret rundt i Christianiaegnen, og er den hyppigste af de der forekommende Ugler. Uden at gaa dybt ind i Granskovene, har den om Sommeren sit fornemste Tilhold i dissers Udkanter, og trækker mod Høsten ind til Gaardene, hvor den Vinteren over opholder sig i Lader og Udhuse, og udrydder her en Mængde Rotter og Mus. At de ogsaa undertiden tage vort tamme Fjærkræ, sees deraf, at de af og til blive fangede i Høgebure med en Due til Lokkefugl.

Parringstiden begynder allerede i Marts, og Æggene findes gjerne i den første Uge af April. Hyppigst synes

de at findes i hule Træer, især af Pil eller Asp; endvidere i gamle Lader og Sagbrug, samt andre forfaldne, eller og under Arbeide værende Bygninger; paa denne Maade hække de ikke sjelden midt inde i Byen i Huse, der endnu staa omgivne af Stilladset. Saaledes vare f. Ex. de første levende Væsener, der opslog sin Bolig under Taget af det nye Universitets Museebygning et Par af Minervas Fugle*). I hule Træer har jeg ligeledes seet den hække midt inde i Byen. Undertiden benyttes ogsaa et forladt Kraakerede. Æggene hvile paa et blødt Underlag af Fjær, og ere i Antal 5, sjelden 4 eller 6, og $21\frac{1}{4}$ — $22\frac{1}{2}$ ''' i Længde; $17\frac{1}{2}$ — 18 ''' i Bredde. I 1862 blev det første Æg i et Rede lagt den 11te April.

119. *Strix Tengmalmi*, Gmel.

Perleugle.

Denne over det hele Land udbredte, men overalt spredt og aarligt i uregelmæssigt Antal forekommende Art er i Almindelighed ikke sjelden i Christiania Omegn, men sees ikke ofte om Sommeren, da den opholder sig i de mere afsidesliggende Skove. Vaar og Høst viser den sig oftere, og træffes i Omegnens smaa Skovpartier, enkelte Aar endog temmelig hyppigt. Om Høsten fortærer den de i Trostesnarerne fangne Fugle, men blive herunder ofte selv hængende i det andet Haar. Den flytter gjerne bort sent om Høsten, og viser sig atter i Omegnen omkring Begyndelsen af April.

I Nordmarkens store Skovstrækninger er Perleuglen ikke sjelden om Sommeren. Den er yderst vanskelig at opdage om Dagen, da den i høj Grad er ømfindelig for

*) Dog ikke netop den egentlig Minerva helligede *Strix psilodactyla*, Nilss.

Dagslyset, og sidder aldeles ubevægelig, somoftest paa en lav Gren tæt ind til Stammen. Sandsynligvis er Perleuglen den af vore Ugler, der lægge sildigst Æg, thi i et Rede, som blev fundet Vaaren 1859*), var det første af de 4 Æg lagt den 16de Maj. (Disse Ægs Længde var hos alle 15'', Bredden 12'').

5te Orden, *Pullastræ*, Sundev.

1ste Fam. *Columbidae*, Sundev.

120. *Columba Palumbus*, Lin.

Ringdue.

Ringduen er en af Christianiaegnens tidligste Trækfugle, og ankommer i Slutningen af Marts (i 1846 if. Cons. Siebke endog den 9de Marts), de fleste dog omkring eller noget før Midten af April.

Efter deres Ankomst træffes de i smaa Flokke paa indtil et Dusin Stykker, sjeldnere enkeltvis, fornemmelig om Morgenen siddende i de nypløjede Agre, eller i Haver omkring Gaardene, især hvor disse støde op til Skovkanterne. Om Sommeren har denne, i Modsætning til efterfølgende Art, sit fornemste Tilhold i couperet, næsten bjergagtigt Terrain. Om Høsten streife de om paa Markerne familievis, og skydes især i September i temmelig stort Antal paa de Steder, hvor de regelmæssigt hver Dag til bestemte Tider indfinde sig paa Agrene, især Hvede- og Erteagrene; de fortære ogsaa Egenødder, samt, if. Prof. Rasch, det udfaldne Frø af Grankonglerne.

---

*) I et hult Aspetræ i Nærheden af Lillehammer.

Den synes i Regelen at hække 2, undertiden endog 3 Gange i Løbet af Sommeren; det første Kuld lægges i Maj, det andet i Juli. Den 12te September 1864 saa jeg paa Torvet Unger, hvis Fjære endnu vare behængte med lange Dun, og som vistnok tilhørte det 3die Kuld. De 2 hvide, stærkt glindsende Æg, hvis Længde er 18—19'''', og Bredde 12—13¹/₄'''', lægges næsten altid i et gammelt Kraake- eller Ekornrede; naar den selv bygger sit Rede, er dette saa tyndt og daarligt, at Æggene kunne sees gennem det nedefra.

121. *Columba Oenas*, Lath.

Skovdue.

If. Prof. Rasch forekom denne Art forhen talrigere i Christianiaegnen end Ringduen, hvilket endnu synes at være Tilfældet i Smaalehnene. Den ankommer, ligesom denne, enkelte Aar allerede i Slutningen af Marts, og neppe nogensinde efter Midten af April. Den ynder fortrinsvis de flade Enge, der støde op til gammel Løvskov, helst bestaaende af Eg og Asp. Om Høsten træffes de, sparsommere end Ringduen, paa Agrene, hvor de gjøre Skade paa Kornet, og skydes sammen med denne, især fra enkelte bestemte Træer, som de altid udvælge til deres Hvileplads. De fleste Skovduer drage bort i October, men enkelte først i November Maaned.

Yderst sjelden findes Skovduen, if. Prof. Rasch, hækende ligesom foregaaende i gamle Kraakereder, men næsten altid bygger den i hule Træer inde i gamle Løvholt, og næsten colonievist, idet i Almindelighed flere Par ruge lige i Nærheden af hinanden. En saadan mindre Colonie hækker i Regelen aarligt i en blandet Aspe- og Granskov bag Gaarden Holmen i Aker, fornemmelig i

nogle gamle Spettehuller; saadanne Colonier findes forresten paa faa Steder i Omegnen. Æggene, 2 i Antal, lægges 2 Gange om Aaret, i Slutningen af April eller i de første Dage af Maj, samt i Juli. Formen er mere sammentrykt, og afrundet i begge Ender, end Ringduens; Længden $16\frac{1}{4}$ — $17\frac{3}{4}$ ''' , Bredden $12\frac{1}{2}$ — $13\frac{1}{4}$ ''' .

122. *Columba Turtur*, Lin.

Turteldue.

Den første Gang Turtelduen blev antegnet som norsk Fugl, synes at have været i 1824, da der i Nærheden af Drøbak viste sig en Flok paa 7 Individer, hvoraf flere bleve skudte, og eet indsendt til Prof. Rasch af afdøde Major Hvitfeldt. Den 6te October 1844 blev en Ungfugl skudt i Træerne paa Akershus Fæstning af Lieutenant Juul; senere er den skudt paa flere Steder i Landet, saasom i Robygdelaget, ved Aasgaardstrand og i Søndfjord. At den ogsaa undertiden hækker hos os, synes udenfor al Tvivl, da dels de fleste af de observerede Individer have været Ungfugle, dels ere de flere Gange truffene her om Sommeren; saaledes blev i 1861 et Par bemærket hele Sommeren og antoges at have Rede i Nærheden af Ullensaker Kirke.

B. Cursores, Illiger.

6te Orden, Gallinae, Lin.

1ste Fam. *Tetraonidae*, Sundev.

123. *Tetrao Urogallus*, Lin.

Tiur (♂), Røj (♀).

I alle de større Granskove, der fornemmelig mod Nord begrændse Christianiadalen, findes Tiurer og Røjer i temmelig stort Antal det hele Aar rundt. Saasnart den første Sne er falden om Vinteren, trække især Røjerne ned mod Skovkanterne, der grændse til de aabne Marker, og sees her hele Vinteren, ofte lige nede i de smaa Skovpartier bag Gaardene, f. Ex. Gaustad og Grimelund. Hvor Skovene, saasom i Nordmarken, have nogen større Udstrækning, findes ikke sjelden deres Rede inde i disses tætteste Dele, i Almindelighed liggende under en liden Granbusk. De gulagtige, med smaa brunlige Punkter tæt bestrøede Æg ere efter Røjernes Alder 6—12, undertiden 15 i Antal, og lægges i Regelen omkring den 3die Uge af Maj. Næsten aldrig findes større Pletter, men ofte ere disse saa smaa og tætsiddende, at Ægget synes ensfarvet gulbrunt. Deres Længdø varierer fra 24—27'''', Bredden fra 18—19³/₄'''. Naar Ungerne i Løbet af Juni Maaned ere ud-rugede, foretager den samlede Familie Streiftog omkring

i Skovene, og besøger enkelte Gange ligesom om Vinteren den aabne Bygd; saaledes traf Stud. Hvoslef Sommeren 1863 en Familie, bestaaende af begge Forældre og en hel Flok halvvoxne Kyllinger i en Løvskov lige ved Gaarden Riis, omtrent $\frac{1}{4}$ Mil fra Byen; saavel de Gamle som Unge vare overordentlig lidet sky.

Høsten 1861 hændte det noget usædvanlige Tilfælde, at forskellige „Storfugl“ bleve skudte eller tagne levende midt inde i Christiania By. Grunden hertil kunde enten være den, at de vare jagede indover Byen af en eller anden større Rovfugl, sandsynligvis *Falco Gyrfalco*, eller ogsaa kunne Indvoldsorme have bevirket hos dem en Slags Galskab, ifølge hvilken de bleve drevne uden selv at vide hvorher *).

Paa Universitetsmuseet opbevares 2 hvidspraglede Røjer, den ene med enkelte hvide Fjære, især under Bugen; den anden, kjøbt paa Torvet omtrent 1850, har næsten hele Ryggen hvid.

124. *Tetrao Tetrix*, Lin.

Aarfugl.

Aarfugle forekomme meget talrigt i alle Aaser omkring Christiania. Paa hver klar Vaarmorgen kan man, somoftest lige udenfor Byen, høre deres Spil fra Frogner-sæteren, Vettakollen, Højderne ved Sognsvandet, Grefsen-

---

*) En Dag saaes nemlig en stor Røj at sidde paa Taget af et lavt Hus i Kirkegaden; den syntes ganske frisk, og lod sig ikke i mindste Maade forstyrre af Larmen og Menneskene paa Gaden; endelig blev den skudt med en Pil. I Begyndelsen af Vinteren samme Aar fløj en Tiur ind i Værelserne paa „Oscars Minde,“ hvor den blev fanget levende. Samme Høst fløj en Aarhøne ind af et Vindue i Revisions-Departementet, og blev fanget og holdt levende en Tid.

aasen og Ryenbjergene. Ikke sjelden spiller den ogsaa til andre Aarstider; saaledes har jeg hørt den i Nordmarken den 2den November, og paa andre Steder i Landet ere de hørte saavel midt i Juni, som ved Nytaarstider. Aarfuglene ruge temmelig hyppigt i Aasmarkerne, og lægge sine Æg i Gjennemsnit noget tidligere, end Røjen, eller omtrent i den 2den Uge af Maj; saaledes blev det første Æg fundet i 1856 den 9de Maj. I Antal ere de 10—12; Bundfarven er som hos foregaaende gulagtig, men Pletterne ere næsten aldrig sammenløbende, men ofte temmelig store, og paa enkelte Æg fortrinsvis samlede om den tyndere Ende. Størrelsen varierer ubetydeligt; Længden hos 12 Exemplarer fandt jeg fra $22\frac{1}{2}$ — $23\frac{1}{8}$ '''', Bredden hos eet $15\frac{3}{4}$ '''', hos de øvrige fra $16\frac{1}{4}$ — $16\frac{3}{4}$ ''''. De lægges helst under en mindre Busk, dog ofte temmelig aabent.

I større Mængde, end foregaaende, trække Aarfuglene efter den første Sne om Vinteren fra Aaserne ned i Bygden, og opholde sig hele Vinteren i Skovkanterne og Granholtene, hvorfra de ofte, især naar der er falden Nysne, besøge Løvskovene lige bag Gaardene. Nogen betydelig Jagt drives her i Eggen kun af faa Jægere; Stok og Snare benyttes ikke synderlig, og den fordærvelige Jagt i Føstretiden er efter Loven af 4de Aug. 1845 betydelig aftaget.

Paa Universitetsmuseet opbevares følgende afvigende, tilfældigt varierende, og hybride Former:

2 hvidspragledede Aarhaner; den ene blev kjøbt paa Torvet i Februar 1857, og har enkelte hvide Fjære paa Ryg og Bug; den anden, indleveret fra Christianssand 1862, har Ryggen hvidspraglet, fortil skarpt begrændset af den normale blaasorte Farve.

4 Hanner af *Tetrao hybridus Urogalloides*, eller de

saakaldte Rakkellhaner, den ene fra Romerike, den anden fra Smaalehncne, begge indleverede 1840. Den tredie blev indleveret 1843, den fjerde i Maj 1864 af Ingier paa Lian her ved Byen. Denne Fugl, af Størrelse som en stor Røj, forekommer oftere paa Torvet, hvor f. Ex. Universitetspræparanten Høsten 1862 fandt 3 Stykker.

1 Hun af *Tetrao hybridus Urogalloides*. Denne er muligens ikke sjeldnere, end Hannen, men oversees let, da den ligner en Aarhøne, kun er den lidt større.

1 hvidspraglet Aarhøne, med enkelte hvide Fjære hist og her.

4 sterile Aarhøner, eller gamle Individier, der have ophørt at lægge Æg, og antage en noget mørkere Farve og Hanens kløftede Hale. Den ene er indleveret i 1839, den anden i Marts 1854; den tredie er i Sommerdragt og skudt af Lector Friis i September 1856. Den fjerde er tillige noget afvigende, da den har flere hvide Fjære, hvid Øientrakt, og et bredt hvidt Baand under Struben.

1 *Tetrao hybridus lagopoides*, skudt i Østerdalen 1851. Denne Bastardform er ulige sjeldnere end den anden, men er truffen paa flere Steder i Landet, f. Ex., if. Pastor Schübeler, i Thelemarken 1840, samt ved Kongsvinger 1863.

125. *Tetrao Bonasia*, Lin.

Hjerpe.

Hjerpen har sit fornemste Tilhold i Aaslier, hvor Granskoven er blandet med enkelte Løvtræer, især Birk, og gjenemskaaret af mange Bække. Den forekommer i Christianiaegnen ligesaa talrigt, som Aarfuglen, og foretager ligesom denne om Høsten Udvandringer til Granholtene og Løvskovene ovenfor Gaardene, hvor den træffes familievis lige til om Vaaren. De løbe mindre om paa

Marken, end de foregaaende Arter; Flugten er saa tung og larmende, at det lyder, som det var en Tiur, naar en Hjerpe flyver op. De fanges i Stok om Høsten og skydes, muligens i noget større Antal, end de øvrige Storfugle. Ikke sjelden blive de hængende i Trostesnarerne, hvor disse staa inde i Skoven.

Uagtet Hjerperederne sjelden lægges under en Busk, som hos de foregaaende, men oftest ganske aabent, om end helst i de tætteste Dele af Skoven, er det dog ulige vanskeligere at opdage end dissers, muligens paa Grund af, at Hjerpen ligger endnu fastere paa Æggene, end Røjen og Aarhønen. Æggene ere 10—12, og farvede som Aarhønsæggene; men hvad der hos disse er en Undtagelse, nemlig at de fleste og største Pletter ere især samlede om Æggets tyndere Ende, er hos Hjerpeæggene Regelen. Længden varierer fra 18—19"', Bredden fra 12—13 $\frac{1}{2}$ ". Saasart Ungerne ere udklækkede, indfinder Hannen sig atter hos Familien, som nu holder sig samlet lige til om Vaaren.

126. *Lagopus subalpina*, Nilss.

Lirype.

Kun i meget snerige eller kolde Vintre vise Liryper sig saa langt nede, som i Christianiadalen, men blot kortere Tidsrum ad Gangen. Enkelte Aar ere de saaledes under stærke Snefald bemærkede paa Ryenbjergene, og i Trakten omkring Sognsvandet saa langt ned, som i Birkeskovene ved Gaarden Haugerud. Et enkelt Individ er endog fældet i den botaniske Have ved Tøjen lige udenfor Byen. Rypernes nærmeste Sommeropholdssted er Gyrihougen og Krogskoven paa Ringerike, samt Hadelandsaaserne og Skreibjergene ved Mjøsen; if. Prof. Rasch

ere de enkelte Aar om Sommeren trufne endog paa Frognersæteren, hvor de antages at have hækket.

127. *Perdix cinerea*, Lin.

Raphøne.

Allerede før Midten af forrige Aarhundrede indvandrede Raphønsene fra det sydlige Sverige til Norge, og trængte mod Nord op saa langt som til Christiania. Denne deres første Indvandren omtales i „Topographisk Journal for Norge“, H. 21 p. 148, paa følgende Maade: „I 1744—46 indkom fra Bohuslehn Raphøns, der udbredte sig lige op til Christiania, hvor de paa kongelig Befaling bleve fredlyste i 3 Aar.“ Paa flere andre Steder i samme Journal staa Raphønsene anførte fra forskjellige Egne af Landet, men synes dog at have været sjeldne, indtil de i Slutningen af Aarhundredet aldrig mere bleve omtalte, og sandsynligvis vare forsvundne. Aar 1811 foretog de en ny Indvandring, og 2 Aar senere observeredes de atter i Christiania Omegn.

Siden denne Tid har Raphønsenes Antal stadigen tiltaget, fornemmelig i de sidste 10—20 Aar, paa samme Tid, som deres Udbredelse over Landet stadigen er skreden frem. Dog har deres Optræden overalt været højst uregelmæssig, og det har oftere hændt, at de, efter i nogle Aar at have vist sig mere eller mindre talrige, pludselig ere aldeles forsvundne, og først atter have vist sig efter flere Aars Mellemlum. En saadan uregelmæssig Forsvinden af en i Almindelighed hyppig Fugl fra en Egn, hvori den engang er indvandret, kan kun have sin Grund i en fuldstændig Udvandring, og det er i Regelen let at paavise, hvor denne er gaact hen. Vistnok ødelægges et stort

Antal i kolde og snerige Vintre, og mangfoldige Kuld gaa tilgrunde derved, at Engene, hvori Rederne ligge, slaaes grønne; ofte bortskydes hele Flokke af dem om Høsten, men fuldstændig udryddes kunne de ikke i Løbet af eet Aar. Denne Udvandring synes helst at indtræffe, efter at de Aaret iforvejen have været mere end almindelig talrige; i hele 1861 og Vinteren til 1862 forekom de saaledes i saa stort Antal overalt i de sydlige Dele af Landet, som de neppe nogensinde før eller senere have gjort; de hækkede i Mængde paa de fleste Marker, fandtes i talrige Flokke overalt om Høsten, og saaes hele Vinteren igjennem ved Lader og paa Markerne nær Gaardene. Vinteren var hverken særdeles kold eller snerig, men ikkedestomindre var i det paafølgende Aar, 1862, og derpaa 1863 næsten ikke en Raphøne tilbage i Christianiadalen, hvorimod de kunde følges paa deres Vej gjennem Oplandene til det Thronhjemske, hvor de under de nævnte Aar forekom i Mængde. Iaar, i 1864, have de atter begyndt at vise sig sparsomt i Christianiaegnen, og de faa Flokke, som findes, blive saavidt muligt fredede, og enkelte Steder endog fodrede.

Den omhandlede Vaar 1861 fandtes en Mængde Reder, fornemmelig i Byens nordøstlige Omegn. Da de især laa i Kløver- og Vikkeragrene, som blive slaede grønne, gik et stort Antal Æg og Unger tilgrunde; paa denne Maade bleve saaledes paa en Løkke ved Thronhjemsvejen ikke mindre end 7 Reder paa een Gang ødelagte. Æggenes Antal er indtil 19; Farven er ensfarvet graagul, Længden 16—18 $\frac{1}{2}$ ''' , Bredden 12—12 $\frac{1}{4}$ ''' . Af Form ere de stærkt afrundede i den tykkere Ende; de lægges i Maj eller Juni. Fuglen ligger fast paa Æggene, og flyver undertiden lige paa den, som nærmer sig.

128. *Perdix coturnix*, Lath.

Vagtøl.

Vagtølen er i de allersidste Aar bleven ulige hyppigere i Christiania Omegn, end forhen, og synes nu regelmæssig hver Sommer at indfinde sig og hække, hvilket ikke før var Tilfældet. Den optræder dog periodisk her, som overalt i Landet; saaledes var den, if. Prof. Rasch, i 1832 overmaade hyppig her i Egnen, og blev truffen fornemmelig omkring Etterstad. Som Trækfugl ankommer den i den sidste Halvdel af Maj; Conservator Siebke observerede saaledes den første Vagtøl i 1837 den 26de Maj, i 1846 den 16de Maj; i 1862 saa jeg en den 22de Maj, og hørte den i 1864 endog indenfor Byens Grændse, paa en Eng nedenfor Uranienborg, den 27de Maj. Hannen giver sig snart tilkjende ved sit saakaldte Slag, der bestaar af 3 hurtigt efter hinanden udstødte, skarpe Fløjtetoner, efterfulgt af en svag, hæs Lyd, der kun kan høres i ganske kort Afstand. Flugten er hurtig, lav, og ligner Raphønsenes; den trykker ikke synderlig fast for Hunden, men løber helst fra denne. Indfangede Individuer ere lette at underholde. Vagtølen er bemærket her i Omegnen indtil i de sidste Dage af September*).

I de sidste 4—5 Aar ere aarlig Reder fundne, især paa de store Enge omkring Gaarden Smestad, Sogn og

---

*) Prof. Esmark er ved egne Observationer bleven opmærksom paa et Forhold hos denne Fugl, som har sit Sidestykke hos Ryperne og muligens endnu flere Fugle, nemlig at de ere istand til at hvile paa Vandet. Den 24de September 1849 saa han nemlig i den spanske Sø, og senere paa Middelhavet i Slutningen af October s. A. gjentagne Gange Flokke af Vagtøler kaste sig ned paa Søen, udhvile sig her svømmende, og igjen hæve sig, men altid i mere eller mindre stormende Vejr.

Grimelund. De indtil 12 Æg ere paa den stærkt brun-gule Bundfarve bestrøede med store sorte Pletter; Længden er 12—14"', Bredden 9—11"'. De lægges i Løbet af Juli, vistnok oftest i Maanedens Slutning; saaledes blev det første Æg i et Rede, der Sommeren 1861 blev fundet i Ullensaker, lagt den 22de Juli.

2den Fam. *Pteroclidæ*, Illig.

129. *Syrrhaptés paradoxus*, Illig.

Kirgisisk Steppehøne.

Et af de mærkværdigste Phænomener inden Ornithologien i vor Tid er uden Tvivl den kirgisiske Steppehønes Optræden i Europa i Løbet af Aarene 1861, 62 og 63. Denne yderst ejendommelige Fugl, hvis Hjem er Arabien og det mellemste af Øst-Asiens Ørkener, viste sig under disse Aar, fornemmelig i Maanederne Juni, Juli og August, flokkevis, men meget spredt, i de fleste af Europas Lande, og Sommeren 1862 ogsaa i vort kolde Norge. Deres Op-træden her i Landet indskrænkede sig, saavidt bekjendt, til 4 eller 5 Tilfælde, alle i August Maaned, men neppe flere end 4 Individuer ere blevne opbevarede, og om de fleste savnes næsten alle de nærmere Oplysninger; hvad der om disse Tilfælde er mig gjennem Prof. Esmark og Stipendiat Boeck bekjendt, vil jeg meddele, skjønt kun det ene tilhører Omegnen af Christiania.

Omtrent i Midten af August 1861 blev fra Doctor Roscher i Mandal indsendt til Prof. Esmark 2 højst ufuldkomment opbevarede Exemplarer af denne Fugl, som var skudt af en Flok paa 14—15 Individuer i Nærheden af denne By. Begge Exemplarer bleve smukt præparerede, og opstillede paa det zoologiske Museum. Noget senere

i samme Maaned bleve atter 2 Exemplarer bragte ned til Byen fra Øieren, hvor de netop vare skudte paa en af Øerne. Men da Overbringeren ikke blev henvist til Universitetet, ere de sandsynligvis undergaaede den sørgelige Skjæbne at være solgte paa Torvet, og spiste. Omtrent samtidigt blev det Prof. Esmark berettet, at der netop havde vist sig i Søndfjord i Bergens Stift en Flok Steppchøns, men nærmere Oplysning om disse savnes. Ligeledes bleve paa samme Tid flere Flokke seede i Omegnen af Bergen, og 2 Exemplarer af Bønder indsendte til Bergens Museum, hvor de findes, men endnu ikke præparerede til Opstilling. Endelig blev det Stipend. Boeck fortalt af Fiskere, at en Flok aldeles ubekjendte Fugle, hvis Beskrivelse passer paa denne, havde vist sig paa Stordøen udenfor Stavanger.

7de Orden, **Grallae**, Linné.

1ste Fam. *Charadriidae*, Bonap.

130. *Charadrius Hiaticula*, Lin.

Strandryle.

Strandrylen opholder sig og hækker omtrent lige ofte ved Søen, som i det Indre af Landet, og forekommer saaledes her i Omegnen saavel ved Strandbredden i Bunden af Fjorden, som ved Indsøerne. Fornemmelig har den sit Tilhold paa stenede eller sandige Bredder, hvor den løber om i Fjæren og nærer sig fornemmelig af Crustaceer, eller ved Ferskvand af Myggelarver. Den er overmaade livlig, og i Flok ofte temmelig sky. I den første Halvdel af Juni findes ikke sjeldent dens Rede paa de lave Strandbredde ved Bækkelaget, paa Øerne, eller og paa Grun-

dinge, der have dannet sig i Elvemundingerne, saasom ved Loelvns Munding; endnu i 1857 fandtes et Par endog hækkende paa den inde i Byen liggende Oslo Grunding. Æggene ere 4 i Antal og lægges i en Fordybning i det blotte Sand. Af Udseende ligne de betydeligt Æggene af *Totanus hypoleucos*; af Farve ere de gulgraa, overalt bestrøede med sorte og graa Prikker og Streger; Længden er 15—16 $\frac{1}{4}$ ''' , Bredden 11 $\frac{1}{8}$ —12'''.

Som Trækfugl ankommer Strandrylen til Egnen i Løbet af April Maaned; om Høsten før Afreisen, som i Almindelighed foregaar i Slutningen af September, slaa gjerne nogle Par sig sammen og streife om paa Strandkanterne, ofte blandede med nogle *Tringa alpina*.

131. *Charadrius minor*, Meyer.

Liden Strandryle.

Denne Art har, i Modsætning til foregaaende, mere sit Tilhold i det Indre af Landet, end ved Fjordene, og træffes i Christianiaegnen, muligens noget talrigere end denne, i størst Mængde paa de sandige Øer og Halvøer i Øieren, eller Nitelvns og Glommens Opskyninger, især under laveste Vandstand. Ved Fjorden findes den inde i Vigerne, men aldrig i noget stort Antal. De ere yderst lidet sky, men vanskelige nok at opdage, især paa stenede Bredder; de løbe hurtigt og rykvis. Om Vaaren ankomme de og drage bort om Høsten omtrent samtidigt med foregaaende Art.

Den hækker paa sandige Strandenge, paa Øerne i Fjorden og i Øieren, og er ligesom foregaaende til de seneste Aar funden hækkende paa Oslo Grunding. Æggene lægges enten i Sandet eller ovenpaa en Tue (saaledes laa et Rede, der i Juni 1861 blev fundet paa Hoved-

øen); de ere ikke synderlig pæreformige, have en graagul eller mørkt graaagtig Bundfarve uden Spor af Glands, og ere tæt bestrøede med brune Punkter og Streger. Længden er 14—14³/₄''' , Bredden 10¹/₈—10¹/₂''' .

132. *Charadrius apricarius*, Lin.

Brokfugl, Hejlo.

Under Træktiderne er Brokfuglen almindelig ved Christiania, men forekommer her ikke til andre Aarstider. Om Vaaren ankommer den, Hannerne noget før Hunnerne; i Løbet af April, eller enkelte Aar, ifølge Cons. Siebke, allerede i de sidste Dage af Marts, og kjendes paa lang Afstand ved deres monotone Piben. De opholde sig paa Agrene i smaa Flokke, paa omtrent et Snes Stykker; men ifølge Observationer af Prof. Rasch, kunne de undertiden endog bestaa af Flokke paa over 100 Individuer. Ud i Maj drage de op paa Fjeldene for at hække; indtræffer der i denne Maanedes Slutning eller i Juni stærkt Uvejr, saaledes som det f. Ex. var Tilfældet i 1863, søge de igjen i store Flokke ned paa Lavlandet, og sees atter en kort Tid i Omegnen. Om Høsten vise de sig her atter i August, men meget spredt, og idetheletaget sparsommere end om Vaaren; i October drage de bort. Hernede er Brokfuglen altid temmelig sky og vanskelig at komme i Hold.

133. *Charadrius helveticus*, Bonap.

Kystbrokfugl.

Af denne idetheletaget sjeldne Brokfugl er der i de senere Aar skudt adskillige i Landet, saavel ved Søen, som ved ferskt Vand og synes i Christianiaegnen at vise

sig næsten aarligt. Det første indenlandske Exemplar blev skudt af Conservator Siebke paa Ladegaardsøen omtrent Aar 1830. Senere har den vist sig ikke ganske sjeldent om Vaaren enkeltvis mellem Flokkene af *Charadrius aprincarius*, og Prof. Esmark har saaledes paa een Dag skudt 4 Stykker paa Øen Herbern. I 1859 blev et gammelt og et ungt Individ skudt af Forstkandidat J. Gram paa Ringeriksfjeldene, og det synes sandsynligt, at den ogsaa hækker i vore Fjeldegne, ihvorvel Redet aldrig vides fundet. Om Høsten træffes den hyppigere ved Kysterne, end i det Indre af Landet; i 1864 saa jeg hos Vildthandlerne paa Byens Torv 5 Stykker mellem den 26de September og den 5te October.

134. *Vanellus cristatus*, Meyer.

Vibe.

Denne Fugl, der langs hele Landets Vestkyst lige op til Polarcirkelen er hyppig, paa enkelte Steder, f. Ex. ved Listerland og Jæderen endog overmaade talrig, forekommer intetsteds almindeligt paa Østlandet. Her i Christianiaegnen viser den sig blot om Vaaren, da den ankommer i smaa Afdelinger omtrent samtidigt med Ringduen (*Col. Palumbus*). De ankomme i Regelen i Begyndelsen af April, if. Cons. Siebkes Optegnelse, undtagelsesvis i Slutningen af Marts. De opholde sig især paa Øerne i Bunden af Fjorden; fornemmelig har Prof. Esmark truffet dem ofte paa de sumpige, aabne Enge paa Lindøen. Flokkene bestaa her neppe nogensinde af over et Snes Individuer. De trække snart atter bort, og vise sig her aldrig om Sommeren; selv om Høsten vides de neppe nogensinde observerede i Omegnen.

135. *Streptilas collaris*, Temm.

Stendrejer.

Denne Fugl er her i Landet ikke truffen uden ved salt Vand, hvor den, uden nogensteds at være synderlig hyppig, dog forekommer fra Hvaløerne af indtil indenfor Polarcirkelen. Den viser sig aldrig langt inde i Fjordene, og er derfor yderst sjældent observeret indenfor Drøbak; i Christianiaegnen vides endnu blot eet Exemplar at være skudt, if. Prof. Rasch ved Stejlene omtrent Aar 1829, og indsendt til Prof. Rathke.

136. *Haematopus ostralegus*, Lin.

Kjeld.

Ligesom foregaaende, er Kjelden en ægte Saltvandsfugl, der kun undtagelsesvis forekommer i det Indre af Landet. Som den tidligste Trækfugl inden Vadernes Orden viser den sig allerede omkring den 1ste April paa Strandbredderne op gennem Christianiafjorden, hvor disse, hvilket oftest er Tilfældet, ere stenige, hvorimod den mindre findes paa flade, sandige Strandbredde. De træffes her flokkevis, om end ikke i nogen Mængde, indtil ud i Maj, da de trække sig udover Fjorden for at hække. If. Prof. Esmark hækkede den fordum aarligt paa flere af Øerne sammen med *Larus canus*, og endnu 1834 fik han et Exemplar, der var skudt paa Ladegaardsøen den 15de Juni; i de sidste 20—30 Aar er neppe noget Par fundet rugende indenfor Drøbak. Flokkenes Størrelse varierer i Almindelighed fra et Par Individuer indtil et Snes; som en Sjældenhed blev derfor omtalt*), at der ved Tønsberg

---

*) I Morgenbladet for den 2den April 1862.

havde i nogle Dage vist sig en Flok Kjeld paa omtrent 100 Stykker. Om Høsten sees den atter i Bunden af Fjorden, men sparsommere, end om Vaaren.

2den Fam. *Scolopacidae*, Bonap.

137. *Scolopax Rusticola*, Lin.

Rugde, Holtsneppe.

Denne i alle vore Skovdistricter almindelige Fugl ankommer til Christianiadalen i Begyndelsen af April, undertiden endog i de sidste Dage af Marts. Medens der endnu ligger dyb Sne overalt i Skoven, har den sit Tilhold i Løvskovene og Buskads, og først henimod Slutningen af April indfinde de sig i Granskovene, hvor de strax om Aftenerne foretage sine bekjendte Rugdetræk over den endnu tildels sneklædte Skovbund. Omkring Kl. 9, eller naar de fleste Maaltrøste have ophørt at synge, begynde Rugderne at trække, og skydes i temmelig stort Antal fra Braater og andre aabne og ophøjede Steder i Aaskanterne. Trækket vedvarer den hele Vaar indtil over Midtsommer, altsaa efterat Ungerne ere blevne udklækkede, og det er sandsynligt, at ogsaa disse deltage deri. Den hækker paa fugtige Enge i Aasmarkerne omkring Byen; Æggene, 4 i Antal, ere tykke i Forhold til Længden, noget pæreformige, og af Farve graagule med store graa og brune Pletter. Længden 20—21"', Bredden 14½—14¾''.

Om Høsten sees Rugderne enkeltvis i Løvskovene og ved Bække, men jages paa denne Tid kun ubetydeligt hos os. I Stokke, der ere satte op til Storfugl (*Tetrao*-Arterne), fanges de af Bønderne, der vide saa lidt at sætte Pris paa dem, at de sælge dem med afhugget Næb til Vildt-

handlerne og andre, under Navn af Hjerpe. Rugderne forblive hos os indtil ud i November, og aarlig sees enkelte paa Torvet i Begyndelsen af December; i den sydligste Del af Landet findes den ikke ganske sjeldent overvintrende ved aabne Bække, f. Ex. ved Christianssand. At Rugderne i de senere Aar have aftaget ikke ubetydeligt i Antal, har uden Tvivl sin Grund i den haarde Medfart, som Flokkene lide under Trækket i Mellem-Tydskland.

138. *Scolopax major*, Gmel.

Dobbeltbekkasin.

Den dobbelte Bekkasin hækker sjelden uden i mere eller mindre alpinske Egne, og viser sig i Omegnen af Christiania blot som Trækfugl Høst og Vaar, men er under disse Tider almindelig. Om Vaaren træffes de i Begyndelsen af Maj paa aabne, med Stargræs bevoxede Enge, men i langt ringere Antal, end senere om Høsten; i Slutningen af Maj drage de bort.

Omkring Midten af August, eller omtrent samtidigt med Gulerlerne (*Mot. flava*), med hvem de ofte træffes sammen, indfinde de sig i stort Antal paa enkelte gunstige Localiteter, hvoraf især maa nævnes de flade Øer og Halvøer i Øieren. Her fandtes de, if. Prof. Rasch, for nogle Aar siden i saa stor Mængde, at det var ikke ganske sjeldent for 3 Jægere at fælde indtil 80 Stykker om Dagen. I de senere Aar, da deres Antal synes at have aftaget stærkt overalt i Europa, forekomme de vistnok ikke saatalrigt, men skydes dog aarligt hyppigt af de omkringboende Bønder *). Ofte er Fuglen paa denne Aarstid saa

*) Disse jage dem, if. Prof. Rasch, især paa den Maade, at et langt Toug drages henover Græsset, og de opflyvende Dobbeltbekkasiner fældes af de bagefter gaacnde Jægere.

fed, at Skindet revner, idet den falder til Jorden. De forblive i Egnen omtrent til Udgangen af September.

139. *Scolopax Gallinago*, Lin.

Enkelt Bekkasin.

Denne i Christianiaegnen almindelige Fugl ankommer i Regelen noget over Midten af April, Hannerne noget før Hunnerne; if. Cons. Siebkes Optegnelser blev den i 1832 observeret allerede den 8de April. Den træffes altid spredt, enkelt eller parvis, paa kratbevoxede Myrer eller sidlændte Enge i Nærheden af Indsøerne, hvor den strax lader den brægende Lyd høre, endnu førend den egentlige Parringstid begynder. I Løbet af Maj drage flere Par op i den subalpinske Region for at hække; de øvrige ruge hist og her paa Skovmyrerne i Omegnen, dog temmelig sparsomt. Æggene, som ere 4 i Antal, lægges paa en Tue; Bundfarven er mørkere olivengrøn, end hos *Scolopax major*, men ligesom denne forsynet i Æggets tyndere Ende med vredne Pletter. Længden 18—18½"', Bredden 12½"—13¼''.

I de sidste Dage af August Maaned, og i September vise de sig atter paa de samme Steder, som om Vaaren. Saavel paa Grund af deres Skyhed, som den overordentlig hurtige, og ved mangfoldige Sidesving uregelmæssige Flugt, ere de yderst vanskelige at fælde.

140. *Scolopax Gallinula*, Lin.

Halvenkelt Bekkasin.

Den halvenkelte Bekkasin forekommer langt sparsommere her i Christiania Omegn, end de foregaaende Arter, og de fleste Exemplarer ere fældede blot sent om Høsten. Den ankommer tidligt om Vaaren, træffes sparsomt i Rør

og Siv ved myrlændte Kjern, men synes ikke at hække i Omegnen. Om Høsten findes den noget hyppigere end om Vaaren, og opholder sig indtil langt ud paa Vinteren ved Kilder og aabne Bække. Flere Gange er den skudt ved Juletider, og enkelte synes endog at overvintre hos os. Ved Strandkanterne sees den næsten aldrig; den 5te October 1838 blev Prof. Esmark bragt et Exemplar, der var fældet paa Nakholmen. Den kaldes ofte den stumme Sneppe, da den flyver op uden at give en Lyd fra sig; Sommerfelt har dog i Juni 1857 i Østfinmarken iagttaget den i Hækketiden, og da fundet dens dalende Flugt ledsaget af den samme Slags brægende Lyd, som hos *Scol. Gallinago*; kun var Lyden meget finere, omtrent som en Plistren.

141. *Tringa maritima*, Brünn.

Fjærepist.

Denne nordenfjelds i utroligt store Skarer forekommende Fugl følger paa sine Træk nøjagtigt Vestkysten, og gaar ikke langt ind i Christianiafjorden. Ved Skjærene ved Færder forekommer den temmelig sparsomt om Høsten fra August Maaned af, men er indenfor Drøbak, if. Prof. Rasch, blot skudt een Gang i November Maaned 1829 ved Skjælholmene.

142. *Tringa subarctica*, Nilss.

Krumnæbbet Strandvibe.

Hvorvidt denne Fugl hækker i de nordligste Dele af Landet, eller hvor den overhovedet hækker, er endnu neppe ganske oplyst. Her i Christianiafjorden forekommer den yderst sparsomt om Høsten i Flokkene af *Tringa alpina* og *minuta*, og er enkelte Gange skudt paa Øerne;

om Vaaren er den neppe observeret her. Universitetsmuseet besidder et Exemplar, der er skudt om Høsten af Politimester Michelet paa en af Øerne i Øieren.

143. *Tringa minuta*, Meyer.

Liden Strandvibe.

Den lille Strandvibe er tilligemed *Tringa alpina* den i Christiania Omegn talrigst forekommende Art. Paa Øerne i Øieren forekommer den om Vaaren i Flokke, men findes ogsaa ved Strandkanterne, hvert Aar i Egnen. Efterat have hækket i det højeste Norden, viser den sig allerede i Midten af August her i Egnen flokkevis blandet med *Tr. alpina*, og blev forðum, if. Prof. Rasch, ikke sjældent skudt paa Oslo Grunding inde i Byen. I de sidste Dage af September drage begge Arter mod Syd.

144. *Tringa alpina*, Lin.

Foranderlig Strandvibe.

Den foranderlige Strandvibe er her i Egnen den almindeligste Art i sin Slægt, og tillige den eneste, hvoraf der er fundet enkelte Par hækkende og tilbringende Sommeren paa Lavlandet, ikke langt fra Christiania Omegn. Om Vaaren træffes de i ringe Mængde, og Trækket gaar overmaade hurtigt over Egnen. Men allerede i Midten af August vise de sig atter, og opholde sig i hele September i Flokke saavel paa de lave Strandbredde paa Øerne udenfor Christiania, som og paa de flade Øer i Øieren. Da de ere yderst lidet sky, blive de ofte fældede i stort Antal i hvert Skud; fornemmelig kunne Ungfugle fra det samme Aar kommes nær paa ganske faa Skridt. De variere overordentlig i Størrelse, saavel

med Hensyn til Kroppen alene, som Næbbet; dog er Hunnen i Almindelighed større end Hannen. Den hækker paa vore Fjelde, dog fornemmelig i Finmarken; men Prof. Rasch har i Juli Maaned ogsaa truffet dem parvis ved Borre Kirke ved Horten, samt i Nærheden af Brevig; uagtet han ikke opdagede deres Rede, tvivlede han ingenlunde paa, at dette fandtes i Nærheden. Jeg har seet den her i Omegnen endnu den 5te October.

145. *Tringa platyrhinca*, Temm.

Brednæbbet Strandvibe.

Forhen blev denne Strandvibe anseet for overmaade sjelden her i Landet, men i de sidste 20 Aar er den truffet hækende paa flere Steder, og tildels i ikke ubetydeligt Antal. Her ved Christiania findes den om Høsten, om end temmelig sparsomt, paa Strandkanterne og Øerne i Fjorden, og Prof. Esmark har skudt flere Exemplarer i September Maaned lige i Piperviksbugten, før denne blev saa bebygget, som nu er Tilfældet. Noget hyppigere findes den paa den for alle Tringaer gunstige Localitet paa de flade Øer i Øieren, hvor Prof. Rasch har skudt Exemplarer allerede i Begyndelsen af August. Da de ofte træffes blandt Flokkene af *Tringa alpina*, hvem den ligner i Størrelse, er den muligens oftere overseet; den er taus og stille, og har i sit Væsen adskilligt tilfælles med *Scolopax Gallinula*.

146. *Tringa Temminckii*, Leisl.

Temmincks Strandvibe.

Denne, den mindste af alle vore Strandviber, forekommer ved Christiania hyppigere, end det i Almindelighed antages. Uagtet den neppe nogensinde hækker saa

langt nede som her, holder den sig paa lave Strandbredde fra Midten af Maj indtil ud i Juni; saaledes traf jeg den flokkevis paa Oslo Grunding den 2den Juni (1861). Som de fleste Tringaer er den yderst lidet sky. I Slutningen af August sees de atter, men sparsommere, end om Vaaren.

147. *Tringa islandica*, Lin.

Islandsk Strandvibe.

Denne Art findes aldrig om Sommeren paa Fjeldene i den sydlige Del af Landet, hvorimod Finmarken er dens egentlige Tilhold; i Christianiaegnen træffes om Vaaren kun et og andet Individ inde i Flokkene af de øvrige Tringaer, fornemmelig *Tr. alpina*, og Fuglen er vanskelig at erholde her i Vaar- og Sommerdragt. Om Høsten derimod findes den temmelig almindeligt her fra Midten af August Maaned af, enkeltvis, eller i smaa Flokke paa et Par Familier, paa Øerne i Fjorden, og de ere saa lidet sky, at man i kort Tid kan bortskyde en hel Flok. Paa denne Aarstid ere de overordentlig fede.

148. *Calidris arenaria*, Illig.

Foranderlig Strandløber.

Denne sjeldne Sneppe er over det hele Land vanskelig at erholde i Sommerdragt. I Omegnen af Christiania er den blot en tilfældig Besøger, og foruden et Par Gange, som den muligens er observeret uden at være bleven skudt, vides blot eet Individ at være fældet her ved Byen af Conservator Siebke Høsten 1840*).

---

*) Da denne Fugl i Eet og Alt er en ægte *Tringa*, saavel med Hensyn til Levemaade, som Udseende (i Sommerdragt er den overmaade lig *Tr. alpina*), og blot ved sin Mangel paa Bagtaa adskilles fra denne Slægt, synes der ingen tiltrækkelig

149. *Phalaropus rufus*, Bechst.

Brednæbbet Svømmesneppe.

Efter al Sandsynlighed ruger denne Fugl ikke her i Landet, men findes først hækkende paa Island og Grønland. Paa Vaartrækket berører den neppe Norge, men følger Østersølandene og er derfor yderst vanskelig at erholde i ren Vaardragt; om Høsten gaar derimod Trækket over Norges Vestkyst, og er flere Gange skudt i Vinterdragt paa Øerne udenfor Christiania. Saaledes skjød Prof. Esmark 2 Exemplarer den 5te November 1834; disse opbevares paa Universitetsmuseet tilligemed et, skudt af Hoff Høsten 1847.

180. *Phalaropus hyperboreus*, Lath.

Smalnæbbet Svømmesneppe.

Denne Art, der i ikke ubetydelig Mængde hækker paa Øerne udenfor Nordland, og, ifølge flere Zoologers seneste Observationer, sparsomt ved Fjeldvandene i Landets mellemste og sydligste Dele, forekommer ved Christiania ligesom foregaaende blot om Høsten, da den, noget hyppigere end denne, dog neppe hvert Aar, træffes i smaa Flokke svømmende mellem Øerne udenfor Byen. Prof. Esmark har saaledes skudt under Alkejagten 6—7 Stykker, hvoraaf flere opbevares paa Universitetsmuseet. Et andet findes sammesteds, skudt af Elster i September 1855.

Grund til at opstille denne som en egen Slægt, da dog ikke *Charadrius helveticus* med sin Bagtaa adskilles fra de øvrige Charadrier, eller *Picus tridactylus* og *Larus tridactylus* med sine 3 Tæer fra de øvrige Spetter og Maager, der have 4.

151. *Totanus Glottis*, Lin.

Glutsneppe.

Glutsneppen forekommer i Christianiaegnen temmelig almindeligt under Træktiderne, fornemmelig om Høsten. Den ankommer først noget efter Midten af Maj; i 1861 og 1862 observeredes den første Gang den 21de Maj; i 1863 den 24de Maj. Den træffes i smaa Flokke paa 5—6 Stykker løbende om i Strandkanten, saavel ved Fjorden, som ved de større Indsøer, saasom Øieren, men ere saa sky, at det kun sjældent lykkes at komme nogen i Hold. De hække temmelig almindeligt i Vidieregionen paa Fjeldene, og vise sig atter paa Lavlandet omkring Midten af August; paa denne Tid vise de sig i større Flokke, end om Vaaren, og træffes paa de samme Steder, ofte i Flokke paa over et Dusin Stykker. I Løbet af September trække de bort.

152. *Totanus Calidris*, Bechst.

Rødbenet Sneppe.

Den rødbenede Sneppe er muligens Landets hyppigste Art, ihvorvel mindre ligeligt fordelt end *Tot. hypoleucos*. Den er mindre hyppig paa Østlandet, end langs Vestkysten, men forekommer dog temmelig almindelig i Omegnen af Christiania. Allerede i Slutningen af April sees den parvis saavel ved Strandkanterne, som ved Bække og Indsøer, eller og løbende i Agerrenerne paa de nypløjede Agre. De ruge aarligt paa sumpige Steder i Aasmarkerne omkring Byen; paa denne Tid vise de sig mindre sky end sædvanligt, og sætte sig gjerne i Toppene af Furutræer eller Enebuske. Æggene lægges uden Underlag mellem

højt Græs i en Fordybning ovenpaa en Tue, ere som almindeligt, 4 i Antal og stærkt pæreformede, og paa den graagule Bundfarve bestrøede med brune større eller mindre Pletter. Længden (hos 5 Exemplarer) 20—20 $\frac{1}{2}$ '''', Bredden 13—13 $\frac{1}{4}$ ''''. Allerede i den første Uge af Juni sees nysudklækkede Unger. De forlade os ligesom foregaaende i Løbet af September.

153. *Totanus Ochropus*, Lin.

Graabenet Snejpe.

Omtrent samtidigt med *Tot. Calidris*, eller lidt senere, ankommer den graabenede Snejpe til Christianiadalen. Den forekommer dog ikke meget almindeligt, og træffes spredt fornemmelig ved Damme og Indsøer, kun sjældent ved Fjorden; dog har Prof. Esmark ogsaa bemærket den her, f. Ex. ved Næsodden. Den hækker sparsomt ved Bredderne af Elve og Indsøer, eller ved Myrerne i Aaserne omkring Byen; Redet har jeg dog aldrig fundet. I Juli har Prof. Rasch skudt flyvefærdige Unger. De trække bort i Løbet af September, undertiden i de første Dage af October. Jeg har aldrig kunnet opdage den moschuslignende Lugt, som ifølge flere Forfattere skal findes saavel hos de Gamle, som Ungerne.

154. *Totanus Glarcola*, Lin.

Grønbenet Snejpe.

Den grønbenede Snejpe viser sig om Vaaren i Christianiaegnen omtrent samtidigt med de 2 foregaaende Arter, og træffes, ligesom disse, temmelig almindeligt ved Bredderne af Bække og Indsøer. Den 17de Maj 1864 blev af Bureauchef E. Wedel-Jarlsberg ved Fornebo skudt et Individ, paa hvis ene Side af Hovedet fandtes en stor

Byld, opfyldt af levende Indvoldsorme. Dette opbevares paa Universitetsmuseet. Ihvorvel Redet neppe nogensinde vides fundet i Omegnen, synes det sandsynligt, at enkelte Par hække hist og her i Aasmarkerne omkring Byen; den overvejende Del trække dog i Slutningen af Maj længere mod Nord for at hække paa Fjeldene i Landets mellemste Dele, samt i Finmarken. I September trække de atter mod Syd. If. Prof. Rasch er deres Stemme undertiden afvejlende og melodisk, og har noget tilfælles med Lærkens.

155. *Totanus hypoleucos*, Lin.

Strandsnipe.

Strandsnipen er ved Christiania den hyppigste i sin Slægt, og næst *Gallinula Crex* den almindeligste Art inden Vadernes Orden. Den ankommer lidt før Midten af Maj; i 1837 og 1838 observeredes den af Cons. Siebke allerede den 28de April, men tidligere end den 9de Maj har jeg i intet af de senere Aar bemærket den. Den opholder sig og hækker saavel ved Strandkanterne af Fjorden, som fornemmelig ved alle Elve og Indsøer.

De 3—4, i Forhold til Fuglens Størrelse usædvanligt store Æg lægges paa et Underlag af nogle visne Blade og tørre Straa, enten under en Busk, eller mellem Græs og Stene, og sjelden over 50 Skridt fra Vand; de ere stærkt afrundede i den ene Ende, og af Farve gulhvide, tæt bestrøede med større eller mindre Pletter eller Streger. Størrelsen varierer ubetydeligt; hos 11 Exemplarer har jeg fundet Længden fra 16—16 $\frac{3}{4}$ ''' , Bredden fra 11—12''' ; hos 2 andre har den været 15 $\frac{1}{2}$ og 17 $\frac{1}{2}$ ''' , Bredden hos begge 12 $\frac{1}{2}$ ''' . De lægges i de første Dage af Juni; det tidligste Æg har jeg fundet lagt i 1856 og 1857

den 1ste Juni, i 1859 den 5te Juni, og i 1860 den 3die Juni. Hos Unger og vingskudte Individer kan ofte iagttages deres store Evne til at svømme. At den ogsaa er istand til at dukke, omtaler Pastor Schübeler et Exempel paa. Den 10de Maj 1840 saa han et skadeskudt Individ ikke alene med stor Lethed svømme, men ogsaa dukke med en saadan Færdighed, at den kunde gaa tilbunds paa en Dybde af 4—5', og tilbagelægge, svømmende ligesom de øvrige Dykkere ved Hjælp af Vingerne, omtrent 20' under Vandet; dog blev den snart udmattet. Fuglen er udenfor Forplantningstiden som alle Totanusarter ikke ganske let at komme i Hold. De forblive hos os indtil ud i September; senere end den 13de September har jeg ikke bemærket den.

156. *Machetes pugnax*, (Lin.)

Brushane.

I Christiania Omegn viser denne Fugl sig blot som Trækfugl Vaar og Høst. Om Vaaren er den idetheletaget ikke hyppig og træffes blot enkelte Aar hist og her i smaa Flokke; de indfinde sig allerede i April paa sidelændte Enge i Nærheden af Myrer og Vande, sjelden i Byens umiddelbare Omegn; den er dog fældet ved Akerselven nedenfor Beyerbroen af Stipendiat Boeck. I Maj Maaned drage de mod Nord for at hække, og sees kun undtagelsesvis hernede om Sommeren; et saadant Individ, en gammel Han uden Halskrave, blev skudt af Prof. C. Boeck. Om Høsten træffes de atter fra Midten af August indtil ud i September, men paa denne Tid ulige talrigere, end om Vaaren. Paa enkelte Steder, f. Ex. paa Øerne i Øieren, findes de endog i Mængde, og skydes aarligt i ikke ubetydeligt Antal; ligeledes sees de undertiden i

Strandkanten, hvor Prof. Esmark har iagttaget dem lige inde i Piperviksbugten. Mellem Slægterne *Totanus* og *Tringa* danner denne et Bindeled; ligesom de sidste, er den spagere udenfor Hækketiden, end under denne selv. De trykke for Hunden.

157. *Limosa rufa*, Briss.

Rustrød Langnæbbe.

Denne her i Landet egentlig finmarkiske Art forekommer ved Christiania under Træktiderne, især om Høsten, men meget sparsomt, og neppe hvert Aar. Af de observerede Exemplarer ere flere skudte af Prof. Esmark; det første ved Piperviksbugten Aar 1827, og senere paa Øerne, især paa Lindøen; Bureauchef E. Wedel-Jarlsberg har skudt et paa Ladegaardsøen, et ved Fornebolandet. Den varierer betydeligt i Størrelse; fornemmelig kan Næbbets Længde hos det ene Individ være indtil 1" kortere, end hos det andet. I højt Græs trykker den for Hunden.

158. *Numenius arcuata*, (Lin.)

Storspove.

Fra Slutningen af April indtil ud i Maj sees Storspoven trækkende over Christianiadalen, oftest enkeltvis, men ogsaa undertiden nogle faa sammen. De spidse Vinger og den hurtige Flugt gjør deres Udseende næsten falkeagtigt; ofte trække de i en saa betydelig Højde, at blot deres stærke Skrig lyder ned, uden at Fuglen kan sees. De opholde sig yderst kort i Egnen; af og til kunne de træffes paa Øerne i Fjorden, men ere overordentlig sky, og vanskelige at komme i Hold. De hække neppe i Byens Omegn, men forresten paa de fleste større Myrstræknin-

ger, især paa de noget højtliggende, og selv i Landets sydligste Dele. Allerede i August vise de sig atter paa Strandkanterne og side Strandenge, saavel ved Fjorden, som ved Indsøerne, f. Ex. Øieren. I de første Dage af October ere de forsvundne.

159. *Numenius Phaeopus*, (Lin.)

Smaaspove.

Denne noget nordligere Form, end Storspoven, trækker over Christianiaegnen noget sildigere, end denne, og neppe nogensinde før i Maj. Den træffes saavel ved Fjorden, som paa Markerne og ved Indsøerne ovenfor Byen; paa det første Sted har Prof. Esmark især truffet den paa Øen Herbern og i Slæbene; paa Grunderne indenfor Brandskjærene sees de i Ebbetiden hver Vaar næsten daglig i smaa Flokke. Oppe i Landet vise de sig sjeldnere; den 20de Maj 1863 observerede jeg en Flok paa 16 Individer paa en Eng ved Gaarden Blindern, hvor de fløj lavt henad Marken, yderst hurtigt og med tætte, susende Vingelag; ligesom Storspovene vare de overordentlig sky. Deres Stemme bestod af 3 klare Fløjtetoner. Endnu i de første Dage af Juni ere de skudte i Omegnen, men hække her aldrig. Om Høsten træffes de atter i September.

160. *Recurvirostra Avocetta*, Lin.

Klyde.

Foruden det ved Frederikshald Aar 1840 fældede Exemplar vides denne Fugl kun een Gang senere med Sikkerhed at have vist sig i Landet, nemlig Høsten 1843, da et Individ af Bureauchef E. Wedel-Jarlsberg blev observeret paa Strandkanten ved Fornebo her ved Christia-

nia. Uagtet Exemplaret ikke blev skudt, kan denne Observations Rigtighed ikke drages i Tvivl. Med Hensyn til Æg, Skrig, Sædvaner staar denne Fugl Slægten *Totanus* overmaade nær; fornemmelig skal den ligne i sit Væsen *Totanus fuscus*.

3die Fam. *Ardeidae*, Sundev.

161. *Grus cinerea*, Bechst.

Trane.

Denne vort Lands største og prægtigste Fugl, hvis fornemste Tilhold er Fjeldsletterne i den sydøstlige Del af Landet, var, if. Prof. Rasch, forhen ikke sjelden hele Sommeren paa Romerike og i Urskoug, hvorfra de gjorde Udflugter til Øerne i Øieren, hvor de undertiden bleve seede i et Antal af 7—8 ad Gangen, og hvor flere Exemplarer bleve skudte saavel om Vaaren som om Sommeren. Nu findes den ikke saa hyppigt, men skydes dog fra og til i Omegnen under Trækket, især om Vaaren, men aldrig synderlig nær Byen. Det sidste Exemplar, en Hun, blev skudt af Agronom Finstad den 21de April 1863 ved Skie Kirke, et Par Mile herfra, og opbevares paa Universitetsmuseet. I Midten af Maj 1864 saaes 2 St. at trække over Byen.

162. *Ibis falcinellus*, (Lin.)

Sort Ibis.

Blandt de 3 Individier af denne Fugl, som ere skudte i Landet paa yderst forskellige Localiteter, saavel med Hensyn til Breddegrad, som Højde over Havet, tilhører det ene Christianiaegnen, og blev fældet paa Oslo Grunding Høsten 1839, samt opbevares paa Universitetets

Museum. De indenlandske Exemplarer have været Ungfugle, skudte om Høsten. Af Bureauchef, Baron E. Wedel-Jarlsberg er et Individ desuden observeret ved Fornebo.

163. *Ciconia alba*, Briss.

Stork.

Storken er en tilfældig, om end ikke meget sjelden Gjæst i vort Land. Fornemmelig er den iagttagen i Trakterne omkring Christianiafjorden, og enkelte Aar ere flere Exemplarer skudte. At den ogsaa vilde hække her, er sandsynligt, da den næsten i Regelen viser sig parvis; men hvorsomhelst et saadant Par eller Individ viser sig, blive de strax enten skudte eller fordrevne. De sidste, der ere bemærkede her ved Christiania, var et Par, der i Midten af Maj 1861 holdt til paa nogle Hustage ved Etterstad, indtil den ene blev skudt, den anden fordrevet. Vaaren 1861 blev et andet Individt skudt ved Ulevold af Stud. med. Grønn, og opbevares paa Universitetsmuseet. De skudte Exemplarer have været saavel Gamle, som Ungfugle.

164. *Ardea cinerea*, Lin.

Hejre.

I Christianiaegnen forekommer Hejrerne fra og til, og ere flere Gange skudte, men sjeldent i Byens umiddelbare Nærhed. If. Forstmester Asbjørnsen viste de sig forhen aarlig fornemmelig om Vaaren ved Stensfjorden paa Ringerike, og flere Gange ere de om Høsten observerede paa Øerne i Øieren. Kun eet Tilfælde kjendes, hvori denne langs Landets Vestkyst almindeligt hækkende Fugl ogsaa har hækket paa Østlandet. Et Aar blev det

Prof. Rasch opgivet, at en stor Vadefugl, der neppe kan have været andet end en Hejre, i flere Aar efter hinanden hækkede i et højt Træ lige ved Skie Kirke, et Par Mile fra Christiania.

4de Fam. *Rallidae*, Sundev.

165. *Rallus aquaticus*, Lin.

Vandrixe.

Vandrixen forekommer spredt omkring i Landet, og idetheletaget vel i ringe Mængde, men er paa enkelte Steder observeret flere Gange. Ihvorvel den oftest er truffen i den sydlige og den vestlige Del af Landet, er det dog muligt, at den findes her i Egnen hyppigere, end i Almindelighed antages, da dens Taushed og skjulte Væsen gjør det vanskeligt at afgjøre, hvor og hvorofte den forekommer.

Af de 2 Individier, som ere trufne i Christiania Omegn, er det ene, som opbevares paa Universitetsmuseet, muligens mere bekjendt paa Grund af de Omstændigheder, der ledsagede dets Opdagelse. I Fiskeudklækningsapparatet paa Grefsen her ved Byen hændte det en Vinter (i Februar 1857), at Yngelen regelmæssigt forsvandt, uden at Gjærningsmanden kunde opdages. I en Fælde, der blev opstillet for at fange denne, som blev antaget for en Vandrotte, fandtes kort efter en Vandrixe, som havde taget sit Tilhold i Renden, der førte friskt Vand til Apparatet, og gjennem denne uden stor Møje i længere Tid hentet overflødig Næring. Det andet Exemplar er, if. Stipend. A. Boeck, skudt ved Bæstumkilen.

166. *Gallinula Crex*, (Lin.)

Agerrixe.

Agerrixen ankommer til Christianiaegnen temmelig regelmæssigt i Løbet af den 3die Uge af Maj, sjelden tidligere eller sildigere. I 1863 hørte jeg den første Gang den 9de Maj, men ellers er den i de sidste 34 Aar ikke kommen sildigere end den 24de eller tidligere end den 11te Maj. I Rugagreene, hvor Kornet paa denne Tid er højere, end Græsset paa Engene, træffes de især i Mængde, ofte et stort Antal paa den samme Ager; senere om Sommeren behersker hvert Par sit Terrain, og driver strax bort dem, der nærme sig. De trykke i Regelen ikke synderlig stærkt for Hunden, men ere lette at skyde, da de flyve tungt og i lige Linie. Deres Utrættelighed i at udstøde det bekjendte stærke Skrig, som især høres om Aftenerne i den Tid, da Hunnerne ruge, er aldeles utrolig*). Saa snart Ungerne i Løbet af Juli ere udklækkede, ophører Skriget, og Agerrixerne ere senere om Sommeren vanskelige at opdage. Om Høsten blive de ofte stødte op af Raphønshunden; deres Kjød er overordentlig velsmagen. De forblive i Eggen til langt ud paa Høsten; et

---

*) Som et Exempel paa denne deres Udholdenhed maa jeg anføre følgende: I Slutningen af Juli 1863 skreg en Agerrixe daglig udenfor mine Vinduer; sandsynligvis har det været Hannen, som paa denne Maade har underholdt sin rugende Hun. Men en Aften skreg den uafbrudt i over en Time; med fast et Uhrværks Nøjagtighed var der, uagtet gjentagne Tællinger, aldrig flere end 115, eller færre end 114 (enkelte) Skrig i Minuttet, hvilket for en Time udgjør omtrent 7000 Skrig uden ringeste Ophør. Senere hørtes den aldrig mere; rimeligvis har dens Mage faaet Unger, da den vel neppe kan antages at have overanstrengt sig.

Aar blev den af Conservator Siebke observeret endnu den 28de October.

Agerrixen lægger sine Æg i Juni blandt højt Græs paa Engene i et Hul paa Marken, som belægges med afrevne Straa. Æggene ere indtil 12 i Antal, af en mat, gulhvid Bundfarve, og bestrøede med rødbrune og violette Pletter. Længden (hos 14 Exemplarer) fra $16\frac{1}{4}$ — $18''$, Bredden fra 12 — $12\frac{1}{2}''$. Hvor Agerrixerne ikke blive forstyrrede, kunne Forældrene med deres nysudklækkede, med kulsorte Dun beklædte Unger undertiden sees at spadserere om midt i Haverne udenfor Byen; blive de derpaa pludselig overraskede, forsvinde de alle i et Øieblik.

167. *Gallinula porzana*, Lath.

Smaaplettet Sumphøne.

Først i de sidste 20 Aar er denne Art iagttaget i Landet, men synes ikke at være meget sjelden. Det første Exemplar fra Christianiaegnen blev skudt af Prof. Rasch i Begyndelsen af Juni 1842 ved Houg i Ullensaker. Flere Aar senere traf Forstmester Barth Individier i Parring paa Ellingsrudmyren i Nærheden af Abildsøe; da de atter viste sig sammesteds et Par Aar senere, er det hævet over al Tvivl, at de ogsaa have hækket her. Paa Aarnæstangen paa Øieren er den ligeledes gjentagne Gange skudt. Den 11te September 1863 blev et Exemplar (en Han) taget levende i Gaardsrummet paa en Løkke i Nærheden af Byen, og opbevares paa Universitetsmuseet. If. Prof. Rasch er den let kjendelig ved sin Lokketone, der har meget tilfælles med det første Stød hos Vagtelens Slag; den kan i sin Styrke modereres, saaat den lyder fjernt eller nær.

168. *Fulica atra*,

Blishøne.

Uagtet Blishønen synes blot tilfældigt at forekomme i Landet, idet forholdsvis ikke mange Exemplarer ere iagttagne, er det dog sandsynligt, at den ikke er ganske sjelden, samt endog undertiden hækker hos os. Den er truffen saavel i Landets sydligste Egne, (saasom ved Frederiksstad), som i Finmarken; i Christianiaegnen er den enkelte Gange observeret om Vaaren paa Indsøerne, især i den østlige Omegn. Saaledes er den skudt paa Østensjøvandet, samt nogle Gange i Enebak; det sidste Exemplar herfra, skudt Vaaren 1857, opbevares paa Universitetsmuseet. I 1859 blev mig bragt et Æg af denne Fugl, som opgaves at være fundet ved Sandvigen den samme Vaar.

---

v

C. Natatores, Illiger.

8de Orden, *Lamellirostres*, Cuvier.

1ste Fam. *Anatidae*, Gray.

169. *Cygnus musicus*, Bechst.

Vild Svane, Sangsvane.

Naar Svanerne sent om Høsten eller i Begyndelsen af Vinteren trække ned fra de tilfrosne Indsøer i den nordlige Del af Landet for at overvintre i Havet, opholde de sig af og til parvis eller i smaa Flokke paa Fjorden udenfor Christiania, eller og paa de omkringliggende Ferskvande, forsaavidt disse endnu ikke have lagt sig. I den ualmindelig strenge Vinter 1838—39 var Fjorden tilfrosen saalangt der kunde øjnes udenfor Færder, men holdt sig aaben i et lidet Stykke inde i Bundefjorden, omtrent udenfor Liabro. Her havde, if. Prof. Rasch, en stor Mængde Søfugle sit Tilhold, hvoriblandt flere vilde Svaner; 6—7 af disse bleve skudte og et Par fangne levende, og holdt tamme nogle Aar paa Ulevold. Høsten 1861 blev et Exemplar, der var skudt i et Vand i Haabøl, indsendt til det zootomiske Museum. Den 26de October 1862 blev et Individ skudt i et Vand lige ovenfor Christiania, og i de samme Dage 2 Stykker i Fjorden udenfor Moss.

170. *Anser segetum*, Cuv.

Graagaas, Sædgaas.

Hver Vaar, især i den sidste Halvdel af April Maaned, trækker denne Gaaseart i store Flokke mod Nord over Christianiadalen. Under Trækket holde de sig helst langs Højderne; om Aftenerne sees den undertiden at slaa ned paa Fjorden for at hvile, selv inde i Frognerkilen, og indenfor Brandskjærene lige indunder Land; ellers ere de øde Myrstrækninger i Nordmarken, samt især de flade Øer i Øieren, saavel for denne, som for de øvrige Gaasearter, den fornemste Hvileplads, og hvor de ofte ere blevne fældede. Trækket vedvarer i næsten 2 Maaneder; saaledes bemærkedes i 1861 en Flok allerede den 23de Marts, og samme Aar den sidste endnu den 19de Maj. De flyve enten i en ret Linie, eller oftest i den bekjendte Vinkel, og er denne stor, sees ofte en mindre mellem den Størres Ben. Flokkene ere af meget ulige Størrelse; en Flok paa over 400 Stykker sees sjeldent her, ligeledes paa mindre end 20 (dog har jeg seet 5), men næsten aldrig flyve de enkeltvis; i de fleste Tilfælde bestaa de af mellem 50 og 100 Individier. Under Flugten lade de i Almindelighed deres vildtlydende Skrig høre. Ligesom *Char. apricarius* og flere andre Fugle sees ogsaa undertiden Graagjæssene at søge tilbage og paany vise sig i Christianiadalen, naar stærkt Uvejr indtræffer efter deres Afreise om Vaaren.

Sædgaasen hækker ligesom følgende Art i Landets nordligste Dele, men mindre som denne, ude mod Kysten, end inde i Landet. Tilbage trækkes om Høsten gaar fornemmelig over Landets Kyststrækninger, og indtræffer paa

denne Aarstid langt sjeldnere i Omegnen, end om Vaaren; i October sees enkelte mindre Flokke.

171. *Anser cinereus*, Meyer.

Graagaas, Vildgaas.

Denne noget østligere Form end foregaaende trækker samtidigt med denne og paa samme Maade om Vaaren over Christianiadalen, og som det synes, omtrent ligesaa talrigt. Saaledes have de Flokke af Graagjæs, der af Prof. Rasch om Vaaren ere observerede saa nær ved, at Arten kunde kjendes, ligesaa ofte bestaaet af *cinereus*, som *segetum*. Da Vildgaasen er endnu mere sky og forsigtig, end Sædgaasen, muligens i højere Grad end nogen anden indenlandsk Fugl, lykkes det yderst sjelden at faa nogen skudt, hvor en Flok har slaaet ned for at hvile; derimod kunne begge Arter lettere skydes i Flugten, især i slet eller taaget Vejr, da de stedse flyve meget lavt. Paa Universitetsmuseet opbevares det Exemplar, der første Gang blev antegnet som norskt, og som blev skudt i Øieren Vaaren 1840. Om Høsten synes den største Del af de Gjæs, der trække over Christianiadalen, at bestaa af denne Art, dog blive næsten aldrig Exemplarer af nogen af Arterne paa denne Tid skudte. Vildgaasen hækker mod Syd saalangt som til Throndhjem.

172. *Anser albifrons*,

Blisgaas.

Denne Gaaseart, som her i Landet har sit fornemste Tilhold i Finmarken, hvor den dog forekommer sparsomt, viser sig fra og til, men yderst sjeldent paa Trækket i Christianiadalen. Høsten 1828 blev et yngre Individ skudt paa en af Øerne i Øieren, og opbevares paa Universitets-

museet; senere er den et Par Gange observeret af Prof. Rasch, men intet Exemplar er skudt foruden det ovennævnte.

173. *Anser minutus*, Naum.

Dverggaas.

Af denne, ligesom foregaaende, her i Landet blot finmarkiske Art, blev det eneste Exemplar fra den sydlige Del af Landet, en Hun, fanget levende i Øieren Vaaren 1852, og af Prof. Rasch holdt tam i 2 Aar. Findes paa Universitetsmuseet.

174. *Anser torquatus*, Frisch.

Ringgaas, Gaul.

Ringgaasens Træk synes kun yderst sjældent at gaa over Christianiadalen, men altid at følge Vestlandets Kyststrækninger, hvor Fuglen om Vaaren paa bestemte Dage i Slutningen af Maj stryger forbi Næsset i talløse Skarer. Af de faa Exemplarer, neppe over 3, som fra Tid til anden, fornemmelig om Høsten, ere fældede i Christiania Omegn, er eet skudt i Øieren, og de 2 øvrige i Fjorden i Nærheden af Næsodden, det ene 1836, det andet 1840 Omtrent Aar 1824 blev det Prof. Rasch berettet af Proprietair Lilloe i Aker, at der en Dag i tæt Taage var slaaget ned paa Gaardens Jorder en overordentlig stor Flok Gjæs, bestaaende af Tusinder af Individer, men som vare mindre, end de almindelige Graagjæs (*cinereus* og *segetum*). Da det neppe kan have været *minutus* eller *albifrons*, endnu mindre den overalt i Landet accidentelle *leucopsis*, har Prof. Rasch troet, at det var en Flok Ringgjæs, som under Taagen havde forvildet sig hid.

175. *Anas Tadornia*, Lin.

Gravand, Fagergaas.

Denne udmærket store og smukke And, der forekommer talrigt paa hele Landets Vestkyst lige op til Lofoten, træffes ogsaa i Christianiafjorden, skjønt ikke i nogen Mængde, og langt sparsommere indenfor, end udenfor Drøbak. Flere Gange ere de skudte mellem Øerne i Bunden af Fjorden, fornemmelig om Vaaren i Maj, da Exemplarer oftere ere indleverede til Museet fra Slæbene. Undertiden ere de trufne i Indsøerne inde i Landet, saasom i Mjøsen, Fiskumvand (en Ungfugl skudt af Stud. Hofgaard 17de Aug. 1849), og Tyrifjorden; paa det sidste Sted har Prof. Esmark et Aar truffet endog en hel Flok.

176. *Anas clypeata*, Lin.

Skovland.

Kun 3 Exemplarer af denne noget østlige And vides endnu observerede i Landet, alle trufne i de nordligste Dele af Christianiafjorden. Det første Exemplar, en Han, blev skudt mellem Øerne lige udenfor Byen Vaaren 1823; et Par Aar senere blev atter en Han skudt i Nærheden af Drøbak. Det sidste blev omtrent Aar 1860 indleveret til en af Universitetspræparanterne for at udstoppes for en Privat; dette var en Hun, hvilken muligens turde oftere være overseet paa Grund af dens Lighed med Hunnen af *Anas Boschas*.

177. *Anas Boschas*, Lin.

Stokand.

Stokanden er ved Christiania, som overalt i Landet, den hyppigst forekommende Andeart. Saasnart Isen i

Løbet af April er gaaet op i Bunden af Fjorden, sees de mellem Øerne i smaa Flokke, men fordele sig snart parvis og drage ind i Landet for at hække. Om Sommeren træffes de derfor sparsommere paa Fjorden, end paa de større Indsøer og Elve omkring Byen. Paa de øde Strandbredde inde i Bundefjorden og langs Næsod- og Askerlandet hækkede de, if. Prof. Esmark, fordom, men neppe nu mere; de Stokænder, der under Rugetiden findes paa Fjorden, bestaa dels af Hanner, hvis Mager ruge ved ferskt Vand, dels af gamle Hunner, der have ophørt at ruge. Rederne anbringes sjelden mange Skridt fra Vand, og ligge under Trærødder eller i Huller i steile, undergravede Bredder, eller og undertiden under en Busk. Æggene ere 10—12 i Antal, af Farve omtrent som de fleste Andæg grønagtigt hvide og $25\frac{1}{2}$ — $28''$ i Længde, 18— $19''$ i Bredde. Den normale Form er noget sammentrykt og afrundet i begge Ender. De lægges allerede i Slutningen af April, eller i de første Dage af Maj; saaledes blev i 1856 det første Æg lagt den 26de April, i 1859 den 2den Maj.

De fleste Stokænder opholde sig med sine Unger udover Høsten i Ferskvandene saalænge disse ere aabne, men saasnart Kulden og Isen i Løbet af October har indfundet sig, trække de atter ned paa Fjorden, hvor de opholde sig familievis indtil ogsaa denne lægger sig. Ved Islægningen drage de fleste mod Syd, men hvert Aar blive enkelte tilbage, som tilbringe Vinteren ved Iskanten eller i de aabne Elvemundinger. If. Pastor Schübeler ere Stokænderne, efterat de tidligt om Vaaren ere vendte tilbage, mindre sky naar de sidde paa Iskanten eller svømme i Nærheden af denne, end naar de ligge i rumt Vand; ligeledes ere de i Almindelighed lette at komme i Hold,

naar de vade paa Grunderne, eller rode i Dyndet. Skadeskudte Individer svømme fortrinligt under Vandet, fornemmelig Hunnerne. De dukke med ligesaa stor Lethed og Hurtighed som en *Fuligula*, men forblive kun halvt saa længe under Vandet; saaledes kunne de i Begyndelsen svømme indtil 50—60 Alen, men senere mindre, naar de ere blevne udmattede. I September har jeg fundet hele Kroen opfyldt af Blaabær (*Myrtillus nigra*); i en Hun, skudt i November, fandt Schübeler den fyldt med Frøene af en *Potamogeton*, samt med en Mængde smaa Sneglehuse af et Haggels Størrelse.

178. *Anas acuta*, Lin.

Spidsand, Stjertand.

I Landets sydligste Dele viser denne And sig kun sparsomt, og i Christiania Omegn blot Høst og Vaar paa Trækket til og fra dens Hækkesteder paa Fjeldene og i det nordlige Norge. Fornemmelig om Høsten i August ere flere Exemplarer, især Ungfugle, fældede i Fjorden. De slaa sig ofte sammen med de tamme Ænder, og følge disse endog ind i Gaardsrummene; paa denne Maade blev et Individ skudt paa Assessor Blichs Løkke, og engang skjød Prof. Esmark 4 Stykker blandt en Flok tamme Ænder inde i Piperviksbugten.

179. *Anas Penelope*, Lin.

Pipand, Brunnakke.

Pipanden synes ikke at hække i Christianiaegnen, men forekommer her blot under Træktiderne, men i forskjelligt Antal Vaar og Høst. Om Vaaren i Maj viser den sig temmelig almindeligt, om end ikke i nogen Mængde, men om Høsten ankommer den allerede i Midten af Au-

gust nordenfra i store Flokke, og skydes i Mængde, fornemmelig mellem Øerne i Bunden af Fjorden, men ogsaa paa de omkringliggende Indsøer og Ferskvande, saasom Øieren. Dog synes deres Antal i de senere Aar at have aftaget; if. Prof. Rasch var det saaledes forhen ikke sjældent at se dem kaste sig ned i Slotsdammene, Fæstningsdammene, samt endog i en nu tilkastet Dam bag Universitetet, altsaa midt inde i Byen. Ligesom Stokanden kan ogsaa denne, naar den er vingeskudt, dukke med ligesaa stor Lethed som en *Fuligula*, men svømmer, if. Pastor Schübeler, langt fra saa hurtigt under Vandet. Beskadigede ligge de meget lavt, og skjule sig med stor Færdighed. Ved de første Frostnætter i den sidste Halvdel af October forsvinde allerede en Del, men flere forlade os først ud i November; enkelte synes ogsaa at overvinde ved Iskanten, da jeg den 13de Februar 1864 saa et nyskudt Individ paa Torvet.

180. *Anas Querquedula*, Lin.

Knækand.

Først 1862 vandt denne lille smukke And Borgerret i vor Fauna, idet 2 Individer bleve observerede, og den ene, en Hun, skudt den 17de Maj af min Ven Cand. jur. Landmark i en Dam tæt ved Ulevold her i Aker. Det andet Individ var Hannen, men denne trak videre mod Nord, efter en Tid at have kredset over sin skudte Mage. Da begge vare gamle Fugle, der sandsynligvis vare paa Trækket indover Landet for at hække, kunne de neppe ansees for aldeles tilfældige Besøgere, men muligens ere de oftere overseede paa Grund af deres Lighed med *Anas Crecca*. Exemplaret opbevares paa Universitetsmuseet.

181. *Anas Crecca*, Lin.

Krikand.

Krikanden er almindelig overalt i Christiania Omegn. Ligesom Stokanden, med hvem den i sin Levemaade har overmaade meget tilfælles, findes den om Sommeren mindre paa Fjorden, hvor den neppe hækker, end paa de omkringliggende Elve og Iudsøer, fornemmelig inde i Nordmarken, samt i Øieren. De første Flokke ankomme i Løbet af April, og opholde sig en kort Tid paa Fjorden, før de drage ind i Landet for at hække. Æggene lægges i den første Halvdel af Maj, ere ikke over 10 i Antal, og af Farve gulagtigt hvide. Længden er 20—21"', Bredden 15—15 $\frac{1}{4}$ ''; (hos et enkelt usædvanligt langt og smalt 24 $\frac{1}{2}$ '' L., 15'' Br.). De lægges mellem Græsset eller paa en Tue, ofte under en Busk, og i en Afstand fra Vandet, som jeg har seet stige indtil omtrent 100'. Medens Hunnerne ruge, slaa nogle faa Hanner sig sammen og streife om paa de omkringliggende større Vande, eller paa Fjorden, men indfinde sig atter hos Familien, naar Ungerne ere blevne halvvoxne.

Ogsaa denne dukker og svømmer under Vandet med stor Færdighed. Den forstikker sig let paa de stenede Strandbredde ved at lægge sig ned langs Jorden, og udstrække Halsen og Hovedet, og er da vanskelig at opdage selv i faa Skridts Afstand. Om Høsten søge de atter ned paa Fjorden, hvor de træffes i smaa Flokke, ofte blandede med *Anas Boschas* og *Penelope*, indtil de i Begyndelsen af November drage længere mod Syd. Men af og til, dog som det synes neppe hvert Aar, blive enkelte Individder tilbage ved Iskanten; saaledes bringes

ikke sjældent nyskudte Krikænder til Torvs i Januar og Februar sammen med de øvrige overvintrende Ænder.

182. *Fuligula cristata*, (Lin.)

Topand.

I Christianiafjorden viser denne And sig kun sparsomt, og blot Vaar og Høst paa Trækket til og fra de nordligste Dele af Landet, hvor den, uden dog nogetsteds at forekomme i nogen Mængde, har sit fornemste Sommeropholdssted. De fleste Exemplarer her fra Omegnen have været Ungfugle, skudte om Høsten.

183. *Fuligula marila*, (Lin.)

Bjergand.

Ligesom foregaaende træffes Bjerganden i Christianiaegnen blot under Træktiderne, men langt talrigere, fornemmelig om Høsten, da de enkelte Gange forekomme endog i store Flokke, der hovedsagelig bestaa af Ungfugle. I Maj Maaned trække de fra Fjorden op til Fjeldvandene for at hække, og vise sig atter i Omegnen allerede omkring Midten af September. Om Sommeren paa Fjeldet er deres Kjød godt, men bliver snart tranet, naar de om Høsten have opholdt sig en Tid i Fjorden. Aarligt overvintre flere eller færre ved Iskanten; saaledes fandtes i den ovenfor omtalte strenge Vinter 1838—39 i det lille aabne Stykke Vand i Bundefjorden udenfor Lia-bro blandt de mange forskellige Søfugle, som her havde sit Tilhold, især et stort Antal Bjergænder, som bleve skudte i saa stor Mængde, at de, if. Prof. Rasch, bleve førte ind til Byen i hele Læs.

184. *Fuligula ferina*, (Lin.)

Taffeland.

Et Han-Individ af denne sjældne Art, hvoraf foruden det her nævnte blot 2 Exemplarer ere skudte i Landet, (i Krøderen af Biskop Kaurin), blev fældet Vaaren 1859 paa Fjorden udenfor Christiania.

185. *Fuligula fusca*, (Lin.)

Svartand.

Af Svartænderne er *Ful. fusca* den i Fjorden udenfor Christiania hyppigst forekommende Art. Allerede i Midten af April ere Exemplarer fældede mellem Øerne. If. Prof. Esmark hækkede den fordum hist og her i Fjorden, hvilket nu ikke paa mange Aar har indtruffet; om Sommeren sees vel ikke sjældent smaa Flokke af denne Art her i Fjorden, men disse synes udelukkende at bestaa af Hanner, der have forladt sine ved Fjeldvandene rugende Hunner. Om Høsten drage de mod Syd i October og November.

186. *Fuligula nigra*, (Lin.)

Svartand, Sjørre.

Ligesom foregaaende hækker denne And ved Fjeldvandene, og træffes i Christianiaegnen blot som Trækfugl Vaar og Høst, men langt sparsommere end denne. Om Vaaren ankomme de i April, og drage op i Landet noget ud i Maj; om Sommeren sees de her aldrig. Om Høsten forekomme de atter, men noget hyppigere, end om Vaaren. De skudte Individuer have oftest været Ungfugle.

187. *Fuligula clangula*, (Lin.)

Hvinand, Skjærand.

Heller ikke denne And hækker saa langt mod Syd, som i Christianiaegnen, og viser sig her derfor blot Høst og Vaar, samt om Vinteren, men synes paa disse Tider at være den almindeligste af alle Dykænder. I Isløsningen vise de sig strax flokkevis og fældes i temmelig stort Antal mellem Øerne. Omkring Midten af Maj forlade de Fjorden, og drage op paa Fjeldene, fornemmelig i de mere østlige Dele af Landet, for at hække.

I September, October og November sees de atter paa Fjorden, ofte i store Flokke. Om Vinteren opholde en stor Del sig ved Iskanten, fornemmelig Hunner og Ungfugle. If. Pastor Schübeler er denne og flere andre Dykænder paa denne Aarstid lettest at komme nær, naar de i streng Kulde dukke paa grundt Vand ved Iskanten, især i stille, eller lidt taaget Vejr. Ofte lykkes det at nærme sig dem paa Land, naar man løber til, medens de ere under Vandet, og staar stille, naar de ere oppe.

188. *Fuligula glacialis*, (Lin.)

Isand.

Isanden træffes, som de øvrige Dykænder, i Christianiaegnen hovedsagelig under Træktiderne, men enkelte Aar, fornemmelig om Høsten og Vinteren, i store Flokke. Om Sommeren findes den sparsomt ved Fjeldvandene i den mellemste Del af Landet, men især i Nordland og Finmarken, og viser sig under denne Aarstid yderst sjælden sydpaa. Allerede i September begynde de at indfinde sig i Fjorden, men træffes først i større Antal, naar Kulden har indfundet sig i October og November. Kun

den mindste Del synes om Vinteren at trække mod Syd, men de fleste overvintre i større eller mindre Flokke ved Iskanterne. I Isløsningen træffes de atter i Bunden af Fjorden, men langt sparsommere end om Høsten, og muligens ikke hvert Aar.

I Vandet ere de altid i uafbrudt Bevægelse, og forfølge ofte hinanden for Spøg under Flagren og Dukken. De ere gjerne temmelig sky, men flyve af Nysgjerrighed ofte Baaden ganske nær; Flugten er overordentlig hurtig. Uden Tvivl er denne den hurtigste til at dukke af alle *Fuligula*-Arter, samt svømmer med størst Færdighed under Vandet. Pastor Schübeler saa en anskudt Isand dukke paa en Grunde med blot 6" Vand, og svømme uden at røre Bunden eller Overfladen; naar den aandede, kom blot Næbbet og Halen op. Unge Individuer have en ejendommeligt hjeffende Lyd, som de fornemmelig lade høre om Vinteren; i Flokke opføre de ofte en højroset, ikke ubehagelig Concert.

189. *Somateria mollissima*, (Lin.)

Edderfugl.

Blandt Ænderne er Edderfuglen en af de sjeldnere Besøgere af Christianiaegnen, og kun undertiden om Vaaren i Maj, eller en sjelden Gang om Høsten, ere Individuer skudte indenfor Drøbak. If. Prof. Esmark hækkede ogsaa denne fordum i Bunden af Fjorden sammen med *Ful. fusca* o. fl. a., men saasnart en eller et Par viser sig, blive de strax bortskudte. De iagttagne Exemplarer have været saavel Gamle, som Ungfugle.

2den Fam. *Mergidae*, Bonap.190. *Mergus Merganser*, Lin.

Stor Fiskand.

Den store Fiskand findes kun sparsomt i Fjorden indenfor Drøbak. Den synes aldrig at hække i Omegnen, og træffes blot af og til om Vaaren i Isløsningen, samt om Vinteren, da den flere Gange er skudt i de aabne Elvemundinger eller ved Iskanten. Oppe i Landet overvintre ligeledes altid en Del; saaledes findes de hver Vinter i det stridtstrømmende Onstad Sund i Glommen, hvilket de ikke i den strengeste Kulde forlade; i Christianiafjordens yderste Dele, f. Ex. ved Frederikstad, er den, if. Pastor Schübeler, endog ligesaa almindelig om Vinteren, som til enhver anden Aarstid. Det rosenfarvede Skjær, som findes hos den levende Han paa Bryst og Skuldre, forsvinder, if. Prof. Rasch, en Time efter Døden.

191. *Mergus Serrator*, Lin.

Siland, Mindre Fiskand.

I Christianiaegnen, som overalt i Landet, er Silanden den hyppigste af vore Fiskænder. Den træffes til enhver Aarstid, og hækker endnu, skjønt ikke saa almindeligt som før, paa flere Steder i Bunden af Fjorden, f. Ex. i Slæbene, hvor Prof. Esmark oftere har bemærket Hummer med smaa Unger. Endnu førend disse ere halvvoxne, slaa ofte 2—3 Familier sig sammen til een Flok; senere paa Sommeren sees de undertiden i lange Kjæder at ligge paa Fjorden og fiske. Om Vinteren skydes de ikke sjældent ved Iskanten; ligesom foregaaende ere de yderst sky, men kunne, if. Prof. Esmark, lettelig fældes ved Hjælp af

en Hund, helst en rød, som Jægeren, efter selv at have skjult sig, lader løbe frem og tilbage paa Strandbredden; de udenfor liggende Silænder, som antage den for en Ræv, ville derpaa søge indover, og snart være indenfor Skudhold.

192. *Mergus albellus*, Lin.

Hvid Fiskand.

Af de 7 hidindtil i Landet observerede Exemplarer af denne Fugl*) blev det ene Vinteren 1830 skudt i Akerselven her ved Christiania, lidt nedenfor Maridalsøset, og opbevares paa Universitetsmuseet.

9de Orden, *Steganopodes*, Illiger.

2den Fam. *Pelecanidae*, Gray.

194. *Phalacrocorax Carbo*, (Lin.)

Skarv, Aalekraake.

Om Høsten er denne Fugl flere Gange enkeltvis bemærket i Fjorden indenfor Drøbak, men forekommer ikke nogensinde stadigt før ved Bolærerne i Fjordens Indløb. Om Vaaren er den yderst sjelden observeret i Christianiaegnen; if. Prof. Esmark vides kun eet Exemplar at være skudt paa denne Aarstid, den 10de April 1830.

---

*) Af de øvrige bløve Han og Hun skudte i Krøderen i Kryds-herred af Biskop Kaurin, en Hun skudt af Pastor Schübeler i Vesterelven ved Frederikstad i Januar 1831, en Han skudt i en Vaag ved Sarpén Vinteren 1838, en ung Hun skudt den 12te Februar 1841 ved Porsgrund af Pastor Schübeler; endelig er, if. Prof. Rasch, et Individ fældet et Aar i Nærheden af Grimstad. I Regelen have de ligget ene og uden Selskab ved Iskanterne og dukket, og ikke været vanskelige at komme i Skudhold.

Fra og til ere de skudte i Indsøerne i det Indre af Landet, selv ved Fjeldvandene. Her i Fjorden gaa de i Almindelighed under Navn af Aalekraake*).

2den Fam. *Dysporidae*, Illiger.

193. *Sula Bassana*, Briss.

Havsule.

Uden nogetsteds at hække ved de scandinaviske Kyster forekomme Havsulerne ikke sjelden under Sildefisket udenfor Bergens Stift og lige op til Nordland fra Januar Maaned indtil ud paa Vaaren; Prof. Rasch har en enkelt Gang observeret dem endnu i Juli. I det sydlige Norge vise de sig i Almindelighed blot efter stærke Storme; i Christianiafjorden vides kun 3 Exemplarer at være fundne, enten døde, eller yderst afkræftede. Af disse blev det ene den 1ste April 1834 funden drivende paa Fjorden en Mils Vei udenfor Christiania; af de øvrige, som begge ere trufne udenfor Drøbak, blev det ene, en Ungfugl, fanget levende Høsten 1823 i Nærheden af Frederikshald, og indsendt til Universitetsmuseet.

10de Orden, *Longipennes*, Duméril.

1ste Fam. *Laridae*, Sundev.

195. *Sterna Hirundo*, Gmel.

Makrelterne.

If. Prof. Esmark hækkede forðum Makrelternen temmelig almindeligt paa Øer og Skjær i Bunden af Christi-

---

*) Dette Navn tillægges hovedsagelig den mindre Form, *Phal. Carbo medius*, som i Sverige og Danmark, men neppe nogensteds her i Landet, hækker i høje Træer (i Mangel af Klipper).

aniafjorden sammen med flere andre Søfugle, men i de senere Tider er deres Antal stærkt aftaget, og hvorvel endnu enkelte Par ruge hist og her, sees de sjældent uden i Træktiderne. Fornemmelig træffes de om Høsten i September flyvende i smaa spredte Flokke mellem Øerne udenfor Byen før de drage mod Syd. Paa Indsøerne, hvor den fra og til findes, endog temmelig langt oppe i Landet*), sees den ligeledes undertiden her i Omegnen, f. Ex. paa Øieren.

196. *Sterna nigra*, Lin.

Sort Terne.

I Midten af August 1846 bleve de 2 første indenlandske Individer af denne Terneart observerede af Prof. Rasch paa Aarnæstangen, beliggende i den nordlige Ende af Øieren. Senere blev et Exemplar skudt paa Fiskumvandet paa Eger af Stud. Hofgaard og indsendt til Universitetsmuseet, men viser sig idetheletaget blot tilfældigt.

197. *Larus ridibundus*, Lin.

Lattermaage.

Foruden det første indenlandske Exemplar af denne Ferskvandsmaage, der blot under Træktiderne sees i Fjordene, blev skudt paa Lungegaardsvandet ved Bergen af Stiftamtmand Christie, er blot eet Individ, en Hun, senere observeret i Landet. Dette blev skudt ved Gaasøen her ved Christiania den 15de Maj 1855 af Proprietair Hoff, og opbevares paa Universitetsmuseet.

---

*) Prof. Rasch har skudt et Individ i den nordlige Ende af Mjøsen.

198. *Larus tridactylus*, Lin.

Krykje, Tretaet Maage.

Denne Art, hvis fornemste Opholdssted er Finmarken, men if. Prof. Rasch, antages at hække endog saa langt mod Syd, som udenfor Søndmørs Kyster, viser sig hvert Aar sent om Høsten, dog temmelig sparsomt, i de inderste Dele af Christianiafjorden. Fornemmelig indfinde de sig efter stærke Storme, og bestaa hovedsagelig af Ungfugle, helst fra forrige Aar; dog træffes ogsaa af og til de Gamle. I de yderste Dele af Fjorden er den af Pastor Schübeler skudt ved Laurvig saavel om Vinteren i Januar, som et Aar i Midten af Marts.

199. *Larus canus*, Lin.

Graamaage, Fiskemaage.

I alle vore Fjorde lige op til Nordcap er Fiskemaagen den hyppigst forekommende Maageart. I Christianiaegnen findes saavel de Gamle som Unge til enhver Aars-tid, dog synes det overvejende Antal af de skudte Individer at have været Ungfugle i 2det Aar. I størst Mængde vise de sig om Sommeren, især efter stærk sydlig Vind, da de undertiden tillige besøge de omkringliggende større Ferskvande, saasom Øieren. Om Vinteren vise de sig sjeldnere, men kunne dog af og til sees svæve over den tillagte Fjord. I vaadt og stormfuldt Vejr slaa de i større eller mindre Flokke ned paa Agre og nyslaaede Enge i Fjordens Nærhed, og opsamle Regnorme, som med stor Forsigtighed drages op af sine Huller, og fortæres ofte i saa stort Antal, at de staa lige ud af deres Næb.

At intet Maagepar nu for Tiden hækker i Fjorden indenfor Drøbak, kan ansees for afgjort. Prof. Esmark fandt derimod lige indtil mellem Aarene 1830—40 flere

Par aarligt rugende paa enkelte smaa Holmer og Øer, saasom Vasendholmene, Skjælholmene o. fl. a., men disse Hækkepladse ere forlængst forladte. De Maager, som hvert Aar under Hækketiden sees i Bunden af Fjorden, bestaa derfor enten af yngre, endnu uparrede Individuer, eller af saadanne, hvis Reder og Æglægning paa en eller anden Maåde er bleven forstyrret.

200. *Larus argentatus*, Lin.

Stor Graamaage.

Yngre Individuer af denne Maageart ere om Sommeren og Høsten temmelig almindelige paa Fjorden udenfor Christiania, hvorimod de Gamle vise sig sjeldnere. Som foregaaende sees de tillige om Vinteren og Vaaren, og trække aarligt i Maj flokkevis over Christianiadalen mod Nord, if. Prof. Raschs Observationer næsten paa bestemte Dage i Slutningen af Maanedens. Ogsaa denne Art har Prof. Esmark for 20—30 Aar siden fundet hækkende paa Skjælholmene her udenfor Byen, sammen med *Larus canus*.

201. *Larus marinus*, Lin.

Svartbag, Havmaage.

Svartbagen forekommer ikke almindeligt i de øverste Dele af Christianiafjorden, men er dog flere Gange skudt saavel om Vaaren i Maj, som fornemmelig om Høsten. De skudte Individuer have næsten udelukkende været Aarsunger, og kun sjeldent de gamle Fugle. Ligesom *Larus argentatus* sees ikke sjeldent smaa Flokke af denne Art om Vaaren at trække mod Nord over Christianiadalen for at hække i Landets nordligste Dele; sent om Høsten trække de atter mod Syd i Slutningen af October og November. Endnu den 13de December (1861) saa jeg 4

store Maager, der syntes at være *Larus marinus*, og som i en uhyre Højde trak sydover.

202. *Larus fuscus*, Lin.

Sildemaage.

Blot under Træktiderne Vaar og Høst, men aldrig om Sommeren sees denne Maageart, der langs Vestkysten er hyppig og hækker paa de yderste Skjær, mellem Øerne udenfor Christiania, men idetheletaget ikke synderlig hyppigt. Dog kunne de enkelte Aar, fornemmelig om Vaaren i April og Maj, vise sig temmelig almindeligt; om Høsten indfinde sig atter en Del, men altid især Ungfugle.

203. *Lestris parasitica*, Nilss.

Tyvjo, Rovmaage.

Denne rundt hele Kysten almindelige *Lestris*-Art viser sig kun yderst sjelden indenfor Drøbak, muligens endog sparsommere, end følgende Art. Endnu i de sydligste Dele af Fjorden forekomme de hyppigt, men udenfor Christiania ere blot enkelte Individier observerede om Høsten efter stærke Storme, og vise sig her idetheletaget blot tilfældigt.

204. *Lestris pomarina*, Temm.

Bredstjertet Jo.

Enkelte Aar om Høsten efter meget stærke Storme har denne først nordenfor Polarcirkelen hækkende Art vist sig undertiden endog temmelig hyppigt i de inderste Dele af Christianiafjorden, ofte sammen med Stormsvaler (*Thalassidroma*) og andre Søfugle. Flere Gange ere ikke faa Exemplarer blevne fældede, saasom i October og November 1834; i Slutningen af October 1837 blev ikke

færre end 11 Individer, alle Ungfugle, fældede mellem Øerne her ved Byen, og bragte op til Prof. Esmark; andre bleve forslaaede indover Landet, da et Exemplar paa samme Tid blev skudt højt oppe i Hakkedalen. I de senere Aar er et enkelt Exemplar bragt op paa Universitetet.

295. *Lestris Buffonii*, Boie.

Langhalet Jo, Fjeldjo.

Af denne Fugl, hvis Hjem og Hækksteder her i Landet ere paa Højfjeldene og i Finmarken, blev Universitetets Museum i de sidste Dage af October 1862 forøget med 2, de første, og endnu eneste Exemplarer fra Christiania Omegn. Det ene blev skudt paa en af Øerne udenfor Byen den 27de October; det andet blev kjøbt Dagen efter hos en Vildthandler paa Torvet, hvorhen det blev opgivet at være bragt fra et af de omkringliggende Vandé.

2den Fam. *Procellariidae*, Sundev.206. *Procellaria glacialis*, Vigors.

Havhest, Stormfugl.

Den 9de December 1857 blev et ungt Exemplar af denne Fugl skudt mellem Øerne udenfor Christiania, og opbevares paa Universitetsmuseet. Den vides ikke oftere observeret i Christianiafjorden.

207. *Thalassidroma pelagica*, (Lin.)

Stormsval, Stormpetrel.

Denne vor mindste Søfugl, som intetsteds hækker ved de scandinaviske Kyster, viser sig fra og til om Høsten

efter stærke Storme inde i Christianiafjorden, hvor den flere Gange er fældet lige udenfor Byen. I den stormfulde Høst 1837 bleve saaledes flere Exemplarer skudte inde i Piperviksbugten. Nogle Aar senere observerede Prof. Esmark flere lige udenfor Tyveholmen. I de sidste Dage af October 1862, da overordentligt heftige Storme tillige dreve andre Søfugle ind mod Bunden af Fjorden*) viste sig atter flere Stormsvaler ved Byen. Den 28de traf saaledes en Fisker paa en Ager paa Sjursøen 3 Stykker, der vare saa afkræftede eller forvirrede, at den ene blev taget levende, men døde kort efter paa Veien op til Universitetet, hvor den nu opbevares paa det zoologiske Museum. Den 30te blev et andet Exemplar skudt paa en af Øerne. Endelig bleve den 31te til det zootomiske Museum indleverede 2 Stykker, der vare fundne døde, den ene paa Contraskjæret ved Fæstningen, den anden i Sløtsparken.

208. *Thalassidroma Leachii*, Temm.

Leach's Stormsvaler.

De eneste sikre Exempler paa denne Fugls Eorékomst i Scandinavien ere efter al Sandsynlighed blot 2 Hanner, som i de senere Aar ere fældede i Bunden af Christianiafjorden. Det ene blev skudt af Proprietair Hoff paa en af Øerne udenfor Byen Høsten 1847, det andet paa Ladegaardsøen i Januar 1851. Begge Exemplarer opbevares paa det zoologiske Museum.

---

*) Saasom *Lestris Buffonii*, samt rimeligvis ogsaa *Cygnus musicus*.

11te Orden, *Pygopodes*, Illig.1ste Fam. *Podicipidae*, Lilljeb.209. *Podiceps cristatus*, Lath.

Toplom.

Af denne overalt i Landet sjeldne Lappedykker, som er vanskelig at erholde i Vaar- og Sommerdragt, ere yderst faa Exemplarer hidindtil observerede i Christiania Omegn, og, som det synes, altid i Vinterdragt. Paa Universitetsmuseet opbevares et Individ, skudt den 19de December 1832; et andet blev Aaret efter skudt den 14de November.

210. *Podiceps rubricollis*, Lath.

Graastrubet Lappedykker.

Denne Art synes her i Landet at være den mindst sjældent forekommende af alle 5 *Podiceps*-Arter. Alene i Decenniet 1829—1839 er der, if. Prof. Esmarks Optegnelser, bemærket her i Christiania Omegn 7 Individer, alle i Maanederne Maj til November; disse have været saavel ældre udvoxede, som yngre Fugle, hvilket synes at være et sikkert Bevis for, at Fuglen hækker i Landet. Af disse 7 blev et skudt ved Kjørbo i Sandvigen den 12te November 1832; 2 bleve fangede (det ene den 22de August 1835) i Fiskegarn, i hvis Masker de under Dyknngen vare blevne hængende; en gammel Hun blev skudt ved Slæbene den 25de Maj 1835. I de senere Aar ere de dog overmaade sparsomt observerede; paa Universitetsmuseet opbevares en Han, skudt i Midten af November 1853. Alle synes de at være trufne i salt Vand.

211. *Podiceps cornutus*, Lath.

Hornet Lappedykker.

Af denne Art, som synes at være hyppigere i Landets nordlige, end i dets sydlige Dele, da den er oftere truffen i det Throndhjemske, og af Boie i Aaret 1817 endog er fundet hækkende i Nordland*), vides blot 2 Exemplarer at være trufne i de indre Dele af Christianiafjorden. Det ene, som blev skudt den 20de September 1835; det andet findes paa Universitetsmuseet, og blev skudt den 15de Maj 1856.

212. *Podiceps minor*, Lath.

Liden Lappedykker.

I Christianiaegnen ere af den lille Lappedykker flere Exemplarer observerede, saavel Høst som Vaar. Paa Universitetsmuseet opbevares blandt andre et, der blev skudt den 12te Januar 1831, tilligemed et andet, skudt i de sidste Dage af November 1862 lige udenfor Fæstningsvolden. I det Indre af Landet er den fundet endog hækkende, f. Ex. ved Næs Kirke ved Mjøsen, hvorfra jeg selv har seet Æggene.

2den Fam. *Colymbidae*, Sundev.

213. *Colymbus glacialis*, Lin.

Havimmer, Islom.

Kun yderst sjelden viser denne Fugl sig langt inde i Christianiafjorden, og er indenfor Drøbak blot et Par

---

*) Syn. med *Podiceps arcticus*, Boie.

Gange observeret. Høsten 1847 blev et Exemplar fældet ved Moss; et andet, som opbevares paa det zoologiske Museum, blev skudt i Bundefjorden nogle Aar senere.

214. *Colymbus arcticus*, Lin.

Storlom, Almindelig Lom.

Storlommen er den i Christianiaegnen hyppigst forekommende Lommeart. I den første Halvdel af Maj, undertiden allerede i de sidste Dage af April, sees de parvis eller i smaa Flokke paa indtil et halvt Snes Stykker at trække mod Nord til de indre Dele af Landet for at hække. De træffes dog endnu ud i Maj saavel paa Fjorden, som især paa de større Indsøer lige omkring Byen, saasom Maridalsvandet, Sognsvandet o. fl. a. Paa disse Vande hækker nu længere vistnok intet Par, men vel i den noget fjernere Omegn, saasom i Nordmarken og i Øieren, og foretage hele Sommeren fra de tilstødende Trakter hyppige Fisketoure ned paa denne Indsø. Naar Ungerne i Løbet af Juli ere blevne flyvedygtige, indfinde endel Familier sig atter paa Fjorden, hvorimod flere først i September eller Begyndelsen af October forlade Ferskvandene, og opholde sig derpaa i Fjorden saalænge denne er aaben; om Vinteren træffes de af og til ved Iskanten.

Lommen er yderst sky, og paa Grund af den tætte Fjærklædning vanskelig at faa skudt. Pastor Schübeler har bemærket, at den, idet den trækker Vejret umiddelbart før den dukker, udstøder en kort, skarp, hvinende Lyd, omtrent lydende som huyt.

215. *Colymbus septentrionalis*, Lin

Smaalom, Rødstrubet Lom.

Denne Lom synes i Christianiaegnen hovedsagelig at

forekomme som Trækfugl Vaar og Høst, og kun faa Par blive tilbage, som hække og tilbringe Sommeren i Omegnen. Om Vaaren træffes de temmelig almindeligt paa de omkringliggende Vande; paa Fjorden vise de sig sjeldnere, og som det synes, blot om Høsten i September og October. Om Sommeren sees denne Art kun sparsomt i Omegnen, men træffes dog af og til, f. Ex. paa Øieren. De trække parvis og meget højt, og lade gjerne under Flugten deres vidtlydende Skrig høre. Paa Universitetsmuseet opbevares et Exemplar, der er skudt i Overgangsdragten den 7de November 1834.

3die Fam. *Alcidae*, Gray.

216. *Uria Troile*, Temm.

Lomvie, Spidsnæbbet Alke.

I Løbet af den første Halvdel af October begynde Lomvierne at vise sig i de nordligste Dele af Christianiafjorden. Sammen med Alkerne (*Alca Torda*), som stedse ankomme noget senere, træffes de her saalænge Fjorden er aaben og skydes mellem Øerne i stort Antal, ihvorvel neppe noget Aar i den Mængde, som forhen. Saaledes omtaler Prof. Rasch, at der mellem 1830—40 i gode Aar blev tilsammen af begge Arter fældet mellem 3 og 4000 Stykker; at Antallet for nærværende Tid ikke overstiger ligesaa mange Hundreder, er uden Tvivl sikkert. Lomvierne træffes i smaa spredte Flokke paa 4—5 Stykker, og ere ikke synderlig sky. If. Prof. Esmark kunne de især let skydes, naar de paa Steder, hvor Isen er meget tynd, blive drevne til at dukke under Iskanten, hvorpaa de støde Hul i denne, uden at kunne flyve op. Kjødet er ikke synderlig anseet.

Kun sjældent træffes Lomvierne i Omegnen til nogen anden Aarstid; dog har Prof. Esmark erholdt et Par Exemplarer, der ere skudte om Sommeren; det ene er en Hun, og blev skudt mellem Øerne den 11te Juni 1833; et andet, en Han, blev skudt den 10de Juni 1836. Af og til blive de trufne ogsaa inde i Landet; i „Topogr. Journ. f. Norge,“ 14 H. p. 53 omtaler saaledes Pastor Sommerfelt, at et Individ af denne Fugl i Slutningen af forrige Aarhundrede blev skudt i Gudbrandsdalen.

217. *Uria Grylle*, Lin.

Teist, Peer Drikker.

I Modsætning til foregaaende forekommer Teisten i Fjorden ved Christiania til alle Aarstider, undtagen om Vinteren. Forhen var denne Fugl temmelig almindelig i Omegnen, men er i de senere Aar bleven ulige sjeldnere, og træffes muligens ikke hvert Aar. Oftest vise de sig om Høsten i September og Begyndelsen af October; dog ere flere Exemplarer skudte i Sommermaanederne lige fra Maj Maaned af. De træffes enkelt eller parvis, og ere overmaade lidet sky. De fleste af de skudte Individuer have været Ungfugle; dog forekomme ogsaa af og til de Gamle.

218. *Mormon arcticus*, Lin.

Lundefugl.

Lundefuglen viser sig i Christianiafjorden sparsomt saa langt mod Nord, som indenfor Drøbak. Langt ud paa Høsten, i Slutningen af October eller Begyndelsen af November, men neppe nogensinde til andre Aarstider, ere enkelte Individuer, sædvanligvis Ungfugle, skudte mellem Øerne udenfor Byen.

219. *Alca Torda*, Lin.

Alke, Brednæbbet Alke.

Alkerne indfinde sig i Bunden af Christianiafjorden sjældent før eller senere, end i den sidste Halvdel af October. Ihvorvel de altid forekomme talrigt, vise de sig ikke aarligt i lige stort Antal, og ere idetheletaget i de senere Aar ikke ubetydeligt aftagne i Mængde. Omkring Aarene 1830—40 kunde, if. Prof. Esmark, en Jæger ikke sjældent paa een Dag nedlægge indtil 50 Stykker; nu viser sig blot af og til nogen større Flok indenfor Drøbak efter stærk sydlig Vind. I det hele er deres Optræden i høj Grad afhængig af Vinden, og udenfor frisk Søndenvind ere stedse Alkerne faa og spredte. De forblive i Fjorden, saalænge denne er aaben; ved Iskanten træffes de indtil over Nytaar.

Alkerne ere altid temmelig forsigtige, og mindre lette at komme i Hold, end Lomvierne (*Uria Troile*). Prof. Esmark har gjort opmærksom paa et ejendommeligt Instinct hos dem, at de aldrig overnatte i Bunden af Fjorden, uden Tvivl af Frygt for at indefryse. Derfor ville, naar man efter endt Jagt henimod Aften roer indover Fjorden, alle Alker uden Undtagelse sees at svømme udover, og at drive dem den modsatte Vei, vil aldrig lykkes. Undertiden blive Alker skudte i det Indre af Landet; i „Topogr. Journ. f. Norge“ omtaler saaledes Pastor Hammer, at et Individ blev skudt i Randsfjorden Aar 1786.

220. *Mergulus Alle*, Ray.

Alkekonge.

Denne lille højnordiske Søfugl, som først findes hækende ved Island, Grønland og Spitsbergen, besøger Chri-

stianiafjorden i større eller mindre Antal hver Høst, saasnart Isen begynder at lægge sig i de inderste Bugter. Enkelte Aar kunne de forekomme i ikke ubetydelig Mængde, men naar Høsten er meget mild, udeblive de næsten ganske. De ere saa lidet sky, at de kunne slaaes ihjel med Aarerne; deres Kjød er anseet for at være overmaade velsmagende. De forblive i Fjorden, indtil Isen i Løbet af December lægger sig. Ogsaa denne Fugl er ikke sjelden truffen i det Indre af Landet, saasom i Mjøsen og Vormen, Randsfjorden, (if. Pastor Hammer, 1787), samt ved Kongsberg.

Rettelser.

- Pag. 5 L. 7 f. n. staar: Deel, læs: Del.
— 7 L. 10 f. o. — særskildt, læs: særskilt.
— 10 L. 6 f. o. er udeladt efter *D. culminata*, Gould: „som først 1843 blev beskreven.“
— 11 L. 12 f. o. staar: 1839, læs: 1843.
— 13 L. 2 f. o. — særskildt, læs særskilt.
— 14 Noten L. 2 f. n. staar: et Exemplar, læs: et islandsk Exemplar.
— 18 L. 14 f. o. staar: 5, læs: 9.
— 29 L. 2 f. n. er udeladt: 2 lignende Individuer fandtes i Slutningen af October blandt Kramsfugler paa Byens Torv; det ene opbevares paa Universitetsmuseet.
— 55 L. 12 f. o. staar: i dennes Have ved Nybroen, læs: i en Have tæt ved Tøjen.
— 58 L. 10 f. o. — Rnmexarter, læs: Rumexarter.
— 80 L. 13 f. n. endnu, udgaar.
— 112 L. 4 f. o. staar: er, læs: ere.
— 113 L. 5 f. n. — Universitetsmuseet, læs: det Thronhjemske Vidensk. Selsk. Museum.
— 129 L. 1 f. n. sandsynligvis, udgaar.
— 160 L. 14 f. o. staar: blive, læs: blev forhen. Loven er ophævet, dels paa Grund af den Nytte, Bjerguglen gjør ved Udryddelsen afflere Skadedyr, saasom Ræv og Maar, dels fordi en Mængde andre og nyttige Ugler bleve dræbte og præmiebelønnede istedenfor denne.
— 162 L. 1 f. o. staar: aldrig, læs sjelden.
— 176 L. 10 f. o. — Arabien, læs: China.
— 204 L. 6 f. n. — Thronhjem, læs: Aalesund, if. Prof Rasch.
-

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 00088 0385